Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

Document al
Băncii Mondiale

NUMAI PENTRU UZ OFICIAL

Raport nr. 79701-MD

BANCA INTERNAŢIONALĂ PENTRU RECONSTRUCŢIE ŞI DEZVOLTARE
ASOCIAŢIA INTERNAŢIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE
CORPORAŢIA FINANCIARA INTERNAŢIONALĂ

STRATEGIA DE PARTENERIAT CU ŢARA PENTRU REPUBLICA MOLDOVA PERIOADA AF14-17

9 august 2013

Unitatea de management pentru Belarus, Moldova şi Ucraina
Regiunea Europa şi Asia Centrală

Corporaţia Financiară Internaţională
Regiunea Europa Centrală şi Estică

Acest document este dezvăluit publicului până la examinarea în cadrul şedinţei Consiliului. Aceasta nu implică un rezultat prezumtiv. Documentul poate fi actualizat după examinarea în cadrul şedinţei Consiliului şi documentul actualizat trebuie dezvăluit publicului în corespundere cu politicile Băncii Mondiale privind accesul la informaţii.

Data ultimeii Strategii de parteneriat cu ţ ara a fost 23 decembrie 2008

Echivalente monetare	**Anul financiar al Guvernului**
(Rata de schimb din 1 iulie 2013)	1 ianuarie – 31 decembrie
Unitatea monetară = MDL (Leu moldovenesc)	**Greutăţ i ş i măsuri**
1 dolar SUA = 12,54 MDL	Sistemul metric

ABREVIERI Ş I ACRONIME

AAC	Activităţ i analitice ş i consultative
AIE	Alianţ a pentru Integrare Europeană
FA	Finanţ are adiţ ională
BEEPS	Studiul mediului de afaceri ş i performanţ ei întreprinderilor
MET	Memorandum economic de ţ ară
PAC	Proiectul ameliorarea competitivităţ ii
CSI	Comunitatea Statelor Independente
RAPC	Reforma administraţ iei publice centrale
EPIT	Evaluarea politicilor ş i instituţ iilor ţ ării
SPT	Strategia de parteneriat cu ţ ara
RP SPT	Raport de progres SPT
RF SPT	Raport de finalizare SPT
ALSAC	Acord de liber schimb aprofundat ş i cuprinzător
DFID	Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internaţ ională
CDS	Cercetarea demografiei ş i sănătăţ ii
OPD	Operaţ iune de politici pentru dezvoltare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţ ie ş i Dezvoltare
CE	Comisia Europeană
EAC	Europa ş i Asia Centrală
EPT/IAR	Educaţ ie pentru Toţ i/Iniţ iativă cu aplicare rapidă
BEI	Banca Europeană de Investiţ ii
IEVP	Instrumentul European de Vecinătate ş i Parteneriat
PSRE	Programul de stabilizare ş i relansare economică
UE	Uniunea Europeană
ISD	Investiţ ii străine directe
FLEG	Aplicarea legislaţ iei forestiere ş i guvernarea
AF	An financiar
GAC	Guvernanţ ă ş i anti-corupţ ie
PIB	Produs intern brut
MGM	Mecanismul Global de Mediu
GHG	Gaze de seră
TIC	Tehnologia Informaţ iei ş i Comunicaţ iilor
AID	Asociaţ ia Internaţ ională pentru Dezvoltare
GIE	Grupul Independent de Evaluare
CFI	Corporaţ ia Financiară Internaţ ională
SIRF	Standarde Internaţ ionale de Raportare Financiară
FMI	Fondul Monetar Internaţ ional
KfW	KfW Entwicklungsbank
CFM	Cercetarea forţ ei muncii
LSO	Legea privind statistica oficială
MCC	Corporaţ ia Provocările Mileniului
ODM	Obiectiv de dezvoltare al mileniului
MDL	Leu moldovenesc
FFMD	Fond fiduciar multi-donator
AMGI	Agenţ ia Multilaterală pentru Garantarea Investiţ iilor
FISM	Fondul de Investiţ ii Sociale din Moldova
BNM	Banca Naţ ională a Moldovei
BNS	Biroul Naţ ional de Statistică
BNT	Boală netransmisibilă
NEAF	Nu în educaţ ie, angajare sau formare
CNAM	Compania Naţ ională de Asigurări în Medicină
CNP	Credite neperformante
SSN	Sistem statistic naţ ional
OECD	Organizaţ ia pentru Cooperare Economică ş i Dezvoltare
CPRF	Cheltuieli publice ş i responsabilitate financiară
ACP	Analiza cheltuielilor publice
MFP	Managementul finanţ elor publice
PGS	Publică ş i garantată de stat
PPC	Paritatea puterii de cumpărare
PPP	Parteneriate publice-private
CSRS	Credit pentru susţ inerea reducerii sărăciei
SP	Solicitare de propuneri
PISR	Proiectul investiţ ii ş i servicii rurale
RRSC	Raport privind respectarea standardelor ş i codurilor
Sida	Agenţ ia Suedeză pentru Cooperare ş i Dezvoltare Internaţ ională
IMM	Întreprinderi mici ş i mijlocii
AT	Asistenţ ă tehnică
FF	Fond fiduciar
ASD	Asistenţ ă socială directţ ionată
PNUD	Programul Naţ iunilor Unite pentru Dezvoltare
UNICEF	Fondul Naţ iunilor Unite pentru Copii
USAID	Agenţ ia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţ ională
BM	Banca Mondială
GBM	Grupul Băncii Mondiale
FEM	Forumul economic mondial
OMS	Organizaţ ia Mondială a Sănătăţ ii

Echipa Grupului Băncii Mondiale

	Banca Mondială		Corporaţia Financiară Internaţională
Vicepreşedinte	Laura Frigenti	Vicepreşedinte	Dimitris Tsitsiragos
Director regional	Qimiao Fan	Director de ţară	Ana Maria Mihaescu
Conducători echipă	Abdoulaye Seck, Carolina Odobescu	Conducător echipă	Hester Marie DeCasper

Strategia de parteneriat cu ţara (SPT) pentru AF14-17 a fost elaborată sub directiva lui Qimiao Fan, director regional, ECCU2, şi Philippe Le Houérou, vicepreşedintele EAC precedent. Echipa SPT de bază i-a inclus pe Abdoulaye Seck, Carolina Odobescu, Ana Maria Mihaescu, Hester Marie DeCasper, Yulia Snizhko şi Faith Tempest. Contribuţii şi direcţii strategice au fost oferite de echipa coordonatorilor de sectoare: Marius Vismantas, Alexander Pankov, Paolo Belli, Tamara Sulukhia, Ruslan Piontkivsky şi Lalita Moorty. Echipa de bază SPT adresează mulţumiri pentru contribuţii colegilor Menahem Prywes, Siddhartha Raja şi Sarosh Sattar. Echipa de ţară FMI (Nikolay Gueorguiev, Tokhir Mirzoev şi Michael Gorbanyov) au oferit comentarii scrise şi au participat la şedinţele de examinare interne. Adresăm mulţumiri pentru contribuţii colegilor Connie Luff, Gregory Jedrzejczak, Peter Nicholas, Alejandro Cedeno, Kevin J. Barnes, Elena Segura, Kanta Kumari Rigaud, Massimo Mastruzzi, James Stephens, Victor Sulla, Scherezad Latif, Shinya Nishimura, Rajeev Swami, Andrei Busuioc, Martin Melecky, Mariana Doina Moarcas, Sandra Sargent, Caterina Ruggeri Laderchi, Lidia Ceriani, Mortiz Meyer, Jose Montes, Joao Pedro Wagner De Azevedo, Mikha-Petteri Torhonen, Melissa A. Rekas, Uzma, Khalil, Sharon Felzer, Svetlana Markova, Onur Erdem, Iryna Trach, Sophia Muradyan, Heidi Humala, Irina Ramniceanu, Andreas Schliessler, Elena Nikulina, Oleksiy Balabushko, Shilpa Pradhan, Knut Leipold, Ronnie Hammad, Rebecca Chamberlain-Creanga, Elisabeth Huybens, Sarah Michael, Sophia Georgieva, Nicolas Perrin, Arcadie Capcelea, Tatyana Leonova, Zoran Anusic, Julia Smolyar, Felicia Pricop, Anatol Gobjila, Elena Corman, Victor Neagu, Anna Olefir, Ghenadie Cotelnic, Iaroslav Baclajanschi, Marcel Chistruga, Sandu Ghidirim, Oxana Druta, Irina Guban, Elena Kladova, Artem Kolesnikov, Elena Prodan, and Eugeniu Osmochescu. Sprijin administrativ a fost oferit de Olesya Gafurova, Ala Muntean şi Valentyna

STRATEGIA DE PARTENERIAT CU Ţ ARA
REPUBLICA MOLDOVA
CUPRINS

Sumar executiv ..... **i**

I. Contextul de ţ ară **1**

A. Contextul politic 1
B. Evoluţ iile economice recente 2
C. Perspectivele macroeconomice şi sustenabilitatea datoriei 3
D. Sărăcia, inegalitatea şi vulnerabilitatea 4
E. Contextul social 6
F. Aspectele de gen 8

II. Provocările de dezvoltare şi programul de guvernare **9**

III. Strategia de parteneriat a Grupului Băncii Mondiale **17**

A. Lecţ iile însuş ite ş i comentariile părţ ilor interesate 17
B. Strategia propusă a Grupului Băncii Mondiale 18
C. Implementarea Strategiei de parteneriat cu ţ ara (SPT) pentru anii fiscali 2014-17 28

IV. Gestionarea riscurilor **34**

Casete, figuri ş i tabele

Caseta 1: Obiectivele Grupului Băncii Mondiale de eradicare a sărăciei extreme şi promovare a prosperităţ ii comune: relevanța pentru Republica Moldova 7
Caseta 2: Migraţ ia ş i incluziunea socială 8
Caseta 3: TIC – un factor de creştere economică şi buna guvernare 11
Caseta 4: Susţ inerea investițiilor în capitalul uman prin intermediul accesului sporit la infrastructura socială 13
Caseta 5: Un singur Grup al Băncii Mondiale în Moldova 20

Figura 1: Linia de bază (2011) şi proiecțiile sărăciei (2012-17) 5
Figura 2: Moldova, Curba de Incidenţ ă a Creşterii, 2006-11, anual 7
Figura 3: Domeniile de rezultate SPT ş i rezultate specifice la nivel de ţ ară 21

Tabelul 1: Principalii indicatori macroeconomici, 2009-17 3

Anexe

Anexa 1: Matricea de rezultate SPT 36
Annex 2: Raportul Grupului Băncii Mondiale de finalizare a Strategiei de parteneriat cu ţ ara pentru AF09-13 47
Anexa 3: Cartografierea sprijinului principal oferit Moldovei de către partenerii de dezvoltare 93
Anexa 4: Evaluarea aspectelor de gen 94
Anexa 5: Progresele în realizarea ODM în Moldova 99
Anexa 6: Filtrul GAC la etapa pre-concept 101
Anexa 7: Transnistria: o provocare de dezvoltare şi o oportunitate 102
Anexa 8: Sistemele naționale şi cadrul fiduciar 105
Anexa 9: Analiza sistemului statistic național 107
Anexa 10: Consultările cu actorii implicați în SAT şi constatările sondajului de opinie al clientelei 111

Anexa 11: Sinteza fondurilor fiduciare principale în Moldova 114
Anexa 12: Tabel de sinteză a Parametrilor de finanţare a ţării 117
Anexa 13: Anexe standard pentru SPT 118

Anexa 1: A2 – Privire de ansamblu asupra Moldovei 118
Anexa 2: B2 – Indicatori selectaţi ai performanţei şi gestiunii portofoliului Băncii 120
Anexa 3: B3 – Sinteza programului indicativ de creditare 121
Anexa 4: B4 – Sinteza AAC propuse 122
Anexa 5: B5 – Indicatori sociali 123
Anexa 8: B8 – Portofoliul investiţional CFI 127
Anexa 9: B8 – Portofoliul operaţional (BIRD/AID şi granturi) 128

MOLDOVA

STRATEGIA DE PARTENERIAT CU Ţ ARA PENTRU AF14-17

Sumar executiv

1. **Integrarea europeană stă la baza agendei reformelor de politici a Guvernului, dar tensiunile dintre coaliţ ia majoritară ş i opoziţ ie, ş i în cadrul majorităţ ii, încetinesc reformele.** Negocierile cu Uniunea Europeană (UE) asupra unui Acord de Asociere (AA) ş i a Acordului de Liber Schimb Aprofundat ş i Cuprinzător (ALSAC), ş i liberalizarea regimului de vize sunt în derulare. Cu toate acestea, există opinii diferite în societate privind direcţ ia adecvată, ritmul ş i profunzimea reformelor, ş i acestea sunt reflectate în diferenţ ele nu doar dintre majoritate ş i opoziţ ie dar, de asemenea, în cadrul coaliţ iei de guvernământ, ş i au tergiversat reformele. Aceste tensiuni au determinat recent demisia Guvernului urmare a votului de neîncredere. Deş i Parlamentul a ales un nou prim-ministru, care a format un guvern din coaliţ ia de guvernământ, alegerile parlamentare anticipate, înainte de cele programate pentru anul 2015, continuă să fie o posibilitate.

2. **Moldova a reuş it să gestioneze bine efectele crizei financiare globale din 2008**, cu o rată medie de creş tere de peste 6 la sută în perioada anilor 2010-11, diminuarea deficitului fiscal ş i a inflaţ iei la mai puţ in de 3 ş i, respectiv, 5 la sută în 2012. Totuş i, creş terea a încetinit în 2012, expunând vulnerabilitatea Moldovei la criza din zona euro ş i evenimentele climatice (secete). Riscurile asociate perspectivelor macroeconomice sunt substanţ iale ş i aceş ti factori externi amplifică riscurile legate de deficitul contului curent ş i o bancă publică de importanţ ă sistemică. Cu toate acestea, riscurile asociate datoriilor sunt mici, deş i sustenabilitatea datoriilor este vulnerabilă unui ş oc advers prelungit al creş terii.

3. **Moldova rămâne una dintre cele mai sărace ţ ări din Europa.** În baza unui prag regional al sărăciei de 5 dolari SUA/zi (PPC), 55 la sută din populaţ ie era săracă în 2010, iar sărăcia extremă (în baza a 2,5 dolari SUA/zi) era 10 la sută. Cele mai vulnerabile grupuri expuse riscului sărăciei în Moldova rămân cele cu un nivel scăzut de educaţ ie, familiile mari, cu copii, cei din mediul rural, familiile auto-angajate, persoanele în etate ş i romii. Moldova are performanţ e bune în unele domenii aferente egalităţ ii de gen, dar disparităţ i continue să existe în educaţ ie, sănătate, oportunităţ i economice, abilitare ş i violenţ ă împotriva femeilor. Traficul de fiinţ e umane este o problemă în Moldova, care este o ţ ară de origine ş i mai puţ in o ţ ară de tranzit ş i destinaţ ie, atât pentru traficul de sex cât ş i pentru muncă forţ ată.

4. **Moldova a înregistrat progrese substanţ iale de la declararea independenţ ei în procesul tranziţ iei sale economice ş i politice, dar mai sunt multe de realizat.** Faptul că Moldova este printre ultimii din regiune este la fel de mult un rezultat al politicilor cât ş i al istoriei. Dimensiunile mici ale Moldovei înseamnă o piaţ ă internă mică, concurenţ ă limitată ş i, prin urmare, un stimulent slab pentru inovaţ ii, la fel vulnerabilitate la factori externi ş i calamităţ i naturale. Totuş i, aceste provocări ar putea fi depăş ite prin reducerea distanţ ei economice către pieţ ele regionale mai mari ş i obţ inerea beneficiilor deschiderii. Spre regret, Republica Moldova are costuri transfrontaliere mari. Motivul din care Republica Moldova nu profită de apropierea de pieţ ele regionale mai bogate poate fi analizat prin dotarea insuficientă a ţ ării cu capital instituţ ional, capital uman ş i capital natural.

5. **Strategia Naţ ională de Dezvoltare a Republicii Moldova (SND) Moldova 2020 stabileş te ş apte priorităţ i strategice.** Acestea sunt justiţ ia ş i corupţ ia, învăţ ământul

terţ iar, asigurările sociale ş i pensiile, mediul de afaceri, infrastructura drumurilor, finanţ are accesibilă ş i în condiţ ii avantajoase, ş i eficienţ a energetică. Strategia îş i propune să prioritizeze intervenţ iile statului pentru a realiza obiectivul general de *asigurare a dezvoltării economice calitative ş i, implicit, reducerea sărăciei*. SND a fost adoptată de Parlament ca lege naţ ională. SND ş i Planul de acţ iuni consolidat includ câteva măsuri privind inegalitatea ş i teme intersectoriale esenţ iale, precum problemele de incluziune socială ş i egalitatea de gen, conservarea mediului, schimbările climatice ş i dezastrele, ş i reintegrarea Transnistriei.

6. **SPT va sprijini ţ ara în vederea promovării prosperităţ ii partajate ş i reducerii sărăciei prin captarea beneficiilor depline ale deschiderii ş i integrării cu UE ş i cu economia globală.** Sunt propuş i trei piloni, care vor ajuta Moldova să diversifice ş i să extindă dotarea sa cu capital instituţ ional, uman ş i natural:

- *Îmbunătăţ irea competitivităţ ii:* este necesară continuarea reformelor instituţ ionale la capitolul guvernanţ ă ş i mediul favorabil afacerilor, acces la finanţ are, transparenţ ă în sectorul financiar ş i activităţ i direcţ ionate pentru ameliorarea competitivităţ ii companiilor, care sunt esenţ iale în vederea eliminării barierelor ş i transpunerii deschiderii economice în beneficii concrete sub formă de un număr mai mare de locuri de muncă ş i venituri mai mari.
- *Ameliorarea capitalului uman ş i minimizarea riscurilor sociale:* decalajul mare cu ţ ările UE28 în educaţ ie ş i sănătate trebuie stopta ş i, eventual, închis. Provocările demografice – aş a-numita a treia tranziţ ie – trebuie abordate. Vulnerabilităţ ile ar putea fi vizate prin intermediul sistemelor de protecţ ie socială fortificate.
- *Promovarea Moldovei verzi, curate ş i rezistente sub aspect de mediu:* efectele dezastruoase ale schimbărilor climatice asupra agriculturii ş i spaţ iului rural trebuie abordate, managementul resurselor naturale trebuie îmbunătăţ it, iar securitatea energetică este vitală pentru asigurarea dezvoltării durabile.

7. **Strategia include prisma de guvernanţ ă ş i gen** ş i o angajare calibrată în Transnistria va fi explorată în strânsă consultare cu autorităţ ile Republicii Moldova.

8. **Strategia a fost obiectul unor consultări ample.** Organizaţ ii non-guvernamentale, mediul academic, grupuri de tineret ş i studenţ i, grupuri de iniţ iativă, autorităţ i publice centrale ş i locale, parteneri de dezvoltare ş i parlamentari au fost consultaţ i cu privire la domeniile de acţ iune propuse în Strategie, aş a cum au fost consultate ş i principalele partide politice care au confirmat acordul lor cu cei trei piloni ş i rezultatele principale ale SPT.

9. **Riscurile asociate Strategiei sunt mari**, variind între o situaţ ie politică instabilă ş i încetinirea reformelor din cauza capturii de stat, pericolul recurent de alegeri anticipate; turbulenţ ele din zona euro ş i economia mondială, riscuri fiduciare, riscuri legate de capacitatea sectorului public ş i a contractorilor privaţ i; ş i vulnerabilitatea la evenimente climatice extreme ş i calamităţ i naturale. Riscurile sunt diminuate prin implicarea tuturor părţ ilor din întregul spectru politic ş i introducerea unui filtru de guvernanţ ă în toate operaţ iunile; sprijinirea reformelor de competitivitate, diversificarea economiei ş i consolidarea reţ elelor de protecţ ie socială; accentuarea necesităţ ii îmbunătăţ irii managementului finanţ elor publice ş i implementării reformelor de achiziţ ii publice; implementarea reformelor în domeniul administraţ iei publice, subliniind responsabilitatea ş i consolidarea capacităţ ilor; publicarea solicitărilor de propuneri pe pieţ e netraditionale, instituirea monitorizării de către terţ i, organizarea activităţ ilor de mobilizare ş i consolidare a capacităţ ilor, inclusiv în gestionarea

contractelor, atât pentru agenţ iile de implementare cât ş i sectorul privat; asistenţ ă în consolidarea capacităţ ii de adaptare la efectele schimbărilor climatice ş i utilizarea instrumentelor de finanţ are flexibile la momentul producerii dezastrelor.

I. Contextul de ţară

1. **Republica Moldova încă se mai confruntă cu provocările politice şi ale tranziţiilor de piaţă şi trebuie să se pregătească pentru tranziţiile noi aferente unei populaţii în declin şi cu o tendinţă de îmbătrânire şi un climat mai cald.** Republica Moldova a creat un regim parlamentar cu un ciclu neîntrerupt de transfer democratic al puterii de la independenţa sa. Cu toate acestea, divizările înrădăcinate, factorii geopolitici şi lipsa identităţii civice fac concurenţa politică feroce şi rezultă în reforme lipsite de entuziasm şi incrementale. Republica Moldova şi-a creat, de asemenea, instituţiile formale ale unei economii de piaţă, şi după ce a ajuns la nivelul cel mai scăzut la sfârşitul anilor 1990, a avansat până la categoria ţărilor cu venituri medii joase şi a redus brusc sărăcia. Cu toate acestea, pentru susţinerea progresului şi atingerea nivelului de bunăstare comparabilă cu cea a vecinilor săi din UE, Republica Moldova ar trebui să-şi îmbunătăţească guvernarea şi mediul de afaceri. Pentru ca Republica Moldova să maximizeze potenţialul populaţiei sale, va trebui oprit şi inversat decalajul crescând aferent capitalului uman. Trebuie să fie abordate efectele istovitoare ale evenimentelor climaterice asupra agriculturii şi mijloacele de subzistenţă din regiunile rurale. Abordarea acestor provocări va oferi asistenţă Republicii Moldova, cu sprijinul partenerilor săi, întru realizarea ambiţiilor sale de prosperitate partajată pentru populaţia sa.

A. Contextul politic

2. **Integrarea Europeană ancorează agenda reformelor de politică a Guvernului.** Negocierile dintre Republica Moldova şi UE privind Acordul de Asociere au început în 2010. Negocierile privind ACLAC (DCFTA) şi liberalizarea regimului de vize, de asemenea, înregistrează progres. Vizitele recente în ţară ale cancelarului German şi Preşedintelui Comisiei Europene confirmă nivelul eforturilor de integrare UE ale Guvernului. Critice pentru realizarea priorităţilor de dezvoltare ale Republicii Moldovei, şi pentru aprofundarea asocierii politice şi integrării economice cu UE, sunt guvernarea perfecţionată, administraţia publică mai puternică, sistemul judiciar independent şi consolidarea statului de drept.

3. **Tensiunile recente din cadrul alianţei de guvernare au reînviat perspectivele alegerilor parlamentare anticipate.** După ce au câştigat o majoritate parlamentară în alegerile din iulie 2009 şi noiembrie 2010, cele trei partide din cadrul Alianţei pentru Integrare Europeană (AIE) au format un guvern, dar nu au obţinut majoritatea necesară în Parlament pentru a alege preşedintele. În martie 2012, cu sprijinul Membrilor Parlamentului (MP) care au părăsit partidul comunist, AIE a cules voturile necesare pentru alegerea unui preşedinte, evitându-se astfel alegerile parlamentare anticipate. Cu toate acestea, aspiraţiile comune ale AIE privind integrarea europeană nu a suprimat niciodată divizările puternice privind valorile, precum şi rivalităţile personale şi controlul asupra instituţiilor de stat. Acestea au culminat in februarie într-un apel din partea partenerului principal al coaliţiei (şi partidul Primului Ministru (PM)) la negocierea noilor termeni ai acordului de partajare a puterii. Alegerile parlamentare următoare sunt planificate pentru anul 2015, însă la data de 5 martie 2013, guvernul a căzut după votul de ne-încredere (moţiunea de cenzură) în Parlament. Ulterior, Parlamentul a ales un nou preşedinte al Parlamentului şi PM, astfel restabilind Guvernul AIE. Rămâne de văzut daca tensiunile au fost rezolvate în totalitate, şi perspectiva alegerilor anticipate nu poate fi complet exclusă.

4. **Statutul nesoluţionat al Transnistriei împiedică progresul de dezvoltare, însă în timp ce rămân incertitudini semnificative, au existat şi evoluţii pozitive recente.**

Autoritățile din Transnistria, teritoriul Republicii Moldova, situat pe partea de est a râului Nistru, a proclamat o Republică autonomă în 1991, ca urmare a independenței Republicii Moldova. În martie 1992, violența a erupt şi a escaladat într-un război civil de cinci luni. Transnistria funcționează ca un stat *de facto*, însă nu este recunoscut de nici-o parte internațională. Această situație a continuat să îngreuneze calea de dezvoltare a Republicii Moldova, inclusiv negocierile Acordului de Asociere UE-RM şi ALSAC. Reluarea dialogului – aşa-numitul proces de reglementare în formatul 5 + 2 – în februarie 2012, după ce a fost blocat timp de şase ani, oferă o oportunitate pentru progresul în contuare în procesul de reglementare[1], deşi adoptarea recentă a aşa-numitei "Legi privind frontiera de stat" de către reprezentanții Transnistriei reprezintă o sursă de riscuri. Cadrul de sprijin internațional pentru procesul de reglementare este unul de "promovare a încrederii", perceput drept o cale de consolidare a evoluțiilor pozitive din procesul de negociere. Măsurile de promovare a încrederii şi negocierile intermediate de către Organizația pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE) au o funcție importantă de dezvoltare în păstrarea infrastructurii şi rețelelor de aprovizionare deschise între regiuni şi spre est. Abordând acum necesităţ ile Transnistriei şi relația acesteia cu Republica Moldova vor facilita prosperitatea sa în viitor şi integrarea economică în regiune, indiferent de statutul său din viitor.

B. Evoluţ iile economice recente

5. **Economia a fost volatilă în perioada precedentă SPT, reflectând expunerea la condițiile economice şi climatice globale.** Economia Republicii Moldova ş i-a revenit din criza financiară globală din 2008-09, însă creşterea s-a oprit în 2012 din cauza datoriilor suverane din zona euro şi criza bancară şi secetă. Recuperarea remitențelor şi creş terea investițiilor au alimentat cererea internă din 2010-11, în timp ce exporturile au fost de asemenea puternice. Către sfârşitul anului 2011, Produsul Intern Brut (PIB) a revenit peste nivelurile de până la criză. Cu toate acestea, PIB-ul real a scăzut cu 0,8 la sută în 2012 din cauza că scăderea exporturilor spre UE a coincis cu seceta care a lovit grav agricultura. În primul trimestru din 2013, economia ş i-a revenit din nou înregistrând o creş tere de 3,5 la sută anual.

6. **Gestionarea macroeconomică s-a îmbunătățit.** La începutul anului 2010, Guvernul a început implementarea unui program de abordare a vulnerabilităţ ilor macroeconomice şi de rezistenţ ă la criza economică. Programul s-a bazat pe patru piloni: (i) politicile fiscale de restabilire a sustenabilităţ ii, protejând în acelaş i timp investițiile publice şi prioritățile de cheltuieli sociale; (ii) politicile monetare flexibile şi de schimb valutar pentru a ţ ine inflația sub control, facilitarea adaptării la şocuri, şi reconstruirea rezervelor în valută străină; (iii) politicile de asigurare a stabilităţ ii financiare prin depistarea precoce a dificultăților băncilor, şi consolidarea cadrului legal pentru reabilitarea băncilor ş i soluţ ionarea problemelor bancare; şi (iv) reformele structurale pentru majorarea potenţ ialului economic. Aceasta a fost susținută de Fondul Monetar International (FMI), şi cinci revizuiri au fost finalizate cu succes până la sfârşitul anului 2012. Astfel, deficitul fiscal general al Guvernului a scăzut de la 6,3 la sută din PIB în 2009 până la 2,1 la sută în 2012. Inflaţ ia preţ urilor de consum a fost de 4,6 la sută în 2012.

7. **Deficitul contului curent s-a redus până la 7 la sută din PIB în 2012, şi continuă să fie finanţ at prin împrumuturi ale sectorului privat şi intrările de fonduri publice.** În timp

[1] Republica Moldova, Transnistria, Ucraina, Federaţ ia Rusă şi OSCE sunt participanții direcţ i în acest proces, iar Statele Unite ale Americii şi Uniunea Europeană acționează ca observatori externi. Ucraina asumându-ş i președinția OSCE în 2013, se preconizează un impuls în continuare.

ce deficitul comercial rămâne a fi mare, creş terea exporturilor a depăşit creş terea importurilor în 2011-12. Remitențele ş i-au revenit în 2010-12, însă încă nu au ajuns la nivelurile de până la criză. Afluxurile nete de Investiţ ii Străine Directe (ISD) au scăzut până la doar 2,2 la sută din PIB în 2012, subliniind importanța reformelor de atragere a investițiilor pentru obținerea recuperării sustenabile şi stimularea modernizării. Prin urmare, deficitul Contului Curent a fost în cea mai mare parte finanțat de către datoriile publice şi private. Rezervele valutare au atins suma de 2,5 miliarde dolari SUA la mijlocul anului 2013, depăş ind nivelurile de până la criză şi care acoperă mai mult de patru luni de importuri.

Tabelul 1: Principalii indicatori macroeconomici, 2009-17

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Efectiv				Proiecţ ii				
PIB nominal, miliarde MDL	60.4	71.9	82.2	87.8	96.7	105.9	115.7	127.0	139.2
Ratele reale de creş tere:									
PIB, % creş tere	-6.0	7.1	6.4	-0.8	4.5	4.0	4.0	4.5	4.5
Exporturi, % creş tere	-12.1	13.7	28.6	2.3	6.6	4.7	4.8	5.1	5.3
Importuri, % creş tere	-23.6	14.3	19.3	2.5	6.6	5.6	4.8	5.1	5.4
Rata de schimb reală efectivă (2000 = 100)	111.1	117.5	129.2	124.2	…	…	…	…	…
Indicele Preţ urilor de Consum, % media	0.0	7.4	7.6	4.6	4.9	5.0	4.8	4.6	4.3
Soldul Contului Curent, % PIB	-9.8	-9.8	-12.6	-7.0	-7.0	-7.9	-7.9	-8.1	-8.3
Remitenţ e, % creş terea în USD	-37.4	13.2	21.7	11.9	5.5	5.4	5.1	5.1	4.9
Rezerve Internaţ ionale (milioane USD)	1480	1718	1965	2515	2614	2877	2906	3073	3493
Indicatorii Comerciali, % modificare	14.8	-2.1	-14.3	-0.8	0.1	-1.0	-0.2	-0.1	-0.1
ISD, nete (% PIB)	2.7	3.4	4.0	2.2	1.9	1.9	1.8	1.9	1.9
Soldul Fiscal, % PIB	-6.3	-2.5	-2.4	-2.1	-1.6	-1.4	-1.2	-1.0	-0.9
Datoria Externă, % PIB	80.2	82.3	77.6	84.5	81.1	80.6	76.7	73.7	69.4
Datoria PPG, % PIB	21.0	23.2	21.7	24.3	24.5	24.0	23.1	21.7	20.3

Sursa: Date Statistice Naţ ionale şi calculele personalului Băncii Mondiale.

C. Perspectivele macroeconomice şi sustenabilitatea datoriei

8. **În timp ce Republica Moldova rămâne vulnerabilă la o varietate de şocuri, cadrul de politici macroeconomice se preconizează să rămână adecvată cu o creştere moderată şi inflație scăzută.** Politicile macroeconomice ale Republicii Moldovei de menținere a ratelor flexibile de schimb valutar şi ţ intire a inflației, precum şi nivelurilor joase ale datoriei publice, au redus principalele riscuri macroeconomice. După o recesiune în 2012, se preconizează că creş terea PIB îş i va reveni la 4,5 la sută în 2013, ca o recuperare a agriculturii (explicată în mare măsură de o bază statistică scăzută în 2012) probabil va duce la accelerarea creşterii în a doua jumătate a anului 2013. Noi preconizăm o creştere de 4-5 la sută în 2014-2017, cu o cerere externă mai mare pentru exportul Republicii Moldova, care va fi susținută de încrederea mai mare a consumatorilor şi investitor. Politica monetară prudentă este anticipată. Se preconizează ca inflația să rămână în limitele țintei de 5 la sută plus/minus 1,5 la sută în conformitate cu obiectivele Băncii Naționale a Moldovei (BNM). Reluarea programului susţ inut de către FMI ca o ancoră a politicilor fiscale şi monetare prudente va consolida în continuare cadrul macroeconomic pentru redresarea sustenabilă.

9. **Consolidarea bugetului este preconizată să continue pe termen mediu.** Preconizăm că deficitul fiscal va rămâne sub 2 la sută din PIB în 2014-17. Cu toate acestea, presiunile fiscale

semnificative persistă. Cheltuielile salariale din sectorul public la nivel central, şi în special la nivel local, rămâne ridicat. Ineficienţ ele din sectorul educaţiei şi sănătăţ ii continuă să fie mari. Guvernul a întreprins reforme în vederea îmbunătățirii compoziției cheltuielilor, în special în educație, însă încă multe mai urmează a fi realizate. Aceste ineficienței limitează cheltuielile productive din infrastructură şi serviciile publice, şi risipesc resursele investiționale limitate prea mult pentru a fi eficient. Republica Moldova rămâne, de asemenea, vulnerabilă la schimbările aferente prețurilor de import la energie cu efecte critice asupra cheltuielilor de asistență socială, precum şi asupra tarifelor, acumulării datoriilor şi arieratelor din companiile de utilitate publică.

10. **Se preconizează că deficitul Contului Curent va rămâne la nivel de o singură cifră pe termen mediu, în timp ce riscurile de probleme în domeniul datoriei vor rămâne scăzute.** Presupunând un efect pozitiv întârziat al reformelor structurale în curs de implementare, exporturile cu o mai mare valoare adăugată ar contribui la restrângerea dezechilibrului comercial în timp. Se preconizează că creşterea remitențelor va fi modestă în perioada analizată. Se proiectează că ISD vor creşte treptat cu condiţ ia că climatul de afaceri va continua să se îmbunătățească. Actualizarea Analizei Comune FMI - Banca Mondială privind Sustenabilitatea Datoriei (2012) apreciază drept joase riscurile de probleme în domeniul datoriei. Sustenabilitatea datoriei publice ş i a celei garantate public (PGP) este cea mai sensibilă la şocul aferent creşterii producţ iei, în timp ce datoria externă totală este cea mai sensibilă la şocuri unice de depreciere nominală.

11. **Riscurile aferente perspectivei macroeconomice sunt substanțiale.** În primul rând, o agravare a crizei datoriilor din zona euro ar putea submina exporturile Republicii Moldova şi fluxurile de remitenţ e. În al doilea rând, un şoc negativ al preţ ului la petrol ar putea încetini creş terea în continuare a Rusiei, ducând la o scădere semnificativă a remitențelor din Rusia şi a exporturilor spre Rusia. În al treilea rând, un deficit mare structural al Contului Curent face Republica Moldova vulnerabilă la schimbările aferente sentimentelor donatorilor ş i investitorilor. În special, derapajele aferente implementării reformelor de politici macroeconomice şi structurale ar putea potențial reduce sprijinul extern şi complica finanțarea deficitului. În al patrulea rând, sectorul agricol rămâne vulnerabil la condițiile extreme meteorologice. În al cincilea rând, în timp ce indicatorii agregaţ i privind performanţ a sectorului bancar indică tendințe pozitive, există riscuri semnificative din cauza îngrijorărilor privind calitatea creditelor şi suficienţ a capitalului la Banca de Economii (BEM), o bancă unde proprietarul majoritar este statul ş i care are o importanță sistemică[2]. Soluţ ionarea dezordonată a problemelor de la BEM reprezintă un risc. Calitatea guvernării şi creditării părţ ilor afiliate rămân a fi riscurile potențiale din sectorul financiar în general.

D. Sărăcia, inegalitatea şi vulnerabilitatea

12. **În pofida unui declin brusc al sărăciei în anii 2000, Republica Moldova rămâne una din țările cele mai sărace din Europa.** În baza pragului regional EAC al sărăciei de 5 dolari SUA/zi (Paritatea Puterii de Cumpărare (PPC)), 94 la sută din populaţ ie era săracă în 2002, însă aceasta s-a diminuat până la 55 la sută în 2011. Incidenţ a sărăciei extreme (bazată pe pragul sărăciei PPC de 2,5 dolari SUA) a scăzut dramatic în aceeaşi perioadă de la 57 la sută până la 10 la sută. Atât zonele rurale cât ş i cele urbane au beneficiat de o reducere drastică a sărăciei, însă

[2] CNP au crescut până la 14,5 la sută către sfârşitul anului 2012 din cauza diminuării activităţ ii economice şi înrăutăţ irii bilanțurilor contabile ale unor bănci, inclusiv BEM. BEM (cu 11 la sută din totalul activelor sectorului bancar şi cel mai mare număr de deponenţ i) necesită măsuri urgente pentru repararea bilanțului și îmbunătățirea practicilor de management al riscului.

aceasta a avut loc mai rapid în regiunile urbane. Cu toate acestea, în baza pragului sărăciei regionale EAC, rata sărăciei Republicii Moldova este de două ori mai mare decât media EAC, sărăcia extremă fiind, de asemenea, semnificativ mai mare decât media regională.

13. **Estimările sărăciei naționale[3], de asemenea, indică asupra unor tendințe pozitive în reducerea sărăciei.** Rapoartele publicate indică faptul că rata națională a sărăciei a scăzut de la 30,2 la sută în 2006 până la 17,5 la sută în 2011. Reducerea sărăciei a fost deosebit de puternică pentru cei cu vârsta de peste 60 de ani, în special a celor care locuiesc în gospodării de o singură persoană, 75% dintre aceştia fiind femei.[4] În perioada 2006-11, sărăcia extremă a scăzut de la 4,5 la sută până la 0,6 la sută. În baza cadrului curent macroeconomic, proiecțiile simple bazate pe inegalitatea constantă indică faptul că astfel de tendințe pozitive în perioada SPT trebuie să continue.[5]

Figura 1: Linia de bază (2011) şi proiecțiile sărăciei (2012-17)

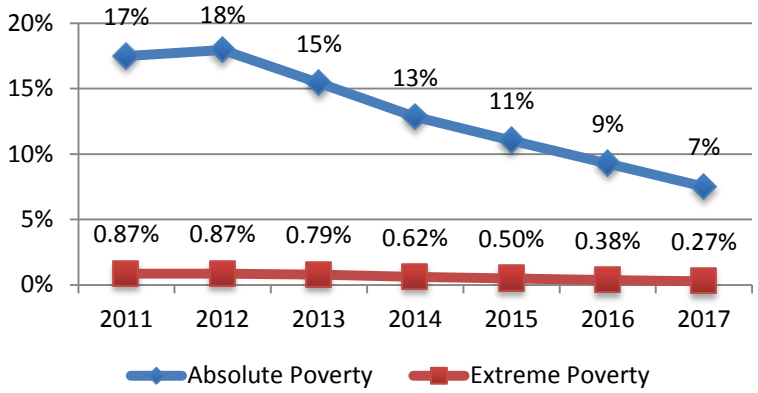

14. **Performanţ a economică recentă din Republica Moldova a promovat prosperitatea partajată.** Creşterea consumului păturii de jos a populaţ iei care reprezintă 40 la sută din populaţ ie a depăşit creşterea medie (estimările pentru perioada 2006-11 sugerează o creştere anuală totală în consum de 2,9 la sută în perioada de față, comparativ cu 5,8 la sută pentru 40 la sută din populaţ ia care reprezintă pătura cea mai de jos). Patruzeci la sută din populaţ ie reprezentând pătura cea mai de jos a populaţ iei tind să trăiască în zonele rurale, au gospodării mai mari şi au un nivel mai redus de educaţ ie. O analiză de descompunere denotă că evoluția pieței muncii a ajutat cele 40 la sută din populaţ ie reprezentând pătura cea mai joasă a populaţ iei majorând veniturile aferente forţ ei de muncă. În schimb, evoluția pieței forței de muncă nu a avut nici-un efect semnificativ statistic asupra populației rămase. O constatare îngrijorătoare este că creş terea nivelurilor de educație au contribuit la creşterea a 60 la sută de top în distribuție, însă, din punct de vedere statistic, au fost nesemnificative pentru 40 la sută din păturele cele de mai jos. Factorii de gen, captaţ i după aspectul de gender al capului gospodăriei,

[3] Pragul sărăciei naționale a fost de 1093 lei/lună în anul 2011, echivalent cu 3 USD/zi (curent). Pragul național al sărăciei extreme a fost de 591,2 MDL/lună în 2011, echivalent cu 1,6 USD/zi (curent).

[4] Cu toate acestea, interesant este faptul că în cazul acestui grup de populație, sărăcia s-a diminuat mai mult pentru oamenii în etate care locuiesc singuri (cu 52 la sută, până la 18 la sută) decât pentru femei în vârstă necăsătorite care locuiesc singure (de 39 la sută, până la 20 la sută).

[5] Rețineți faptul că aceste proiecții nu servesc drept factor pentru nici-un tip de modificări distribuţ ionale, cum ar fi cele care ar putea apărea dintr-o extindere a asistenței sociale – în măsura în care tendințele în curs de desfăşurare de reducere a inegalităţ ii continuă, aceste proiecții pot subestima gradul de reducere a sărăciei în perioada SPT. În același timp, nu trebuie subestimată vulnerabilitatea înaltă a economiei din Republica Moldova care a fost descrisă în secțiunile anterioare.

par să nu aibă un rol semnificativ din punct de vedere statistic la explicarea creşterii oricărui grup.

E. Contextul social

15. **Anumite grupuri rămân a fi expuse riscul ridicat de sărăcie şi sunt vulnerabile la excluziunea socială.** Grupurile cele mai vulnerabile expuse riscului sărăciei rămân a fi cele cu un nivel scăzut de educație, gospodăriile mari cu copii, cele din zonele rurale, familiile care se bazează pe auto-angajare, persoanele în vârstă şi grupurile de Romi[6]. UNICEF (2011) raportează că doar 16 la sută din familiile cu copii din cea mai săracă chintilă primesc asistență socială prin intermediul programului de Ajutor Social[7]. Vulnerabilitatea persoanelor în etate reprezintă o preocupare deosebită, având în vedere tendințele de îmbătrânire ale populației. PNUD (2007) arată incidenţ a sărăciei de 59 la sută între romi în 2007, în comparație cu media naţ ională de 24 la sută[8]. Este mai puţ in probabil ca copiii romi să frecventeze şcoala (43 la sută față de 6 la sută pentru copii ne-romi), şi doar 23 la sută din gospodăriile de Romi au asigurare medicală, comparativ cu media naţ ională de 78,6 la sută[9]. Există o diferenţ iere mică de gen în ratele sărăciei.

[6] Mărimea populației romilor nu este cunoscută. Recensământul din 1989, a stabilit numărul de 11.600 (0,3 la sută din populație), şi recensământul din 2004, a enumerat 12.271 "ţ igani". Datele recensământului probabil subestimează dimensiunea reală a populației de romi, pe care unele estimări le plasează la nivel de 100-150 mii.

[7] UNICEF 2011, Impactul transferurilor de numerar asupra sărăciei şi bunăstării celor mai vulnerabile familii din Republica Moldova, în contextul tranziției de la asistenţ a socială bazată pe categorii la cea bazată pe testarea mijloacelor.

[8] UNDP 2007, "Romii in Republica Moldova".

[9] UNDP 2011, "Raportul Naţ ional de Dezvoltare Umană: De la Excludere Socială spre Dezvoltarea Umană Inclusivă".

Caseta 1: Obiectivele Grupului Băncii Mondiale de eradicare a sărăciei extreme şi promovare a prosperităţ ii comune: relevanța pentru Republica Moldova

GBM a adoptat recent două obiective noi pentru ancorarea misiunii sale generale a unei lumi fără de sărăcie, şi stimularea eforturilor naționale şi internaționale în acest scop. Cele două obiective sunt: eradicarea sărăciei extreme până în anul 2030 la nivel global şi promovarea prosperităţ ii partajate.

Estimările naționale privind sărăcia extremă în Republica Moldova în 2011, măsurate în baza pragului de sărăcie echivalent cu suma de 591 MDL pentru un adult, deja indică faptul că sărăcia extremă nu a fost eradicată în țară. O evaluare similară se poate efectua folosind pragul de sărăcie PPC de 1,25 USD/zi utilizat pentru monitorizarea țintei sale a sărăciei extreme la nivel mondial. Se poate argumenta, cu toate acestea, că pragul sărăciei globale, calibrat pentru a reflecta pragurile de sărăcia din 20 de țări cele mai sărace din lume, nu face dreptate naturii sărăciei din Europa de Est şi Asia Centrală. Aplicarea aceleiaşi metodologii care, la nivel mondial, rezultă în pragul sărăciei de 1,25 faţ ă de regiunea EAC, rezultă doar în pragul sărăciei extreme EAC de 2,50 USD/zi PPC. Acest prag al sărăciei PPC de 2,50 USD reflectă un consens partajat în regiune, care acoperă doar necesităţ ile cele mai de bază capturate de către pragul sărăciei extreme necesită mai multe resurse în EAC decât în alte părți ale lumii. Acest lucru nu reflectă alocaţ iile excesive pentru săraci din partea factorilor de decizie politică în regiune, însă mai degrabă cele mai semnificative precum că condiţ iile meteorologice dure din regiune pun faţ ă de gospodării cerinţ e calorice mai mari şi cheltuieli mai mari pentru energie, îmbrăcăminte şi transport. În acest sens, faptul că, în pofida progreselor semnificative al trecutul recent pragul sărăciei extreme din Republica Moldova este încă mai mare decât media pe regiune sugerează ca obiectivul global al GBM privind eradicarea sărăciei extreme rămân relevante pentru țară şi pentru această strategie SPT. Chiar şi în privinţ a acestui prag mai mare, totuş i, Republica Moldova este relativ bine plasată în ceea ce privesc eforturile care urmează a fi întreprinse în fiecare an întru eradicarea sărăciei extreme pentru a realiza obiectivul anului 2030. În conformitate cu un exercițiu de analiză comparativă, cel puțin este în percentila 49 a distribuției țării în privinţ a eforturilor necesare pentru reducerea sărăciei ş i în dependenţ ă de specificaţ ia adoptată (spre exemplu: controlul incidenței curente a sărăciei extreme şi nivelul PIB pe cap de locuitor), performanțele sale ar putea fi evaluate chiar drept fiind mai favorabile.

Al doilea obiectiv global adoptat de către BM îş i direcţ ionează eforturile asupra promovării bunăstării a 40 la sută de distribuție din pătura cea mai de jos. Acest obiectiv subliniază că creşterea este necesară, țările ar trebui să aspire la procesele de creştere din care fac parte ş i cele mai puțin prospere. Performanţ a recentă a Republicii Moldova este una deosebit de pozitivă. După cum curba de incidenţă a creşterii ilustrează mai jos, care divizează creş terea anuală estimată a cheltuielilor pe cap de locuitor în perioada 2006-11, modelul de creştere generală în ultimii 5 ani a fost astfel încât grupurile de venituri mai mici s-au confruntat cu ritmuri mai mari de creştere decât grupurile care se descurcau mai bine. Acest model de creştere explică de asemenea motivul de ce în această perioada inegalitatea s-a diminuat.

Figura 2: Moldova, Curba de Incidenţ ă a Creşterii, 2006-11, anual

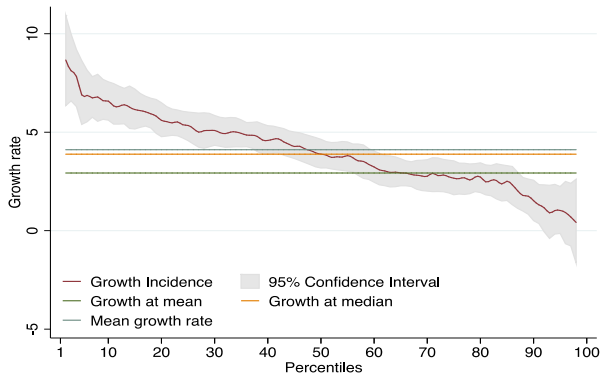

Sursa: Estimările personalului Băncii, folosind CBGC 2006 ş i CBGC 2011.

16. **Impactul schimbărilor climatice, de asemenea, va consolida factorii existenţ i ai vulnerabilităţ ii, în special pentru grupurile sărace din regiunile rurale din centrul şi Sudul Republicii Moldova.** Excluderea socială ş i economică, din cauza mobilităţ ii şi comunicării reduse, agravate de efectelor schimbărilor climatice, precum inundații, eroziune şi valuri de căldură, probabil va avea un impact disproporționat asupra comunităților izolate, rurale, şi ar putea exacerba sărăcia rurală şi majora migrația forței de muncă şi dezechilibru de genr. Sărăcia

şi migraţia sporită din cauza declinului aferent productivităţii agricole sunt susceptibile să aibă consecinţe profunde pentru persoanele care au anumite caracteristici ale vulnerabilităţ ii, spre exemplu: femeile din zonele rurale, care au grijă de persoane aflate la întreţinere, însă primesc remitenţe puţine sau nu primesc remitenţ e deloc.

Caseta 2: Migraţ ia ş i incluziunea socială

Migraţia forţ ei de muncă pe scară mare a avut atât efecte pozitive cât ş i negative asupra incluziunii sociale. Gospodăriile cu migranţi beneficiază de remitenţele, care ridica nivelul de consum şi accesul la locuinţe, nutriţie, servicii de sănătate de calitate mai bună, oportunităţi de educaţie îmbunătăţite şi conectivitatea la Internet printre alte servicii. În acelaşi timp, copiii din aceste gospodării sunt lipsiţi de îngrijire şi supraveghere părintească, şi nivelurile ridicate de migraţ ie aduc modificări semnificative la structurile sociale, atitudini şi dinamica de dezvoltare locală. Impactul cel mai palpabil al migraţ ie cu privire la excluziunea socială constă în dezvoltarea copiilor şi tinerilor ale cără părinţ i au plecat peste hotare sau care sunt lăsaţ i în grija rudelor în vârstă.

Migraţ ia pe termen lung sau permanentă a populaţiei în vârsta aptă de muncă poate duce probabil la participarea mai limitată de antreprenoriat ş i civică la nivel local. Migraţia tot mai mult devine permanentă şi un număr tot mai mare de moldoveni au sau sunt eligibili pentru cetăţenia dublă cu Romania, Rusia sau Bulgaria şi ţările vest-europene. Migraţia, de asemenea, aduce riscul traficului de fiinţe umane şi probleme de siguranţă, stigmatul social, precum şi accesul la justiţie pentru victimele traficului cu femei şi copii, care sunt în mod special vulnerabili.

F. Aspectele de gen

17. **Moldova are o performanţ ă bună în unele domenii ale egalităţ ii de gen.** Egalitatea de gen este inclusă în Constituţie şi elaborată în Legea privind egalitatea de şanse pentru femei şi bărbaţi din 2006. Strategia Naţională privind Egalitatea de Gen pentru anii 2008-15 stabileşte obiectivele politicilor privind egalitatea de gen şi acţiunile prioritare. Republica Moldova a ratificat o gamă largă de convenţii internaţionale care au drept mandat egalitatea de gen, inclusiv Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) şi Convenţia Internaţională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor.

18. **Totuş i, în alte domenii, disparităţile persistă.** Deş i baza politicii privind egalitatea de gen este lăudabilă, normele patriarhale au fost rezistente la schimbare. Politicile şi legile pentru egalitatea de gen nu au fost susţinute cu resurse adecvate şi implementare. Autorităţile publice, cum ar fi instanţ ele de judecată, nu au dorit sau nu pot să aplice legile privind egalitatea de gen. Speranţa de viaţă este printre cele mai joase din Europa, 73 de ani pentru femei şi 65 de ani pentru bărbaţi. Acest decalaj mare de gen este stimulat de rata înaltă a mortalităţ ii bărbaţ ilor, în parte fiind rezultat al alegerilor stilului de viaţă de către bărbaţ i, care consumă cantităţ i mari de alcool şi tutun. Decalajul de gen în educaţie este cel mai evident la nivel terţiar, cu doar 33 la sută de bărbaţi înscrişi în comparaţie cu 44 la sută de femei. Şcolile secundare şi terţ iare par a fi începutul segregării ocupaţionale, care în cele din urmă duc la segregarea în bază de gen pe piaţa muncii. Parţial din cauza acestei segregări sectoriale, femeile câş tigă 73 la sută din ceea ce câştiga bărbaţii şi este mai puţin probabil să avanseze în poziţii de conducere, şi doar 8 la sută din firme se află în proprietatea femeilor. Participarea femeilor în poziţ ii de conducere este redusă: doar 20 la sută din parlamentari sunt femei, şi reprezentarea este chiar mai joasă în alte domenii ale guvernării.

19. **Traficul de fiinţe umane este o problemă critică în Republica Moldova în calitate de ţară sursă, şi într-o mai mică măsură drept ţ ară de tranzit şi destinaţie, pentru traficul de persoane în scopuri sexuale şi munca forţată.** Se estimează că Republica Moldova are una dintre cele mai mari rate ale traficului de fiinţe umane, printre ţările vecine. În timp ce Guvernul

Republicii Moldova încă nu se conformează în totalitate cu standardele minime pentru eliminarea traficului de persoane, acesta a întreprins paş i importanţ i anul trecut în vederea abordării protecției victimei şi prevenirii traficului. Cercetarea a făcut legătura dintre traficul de ființe umane ş i violența domestică, şi o valoare estimată de 40 la sută din femeile din Republica Moldova au fost victime ale cel puțin unui episod de violenţ ă. Măsurile întreprinse în cadrul juridic ş i de reglementare nu au abordat suficient violența domestică şi nivelul de conştientizare publică rămâne scăzut.

II. Provocările de dezvoltare şi programul de guvernare

20. **Republica Moldova a realizat progrese semnificative de la independență în tranziția sa economică şi politică, însă multe încă rămân de a fi realizate.** Faptul că până în prezent, Republica Moldova a rămas în urmă în regiune este la fel de mult un rezultat al politicilor precum ş i al istoriei. Dimensiunea mică a Republicii Moldova înseamnă o mică piață internă, concurență limitată şi, prin urmare, o forţ ă motrice mai slabă pentru inovare şi vulnerabilitățile la factorii externi şi dezastrele naturale. Cu toate acestea, aceste provocări ar putea fi depăşite prin reducerea distanţ ei economice spre piețele regionale mai mari şi recoltarea beneficiile de deschidere. Spre regret, Republica Moldova are costuri înalte economice transfrontaliere dovedite prin clasamentul său pe locul 132 din 155 de țări în Indicele de Performanţ ă Logistică din anul 2012. De ce Republica Moldova nu profită de proximitatea sa cu piețele regionale mai bogate poate fi analizată prin dotarea țării cu capital instituțional, uman şi natural. [10] [11]

Capitalul Instituțional: Guvernarea şi mediul favorabil afacerilor

21. **Republica Moldova a înregistrat progrese în reformele legislative pentru o mai bună guvernare, însă o aplicare slabă creează provocări de guvernare.** Capacitatea instituțională şi administrativă rămân slabe, însă, probabil, mai importante sunt preocupările cu privire la transparență, responsabilitate şi corupție. Deşi Republica Moldova ş i-a îmbunătățit poziția sa în Indicele de Percepție a corupției al Transparency International, avansând de la locul 112 din 180 de țări în 2011 până la locul 94 din 174 de țări în 2012, este încă slab cotată în comparație cu vecinii săi din vest. Deşi rating-ul general al Republicii Moldova în Evaluarea Politicilor ş i Instituţ iilor Ţ ării (EPIT) din 2012 s-a îmbunătățit până la nivel de 3,8, aceasta a marcat doar 3,5 din 6 privind Transparența, Responsabilitatea şi Corupția în indicatorul Sectorului Public din CPIA 2012, reflectând provocările, inclusiv corupţ ia, mecanismele de responsabilitate slabe şi politizarea sistemului judiciar. Cel mai mic scor EPIT al Republicii Moldova (3) este pentru *Calitatea administrației publice*. Deşi legislația există, o mai bună aplicare a legii este necesară pentru a o face mai eficientă şi reducerea incidenței corupției. Organul anticorupție este învestit cu puteri semnificative, însă are înregistrări modeste, şi există o percepție publică a unei agenții care se supra-depăş eş te în lupta contra infracțiunilor minore sau una folosită pentru scopuri politice.

22. **Există încă o cale de urmat în vederea consolidării capacității sectorului public pentru a avea o performanţ ă mai bună.** O planificare strategică ş i coordonare a politicilor mai bună ş i mecanismele de stabilire a unui serviciu public profesionist şi bazat pe merite au

[10] Banca Mondială "Pro ş i Contra diversificării".

[11] Republica Moldova nu înregistrează succes pe a patra dimensiune a capacității fizice, dar acest lucru ar putea fi abordate cu progresul din cadrul celor trei dimensiuni: spre exemplu, guvernul mai eficient şi îmbunătățirea climatului de afaceri ar putea accelera finanțarea publică şi privată a infrastructurii atât de necesare.

creat o bază bună pentru un guvern mai eficient. Cu toate acestea, administrația publică va trebui să continue să sporească capacitatea sectorului public întru definirea mai bună a obiectivelor de performanță, evaluarea programelor bugetare ş i alocarea resurselor pentru programele prioritare mai strategic, care trebuie să ducă la o transparență, responsabilitate şi eficiență sporită. Legislația recentă de introducere a postului de Secretar de Stat (Permanent) ar trebui să profesionalizeze în continuare serviciul public. Implementarea acesteia necesită noi reglementări privind competențele, numirea în funcţ ie, şi alte proceduri de management al resurselor umane (HR) şi suport pentru consolidarea capacităților cadrelor noi ale secretarilor de stat.

23. **În pofida eforturilor de reformă axate pe îmbunătățirea mediului de afaceri, există încă multe lucruri care trebuie realizate.** Republica Moldova ocupă locul 83 din lume în clasamentul Doing Business, scorul fiind deosebit de slab în ceea ce priveş te autorizaţ iile de construcţ ie (168), comerţ ul transfrontalier (142), şi plata impozitelor (109). Aceasta a ocupat locul 87 din 144 de economii în ceea ce priveş te Indicele Competitivităţ ii Globale pentru 2012-2013, rămânând în urma majorităţ ii vecinilor săi şi a țărilor din Comunitatea Statelor Independente (CSI). Mult mai multe trebuie să fie realizate pentru a atrage ISD fără acordarea concesiunilor fiscale care erodează veniturile. Administrația vamală şi fiscală suferă din cauza lipsei de transparență şi unui înalt nivel de discreție aplicate de către funcționari. Companiile citează concurența neloială pe piețele interne, în primul rând, companiile folosind diverse scheme de evaziune fiscală şi cele protejate de interese politice şi de afaceri prin politici restrictive ale diferitor agenții de stat. Competitivitatea şi capacitatea de a penetra pe pieţ e noi este o problemă, cu o expansiune foarte mică a produselor moldoveneşti (față de prelucrarea suplimentară a mărfurilor importate) spre destinaţ iile noi. Educaţ ia profesională şi terțiară trebuie îmbunătăţ ită pentru a satisface necesităţ ile pieței muncii, în mod special din sectoarele orientate spre export.

24. **Guvernul a introdus reforme în cadrul statutar pentru raportarea financiară corporativă şi adoptarea standardelor moderne de raportare financiară şi audit, însă aplicarea acestora rămâne slabă.** Guvernul a adoptat legile noi privind contabilitatea şi auditul în 2007, care se bazează pe principiile *acquis-ului comunitar* al UE, şi care a întreprins câţ iva paşi în direcţ ia implementării acestora, precum ar fi adoptarea oficială a Standardelor Internaţ ionale de Raportare Financiară (SIRF), instituirea funcției de supraveghere publică a auditului, precum şi crearea unui registru public al rapoartelor financiare. Constrângerile pentru implementarea şi executarea integrală includ nivelul slab de conş tientizare a importanței dezvăluirii corecte şi transparente a informației financiare, şi privind cerințele UE aferente raportării financiare corporative, înțelegerea limitată a rolului Ministerului Finanțelor în stabilirea standardelor de contabilitate şi capacitatea slabă din cadrul Ministerului, educația contabilă profesională slabă şi capacitatea limitată a sistemului de supraveghere publică a auditului pentru supravegherea acestei profesii.

25. **Intermedierea financiară rămâne a fi subdezvoltată, şi accesul la finanțare continuă să fie una dintre cele mai importante constrângeri invocate de către companii.** Sectorul bancar rămâne, în general, lichid, bine capitalizat şi profitabil, cu excepţ ia BEM, însă creditarea sectorului privat este de doar 38 la sută din PIB, o indicație a nivelului relativ scăzut al intermedierii financiare în comparație cu alte țări din EAC. Finanţ area pe perioade mai mari de un an este insuficientă, cerințele privind gajul sunt relativ ridicate şi multe întreprinderi mici şi mijlocii (IMM) nu au tipul sau cantitatea de gaj solicitată de către bănci. Deşi ratele dobânzilor sunt comparabile cu cele din ţ ările comparatoare, companiile percep că acestea sunt mari,

reflectând probleme de pe partea cererii de profitabilitate scăzută şi inconsecventă a întreprinderilor. Adiţ ional, alternativele finanţării bancare rămân limitate. Piaţ a de capital este la o etapă incipientă şi piața de obligațiuni guvernamentale constă doar din emisiuni pe termen scurt, cu aproape nici-o tranzacționare pe piața secundară. Dezvoltarea pieței de capital poate crea concurență cu sectorul bancar şi poate oferi companiilor mai multe alternative de finanțare şi instrumente de depunere a banilor pentru perioade mai îndelungate în baza cărora băncile pot oferi împrumuturi pe termen lung.

26. **Agricultura rămâne a fi un sprijin temeinic economiei, deşi producția agricolă este volatilă şi competitivitatea scăzută a pieţ ii reprezintă un impediment cheie.** Cu 12 la sută din PIB, agricultura merge lent după sectoarele de servicii şi de producere, însă acesta angaja 28 la sută din forța de muncă în 2010, şi în combinaţ ie cu sectorul agro-alimentar, acesta reprezintă aproximativ 50 la sută din total exporturi. Volatilitatea înaltă a producției agricole, în special a culturilor, este o reflectare a vulnerabilităţ ii înalte faţ ă de hazardurile climatice cum ar fi seceta, inundațiile, îngheţ urile şi furtunile severe. Competitivitatea este împiedicată de un set complex de factori, inclusiv distorsiunile şi imperfecțiunile de pe pieţ ele agricole de materie primă ş i produse finite, serviciile publice de calitate slabă în aş a domenii ca educaţ ia agricolă, întârzieri în restructurarea gospodăriilor de fermieri, piaţ a funciară subdezvoltată, lipsa accesului la finanţ e, si managementul nesustenabil al solului. Majoritatea produselor agricole, în special cele de valoare înaltă, nu corespund rigorilor pieţ ei privind siguranţ a, calitatea, cantitatea, varietatea sau ambalajul. Sectorul privat necesită sprijin în eforturile sale de demarare a procesului sofisticat şi costisitor de adoptare şi implementare a standardelor UE de siguranţ ă ş i calitate a produselor alimentare.

***Caseta 3:** TIC – un factor de creştere economică şi buna guvernare*

Strategia Moldova Digitală susţ ine dezvoltarea industriei Tehnologiei Informației şi Comunicaţ iilor (TIC) şi buna guvernare prin furnizarea serviciilor publice îmbunătățite. BM susţ ine aceasta prin proiectul e-transformarea guvernării (GeT). Aspiraţ iile Republicii Moldova de integrare europeană motivează modernizarea continuă a sistemelor administrative. O agendă de îmbunătățire a accesului, capitalului, eficienţ ei ş i eficacităţ ii serviciilor publice se desfăş oară, însă va necesita eforturi şi investiții susținute în infrastructura informației.

Infrastructura TIC se îmbunătăţeş te,însă necesită dezvoltare în continuare. Reformele în domeniul telecomunicațiilor au stimulat concurența, însă statul încă joacă un rol dominant. Zonele rurale nu sunt acoperite complet de servicii pe bandă largă. Decalajele în infrastructură ar putea fi soluţ ionate prin alte reforme ale rolului statului în acest sector şi rolul consolidat al organului de reglementare independent. Moldtelecom trebuie să fie pregătit pentru privatizare ş i eforturi mai concertate ar putea fi depuse pentru majorarea accesului la şi utilizarea TIC în zonele rurale, şi pentru asigurarea unei gestionări eficiente a spectrului radio pentru maximizarea impactului telecomunicațiilor fără fir. GeT susţ ine livrarea serviciilor publice selectate utilizând TIC, sporind accesului la servicii şi informații şi îmbunătățirea transparenței, care pot îmbunătăți în mod semnificativ guvernarea.

O constrângere de bază o reprezintă talentele limitate în domeniul TIC. Învățământul universitar în sectorul TIC este de o calitate inconsecventă şi curriculumul nu sunt relevante pentru piața muncii. Trebuie să existe un efort concertat pentru a aduce mai multe femei în sectorul TIC, în special în domeniile tehnice în care acestea sunt încă sub-reprezentate. Îmbunătățirile din aceste domenii vor seta scena pentru o nouă generație de inovatori TIC.

Capitalul uman

27. **Realitățile demografice şi fiscale prezenta o provocare pentru Guvern în vederea realizării obiectivului său de oferire a şcolarizării de calitate aliniate la necesităţ ile pieței muncii şi economiei mai largi.** Sectorul este caracterizat printr-o rețea supradimensionată de şcoli din ce în ce mai mici şi un număr mare de profesori prost plătiţ i şi personalul care nu se ocupă de predare. Din numărul de 1.460 de instituții de învăţ ământ general, trei sferturi sunt situate în aproximativ 1.000 sate, reprezentând în medie 1,1 şcoli în fiecare sat. O şcoală medie

funcţionează la o capacitate de 54 la sută, ceea ce duce la cheltuieli risipitoare în formă de facturi pentru încălzire şi utilităţi publice. Un studiu realizat de Ministerul Educației a concluzionat că până la o jumătate din şcolile rurale trebuie să fie reorganizate sau închise în următorii trei - cinci ani pentru a face faţă declinului brusc al populației din ultimii 20 de ani.

28. **Guvernul este foarte conştient de provocările de eficiență cu care se confruntă sectorul educației.** Odată cu pilotarea finanţării în bază de elev în cadrul proiectului susţinut de către Banca Mondială privind Educația de calitate în zonele rurale din Republica Moldova (ECZRM), Guvernul a întreprins masuri critice pentru îmbunătățirea eficienței alocării resurselor în învățământul general. Acest angajament a fost consolidat în continuare prin modificările legislative privind crearea unui mediu favorabil, care permite implementarea măsurilor de reformă eficientă, cum ar fi introducerea finanţării per elev pe plan naţional şi schimbarea proprietăţii de la primari la municipalitățile locale.

29. **Sectorul demonstrează calitatea neuniformă a educației.** Performanța Republicii Moldova în Programul Organizației pentru Cooperarea Economică şi Dezvoltare (OCDE) privind Evaluarea Internaţională a Studenţilor (PISA) 2009 Plus a sugerat că 57 la sută din elevi duc lipsa nivelurilor de bază de competență în lectură necesare pentru participarea în mod eficient şi productiv în societate (61 la sută în matematică). Aceste rezultate indică necesitatea de a continua consolidarea rețelei de şcoli şi extinderea reformelor în curriculum, evaluările elevilor, formarea profesorilor şi design-ul manualului.

30. **Calitatea profesorilor este unul dintre cei mai importanți factori care contribuie la îmbunătățirea rezultatele elevilor, însă profesia de profesor în Republica Moldova este sub-calificată si îmbătrâneşte.** Din 36.000 de profesori angajaţi în instituţiile de învăţământ general, doar două treimi dețin o calificare de predare şi 19 la sută sunt trecuţi de vârsta de pensionare. În perioada 2002-07, cota cadrelor didactice în vârsta de pensionare s-a dublat, indicând o îmbătrânire rapidă a profesiei.[12] Sarcina de predare standard de 18 ore pe săptămână – echivalentul a aproximativ 666 ore de predare pe an – este slab comparabilă cu cea a profesorilor din țările OECD,[13] însă în şcolile rurale mici, profesorii nu pot acoperi nici chiar sarcina de bază de 18 ore. Resursele pentru formarea profesională a cadrelor didactice sunt astfel repartizate prea slab pe un număr mare de cadre didactice sub-calificate, care duce la sub-investirea în forța de muncă actuală şi viitoare. Recrutarea, instruirea, acreditarea, asigurarea calității şi stimulentele atât pentru profesori, cât şi pentru directorii de şcoli sunt domenii care necesită sisteme alternative si moderne.

31. **Capitalul uman este unul din avantajele comparative potențiale ale Republicii Moldova, însă întreprinderile, în special, exportatorii, se plâng pe dificultăți în găsirea lucrătorilor calificați.** O treime din întreprinderi au probleme în suplinirea locurilor vacante, în special pentru personalul calificat. Sectorul cel mai afectat este construcțiile (92 la sută), urmat de industrie (69 la sută), transport, servicii de afaceri şi servicii de sănătate (67 la sută fiecare). În timp ce problema este atribuită în principal salariilor mici (54 la sută dintre respondenți) care este, de asemenea o funcţie cu un nivel scăzut al abilităților (35 la sută). Aceasta din urmă este atribuită în principal lipsei educației relevante pentru necesităţile pieței de muncă. Unii

[12] Ludmila Lefter (UNICEF, Moldova), Virginia Rusnac (Institutul de Ştiințe Educaționale, Moldova), Olesea Cruc (Institutul pentru dezvoltare şi inițiative sociale "Viitorul", Moldova), Andrea Ahlert şi Katherine Batchelder (Universitatea din Columbia, profesorii colegiului, Statele Unite ale *Americii). Calitatea profesorilor si condițiile de muncă a profesorilor din Republica Moldova.* 2009.

[13] În Olanda, spre exemplu, sarcina este de 1.000 ore pe an şi în Franţa este de 923 ore.

investitori străini în sectorul de producere au subliniat în special lipsa competențelor tehnice adecvate ale forței de muncă drept o constrângere pentru operaţ iunile lor în Republica Moldova.

32. **Agenda de reforme a sectorului sănătăţ ii rămâne nefinalizată**. Guvernul a majorat cheltuielile pentru sănătate în ultimii ani şi a implementat reforme importante, cum ar fi crearea Companiei Naţ ionale de Asigurări în Medicină (CNAM) în 2004 şi dezvoltarea asistenţ ei medicale primare. Cu toate acestea, provocările rămân în acordarea serviciilor de ocrotire a sănătății şi finanţ area sănătăţ ii.

33. **Patru provocări cheie afectează prestarea serviciilor de sănătate**: (i) fondurile pentru îngrijirea spitalicească (mai mult de 50 la sută din total) sunt în prezent divizate între 73 de facilităţ i, multe din care sunt utilizate la un nivel insuficient şi nesigur, alături de problema de duplicare, care este deosebit de gravă în Chişinău; (ii) există suprapuneri evidente în rețeaua de laboratoare; (iii) doctorii din asistenţ a primară nu poartă răspundere pentru performanța sa şi în pofida investițiilor în medicina primară timp de zece ani, majoritatea pacienților merg direct la spital, în continuare exacerbând problema sub-utilizării centrelor de asistenţ ă medicală primară; şi (iv) infrastructura distrusă a spitalelor cu echipamente învechite.

34. **Finanţ area sectorului sănătăţ ii se realizează în condiţ ii de stres.** Majoritatea oamenilor beneficiază de asigurare medicală gratis: aproximativ 1.800.000 din 2.700.000 persoane asigurate nu plătesc contribuțiile de asigurare. Pentru CNAM este dificil să îndeplinească promisiunea Guvernului de a oferi servicii de sănătate complet gratuite pentru un set larg de servicii, şi cheltuielile în numerar reprezintă aproximativ 45 la sută din cheltuielile totale, adică aproximativ 100 dolari SUA pe an pe cap de locuitor. Nu există nici-un stimulent financiar care să motiveze furnizorii şi medicii să devină mai eficienţ i sau să ofere o calitate mai bună.

35. **În pofida eforturilor Guvernului de îmbunătățire a transparenței, responsabilităţ ii şi deschiderii în ceea ce priveş te prestarea serviciilor publice, provocările guvernării rămân, în special în sectorul sănătăţ ii şi educației.** Plățile informale din aceste sectoare sunt răspândite pe larg , şi reprezintă un factor de excludere pentru săraci. Acestea, de asemenea, subminează sistemul curent de asigurări în medicină, angajamentul declarat al Guvernului faţ ă de sectorul educației şi integritatea sistemelor naţ ionale de testare în educație.

Caseta 4: Susţ inerea investițiilor în capitalul uman prin intermediul accesului sporit la infrastructura socială

Rețeaua de drumuri din Republica Moldova (exclusiv Transnistria) s-a schimbat puțin în ultimii 20 de ani, şi neajunsuri în întreținerea drumurilor în acest timp au fost exacerbate de creşterea activității economice, cu volume de trafic mai mare, punând o greutate mai mare asupra drumurilor deja în stare proastă. În timp ce aproape două treimi din drumuri sunt clasificate drept drumuri locale, mai puțin de jumătate din reţ eaua de drumuri locale este pavată.

Accentul Guvernului pe reabilitarea mai degrabă decât extinderea în continuare a majorat considerabil resursele pentru întreținerea drumurilor în ultimii patru ani, cu lucrări importante de reabilitare a drumurilor, finanțate în mare măsură din surse externe. Aceste investiții treptat îmbunătățesc starea drumurilor, doar că practic doar drumurile naționale beneficiază de acestea în mod exclusiv. Drumurile locale continuă să fie în stare proastă, fapt ce împiedică accesul populației rurale la piețe, precum şi la serviciile sociale şi administrative. Aceasta împiedică eficacitatea programelor în alte sectoare, spre exemplu: Programul de optimizare a ş colilor care depinde de transportul eficient ş i fiabil pentru elevi spre şcolile de circumscripţ ie. Drumurile locale şi principalele bune, de asemenea, sunt critice pentru modelul Republicii Moldova de dezvoltare economică şi socială din viitor, bazată pe creşterea condusă de exporturi, care beneficiază de potenţ ialul agricol şi condiţ iile avantajoase pentru dezvoltarea în continuare a industriei uşoare.

36. **Republica Moldova operează un sistem extins de protecție socială, însă ineficiențele şi schimbările demografice amenință durabilitatea financiară a acesteia.** Sistemul de protecție socială include atât asigurările sociale contributive cât şi prestațiile sociale non-contributive. Cheltuielile totale pentru protecția socială în Republica Moldova sunt mari comparativ cu standardele regionale: s-au majorat de la 9 la sută din PIB în 2003 până la 11 la sută în 2011. Din aceasta, aproape 9 la sută din PIB a fost cheltuit pe asigurări sociale (în special pensii), şi aproximativ 2 la sută au fost folosite pentru programele de asistență socială non-contributive. Populaţ ia care îmbătrâneş te rapid şi forța de muncă în scădere creează mai multe presiuni asupra sistemului de protecție socială şi pune în discuție durabilitatea financiară pe termen lung a acestuia.

37. **Sistemul actual de pensii bazat pe redistribuire (Pay-As-You-Go (PAYG) se confruntă cu câteva provocări.** Prestaţ iile aferente pensiei sunt inadecvate şi sistemul se confruntă cu stimulente de conformare slabe de participare şi contribuire la acesta. Emigrarea, şomajul şi economia tenebră mare au redus contribuţ iile populaţ iei în vârsta aptă de muncă de la 60 la sută în anul 2002 până la 32 la sută în 2012. Acoperirea în scădere are implicații pentru sărăcia din viitor printre persoanele în etate ş i pentru asistenţ a socială ş i pensii pe termen lung. Problemele structurale trebuie să fie abordate în vederea creării unui sistem PAYG durabil din punct de vedere fiscal ş i social. Fixarea formulei de prestaţ ii şi indexarea ar îmbunătăți caracterul adecvat al pensiilor şi ar menține valoarea reală a acestui. Vârsta de pensionare ar trebui să fie treptat egalată pentru ambele sexe la nivel de 62[14] ani şi apoi majorată treptat până la vârsta de 65 de ani, îmbunătățind sustenabilitatea fiscală pe termen lung şi oferind spațiu pentru alte reforme în viitor. Pachetul de politici trebuie să includă măsuri de consolidare a stimulentelor sistemului PAYG printr-o legătură mai strânsă dintre contribuții şi prestaţ ii[15]. Aceste măsuri ar îmbunătăți finanţ ele PAYG şi ar oferi spațiu suplimentar fiscal pentru îmbunătățiri ale prestaţ iilor PAYG, reducerea ratei contribuției şi/sau introducerea unui al doilea pilon de pensii finanțat complet atunci când este momentul oportun.

Capitalul natural

38. **Principala dotare a Republicii Moldova cu capital natural sunt solurile foarte fertile şi productive, însă acest lucru şi alte resurse naturale sunt în pericol din cauza practicilor de mediu necorespunzătoare.** Solul negru (cernoziomul) acoperă 75 la sută din teritoriul țării, însă există indicii că 34 la sută din terenul agricol este erodat într-o anumită măsură, această cifră fiind în creştere cu 0,9 la sută anual şi cauzează pierderi estimate de 251 milioane USD anual[16]. Eroziunea solului şi alte procese de degradare a solului rezultă din practicile agricole inadecvate (prelucrarea solului şi rotația insuficientă a culturilor), guvernarea şi managementul slab al terenurilor, păşunatul în exces şi distrugerea fâş iilor forestiere şi a benzilor de protecție. Republica Moldova este țara cu cele mai puţ ine păduri din Europa şi suprafaţ a modestă de 11,1 la sută din teritoriu este supra-exploatată. Accesul la alimentare centralizată cu apă potabilă este privilegiul a doar 47 la sută din populație. În mediul rural, mai mult de 80 la sută din populație extrage apa din surse subterane, multe dintre care nu corespund standardelor de calitate pentru apa potabilă din cauza poluării de la apele reziduale netratate, managementul

[14] Vârsta de pensionare actualmente este de 57 ani pentru femei.
[15] Aceasta ar include măsurile de îmbunătățire a conformităţ ii, ajustarea pensiei minime şi nivelurilor de contribuție pentru persoanele care sunt auto-angajate şi fermieri, reducând posibilitatea pentru pensionarea simultană şi ocuparea forței de muncă cu normă întreagă, şi reducerea diferenței dintre beneficiile generale şi privilegiate.
[16] Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa, 2005, "A doua revizuire a performanţ elor de mediu din Republica Moldova".

necorespunzător, depozitarea ş i eliminarea a gunoiului de grajd şi a deşeurilor şi scurgerile de îngrăş ăminte chimice de pe terenurile agricole.

39. **Schimbările climatice vor agrava povara capitalului natural prin evenimente meteorologice extreme mai frecvente şi intense, şi astfel, măsurilor de adaptarea şi consolidare a capacităților trebuie să li se acorde prioritate.** Severitatea şi frecvența evenimentelor extreme a crescut în timp (spre exemplu: seceta din 2007 şi 2012 şi inundațiile mari din 2008), şi se anticipează să continue să crească. Republica Moldova devine mai călduroasă şi mai uscată. Raport Național privind Dezvoltarea Umană (2009)[17] a analizat impactul schimbărilor climatice asupra unui număr mare de sectoare[18] şi serveşte drept bază solidă pentru extinderea cunoştințelor/resurselor naționale pentru abordarea schimbărilor climatice şi consolidarea rezistenței.

40. **Republica Moldova este deosebit de vulnerabilă la impactul schimbărilor climatice din cauza factorilor structurali şi deficitului semnificativ de adaptare.** Factorii de risc includ un procent mare al populației angajate în agricultură, dependența agriculturii de precipitaţ ii, mai puțin de 10 la sută din producția agricolă beneficiind de irigare, infrastructura slabă (aproximativ 40 localităţ i sunt deconectate anual din cauza perturbărilor aferente transportului), şi sărăcia rurală ridicată. Au fost deja întreprinse acţ iuni pentru identificarea impactului schimbărilor climatice asupra agriculturii[19], însă sunt necesare mai multe studii privind impactul asupra altor domenii, cum ar fi sistemele de alimentare cu apă şi infrastructura rurală. Tehnologiile agricole de reducere a riscurilor schimbărilor climatice, adică semințele şi materialul săditor rezistente la secetă, trebuie să fie importate, însă regimul restrictiv de import reprezintă un impediment serios pentru transferul rapid de tehnologie. Republica Moldova ocupă locul 23 din 28 de țări din EAC privind capacitatea de adaptare la schimbările climatice ca urmare a anilor de sub-investire în infrastructura şi moştenirea practicilor de mediu necorespunzătoare.[20]

41. **Sectorul forestier joacă un rol important pe agenda de competitivitate şi cea de schimbări climaterice, însă nu a primit atenția pe care o merită.** Suprafața mică a pădurilor reprezintă un factor semnificativ care contribuie la nivelul ridicat al eroziunii solului, alunecările de teren, degradarea resurselor de apă şi intensificarea secetei[21]. Aceasta contribuie, de asemenea, la inundații. Capacitatea de aplicare a legislației forestiere recent a fost îmbunătățită, deşi starea pădurilor comunale rămâne un motiv de îngrijorare. Există potențial pentru intensificarea activităților de împădurire, care ar genera venituri suplimentare aferente pădurilor, atenuarea hazardelor naturale şi în special degradarea terenurilor şi în acelaşi timp oferă resurse financiare noi de pe piața mondială de carbon. Cercetările ulterioare ale beneficiilor economice şi sociale ale pădurilor pentru țară, inclusiv rolul lor în furnizarea serviciilor de ecosisteme, poate informa o nouă strategie națională forestieră pentru satisfacerea optimă a necesităţ ilor sectorului întru susţ inerea dezvoltării economice a țării şi abordarea impactelor schimbărilor climaterice.

42. **Dacă nu se întreprind acțiuni de adaptare, deficitul de apă va creşte, lăsând un decalaj în cererea nesatisfăcută de irigare.** Cererile de apă pentru irigare în creş tere înseamnă că schimbările climatice vor duce la conflicte legate de resursele de apă. În timp ce o mare parte

[17] PNUD 2009, "Raportul Naţ ional de Dezvoltare Umană".
[18] Aceste sectoare sunt: Eco-sistemele naturale, agricultura, aprovizionarea cu apă ş i canalizarea, sănătate, energie ş i transport.
[19] Banca Mondială 2010, Republica Moldova: Notă de ţ ară privind schimbările climatice şi agricultura.
[20] Banca Mondială, Regiunea CCE 2009, "Gestionarea Incertitudinii: Adaptarea la Schimbările Climaterice în ţ ările CCE".
[21] UNECE 2005, Cea de a doua revizuire a performanţ ei de mediu.

din aceste conflicte sunt preconizate să aibă loc în primăriile locale, resurse în scădere ale Nistrului ar putea, de asemenea, agrava relațiile dintre Moldova ş i Transnistria, deoarece nu a existat niciodată un acord cu privire la utilizarea resurselor din râul Nistru, deşi există oraş e Moldoveneş ti pe malul drept care încă sunt alimentate cu apă din oraş ele din Transnistria. Modelarea actuală a apei specifice bazinului râului sugerează faptul că, chiar şi în lipsa schimbărilor climatice, creşterea cererii de apă non-agricolă va cauza deficituri în următoarele câteva decenii. În acest context, Managementul Integrat al Resurselor Acvatice devine un element-cheie al agendei de adaptare a țării.

43. **Eficiența energetică este scăzută cu impact nefavorabil fiscal, comercial, de securitate şi social.** Economia Republicii Moldova are o intensitate energetică mare, de două ori mai mare decât nivelul din România şi aproximativ de trei ori mai mare decât cel din UE28. Creşterea eficienței va reduce importurile de energie, care constituie 24 la sută din totalul importurilor, şi va contribui la atenuarea presiunii asupra deficitului mare al contului curent. Mai mult ca atât, costul înalt al aprovizionării cu energie din cauza ineficiențelor cauzate de către infrastructura deteriorată ş i învechită, reprezintă un pericol pentru bunăstarea populației vulnerabile din Republica Moldova, precum şi o constrângere serioasă pentru creşterea şi competitivitatea economiei naționale.

44. **În cazul în care capitalul natural urmează să fie ameliorat, trebuie să fie abordate o serie de provocări de guvernare.** Aceasta include coordonarea problemelor de mediu, în prezent fiind extinse între Ministerul Mediului, Agenției de Stat pentru Silvicultură, Agenția Relaţ ii Funciare ş i Cadastru ş i Ministerul Agriculturii ş i Industriei Alimentare. Considerentele aferente schimbărilor climatice nu sunt integrate în majoritatea politicilor guvernului. Guvernarea pădurilor a fost slabă, însă este consolidată cu sprijinul Instrumentului European de Parteneriat ş i Vecinătate (ENPI), Aplicarea Legislaţ iei Forestiere ş i Guvernarea în ţ ările de est (FLEG). Problemele legislative şi normative reprezintă obstacole pentru piețele de terenuri agricole care funcționează bine, inclusiv înregistrarea titlului incomplet/incorect pentru parcelele de teren, procedurile greoaie de moştenire a terenurilor, taxele notariale excesive şi neregulate care majorează costurile tranzacției funciare şi restricțiile privind dreptul de proprietate al unei persoane din altă țară. Fragmentarea terenului în parcele, ca rezultat al privatizării pământului după independență, reprezintă o preocupare majoră. Cadrul general de guvernanţ ă a terenurilor necesită perfecţ ionare.

Viziunea şi prioritățile Guvernului

45. **Strategia Naţ ională de Dezvoltare Moldova 2020 – care a beneficiat de dezbateri publice extinse – 7 seturi de priorități strategice bazate pe o analiză a constrângerilor obligatorii pentru creştere.** Acestea sunt justiția şi corupția; învăţ ământul universitar; asigurările sociale şi pensiile; mediul de afaceri; infrastructura drumurilor; finanțe accesibile şi ieftine; şi eficiența energetică. Strategia este destinată să prioritizeze intervențiile statului pentru a livra obiectivul primordial de *asigurare a dezvoltării economice calitative şi, implicit, reducerea sărăciei*. Se preconizează că până în 2020, venitul pe cap de locuitor va fi cu 79 la sută mai mare decât în 2011 şi rata sărăciei va fi de 12,7 la sută, în scădere de la 21,9 la sută în 2010. Guvernul a inițiat mai multe consultări în procesul de pregătire a SND, inclusiv cu

Consiliul Național de Participare (CNP)[22] şi partenerii de dezvoltare. SND a fost adoptată de către Parlament ca ş i legislație națională [23].

46. **SND este implementată prin intermediul unui plan consolidat de acțiuni, care reflectă subiecte din Planul de Activitate al Guvernului pentru anii 2011-14 *Integrarea Europeană: Libertate, Democrație şi Bunăstare*.** Planul de activitate prezintă două obiective majore ale Guvernului: îmbunătățirea nivelului de trai al cetăţ enilor şi Integrarea Europeană. Pentru realizarea acestor obiective, o serie de acțiuni sunt preconizate cu privire la protecția socială, dezvoltarea economică, consolidarea statului de drept, crearea locurilor de muncă, dezvoltarea relațiilor cu partenerii externi, atragerea investițiilor, liberalizarea sistemului de vize şi alte acțiuni care vor îmbunătăți viața cetățenilor Republicii Moldova. Planul de Activitate include unele măsuri privind inegalitatea în țară şi subiecte cheie transversale, cum ar fi probleme privind incluziunea socială ş i egalitatea de gen, conservarea mediului, schimbările climatice şi dezastrele şi reintegrarea Transnistriei. După formarea unei noi coaliţ ii de guvernare AIE, aceste priorități au fost reconfirmate.

III. Strategia de parteneriat a Grupului Băncii Mondiale

A. Lecţ iile însuş ite ş i comentariile părţ ilor interesate

Lecţ iile însuş ite din Raportul de finalizare SPT (RF SPT)

47. **Parteneriatele cu ţ ara-client sunt o relaţ ie pe termen lung, care ar trebui să fie susţ inute în perioade dificile, de incertitudine economică ş i politică, în scopul de a culege roadele reformei atunci când se ivesc oportunitățile potrivite.** SPT pentru anii fiscali (AF) AF09-13 a capitalizat pe oportunitatea de a sprijini Guvernul în implementarea unui program ambițios de reforme. Cu toate acestea, experienţ a a subliniat riscul unei astfel de abordări - mediul politic a rămas polarizat ş i dificil, împiedicând realizarea reformelor cheie.

48. **Consideraţ iunile de economie politică şi de advocacy ar trebui să preceadă reformele dificile din sectorul social şi fiscal pentru a evita o interiorizare slabă, opoziţ ia sau respingerea acestora.** Întârzierile în implementarea unor reforme din sectorul social (inclusiv în sectorul sănătăţ ii ş i în sistemul de pensii) reflectă preocupările reale cu privire la impactul lor. Ar fi mai adecvată o abordare de succesiune a acestor reforme în baza unei mai bune selectivități ş i a unor consultări largi cu privire la modul cel mai bun de a realiza astfel de reforme.

49. **Grupul Băncii Mondiale (GBM) acționează cel mai eficient atunci când face uz de dialogul de politici, cunoş tinţ e (AAC), creditare şi investiţ ii în sectorul privat ş i consiliere în sprijinul obiectivelor strategice pe termen lung.** Este important să se asigure faptul că suficientă atenţ ie este acordată AAC, investițiile insuficiente în AAC pot duce la o bază de cunoş tinţ e slabe din care să rezulte operațiuni de politici de dezvoltare, care s-au regăsit în actuala SPT. Selectivitatea bazată pe dovezi este necesară pentru angajarea în AAC, ş i pentru a maximiza impactul ş i a asigura cunoş tinţ e personalizate de clasă mondială, Banca Mondială ar trebui să evalueze sistematic activitatea AAC, să releve utilitatea în ţ ările client ş i impactul potenţ ial. Personalul are nevoie de timp ş i resurse pentru a gestiona AAC, care pot fi

[22] Treizeci de membri ai CNP reprezintă societatea civilă şi misiunea acestuia este de a contribui la elaborarea politicilor publice, care reprezintă interesele societăţ ii.
[23] O revizuire comprehensivă a SND este prezentată în Nota comună de consultanţ ă a personalului FMI- BM (JSAN).

limitate în cazul în care portofoliul de proiecte este mare ş i / sau fragmentat, necesitând un sprijin semnificativ de implementare din partea personalului. Un portofoliu mult mai concentrat, cu mai puţ ine proiecte (ş i mai multe investiţ ii în acestea) permite alocarea mai multor resurse pentru dialogul de politici ş i pentru AAC, în funcție de necesități. Investiţ iile mari în proiecte de educaţ ie ş i de sănătate în această SPT au beneficiat de această abordare.

50. **În Moldova, GBM are o capacitate excepţ ională de mobilizare ş i coordonare, implicare ş i influențare a altor donatori cu privire la punerea în aplicare a unei strategii mai ample.** Acest lucru a fost demonstrat în mod clar în sprijinul BM pentru sectorul transporturilor ş i în cazul dezvoltării Planului strategic pentru sectorul drumurilor. Având în vedere pachetul de resurse limitate, va fi important să se lucreze în continuare cu alţ i parteneri de dezvoltare, iar GBM va menţ ine rolul de mobilizator în comunitatea donatorilor. BM va intenționa să consolideze parteneriatele cu UE şi alţ i parteneri de dezvoltare pentru a asigura coerenţ ă în înţ elegerea ş i efoturile de sprijin pentru reformele cheie în vederea obţ inerii unui impact maxim. Un focus cheie va fi identificarea resursele altor parteneri care pot completa financiar programul AAC.

51. **Pregătirea CPS oferit, de asemenea, posibilitatea de a învăţ a din experienţ a GBM în Moldova dincolo de SPT pentru anii fiscali 2009-13.** Designul SPT pentru AF14-17 este ancorat atât în lecţ iile învățate în RF SPT curente, cât şi cele învățate din activitățile anterioare ale GBM ş i documentate în Rapoartele de Finalizare ale precedentelor SPT ş i în Evaluările Grupului Independent de Evaluare (GIE). Echipa a analizat, de asemenea, experiențe mai specifice referitoare la angajamentul anterior ş i prezent în agricultură, ş i a luat în considerație provocările specifice care există în portofoliul TIC - un domeniu important în SPT Moldova. (A se vedea RF SPT (Anexa 2 la acest SPT) Tabelele 4 ş i 5 pentru detalii).

Feedback din sondajul de opinie al clienților şi consultările SPT

52. **Sondajul de opinie a clienților din AF12 a identificat creş terea economică drept cel mai prioritar domeniu de dezvoltare în Republica Moldova.** Guvernanța ş i anti-corupţ ia, crearea de locuri de muncă, îmbunătăţ irea mediului de afaceri, dereglementarea ş i dezvoltarea sectorului privat au fost, de asemenea, considerate importante. Un sfert din respondenţ i consideră că GBM are trebui să aibă un rol cheie în agricultură, iar doi din zece au declarat că GBM ar trebui să fie implicat în dimensiunile critice de dereglementare ale mediului de afaceri ş i dezvoltarea sectorului privat. A se vedea Anexa 8 pentru mai multe detalii.

53. **Domeniile de suport sugerate în SPT pentru AF14-17 au făcut obiectul unui amplu proces de consultare largă.** Stakeholderii (părţ ile interesate) consultate au inclus autorităţ ile publice centrale ş i locale, organizaţ iile non-guvernamentale, mediul academic, de tineret ş i de studenţ i, centre de analiză, parlamentari, partide politice, ş i parteneri de dezvoltare.

B. Strategia propusă a Grupului Băncii Mondiale

Principiile de oferire a sprijinului

54. **SPT subliniază importanța selectivității în condițiile resurselor disponibile ş i se bazează pe experiența de implementare a GBM.** Selecţ ia de programe este în concordanţ ă cu priorităţ ile de dezvoltare ale Guvernului, avantajele comparative ale GBM, ş i identifică domeniile în care alţ i parteneri sunt lideri. În mod specific, GBM va asigura că programele sale se concentrează pe activităţ i care au un caracter de transformare ş i oferă rezultate de dezvoltare cu un impact sporit, ş i asigură o sinergie cu alte activităţ i ale partenerilor de dezvoltare. SPT

prevede în jurul a trei operaţ iuni noi pe an pentru BM, dintre care o operațiune de politici pentru dezvoltare (OPD), dacă vor permite condiţ iile, dar şi servicii de investiţ ii şi consultanţ ă din partea CFI.

55. **SPT are ca obiectiv catalizarea resurselor adiționale.** SPT anticipează că resursele financiare pentru Republica Moldova vor veni în primul rând de la cetăţ enii săi (impozite ş i remitenţ e) ş i alţ i parteneri externi (oficiali ş i privați). GBM va utiliza potențialul său de mobilizare pentru a contribui la materializarea ş i extinderea acestor resurse. SPT va facilita stabilirea unui mediu de riscuri mai mici, crearea unor condiții egale pentru investitorii privaţ i, ş i susținerea îmbunătățirii eficacității asistenței externe. Pe lângă informarea agendei de reforme prin intermediul AAC cheie, ş i sprijinirea acestor reforme prin OPD ş i finanțare destinată consolidării instituționale, SPT va utiliza instrumente de garantare, atunci când va fi posibil în noile operaţ iuni, pentru a atrage alţ i finanţ atori.

56. **Guvernanța ş i gender sunt teme transversale.** Această SPT continuă să abordeze problemele de guvernanță la nivel de ţ ară, sectorial ş i operaţ ional în contextul Strategiei. Intervenţ iile vor avea drept scop îmbunătăţ irea mediului de afaceri; aprofundarea reformei administraţ iei publice ş i îmbunătățirea calității serviciilor publice, precum ş i îmbunătăţ irea managementului financiar public ş i sistemelor de achiziţ ii publice. SPT va folosi un filtru de guvernanță pentru a se asigura că guvernanța este reflectată în mod sistematic în toate operaţ iunile (AAC ş i de creditare); va sprijini de asemenea implicarea sporită a organizaţ iilor societăţ ii civile (OSC), prin Parteneriatul Global pentru Responsabilizare Socială (PGRS), la care Republica Moldova a aderat. La nivel operaţ ional, GBM va asigura cele mai înalte standarde fiduciare în proiectele pe care le sprijină consolidând concomitent sistemele naționale. Această SPT a avut la bază o Evaluare de Gender, ale cărei rezultate vor fi discutate la stadiul de concept a fiecărei operaţ iuni noi relevante (AAC ş i de creditare). Grupurile de femei ş i partenerii de dezvoltare activi în problemele de gender au fost puternic implicați în timpul consultărilor SPT, iar feedback-ul lor este reflectat în cadrul strategiei. Matricea rezultatelor SPT include indicatori de gender.

57. **GBM este conş tient de dimensiunea economiei politice a reformelor.** SPT este orientat spre a susține Guvernul în gestionarea costurilor ş i riscurilor pe termen scurt a reformelor ş i culegerea beneficiilor pe termen lung din angajamentele politice credibile. Factorii de decizie recunosc beneficiile pe termen lung ale reformelor, dar inversările de politici au fost adesea declanşate de un management dezorganizat al riscurilor politice create de posibilele efecte negative ale reformelor în stadiile iniţ iale. În absenţ a sprijinului popular ş i al unui management cuprinzător ş i bine conceput, factorii de decizie nu au fost în măsură să combată interesele ascunse, prelungind astfel starea de fapt. SPT ar putea ajuta la accelerarea ş i susţ inerea ritmului reformelor prin anticiparea ş i diminuarea riscurilor, stabilind angajamente politice, ş i în cele din urmă să aducă rezultate care vor susţ ine reformele pe termen lung.

58. **SPT este flexibilă pentru a oferi un răspuns adecvat la necesitățile stringente care pot apărea ca urmare a turbulenţ elor din zona euro ş i din alte părți.** Astfel de răspunsuri pot includ suport pentru balanța de plăți şi sprijin bugetar pentru a susţ ine stabilitatea macroeconomică, ş i un sprijin mai mare pentru programul de ajutor social bazat pe testarea mijloacelor. Flexibilitatea va permite, de asemenea, adaptarea la circumstanţ ele noilor alegeri parlamentare. Raportul de progres al SPT (RP SPT), care va fi elaborat după alegerile parlamentare va permite recalibrarea strategiei.

Sinteza implicării strategice

59. **SPT identifică deschiderea ca o necesitate pentru Republica Moldova, necesară pentru a depăş i handicapul dimensiunii mici a ţ ării, a ajunge la pieţ e mai mari de export ş i a accelera creş terea bunăstării, a prosperităţ ii care să-i includă pe toţ i ş i reducere a sărăciei.** Succesele în dezvoltare din ultimii ani ale Moldovei oferă o ilustrare clară a beneficiilor deschiderii: Moldova a cules roadele integrării cu pieţ ele forţ ei de muncă a celor mai mari doi vecini, fapt care a contribuit la atragerea remitenţ elor de peste 1,5 miliarde dolari SUA pe an (circa 23 la sută din PIB în 2011). Dacă Republica Moldova îş i propune să realizeze priorităţ ile sale de dezvoltare, aceasta trebuie să-ş i extindă integrarea pe pieţ ele regionale de finanţ are, bunuri ş i servicii. Moldova rămâne în urmă în regiune din cauza integrării relativ slabe în aceste pieţ e.

Caseta 5: Un singur Grup al Băncii Mondiale în Moldova

GBM are o experienţ ă solidă în Republica Moldova. De la iniţ ierea parteneriatului cu Republica Moldova în urmă cu 20 de ani, BM a totalizat angajamente de peste 1 miliard de dolari, în timp ce CFI ş i MIGA au oferit finanţ are ş i garanţ ii de peste 300 milioane dolari SUA, iar fondurile fiduciare au depăş it 200 de milioane de dolari. Cooperarea strânsă între CFI, MIGA ş i BM dezvăluie avantajele comparative de GBM maximizând totodată beneficiile pentru beneficiarii din Republica Moldova.

RF SPT (Anexa 2) descrie realizările comune în perioada SPT pe AF09-13. Realizările cele mai importante includ OPD pe Competitivitate (AF13), pentru care CFI a coordonat o activitate analitică privind reformele de reglementare. În sectorul sănătăţ ii, BM a contribuit la un nou cadru legislativ pentru parteneriatele public-private (PPP), ş i, ulterior, CFI a furnizat AT pentru Ministerul Sănătăţ ii privind implementarea PPP în îngrijirea terţ iară ş i în serviciile de imagistică ş i diagnostic. MIGA a continuat de asemenea să ofere produse de garantare, asigurând coerenţ a cu obiectivele generale ale GBM.

Această experienţ ă solidă este continuată în noua SPT. CFI ş i Banca Mondială sunt acum în colocaţ ie, facilitând o mai bună comunicare ş i învăţ are în cadrul personalului. Noua SPT va servi drept bază pentru CFI în contextul discuţ iilor privind formularea strategiei de ţ ară pe anul viitor. CFI ş i personalul BM au identificat, de asemenea, domeniile selectate pentru o mai bună colaborare ş i rezultate mai viabile.

Climatul de Afaceri ş i Accesul la Finanţ are

GBM va valorifica proiectul CFI în curs de implementare privind Climatul Investiţ ional ş i Serviciile de Consultanţ ă în următoarele domenii: (i) inspecţ iile în afaceri; (ii) permisele de construcţ ii; (iii) insolvenţ ă; (iv) reglementările în agribusiness ş i reforma regulatorie. BM va urmări corelarea acestor servicii de consiliere cu seria planificată de OPD. În îmbunătăţ irea accesului la finanţ are pentru IMM-uri, CFI ş i Banca Mondială va explora o facilitate de partajare a riscurilor - cu condiţ ia că sunt implementate reforme pentru a consolida drepturile acţ ionarilor ş i un control efectiv de către Banca Naţ ională contribuie la reducerea riscului reputaţ ional în sectorul bancar-, luând în considerare totodată posibilitatea unor servicii complementare de consultanţ ă pentru întreprinderile în care s-a investit.

Acţ iuni pe schimbările climatice

BM va susţ ine Guvernul în procesul de reformă a sistemului municipal de termoficare în Chiş inău. Reformele includ restructurarea datoriilor ş i reforma corporativa pentru compania de termoficare din Chiş inău (Termocom) ş i două CET-uri. Reformele ar trebui să deschidă calea pentru investitii CFI ş i private pentru a îmbunătăţ i eficienţ a energetică a operaţ iunilor de termoficare. La rândul lor, operaţ iunile îmbunătăţ ite ale sistemului municipal de termoficare vor îmbunătăţ i solvabilitatea municipiului Chiş inău ş i pot permite investiţ ii în eficienţ a energetică din partea CFI. BM va efectua, de asemenea, un studiu exhaustiv de aprovizionare cu energie, care va informa

60. **SPT pentru AF14-17 va sprijini Republica Moldova pentru a impulsiona asigurarea prosperităţ ii pentru toţ i ş i reducerea sărăciei prin captarea pe deplin a beneficiilor deschiderii ş i integrării în UE ş i în economia globală.** Sunt prevăzuţ i trei piloni de suport, care vor ajuta Moldova să-ş i diversifice potenţ ialul de capital instituţ ional, uman ş i natural:

- *Creş terea competitivităţ ii:* continuarea reformelor instituţ ionale legate de mediul de afaceri ş i de guvernanţ ă, accesul la finanţ are ş i transparenţ a în sectorul financiar, precum ş i activităţ i specifice menite să contribuie la îmbunătăţ irea competitivităţ ii întreprinderilor, care sunt necesare pentru a reduce barierele existente ş i a transforma deschiderea economică în beneficii concrete însemnând mai multe locuri de muncă ş i venituri mai ridicate.
- *Creş terea capitalului uman ş i minimizarea riscurilor sociale:* decalajul tot mai mare cu UE28 la capitolul rezultate în educaţ ie ş i sănătate ar trebui să fie oprit ş i eliminat în mod progresiv. Provocările demografice - a treia tranziţ ie - ar trebui să fie adresată. Vulnerabilităţ ile ar trebui să fie abordate prin intermediul sistemelor consolidate de protecţ ie socială.
- *Promovarea Moldovei verzi, curate ş i rezistente:* efectele destabilizatoare ale evenimentelor climatice asupra agriculturii ş i vieţ ii din mediul rural trebuie să fie abordate, gestionarea resurselor naturale trebuie îmbunătăţ ită, iar securitatea energetică trebuie sporită pentru a asigura o dezvoltare durabilă.

Cadrul de rezultate

61. **Succesul strategiei GBM va fi măsurată prin atingerea rezultatelor stabilite în SPT aliniate la priorităţ ile selectate din strategia de dezvoltare a Republicii Moldova.** Cadrul de rezultate identifică rezultatele la care va contribui SPT ş i stabileş te indicatori măsurabili pentru a evalua îndeplinirea fiecărui rezultat. Principalii indicatori din SPT sunt prezentaţ i în Figura 3.

Figura 3: Domeniile de rezultate SPT ş i rezultate specifice la nivel de ţ ară

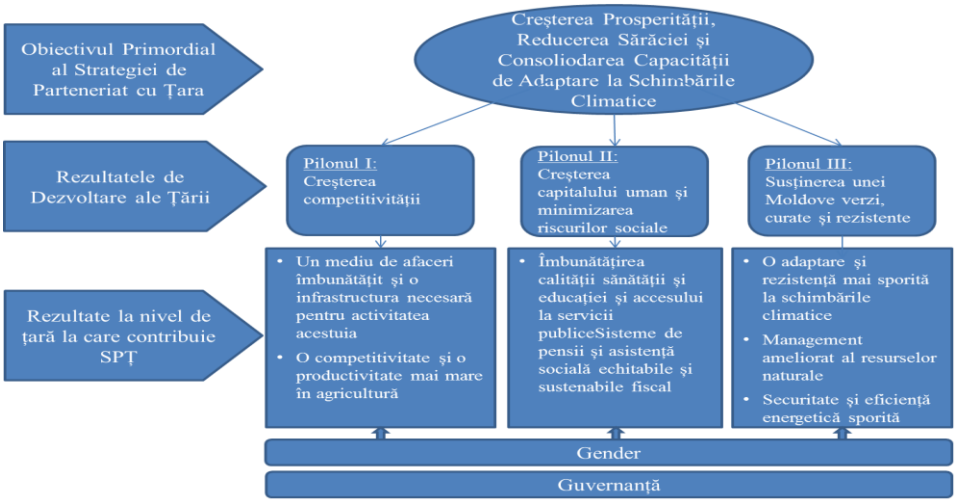

Pilonul 1: Creş terea competitivităţ ii

Grupul Băncii Mondiale contribuie la:

Rezultatul 1.1: Un mediu de afaceri îmbunătăţ it ş i o infrastructura necesară pentru activitatea acestuia

Rezultatul 1.2: O competitivitate ş i o productivitate mai mare în agricultură

62. **Acest pilon al SPT va contribui** la creş terea sectorului privat prin îmbunătăţ irea mediului de afaceri, soluţ ionarea problemelor de transparenţ ă, responsabilitate ş i guvernanţ ă, în special în administrarea fiscală ş i vamală, raportare financiară ş i audit, precum ş i îmbunătăţ irea accesului la finanţ are. Agenda competitivităţ ii în agricultură va aborda deficienţ ele identificate în paragraful 26 de mai sus. Eforturile de îmbunătăţ ire a guvernanţ ei ş i administraţ iei publice vor sprijini de asemenea dezvoltarea sectorului privat, precum ş i agenda mai extinsă de bună guvernare.

63. **Următoarea serie de OPD va sprijini reformele aferente tuturor pilonilor din SPT.** OPD va sprijini: (a) punerea în aplicare a legilor-cadru susţ inute de către OPD pe competitivitate aprobat în AF13, cum ar fi legislaţ ia ce vizează domeniul de concurenţ ă, pieţ ele de capital, inspecţ iile sdrept inspecţ ie; (b) avansarea reformei de reglementare, inclusiv în vamă; (c) din inspecţ iile; (b) avansarea reformelor cadrului de reglementare, inclusiv în domeniul vamal; (c) stabilitatea sectorului financiar, ş i d) soluţ ionarea problemelor de guvernanţ ă, cum ar fi asigurarea drepturilor de proprietate ş i reducerea capturii statului. Seria OPD ar putea aborda problema sustenabilităţ ii sistemului de pensii, măsurile legate de eficienţ a, calitatea ş i accesul la asistenţ ă medicală, ş i reforma cadrului instituţ ional de management al investiţ iilor publice. OPD ar putea sprijini, de asemenea, măsuri de promovare a rezistenţ ei la schimbările climatice ş i economia „verde", inclusiv în sectorul energetic. Politicile susţ inute de seria OPD vor include măsuri care să îmbunătăţească transparenţ a ş i vor aborda aspectele de guvernanţ ă pe toţ i pilonii, precum ş i vor analiza impactul reformelor asupra celor săraci împreună cu dezvoltarea planurilor de mitigare, în conformitate cu directivele operaţ ionale.

64. **SPT va susţ ine Guvernul în eforturile sale de dezvoltare a sectorului privat.** Împreună cu proiectul în curs de desfăş urare al CFI pe Climatul Investiţ ional ş i un program propus de dezvoltare a sectorului privat, GBM va oferi asistenţ ă continuă în reforma cadrului de reglementare ş i a mediului de afaceri, sporind accesul la finanţ are ş i activităţ i direcţ ionate pentru a contribui la îmbunătăţ irea competitivităţ ii sub-sectoarelor ş i companiilor cu potenţ ial ridicat. Activităţ ile de îmbunătăţ ire a mediului de afaceri vor fi elaborate pentru a susţ ine ş i a fi în concordanţ ă cu Strategia de Reformă a cadrului de reglementare. Accesul întreprinderilor la finanţ are poate fi facilitat prin intermediul unui mecanism de finanţ are care ar presupune o partajare a riscurilor sau altă facilitate de finanţ are, ce ar putea fi dezvoltată în colaborare cu CFI, cu condiţ ia implementării reformele critice de guvernanţ ă în sectorul financiar. Activităţ ile pentru îmbunătăţ irea competitivităţ ii sectoriale ş i la nivel de companie pot include asistenţ ă pentru serviciile de dezvoltare a afacerilor, instruire tehnică ş i pe domeniul managementului ş i dezvoltarea exporturilor.

65. **SPT va susţ ine alte reforme ş i dezvoltarea continuă a sectorului financiar.** Această SPT are scopul de a stabili un sistem eficace în care surse suplimentare de finanţ are pentru întreprinderi pot fi dezvoltate pe termen lung. Investiţ iile GBM, împrumuturile ş i AAA vor ajuta la îmbunătăţ irea cadrului de utilizare a bunurilor mobiliare drept garanţ ie, beneficiind în special IMM-urile; consolidarea în continuare a sistemului de raportare a creditelor, care vizează reducerea riscului de creditare din partea băncilor; facilitarea creării unor servicii de plată moderne ş i eficiente (inclusiv remitenţ e); promovarea dezvoltării pieţ ei de obligaţ iuni de stat, ş i îmbunătăţ irea siguranţ ei drepturilor de proprietate a acţ ionarilor, standardele de guvernanţ ă corporativă, transparenţ ă la nivelul acţ ionarilor ş i o supraveghere adecvată din

partea BNM ş i Comisia Naţ ională a Pieţ ei Financiare (CNPF), ca parte a efortului mai larg de dezvoltare a pieţ elor de capital.

66. **Banca Mondială ar putea sprijini, în cazul în care condiţ iile permit, proiecte de Consolidare a MFP ş i administrare fiscală, care vor ajuta la îmbunătăţ irea mediului de afaceri ş i sporirea colectării veniturilor.** Acest proiect va sprijini planul Guvernului de implementare a Strategiei de reformă fiscală 2011-15, focusat pe creş terea conformării voluntare ş i îmbunătăţ irea furnizării de servicii pentru contribuabili, prin modernizarea procedurilor instituţ ionale ş i aplicarea de tehnologii moderne. Acest efort ar putea fi, de asemenea, completat de un sprijin potenţ ial pentru Programul strategic de dezvoltare a Serviciului Vamal 2012-14, pentru a creş te respectarea voluntară a legislaţ iei vamale ş i a facilita un mediu mai favorabil pentru comerţ . Aceste eforturi complementare ar putea fi potenţ ial incluse în următoarea serie OPD ş i în noua operaţ iune pentru dezvoltarea sectorului privat/acces la finanţ are planificate pentru AF15.

67. **Această SPT susţ ine o guvernanţ ă mai bună prin consolidarea managementului sectorului public în trei domenii principale:** (i) îmbunătăţ irea performanţ ei Guvernului prin consolidarea eforturilor de planificare strategică ş i coordonare a politicilor, o mai bună aliniere a programelor cu planificarea resurselor, precum ş i introducerea unor procese de evaluare mai bune pentru programele guvernamentale; (ii) profesionalizarea continuă a serviciului public, prin introducerea Secretarilor de Stat (permanenţ i) ş i o mai bună punere în aplicare a managementului serviciului public bazat pe merite, ş i (iii) îmbunătăţ irea accesului, calităţ ii ş i eficienţ ei serviciilor publice prin regândirea sistemelor de prestare a serviciilor.

68. **Este de aş teptat ca reforma managementului sectorului public să continue, cu accent pe consolidarea managementului, abilităţ ilor, performanţ ei ş i responsabilităţ ii în serviciul public.** Modernizarea serviciilor publice va avea un loc de frunte în noua Strategie de reformă a administraţ iei publice (RAP) în curs de elaborare de către Guvern. Banca Mondială ar putea sprijini acest program printr-un fond fiduciar (2014-16), dacă va exista suficient interes din partea partenerilor de dezvoltare, inclusiv Uniunea Europeană, pentru a finanţ a un program care vizează consolidarea guvernanţ ei. Un împrumut/credit de Asistenţ ă Tehnică (AT) ar putea fi, de asemenea, o opţ iune dacă există interes din partea Guvernului.

69. **Proiectul GeT va continua să sprijine obiectivul Guvernului de transformare a prestării serviciilor publice cu ajutorul TIC.** Rezultatele cheie includ dezvoltarea de aplicaţ ii conţ inând date guvernamentale deschise, lansarea unei infrastructuri guvernamentale computerizată "M-Cloud" ş i un set de servicii electronice, inclusiv mobile eID, ş i e-Payment. GeT sprijină elaborarea unei strategii de competitivitatea pe domeniul IT, care va ajuta la prioritizarea sectorului TIC ca facilitator de inovaţ ie ş i competitivitate. SPT prevede finanţ are suplimentară pentru a sprijini punerea în aplicare a unei astfel de strategii ş i a consolida realizările obţ inute în cadrul proiectului.

70. **GBM poate sprijini o abordare integrată a domeniului larg al siguranţ ei alimentelor, ca parte a agendei de competitivitate în agricultură.** Pentru a asigura sănătatea publică ş i accesul pe noi pieţ e ţ ara trebuie să asigure siguranţ a produselor alimentare de la fermă până la furculiţ ă. Susţ inerea acestei priorităţ i va fi asigurată prin intermediul proiectului de Competitivitate Agricolă, în curs de implementare.

71. **Sunt propuse o serie de activităţ i AAC pentru a sprijini pilonul 1 al SPT.** Acestea includ: **un studiu privind comerţ ul** care va examina politica comercială, acordurile

comerciale, ş i logistica, **o evaluare a sărăciei** pentru a informa obiectivul general al SPT de asigurare a prosperităţ ii pentru toţ i ş i reducere a sărăciei, prin monitorizarea schimbărilor recente ale sărăciei, elaborarea profilurilor sărăciei ş i o mai bună înţ elegere a factorilor determinanţ i ai sărăciei; o **Analiză programatică a cheltuielilor publice** în curs de implementare pentru a continua analiza problemelor de actualitate bazate evoluţ iile macro-fiscale, **un Studiu de geografie economică** care ar examina dimensiunile spaţ iale de dezvoltare, concentrându-se asupra aglomerărilor economice existente ş i identificării de măsuri pentru a îmbunătăţ i ş i menţ ine competitivitatea, inclusiv coordonarea ş i intervenţ ii multidimensionale care ar cuprinde infrastructură, instituţ ii ş i stimulente.

72. **Banca Mondială va lua în considerare un angajament calibrat în Transnistria dacă situaţ ia va permite acest lucru.** Un prim pas ar fi reducerea deficienţ elor de cunoş tinţ e, implicarea tinerilor de pe ambele maluri ale Nistrului, ş i în cazul în care apar anumite oportunităţ i, alăturarea la eforturile altor parteneri de dezvoltare în implementarea măsurilor de consolidare a încrederii în contextul negocierilor de soluţ ionare a conflictului.

Pilonul 2: Creş terea capitalului uman ş i minimizarea riscurilor sociale

Grupul Băncii Mondiale contribuie la:
Rezultat 2.1: Îmbunătăţ irea calităţ ii sănătăţ ii ş i educaţ iei ş i accesului la servicii publice
Rezultat 2.2: Sisteme de pensii ş i asistenţ ă socială echitabile ş i sustenabile fiscal

73. **Acest pilon al SPT va oferi sprijin** Guvernului pentru a reduce decalajele în sectorul de sănătate ş i educaţ ie, care rezultă din ineficienţ a existentă în ambele sectoare (a se vedea paragrafele 27-34 de mai sus). Va fi oferit, de asemenea, sprijin pentru reducerea deficienţ elor ş i provocările demografice cu care se confruntă sistemele de protecţ ie socială (a se vedea paragrafele 36-37 de mai sus).

74. **SPT va susţ ine eforturile Guvernului de îmbunătăţ ire a calităţ ii ş i eficienţ ei sectorului educaţ ional prin intermediul proiectului de Reformă a educaţ iei din Moldova (PREM), un succesor al ECZRM, care va fi finalizat în AF14.** PREM va sprijini Guvernul în implementarea efectivă a finanţ ării per student, instruirea cadrelor didactice, modernizarea ş i implementarea standardelor de asigurare a calităţ ii pentru ş colile primitoare ş i consolidarea Sistemului de monitorizare ş i informare a educaţ iei. SPT prevede, de asemenea, o finanţ are suplimentară care să reflecte lecţ iile învăţ ate în momentul elaborării RP SPT.

75. **Banca Mondială va sprijini eforturile Guvernului de a alinia sistemul de învăţ ământ la nevoile pieţ ei muncii, printr-o serie de intervenţ ii AAC ş i AT.** Acestea includ suport analitic pentru Guvern în vederea combaterea angajării neformale; sprijin în cadrul Abordării de sistme pentru rezultate mai bune în educaţ ies (SABER) – instrument de dezvoltare a forţ ei de muncă pentru a informa dialogul de politici cu privire la strategiile de dezvoltare a forţ ei de muncă, ş i un studiu trasor ş i Observatorul de Angajare pentru a oferi informaţ ii despre piaţ a forţ ei de muncă ş i educaţ ie, astfel încât atât studenţ ii, cât ş i instituţ iile de învăţ ământ să poată lua deciziile adecvate în ceea ce priveş te competenţ ele cerute de piaţ a forţ ei de muncă. În cazul în care finanţ area este disponibilă, se va efectua un sondaj intitulat Skills Towards Employability and Productivity (STEP) (Abilităţ i pentru Angajare ş i Productivitate), care poate fi realizat în rândul populaţ iei apte de muncă ş i în rândul

angajatorilor pentru a măsura cererea ş i oferta de competenţ e ş i pentru a cuantifica mai bine orice disonanţ ă de abilităţ i.

76. **Alte AAC majore în sprijinul agendei de creş tere a capitalului uman includ următoarele - Îmbătrânirea**: Un studiu asupra îmbătrânirii ar putea fi programatic, care ar acoperi o gamă largă de alte aspecte legate de îmbătrânire, inclusiv productivitatea muncii ş i creş tere economică, implicaţ iile fiscale care depăş esc domeniul pensiilor, prestarea de servicii sociale, inovare, competitivitate ş i economii. Acest studiu ar putea fi parte a unui studiu pilot regional. **Locuri de muncă**: Bazându-se pe raportul regional privind locurile de muncă, studiul competenţ elor propus ş i AT pentru piaţ a forţ ei de muncă, un raport privind locurile de muncă ar putea oferi o imagine cuprinzătoare a creş terii, diversificării, integrării, finanţ ării, constrângerilor în dezvoltarea mediului de afaceri ş i antreprenoriat, deficite / neconcordanţ e de competenţ e, factori care nu stimulează munca, gender, migraţ ie, ş i chestiuni legate de piaţ a forţ ei de muncă. AAC programatice vor sprijini **responsabilizarea socială** în tot portofoliul.

77. **Implementarea reformelor în sănătate lansate în 2012 cu AT din partea Băncii Mondiale ş i Organizaţ iei Mondiale a Sănătăţ ii (OMS) vor fi susţ inute printr-o nouă operaţ iune bazată pe finanţ are în funcţ ie de rezultate (FBR), sau P4R.** O FBR (sau P4R) pot oferi stimulente ş i presiune la nivel de politici pentru a accelera reformele. Obiectivul de dezvoltare al proiectului ar fi de a spori calitatea serviciilor de sănătate, în procesul de susţ inere a reformelor de eficientizare în curs de implementate în sectorul de sănătate. Rezultatele aş teptate ale programului ar include o reducere a ponderii cheltuielilor neformale în totalul cheltuielilor de sănătate, consolidarea reţ elei de spitale; autonomie instituţ ională ş i financiară pentru Centrele de asistenţ ă medicală primară (CAMP), având la bază finanţ area în funcţ ie de performanţ ă; reconstrucţ ia CAMP rurale, introducerea unui mecanism direcţ ionat de asigurare gratuită de sănătate pentru grupurile vulnerabile ş i o mai mare acoperire a asigurărilor obligatorii de asistenţ ă medicală, precum ş i sisteme consolidate de asigurare a calităţ ii prin acordarea de licenţ e pentru profesioniş tii din domeniul sănătăţ ii ş i o acreditare adecvată, precum ş i mecanisme de îmbunătăţ ire continuă a calităţ ii pentru instituţ iile medicale.

78. **Finanţ area AT în sănătate ş i educaţ ie va continua să sprijine reformele Guvernului vizând sistemele de plăţ i în sectoarele sănătăţ ii ş i educaţ iei.** Guvernul lucrează la un sistem de finanţ are a ş colilor determinat de numărul de elevi pe care îi servesc, ş i o finanţ are a spitalelor determinată de numarul de pacienti care îi examinează, ajustat la gradul de severitate a bolii acestora. Va exista o introducere treptată a principiului că banii urmează elevul ş i pacientul, ş i modelarea unui sistem în care instituţ iile îş i pot păstra economiile obţ inute în rezultatul unei eficienţ e sporite pentru a le utiliza în stimularea personalului ş i îmbunătăţ irea calităţ ii serviciilor prestate.

79. **Proiectul propus pentru drumurile locale va completa sprijinul oferit de alţ i parteneri de dezvoltare ş i instituţ ii financiare internaţ ionale pentru reabilitarea reţ elei de drumuri principale.** Proiectul drumurilor locale ar sprijini direct agenda ţ ării pentru un acces mai bun la serviciile sociale din zonele rurale, în special educaţ ie ş i sănătate, precum ş i îmbunătăţ irea accesului fermierilor la pieţ e ş i oportunităţ i de export.

80. **Moldova este pe cale de a atinge un mix de cheltuieli mai eficiente în cadrul programelor sale de asistenţ ă socială ş i sprijinul BM este esenţ ial pentru a susţ ine aceste eforturi.** Guvernul investeş te în îmbunătăţ irea administrării beneficiilor ş i sisteme de management informaţ ional pentru a integra reţ eaua de protecţ ie socială în jurul platformei

furnizate de programul Ajutor Social. Banca Mondială sprijină aceste eforturi prin intermediul FBR Consolidarea eficacităţ ii reţ elei de protecţ ie socială. Proiectul co-finanţ ează costurile de tranziţ ie intermediară de extindere a programului Ajutor Social, în timp ce se produce consolidarea altor beneficii. Proiectul investeş te, de asemenea, în îmbunătăţ irea eficienţ ei administrative în reţ eaua de protecţ ie socială, consolidarea rolurilor instituţ ionale ş i a capacităţ ilor, procese de operare ş i sisteme, precum ş i activităţ i de comunicare pentru a genera sprijin în contextul reformelor.

81. **Banca Mondială este bine poziţ ionată pentru a contribui la agenda reformelor sistemului de pensii a Guvernului.** Urmare a recomandărilor pentru modificarea politicii de pensii din 2009, inclusiv printr-o notă de politici care a oferit o analiză cuprinzătoare a problemelor-cheie ş i a generat o serie de recomandări de politici, consultanţ a tehnică a Băncii Mondiale se poate dovedi critică în proiectarea reformei sistemului de pensii în Republica Moldova. OPD a fost un instrument adecvat pentru a încuraja implementarea reformelor de politici în Republica Moldova ş i odată ce Guvernul va fi gata să introducă modificările necesare în politici, acestea pot fi susţ inute printr-o operaţ iune de sprijin bugetar.

82. **Este esenţ ial să se ia în considerare aspectele de economie politică ale reformelor de asistenţ ă socială ş i sisteme de pensii, precum ş i în sectoarele sănătăţ ii ş i educaţ iei.** Succesul ş i durabilitatea oricărei reforme va depinde de cât de bine sunt gestionate ş i comunicate publicului larg. Eforturi prudente de consolidare a sprijinului public ş i asigurare a înţ elegerii părţ ilor interesate sunt cruciale pentru succesul ş i durabilitatea politică a reformelor care implică austeritate fiscală ş i reducerea costurilor sau efecte redistributive. La concret, Banca Mondială ar trebui să fie gata să sprijine Guvernul în încercarea de a adopta ş i implementa reformele sensibile în domeniul pensiilor. Pentru a ajuta la edificarea sprijinului public pentru reforme, angajamentul viitor al BM va include elemente de sensibilizare pentru a genera un consens ş i cerere pentru schimbare mai mari.

Pilonul 3: Promovarea Moldovei verzi, curate ş i rezistente

Grupul Băncii Mondiale contribuie la:
Rezultatul 3.1: Adaptare ş i rezistenţ ă mai mare la schimbările climatice
Rezultatul 3.2: Managementul mai bun al resurselor naturale
Rezultatul 3.3: Îmbunătăţ irea eficienţ ei ş i securităţ ii energetice

83. **Acest pilon al SPT va sprijini** Republica Moldova să identifice ş i să pună în aplicare intervenţ ii pentru a îmbunătăţ i practicile de mediu ş i a răspunde la impactul schimbărilor climatice identificate în paragrafele 38-42 de mai sus. Abordarea efectelor schimbărilor climatice va necesita investigatii suplimentare pentru a identifica intervenţ ii de impact sporit. Acest pilon va continua să sprijine GBM la îmbunătăţ irea eficienţ ei ş i securităţ ii energetice a ţ ării.

84. **SPT va ajuta Moldova să mobilizeze sprijin larg pentru a face faţ ă provocărilor semnificative de conservare a capitalului natural ş i adaptare la un climat mai cald.** Un studiu al politicii în sectorul forestier ş i un studiu al capacităţ ii de adaptare ş i rezistenţ ă la schimbările climatice sunt propuse, în contextul cărora – suplimentar unui cadru în derulare de evaluare a guvernării terenurilor – BM va mobiliza sprijin financiar ş i AT susţ inută pentru Republica Moldova. Suplimentar proiectului de management al dezastrelor ş i riscurilor climatice în curs de desfăş urare ş i activităţ ilor finanţ ate din fonduri fiduciare, cum ar fi

conservarea solului şi proiectele comunitare în sectorul forestier, această SPT propune un proiect de împădurire şi gestionare durabilă a terenurilor (GDT), care va stopa degradarea terenurilor şi va restabili productivitatea agricolă.

85. **SPT propune, de asemenea, o nouă operaţie pentru a îmbunătăţi capacitatea de adaptare la schimbările climatice, domeniul de aplicare al căreia va fi determinat în baza unei AAC aprofundate cu privire la provocările de adaptare.** Proiectul, care va consolida capacitatea de adaptare şi va îmbunătăţi gestionarea resurselor naturale, poate include managementul integrat al resurselor acvatice (MIRA) şi energia regenerabilă, adoptarea de tehnologii şi practici ecologice în agricultură, infrastructura de adaptare la schimbările climatice, de exemplu drumuri, şi va revizui mecanismele alternative de asigurare a riscurilor (de exemplu, obligaţiuni în caz de catastrofe, scheme de urgenţă), deoarece domeniul de aplicare a mecanismelor de asigurare a culturilor nu este limitat[24]. SPT va examina şi posibilitatea de platforme de date deschise pentru schimbări hidrologice importante şi meteorologice (prognoza meteo, sisteme de avertizare timpurie) pentru gestionarea riscurilor climatice, şi va determina parteneriate cu alţi donatori.

86. **SPT va susţine îmbunătăţirea eficienţei energetice prin proiectul de îmbunătăţire a eficienţei încălzirii municipale.** Proiectul va finanţa investiţii în sistemele de termoficare pentru a contribui la îmbunătăţirea eficienţei energetice şi scăderea cererii pentru energie, îmbunătăţind şi calitatea serviciilor de încălzire, prin instalarea de centrale termice individuale, de măsurare şi control de temperatură, şi alte investiţii în izolarea clădirilor. Aceasta ar trebui să conducă la economii semnificative de energie. Investiţia în tehnologii noi şi eficiente va reduce, de asemenea, costurile de aprovizionare cu energie. Proiectul va pregăti o garanţie parţială de credit (GPC) BIRD pentru a sprijini restructurarea arieratelor la plăţi pentru gaz, care au fost acumulate ca urmare a costurilor de recuperare mai mici decât tarifele pentru încălzire. GPC va permite soluţionarea problemei datoriei într-un mod structurat şi va iniţia un proces prin care Guvernul poate lucra în vederea îmbunătăţirii climatului de afaceri pentru a atrage investiţii din sectorul privat în sectorul energetic.

87. **CPS a propune o notă în sectorul energetic pentru a sprijini Guvernul în îmbunătăţirea securităţii sistemului energetic şi reducerea costurilor prin diversificarea surselor de aprovizionare şi integrarea cu pieţele şi comerţul regional.** Studiul va explora diverse structuri de piaţă şi modele de tranzacţionare, inclusiv aspectele tehnice, de mediu şi economice, având în vedere costurile asociate reformelor de reglementare necesare şi investiţiile şi beneficiile privind aprovizionarea cu energie bună. În baza acestor analize, se aşteaptă ca nota să recomande o structură de piaţă şi alternative de investiţii pentru a reduce costul total al ofertei. Nota va explora modalităţi de consolidare a sinergiei şi stimulente între adaptare şi acţiuni de atenuare, odată ce Republica Moldova se pregăteşte să respecte limitele CE privind emisiile de GES. Aceasta ar trebui să sporească oportunităţile pentru dezvoltarea de tehnologii inovatoare şi surse alternative de consum de energie.

[24] Banca Mondială 2010, Republica Moldova: Notă privind schimbările climatice şi agricultura

C. Implementarea Strategiei de parteneriat cu ţ ara (SPT) pentru anii fiscali 2014-17

Resursele Grupului Băncii Mondiale (GBM)

88. Pachetul de finanțare pentru actualul SPT include finanțarea de la Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) şi Banca Internațională pentru Reconstrucție şi Dezvoltare (BIRD), investițiile Corporației Financiare Internaționale (CFI), garanțiile Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor (AMGI), fondurile fiduciare şi co-finanțarea donatorilor, subvențiile nerambursabile în cadrul programelor globale, ce sunt absolut integrate în SPT. Rezumatul împrumuturilor propuse este prezentat în Anexa B3, iar al asistenței analitice şi consultative (AAC) sugerate – în Anexa B4.

AID

89. **Perioada SPT (AF14-17) cuprinde două cicluri de suplinire a AID (AID16 pentru AF14 şi AID17 pentru AF15-17).** Suma alocațiilor AID16 constituie 100,9 milioane Drepturi Speciale de Tragere (DST), echivalentul a circa 150 milioane dolari SUA. Angajamentele financiare pentru operațiunile AID până în AF13 sunt echivalente sumei de 109,2[25] milioane dolari SUA, rezultând într-un sold egal cu 40,8 milioane. Continuă să existe incertitudini considerabile cu privire la alocațiile AID17 în Moldova[26], prezenta SPT stabileşte provizoriu o alocație în valoare de 100,9 milioane DST, ca şi în cazul AID16. În prezent Moldova este solvabilă şi în calitate de țară ce beneficiază de resursele BIRD şi AID împreună, începând cu AF14, poate accesa credite AID în condiții înăsprite. Estimările preliminare au stabilit costul anual al acestui acces sub 1 milion dolari SUA. În cazul perturbărilor economice grave sau al calamităților naturale dezastruoase, Moldova ar putea potențial obține acces la Mecanismul de Răspuns la Criză (MRC), oferit de AID. Reieşind din prevalența unor astfel de calamități în Moldova, flexibilitatea Mecanismului de Răspuns Imediat (MRI) al AID va fi prevăzută în operațiunile de investiții selecte[27]. Cu un venit pe cap de locuitor egal cu 2.070 dolari SUA, care depăşeşte cu mult pragul operațional al AID, Moldova trebuie să se pregătească pentru o eventuală ineligibilitate a sa pentru sursele AID către finele ciclului AID17. Pentru a permite introducerea treptată a BIRD, actuala SPT va prevedea alocația AID preponderent în AF15-17, de aceea operațiunile politicilor de dezvoltare (OPD) s-ar putea să fie finanțate din resursele BIRD la finele perioadei SPT. Odată ce Moldova va deveni o țară ce beneficiază concomitent de resursele BIRD şi AID, resursele AID vor fi utilizate pentru investițiile în bunurile publice şi proiectele cu un randament social înalt.

BIRD

90. **O evaluare efectuată în 2012 a recomandat ca Moldova să fie categorisită ca solvabilă pentru împrumuturile BIRD.** Ulterior obținerii independenței, Moldova a fost clasificată ca BIRD-eligibilă, în 1997 fiind ulterior re-categorisită în țară eligibilă atât pentru resursele AID, cât şi pentru BIRD, iar începând cu anul 2000 – doar pentru AID, fapt condiționat de descreşterea subită a veniturilor pe durata tranziției țării. În prezent, venitul național brut (VNB) pe cap de locuitor depăşeşte cu mult pragul operațional stabilit de AID. Evaluarea

[25] Aceasta include şi Operațiunea de Urgență în Secete, în valoare de 10 milioane dolari SUA, aprobată de Consiliul Executiv în martie 2013;

[26] Alocațiile AID17 pentru Moldova vor fi determinate reieşind din valoarea sumei de suplinire a AID17, clasamentul performanței Moldovei potrivit Evaluării Instituționale şi a Politicilor din Țară (EIPȚ) şi clasamentul portofoliului vis-à-vis de alte state AID, VNB pe cap de locuitor şi populație;

[27] MRI al AID permite includerea componentelor contingente aferente urgențelor în operațiunile de investiții selecte pentru a sprijini răspunsul prompt la situațiile de urgență şi criză eligibile.

capacităţ ii de rambursare a creditelor a constatat că Moldova este solvabilă – un statut determinat de disciplina fiscală, datoriile mici şi planul de reforme axat pe o armonizare sporită cu UE, inclusiv Acordul de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ALSAC). Capacitatea de plăţ i a Moldovei ar putea fi supusă riscurilor ca rezultat al vulnerabilităților determinate de deficitul mare de cont curent, dependența de intrările valutare; motivele de îngrijorare legate de guvernare datorită influenței politicii de către interesele comerciale legitime şi lacunele din sistemul judiciar; la fel ca şi complicațiile rezultante din nesoluționarea diferendului Transnistrean. Angajamentul BIRD la data de 31 decembrie 2012 constituia 45 milioane dolari SUA. În contextul împrumuturilor BIRD existente, rambursarea din plin a cărora este preconizată către AF18 şi în lipsa noilor împrumuturi, angajamentul BIRD s-ar reduce la zero. Pe parcursul derulării SPT, sunt preconizate împrumuturi BIRD în valoare de 200 milioane dolari SUA – din care, 80 milioane dolari SUA vor fi sub formă de garanții parțiale ale creditului – însă nivelul actual va depinde de cererea din partea Guvernului, performanța Moldovei pe durata ciclului SPT, selectarea instrumentelor de împrumut, la fel ca şi de capacitatea de creditare a BIRD şi de cererea din partea altor debitori. Resursele BIRD vor fi alocate proiectelor cu un randament privat înalt şi celor ce fortifică bonitatea.

CFI

91. **Operațiunile CFI în Moldova vor continua să se axeze pe activitățile investiționale şi consultative, care permit creşterea şi diversificarea sectorului privat în sprijinul pilonilor SPT propuşi.** Investițiile în principalele sectoare, inclusiv agrobusiness-ul şi industriile conexe, se vor axa pe susținerea actorilor competitivi, ridicând standardele de prestare a serviciilor, exercitând un important efect demonstrativ şi atrăgând investiții suplimentare. Reieşind din condițiile de piață propice, CFI va încerca să consolideze sistemul financiar, să sprijine comerțul şi să sporească accesul la finanțe pentru întreprinderile micro, mici şi mijlocii (IMMM) din toate sectoarele grație consultațiilor şi investițiilor în intermediarii financiari. De asemenea, CFI îşi propune drept scop atragerea investitorilor din sectorul privat în dezvoltarea infrastructurii, inclusiv prin intermediul parteneriatelor public-private (PPP). Programul consultativ al CFI pentru Reforma Climatului Investițional, care este axat pe optimizarea reglementărilor şi promovarea investițiilor, cu accent primar pe agrobusiness, către momentul finalizării proiectului va rezulta în economisirea pentru afaceri a costurilor directe de conformitate în valoare de circa 6 milioane dolari SUA. CFI planifică un pachet financiar anual de circa 30 milioane dolari SUA.

AMGI

92. **La finele anului 2012 angajamentul net al AMGI în Moldova constituia 17,8 milioane dolari SUA, valorificați în cadrul al 4 proiecte**. Toate proiectele vin să sprijine sucursalele băncilor străine din republică, inclusiv organizațiile de microfinanțare şi operațiunile de *leasing*. Suportul continuu, acordat de AMGI acestor proiecte, denotă eforturile Agenției îndreptate la garantarea proiectelor în Republica Moldova, încurajarea investițiilor străine directe (ISD) în interior şi contribuie la strategia GBM de încurajare a dezvoltării sectorului privat în țară.

Co-finanțarea, fondurile fiduciare şi programele globale

93. **În anii recenți în lista principalilor parteneri multilaterali şi bilaterali s-au regăsit UE, FMI, ONU, Suedia, SUA şi Japonia, de rând cu alții.** Pe durata SPT, parteneriatele cu aceştia vor fi augmentate, în timp ce GBM va căuta să stabilească noi parteneriate cu donatorii în curs de dezvoltare, aşa ca noile state-membre ale UE, Rusia, China, Coreea de Sud şi Turcia.

Contribuind la programul de creştere a competitivităţii în Moldova, SPT va continua să implementeze şi să mobilizeze resurse financiare în cadrul iniţiativei FIRST[28] pentru sectorul financiar şi al programelor regionale, cum ar fi STAR/EaP[29] şi fondul fiduciar (FF) programatic al EAC pentru MFP vor sprijini consolidarea Curţii de Conturi. Programele din sectorul social vor beneficia de suportul financiar al Parteneriatului Global pentru Fondul Catalitic în sectorul Educaţiei, PHRD[30] şi FJDS[31]. Pentru susţinerea programului de adaptare al schimbărilor climatice, SPT va încerca în continuare să instituie un parteneriat cu Fondul Verde pentru Climă[32], Fondul Global de Mediu (FGM), fondurile de investiţii în climă (FIC)[33], GFDRR[34], UE-FLEG[35], ESMAP[36] şi E5P.[37] FF pentru Dezvoltarea Competenţelor Statistice va sprijini implementarea iniţiativelor *Date Deschise* din Moldova, la fel ca şi implementarea Planului de Dezvoltare a Sistemului Statistic Naţional. Fondul de Dezvoltare Statală şi Consolidare a Păcii va susţine o abordare calibrată faţă de Transnistria.

Instrumentele GBM

94. **SPT propune o combinaţie de instrumente potrivite pentru tranziţia Moldovei la statutul de ţară cu venituri medii şi un accent reînnoit pe rezultate.** Prezentul program SPT atribuie o funcţie importantă AAC, ceea ce corespunde statutului actual al Moldovei de ţară cu venituri mai mici de mediu. Punerea accentului pe cunoştinţe va cimenta, de asemenea, rolul GBM în calitate de facilitator, care în schimb va ajuta la mobilizarea resurselor suplimentare pentru Moldova şi va eficientiza actualul program. Va fi creat spaţiu pentru intensificarea AAC graţie consolidării actualului portofoliu, ceea ce face extinderea mai degrabă excepţie decât normă, examinând oportunitatea existenţei unui număr redus de operaţiuni mai mari de împrumuturi investiţionale, folosind finanţare suplimentară. Pe perioada SPT, anual sunt preconizate două-trei finanţări de proiecte şi o OPD. Bazându-se pe introducerea cu succes a finanţării bazate pe rezultate (FBR) în programul Moldovei[38], noile finanţări ale proiectelor vor fi sub formă de FBR sau program pentru rezultat (P4R), după caz. Oriunde va fi posibil în fiecare din noile operaţiuni de împrumuturi, vor fi examinate oportunitatea garanţiilor pentru acumularea resurselor suplimentare pentru programul de reforme al Moldovei. OPD anuală va sprijini abordarea limitărilor de politici şi a carenţelor instituţionale, care încetineşte progresul în cei trei piloni ai SPT.

Integrarea aspectelor de gen

[28] Iniţiative reformării şi consolidării sectorului financiar;
[29] Fortificarea auditului şi raportării în ţările Parteneriatului Estic;
[30] Grantul Japonez pentru dezvoltarea politicilor şi resurselor umane (PHRD);
[31] Fondul Japonez pentru Dezvoltare Socială;
[32] Fondul Verde pentru Climă a fost lansat la Durban în 2011 în cadrul sesiunii 17-ea a Conferinţei statelor-membre ale Convenţiei-cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCC);
[33] În componenţa FIC se regăsesc Fondul Tehnologiilor Curate (FTC), ce pilotează investiţii în ţările cu potenţial de reducere considerabilă a gazelor de seră, şi Fondul Strategic pentru Climă (FSC), din care sunt finanţate 3 programe: Programul de Investiţii Forestiere (PIF), Programul-pilot pentru rezistenţa la schimbările climatice (PPRSC), Extinderea Energiei Regenerabile în ţările cu venituri mici (EER);
[34] Fondul Global pentru Reducerea Riscurilor de Calamităţi;
[35] Executarea Legii cu privire la Păduri şi Guvernare;
[36] Programul de asistenţă pentru gestionarea sectorului energetic;
[37] Parteneriatul pentru Eficienţă Energetică şi Mediu din Europa de Est (E5P) este un fond multidonator gestionat de BERD şi elaborat pentru promovarea investiţiilor în eficientizarea energetică în ţările din Europa de est şi a fost creat în cadrul iniţiativei Guvernului Suedez. Fondul va fi complementar împrumuturilor pentru eficientizarea energetică oferite de instituţiile financiare, inclusiv BERD, Banca Europeană de Investiţii, Banca Nordică de Investiţii, Corporaţia Financiară Nordică pentru Mediu şi GBM;
[38] Cele mai mari două operaţiuni din program sunt FBR: proiectul reforma educaţiei în Moldova în valoare de 40 milioane dolari SUA şi Fortificarea eficacităţii reţelelor de protecţie socială, în valoare de 37 milioane dolari SUA;

95. **GBM se va asigura în continuare că aspectele de gen sunt integrate în operațiunile sale.** Va fi desemnat un responsabil pentru aspectele de gen, care, sub îndrumarea Unității de Management din Țară, va asigura consultarea grupurilor ce lobează interesele femeilor, cu examinarea aspectelor de gen în contextul consultării clienților pentru noile operațiuni; va oferi suport echipelor de proiect în identificarea sau referirea la informațiile sectoriale relevante în materie de probleme de gen; va asigura legătura cu principalii parteneri naționali cu privire la aspectele de gen din cadrul Guvernului, societății civile şi comunității donatorilor; se va informa cu privire la ultimele realizări importante în aspect de inegalitate a sexelor, aşa ca legislația națională şi participarea la convențiile internaționale, la fel ca şi cunoaşterea principalelor surse de date pentru țară. Constatările evaluării de gen, efectuarea căreia a fost dispusă în cadrul pregătirii către actuala SPT, vor informa elaborarea noilor programe. Unde o permit datele disponibile, cadrul de rezultate ține cont de aspectele de gen.

Gestionarea programului

96. **SPT va aplica două direcții de abordare pentru sporirea impactului de dezvoltare al programelor GBM: calitatea la intrare şi responsabilitate**. Calitatea la intrare a operațiunilor va fi îmbunătățită prin aplicarea unui filtru al gradului de pregătire. Responsabilitatea va creşte prin integrarea guvernării în toate operațiunile, plecând urechea la opiniile cetățenilor şi OSC la implementarea operațiunilor finanțate de GBM.

Gradul de pregătire pentru implementare

97. **SPT introduce un filtru ce determină gradul de pregătire pentru a soluționa din start orice probleme potențiale legate de performanță.** Filtrul va aborda problemele de design, va aprecia gradul de pregătire şi realismul achizițiilor şi al prevederilor fiduciare şi de implementare. Acesta va fi inițiat la etapa elaborării conceptului şi va continua pe toată durata pregătirii proiectului şi până la remiterea oricărui alt proiect nou în atenția Consiliului Executiv al Băncii. De altfel, filtrul va mai fi folosit pentru activitățile finanțate din FF şi produsele AAC importante.

98. **Noile activități vor continua proiectele de succes, conlucrând cu agențiile experimentate, ce dispun de capacități de implementare.** Prioritate va fi acordată repetării operațiunilor şi suplinirii finanțării existente, continuând să conlucreze cu agențiile, ce dau dovadă de un simț maxim de proprietate asupra proiectului, care dispune de capacități de implementare şi cu prevederi fiduciare deja instituite. În cazul partenerilor noi, vor fi evaluate capacitatea de gestionare a procedurilor de achiziții şi de implementare a contractului, cu ajustarea planurilor de implementare şi disbursare în funcție de acumularea unor astfel de capacități. De asemenea, BM va oferi asistență unităților de implementare a proiectului şi beneficiarilor finali prin organizarea activităților de instruire pentru creşterea competențelor acestora în materie de gestionare a proiectului, monitorizare şi evaluare.

Integrarea guvernării şi măsurilor de combatere a corupției (GAC)

99. **SPT propune folosirea filtrului GAC pentru operațiunile de împrumuturi, fondurile fiduciare şi angajamentele AAC, ce va permite examinarea riscurilor de implementare aferente GAC şi, potențial, va influența pozitiv rezultatele GAC ale țării.** Acesta va fi folosit la etapele elaborării conceptului, design-ului şi implementării, asigurând atenția cuvenită aspectelor GAC, cu identificarea riscurilor şi dezbaterea timpurie a măsurilor de atenuare a acestora, la fel ca şi pentru identificarea oportunităților de îmbunătățire a guvernării în Moldova.

Filtrul este conceput să atenționeze conducerea şi echipele căror categorii de probleme să dedice o atenție deosebită. Filtrul a fost introdus în departamentul ECCU2 pe timpul SPT din Ucraina şi reprezintă în sine o adaptare a Cadrului Operațional de Evaluare a Riscurilor (COER) la contextul guvernării din regiune.

100. **Filtrul GAC: etapa pre-conceptului.** La etapa dată, până la alocarea de către GBM a surselor financiare, sunt identificate şi puse în discuție riscurile şi beneficiile GAC pentru operațiunile propuse, folosind un set de întrebări orientative, rezumatul cărora este prezentat în Anexa 6. Etapa dată se va axa pe cele mai frapante riscuri şi oportunități, la fel ca şi pe cursul recomandat de acțiuni; de exemplu, vor fi recomandate măsuri GAC suplimentare sau un diagnostic economico-politic, inițiativele generate de cerere, de rând cu alte particularități ale design-ului. E posibil ca în unele cazuri să fie recomandată sistarea activităților propuse.

101. **Filtrul GAC: etapa elaborării proiectului.** Documentele de proiect (de exemplu, nota conceptuală (NC), documentele de evaluare a proiectului (DEP)) sunt examinate şi comparate cu recomandările convenite la etapa I de aplicare a filtrului. Echipele cu sarcini specifice vor trebui să raporteze conducerii cum în cadrul întrevederilor de evaluare au fost soluționate problemele GAC (analiza conceptului (AC), analiza sporirii calității (ACC), analiza deciziilor luate (AD) sau analiza Comisiei Regionale pentru Operațiuni (ROC)).

102. **Filtrul GAC: etapa de implementare a proiectului.** Evaluarea riscurilor GAC şi a modului în care acestea au fost abordate va fi inclusă în documentele de implementare şi în analizele la mijloc de termen.

Sporirea responsabilizării sociale

103. **SPT încearcă să includă în operațiunile Băncii Mondiale mecanisme de responsabilizare socială (RS) în vederea sporirii eficacității şi a impactului de dezvoltare al proiectului.** Pentru toate operațiunile noi, vor fi depuse eforturi de identificare şi evaluare a potențialelor puncte de intrare RS, ce urmează a fi integrate în ciclul proiectului în scopul consolidării angajamentului şi opiniei cetățenilor în activitățile sprijinite de Bancă. Accentul va fi pus pe identificarea instrumentelor RS, care sporesc: (1) transparența, cum ar fi diseminarea şi demistificarea informației; (2) răspunderea, cum ar fi mecanismele de monitorizare participativă, gestionare a finanțelor şi gestionare a reclamațiilor; (3) participarea, cum ar fi procesul decizional participativ şi conducerea participativă. După caz şi posibilitate, va fi luată în calcul şi actualizarea mecanismelor RS din cadrul operațiunilor existente.

104. **Circumstanțele favorabile de bun augur pentru impactul inițiativelor RS.** Moldova şi-a păstrat clasamentul în Indicele Global al Libertății Presei 2013 al Reporterilor fără Frontiere, ocupând poziția 55 din 179 de țări. Moldova a optat pentru GPSA, astfel permițând OSC să beneficieze de subvenții nerambursabile din partea GPSA şi să-şi consolideze capacitățile de monitorizare a programelor publice. Moldova este, de asemenea, prima din clienții Băncii Mondiale, care a dispus pentru proiectele finanțate de BM prezentarea detaliată a informațiilor cu privire la disbursări până la nivel de linie de buget, promovând transparența şi răspunderea pentru realizarea programului Băncii Mondiale. Proiectul e-Transformarea Guvernării (GeT) în curs de derulare asigură sprijinul Guvernului în această prezentare a datelor grație programului său de e-guvernare.

Monitorizarea implementării SPT

105. **La baza gestionării programului stă cadrul de rezultate al SPT.** Cadrul de rezultate defineşte intervenţiile destinate să producă rezultatele SPT. La rândul său, aceste intervenţii au fost evaluate complet din punct de vedere al costului şi au fost integrate în procesul de planificare al Acordului pentru Programul de Activitate (APA). Progresele realizate în atingerea rezultatelor SPT scontate vor fi monitorizate de către echipa de conducere la nivel de direcţie de două ori pe an – la etapa încheierii APA pentru informarea procesului de alocare a resurselor şi şase luni mai târziu pentru a oferi *feedback* echipelor cu sarcini speciale şi a iniţia măsurile de corijare. Echipa de conducere include liderii de sector / coordonatorii de sector din ţară, care au atribuţii importante în susţinerea echipelor, în colaborare activă cu managerii de sector, care sunt responsabili pentru calitatea operaţiunilor. În perioada cuprinsă între cele două analize anuale, efectuate de echipa de conducere la nivel de direcţie, analizele anuale ale portofoliului şi analizele situaţiei privind implementarea şi raportarea rezultatelor (IRZ) vor oferi *feedback* echipelor, convenind cu Guvernul vis-à-vis de măsurile ce urmează a fi întreprinse.

106. **Cadrul de rezultate va îndruma GBM în monitorizarea progreselor realizate şi modificarea strategiei, după caz, pentru a rămâne un partener de dezvoltare relevant şi eficient.** Acesta corelează activităţile de împrumut, investiţii şi acţiunile neinvestiţionale ale GBM cu rezultatele specifice şi jaloanele/valorile obiectivelor trasate pentru a evalua dacă implementarea sau rezultatele decurg potrivit planului. Acest cadru de rezultate reflectă accentul în evoluţie, axat pe rezultate, al portofoliului ţării.

107. **Raportul privind progresele (RP) pentru SPT este preconizat provizoriu pentru începutul AF16 atunci, când vor fi efectuate ajustările necesare la cadrul de rezultate al SPT, după caz, pe baza evaluării progreselor şi rezultatelor**. Pentru monitorizarea rezultatelor şi progreselor echipa va apela la RP SPT şi eventual la Sistemul de Management şi Integrare a Rezultatelor (SMIR). SMIR permite monitorizarea *online* a progreselor realizate pentru principalele rezultate şi jaloane trasate ale SPT şi, cel mai important, permite corelarea acestora cu activităţile GBM, adică cu împrumuturile, AAC, FF şi bugetul.

Programul şi strategia FF

108. **SPT AF14-17 integrează rolul şi contribuţiile FF în programul de suport, pe care GBM îl oferă Moldovei, ce cuprinde atât activităţi de împrumuturi, cât şi de altă natură.** Activităţile FF sunt parte componentă a cadrului de rezultate al SPT, care specifică atribuţiile acestora în realizarea rezultatelor scontate şi corelarea acestora cu obiectivele de ţară la nivel superior. Pe lângă faptul că este complementar portofoliului de împrumuturi, FF vor continua să exercite un rol crucial în fortificarea programului AAC.

109. **Banca va încerca să folosească resursele FF mai strategic pentru susţinerea obiectivelor fundamentale.** Banca va examina oportunităţile intensificării parteneriatelor cu CE şi cu alţi parteneri de dezvoltare. Aceste parteneriate vor urma eforturile întreprinse de Bancă în scopul asigurării unei abordări mai programatice faţă de mobilizarea resurselor FF şi consolidarea acestora pentru reducerea fragmentării portofoliului şi a costurilor de administrare.

Parteneriatele de dezvoltare şi fortificarea eficacităţii asistenţei

110. **GBM îşi va continua conlucrarea cu alţi parteneri de dezvoltare în vederea realizării rezultatelor SPT scontate.** GBM colaborează activ cu FMI pentru sprijinirea obiectivelor de politici macroeconomice şi a reformelor din sectorul financiar, explorând

modalitățile de colaborare mai strânsă în domeniul guvernării cu UE, care se potriveşte perfect cu agenda sa şi cu Programul de Consolidare Instituțională Exhaustivă al UE. Printre alte domenii de cooperare cu CE s-ar putea număra dezvoltarea regională corelată cu obiectivul trasat al Băncii de sporire a accesului la infrastructura socială locală, şi regiunea transnistreană. Parteneriatele strânse cu Suedia sprijină o serie de domenii, inclusiv energetic, competitivitatea agricolă, reformele mediului de afaceri şi aspectele de guvernare. SUA (USAID şi Corporația Provocările Mileniului) este un partener major în dezvoltarea sectorului privat, mediul de afaceri şi agricultură. Printre alți parteneri de bază se regăsesc Elveția în sectorul sănătății, Olanda în domeniul guvernării şi Austria în sănătate şi guvernare. Parteneriate realizate cu agențiile ONU sunt cruciale în principalele domenii de importanță, cum ar fi guvernarea (PNUD), agricultura (IFAD), educația şi asistența socială (UNICEF) şi sănătatea (OMS).

111. **Banca Mondială a fost un suporter vehement al coordonării donatorilor şi sporirii eficacității asistenței oferite.** Activitățile AAC, pe care Banca le-a finanțat pe durata SPT precedente, de rând cu sprijinul oferit de Suedia şi PNUD, s-au soldat în anul 2010 cu semnarea unui nou set de Principii de Parteneriat între Guvern şi 23 de parteneri de dezvoltare. Ulterior, Planul de Implementare a Principiilor de Parteneriat a stabilit o serie de inițiative menite să sporească eficacitatea asistenței.

IV. Gestionarea riscurilor

Capacitatea de implementare a programului

112. **Persistă riscurile fiduciare şi cele aferente capacității**. Riscurile fiduciare sunt ameliorate în continuare prin plasarea accentului pe îmbunătățirea gestionării finanțelor publice şi fortificarea folosirii sistemelor naționale, aşa ca Instituția Supremă de Audit (ISA) pentru auditul extern. Totuşi, folosirea sistemelor naționale în domeniul achizițiilor depinde de implementarea cu succes a Fondului de Dezvoltare Instituțională (FDI) în curs de derulare, la fel ca şi a AAC fiduciare ulterioare, care vor ajuta Moldova la elaborarea şi extinderea unui sistem de achiziții în contextul e-guvernării, ce ar fi acceptabil pentru BM. Riscurile aferente capacităților instituționale limitate pot fi atenuate, de asemenea, prin intermediul suportului oferit în planificarea, alocarea şi transparența surselor bugetare. Capacitățile sectorului public vor continua să fie consolidate prin implementarea reformelor administrației publice, cu accent pe responsabilitate şi creşterea competențelor.

113. **Referitor la achizițiile publice, capacitatea contractanților privați a fost un motiv de îngrijorare într-o serie de operațiuni recente.** Valoarea relativ mică a contractelor din Moldova nu numai că nu a trezit interesul celor mai mari contractanți, dar nici nu a adus în sine cele mai bune servicii ale acestora. Atenuarea riscurilor va implica plasarea cererilor de propuneri (CP) pe piețele netradiționale. BM îşi va continua angajamentul, oferind asistență Guvernului în implementarea reformei achizițiilor publice, în particular în realizarea recomandărilor formulate în Raportul de evaluare a achizițiilor de țară 2010, înființând o monitorizare de către o terță şi organizând activități de lucru în teritoriu (*outreach*) şi creştere a competențelor, inclusiv în domeniul gestionării contractelor, pentru ambele agenții de implementare şi pentru sectorul privat.

114. **Riscurile macroeconomice ar putea fi determinate de carențele din reformele structurale şi macroeconomice şi de guvernarea precară a sectorului financiar.** Împreună cu FMI şi UE, BM va continua să sprijine îmbunătățirea gestionării macroeconomice, iar sporirea competitivității şi a diversificării economiei vor diminua riscurile macroeconomice.

Economia politică

115. **Incertitudinea politică continuă sau remanierile din Guvernul ar putea submina eforturile de susținere a reformelor, fie acestea vor stagna în preajma următoarelor alegeri sau din cauza intereselor legitime ce le implică.** SPT a fost supusă unor consultații vaste cu toate partidele politice, care au fost în general de acord cu rezultatele acesteia; de aceea, este de aşteptat că, chiar dacă ar avea loc remanieri eventuale în Guvern, în cadrul noului guvern ar exista oricum suficienți adepți pentru implementarea strategiei. Experiența cu SPT precedente arată că chiar şi într-un mediu riscant ca acesta, BM trebuie să fie gata să susțină reformele imediat ce apare o oportunitate. Noi vom continua să implicăm în dezbaterea strategiei şi a operațiunilor sugerate toate partidele, ce aparțin întregului spectru politic. Toate operațiunile noi se vor baza pe un filtru de guvernare şi pe evaluarea gradului de pregătire operațională, inclusiv şi o evaluare a economiei politice, care ar putea cuantifica beneficiile şi costurile reformelor – identificând părțile ce vor avea de pierdut şi de câştigat de pe urma acestora – şi care vor sta la baza informării unor campanii de comunicare robuste.

Factorii externi

116. **Stagnarea globală continuă, în particular în zona euro, va afecta advers Moldova din cauza diminuării exporturilor şi intrărilor valutare de peste hotare.** Sprijinul oferit de SPT pentru sporirea competitivității, diversificării economiei şi consolidării rețelei de protecție socială va contribui la diminuarea acestor riscuri. Aceste riscuri sugerează, de asemenea, necesitatea adoptării unei abordări flexibile din partea GBM şi a altor parteneri de dezvoltare față de asistența oferită Moldovei pentru a se opune acestor şocuri externe.

117. **Schimbările climatice şi calamitățile naturale continuă să prezinte un risc pentru țară**. Sprijinul existent şi preconizat al Băncii pentru atenuarea riscurilor climatice / de calamități şi examinarea opțiunii finanțării flexibile, cum este Mecanismul de Răspuns Imediat al AID, ar trebui să contribuie la remedierea acestor riscuri.

Anexa 1: Matricea de rezultate SPT

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
Pilonul 1: Ameliorarea competitivității				
Rezultatul SPT 1.1. Ameliorarea mediului şi a infrastructurii de afaceri				
Ameliorarea climei de afaceri, promovarea politicilor ce țin de concurență şi optimizarea cadrului de reglementare (Moldova 2020 Prioritatea #4).	Administrarea ineficientă a veniturilor cu costuri mari de respectare a legislației, audite cu frecvență înaltă şi eficiență mică.	**Administrarea eficace şi eficientă a impozitelor** care va îmbunătăți respectarea benevolă a legislației şi auto-evaluarea şi va reduce costurile de respectare a legislației. *Indicatorul 1*: Micşorarea costurilor de respectare a legislației după cum se indică de procentul companiilor auditate selectate pe baza profilurilor de risc. Inițial: 0 procente (2013) Obiectiv: 100 procente (2017) *Indicatorul 2:* Îmbunătățirea eficienței colectării impozitelor după cum se indică de CPRC IP-15 "Eficacitatea colectării impozitelor" Inițial: D+ (2013) Obiectiv: B (2017)	Utilizarea tehnologiilor moderne, a serviciilor fiabile pentru contribuabili, a proceselor optimizate de afaceri, sprijinite de gestionarea conformării pe bază de riscuri, personal profesional şi cu abilitățile necesare, şi sporirea eficienței administrării vamale prin intermediul tehnologiilor îmbunătățite.	**În curs de desfăşurare:** Fortificarea proiectului de MFP şi administrare a impozitelor P127734 IBM (AT) **Parteneri:** USAID, UE, Sida
	Administrarea vamală este imprevizibilă şi netransparentă, ceea ce duce direct la majorarea costurilor şi reducerea competitivității. Conform Studiului mediului de afaceri, în prezent, Moldova este pe locul 142 în lume în ceea ce privește Comerțul transfrontalier.	**Procedurile vamale sunt mai optimale şi mai transparente.** *Indicator1:* Reducerea numărului de zile necesare pentru pregătirea documentelor de export (Indicatorul "Comerț transfrontalier" din Studiul mediului de afaceri) Inițial: 20 (2012) Obiectiv: 16 (2017)	Evaluarea Impactului Reglementării devine obligatorie pentru Serviciul vamal. Sunt implementate componentele relevante ce țin de serviciul vamal din Strategia reformei reglementării (urmează a fi identificate de echipă în consultanță cu clienții). Îmbunătățirea indicatorului "Comerț transfrontalier" din Studiul mediului de afaceri	**În curs de pregătire:** Noul proiect privind DSP/A2F (AF15) Noua serie OPD **AAC:** Studiul sectorului comerțului **Parteneri:** USAID, UE
	În pofida îmbunătățirii respectării cadrului de reglementare, autorizările, inspecțiile şi alte aspecte continuă să impună costuri excesive pentru întreprinderile private. Capacitate managerială relativ joasă şi lipsa unui sistem modern de învățământ tehnic/profesional mențin economia Moldovei sub potențialul ei competitiv.	**Micşorarea poverii de reglementare asupra întreprinderilor.** *Indicatorul 1:* Reducerea timpului pe care managementul îl utilizează pentru respectarea cerințelor regulatorii (după cum se indică de Studiul anual al mediului de afaceri din Moldova). Inițial: 10 procente (2012) Obiectiv: 8 procente (2017) *Indicator2:* Reducerea ariei de acoperire a inspecțiilor (cu excepția impozitelor, procedurilor vamale şi datelor financiare –	Adoptarea de către Guvern a noii Strategii a reformei reglementării şi implementarea componentelor prioritare, care urmează a fi identificate de echipă împreună cu clienții. Evaluarea impactului reglementării este obligatorie şi aplicată pe deplin pentru legislația vamală şi fiscală. Aplicarea Legii privind inspecțiile şi e-registrul inspecțiilor.	**În curs de desfăşurare:** Proiectul CFI privind climatul investițional **În curs de pregătire:** Noul proiect DSP /A2F (AF15) Noua serie OPD (AF 14-16) O investiție posibilă a CFI

[1] Obiective pe termen mai lung şi de ordin mai înalt identificate de țară. De obicei, nu pot fi atinse pe durata perioadei SPT şi nici abordate exclusiv prin programul SPT. Sunt incluse doar cele la care vor contribui SPT.
[2] Aspecte critice şi obstacole la realizarea obiectivelor de dezvoltare ale țării, creând legătura logică cu rezultatele SPT.
[3] Rezultatele țării care sunt considerate posibil de realizat în perioada SPT şi pe care Banca preconizează să le influențeze prin intermediul intervențiilor sale. Sunt incluşi indicatorii pentru fiecare rezultat, de asemenea, indicatorii inițiali/de bază şi obiectivele.
[4] Marcherii evoluției implementării SPT; rezultatele interimare, acțiunile sau rezultatele finale care se preconizează a fi realizate pe durata implementării SPT.
[5] Creditele, granturile şi garanțiile în curs de implementare şi cele planificate; activități analitice şi de consultanță. Include Banca Mondială, CFI şi AGIM. Partenerii sunt incluşi dacă ei co-finanțează sau acordă alt tip de sprijin aceluiaşi rezultat al SPT.

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
		entități bancare şi nebancare). Inițial: 100 procente Obiectiv: 40 procente (2017) *Indicatorul 3:* Reducerea numărului de autorizații şi licențe. Inițial: 317 (2012) Obiectiv: 238 (o reducere de 25 procente) (2017) *Indicatorul 4:* Reducerea numărului autorizațiilor de construcție necesare Inițial: 26 (2012) Obiectiv: 18 (2015)	Se pune la dispoziția managerilor companiilor instruire suplimentară privind planificarea afacerilor, gestionare financiară şi alte domenii relevante.	în instituțiile private de învățământ **AAC:** AT programatică nouă pentru sectorul dezvoltării umane
Formarea unei industrii TIC bazată pe inovații şi orientată spre export, care generează locuri de muncă şi este competitivă la nivel global. *(pe baza discuțiilor cu MTIC asupra strategiei sectoriale TIC)*	Moldova ocupă locurile de jos în studiile care măsoară caracterul inovativ al economiei. Ecosistemul inovațiilor TIC nu funcționează pe deplin şi trebuie să abiliteze inovațiile şi competitivitatea. Număr limitat de talente în sectorul IT.	*Indicator1:* Persoane angajate direct în sectorul IT (numărul de oameni). Inițial: 21,000 (est.) Obiectiv: 25,000 *Indicatorul 2*: Majorarea numărului de lucrători IT calificați, inclusiv femei.	Crearea PPP pentru a administra programele de instruire în domeniul TIC. Crearea programelor "Femeile în inginerie" împreună cu universitățile şi companiile private implicate în TIC. *Indicatorul de reper:* Forța de muncă instruită în cadrul proiectului (numărul, inclusiv femei). Inițial: 0 Obiectiv: 1,500 (inclusiv 500 femei) Organizarea unui concurs de inovații TIC pentru femeile din domeniul IT. *Indicatorul de reper :* Numărul de companii incubate cu ajutorul activității Băncii (cu femei proprietari). Inițial: 0 Obiectiv: 10 (3)	**În curs de desfăşurare:** Proiectul e-Transformarea Guvernării (GeT) AF P121231 **În curs de pregătire:** Noua serie OPD (politică şi reglementare) **AAC:** AT din proiectul GeT pentru strategia sectorială TIC a MTIC AT pentru inovațiile aduse de TIC pentru ameliorarea competitivității în Moldova AT pentru politica şi regulamentul în telecomunicații
	Acoperire limitată cu bandă largă în oraşele mici şi în spațiul rural.	**Acordarea sprijinului pentru politica şi reglementarea accesului extins pe bandă largă.** *Indicatorul 1:* Accesul la servicii internet (numărul de abonați per 100 oameni) Inițial: 11 procente (2012) – 9 procente pentru cele 40 procente de jos (CBGC 2011) Obiectiv: 20 procente (2017) – cel puțin 16 procente pentru cele 40 procente de jos (adică, o creştere de cel puțin 82 procente, după cum s-a stabilit pentru populația medie)	Politici şi regulamente pentru un serviciu de bandă largă universal şi competitiv, axat pe oraşele mai mici şi spațiul rural.	
Reducerea costurilor de finanțare prin ameliorarea competitivității în sectorul financiar şi dezvoltarea instrumentelor de	Sectorul financiar al Moldovei e mai puțin dezvoltat decât în alte țări din regiune, având o cotă mai mică a împrumuturilor şi depozitelor bancare în PIB. Principalele obstacole cu care se confruntă companiile sunt: i) disponibilitatea foarte limitată a finanțării	**Îmbunătățirea accesului companiilor private la sursele oficiale de finanțare.** *Indicatorul:* Creditarea internă a sectorului privat ca cotă din PIB. Inițial: 38,8 procente (2011) Obiectiv: 45 procente (2017)	Accesul companiilor la finanțare investițională este posibil datorită unei linii de credit / unui fond de garantare a creditelor. Sunt adoptate şi se aplică în practică completările la Legea gajului, care îmbunătățesc cadrul pentru tranzacții sigure;	**În curs de pregătire:** Noul proiect DSP/A2F (AF15) Noua serie OPD Investiție directă de către

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
management al riscurilor (Moldova 2020 Prioritatea #3).	pentru un termen mai mare de trei ani din propriile fonduri ale băncilor comerciale şi ii) cerinţele excesive, câteodată prohibitive faţă de gaj. Piaţa de capital subdezvoltată de asemenea limitează opţiunile de finanţare aflate la dispoziţia companiilor. Piaţa hârtiilor de valoare de stat constă doar din emiteri pe termen scurt şi tranzacţionarea pe piaţa secundară este aproape non-existentă.	**Piaţa de capital continuă să fie fortificată pentru a facilita sporirea accesului la finanţe.** *Indicatorul:* Obligaţiunile de stat cotate la bursa de valori. Iniţial: Non-existent (2012) Obiectiv: Obligaţiunile de stat cu scadenţă >1 an sunt tranzacţionate la bursa de valori (2017).	registrul gajului este complet operaţional. Piaţa din Moldova oferă servicii de plată moderne şi eficace. Reformele din sistemul de înregistrare a acţionarilor şi sistemele depozitarelor de valori mobiliare sunt adoptate şi aplicate în practică.	CFI şi posibil finanţare angro prin intermediul IF dacă există condiţii adecvate pe piaţă **FF:** Fortificarea auditului şi raportării financiare în ţările Parteneriatului de est (SATR/EaP) P133467 FinSAC (Centrul Viena) **AAC:** AT pentru dezvoltarea sectorului financiar (AF14-16) Actualizarea PESF (AF16) Actualizarea ROSC A&C
	Ralierea cadrului instituţional RFC cu bunele practici internaţionale şi cerinţele UE cu îmbunătăţiri ulterioare: (i) Entităţile de Interes Public (EIP) să implementeze în practică SIRF; (ii) calitatea auditelor externe se va fortifica cu ajutorul unui sistem de supraveghere a auditelor; (iii) standardele de raportare financiară a IMM-urilor se vor îmbunătăţi în continuare; (iv) se va îmbunătăţi disponibilitatea publică a rapoartelor financiare.	**Fortificarea cadrului instituţional pentru raportarea financiară a întreprinderilor (RFI),** după cum se indică de îmbunătăţirea indicatorilor din ROSC A&C actualizat, care arată un grad mai înalt de raliere a legislaţiei şi practicilor RFI cu *acquis-ul UE.*	Îmbunătăţirea aplicării standardelor internaţionale şi a bunelor practici în domeniul A&C datorită: (i) armonizării definiţiilor EIP şi IMM (2014); (ii) îmbunătăţirii standardelor de contabilitate pentru IMM, în conformitate cu necesităţile lor (2014); (iii) ralierii mai bune cu *acquis-ul UE* (2015); şi (iv) ameliorării transparenţei şi disponibilităţii publice a rapoartelor financiare a companiilor (2016).	
Rezultatul SPT 1.2. Ameliorarea competitivităţii şi productivităţii în agricultură				
Ameliorarea competitivităţii exporturilor agricole, atragerea investiţiilor şi integrarea mai apropiată a comerţului cu UE.	Deficienţele actuale ale sistemului de management al siguranţei alimentare al Moldovei sunt unele din cele mai grave impedimente pentru o prezenţă mai competitivă a produselor agricole din Moldova pe pieţele internaţionale. Lipsa infrastructurii post-recoltare moderne este una din cele mai slabe verigi a lanţului de furnizare coordonat pe verticală a sectorului de producere a fructelor şi legumelor. Lipsa de capital şi a cunoştinţelor practice sunt unele din cele mai importante cauze ale evoluţiei insuficiente a infrastructurii post-recoltare integrată adecvat.	**Ameliorarea competitivităţii sectorului agricol şi de produse alimentare prin sprijinirea modernizării sistemului de management al siguranţei alimentare.** *Indicatorul 1:* Finalizarea acţiunilor privind siguranţa alimentară planificate întru aproximarea cu cerinţele sanitare şi fitosanitare (SFS) ale UE. Iniţial: 20 procente (2013) Obiectiv: 100 procente (2017) **Facilitarea accesului fermierilor la piaţă.** *Indicatorul 1:* Majorarea vânzărilor (naţionale şi exporturile) culturilor de valoare înaltă ale parteneriatelor vizate care au primit granturi investiţionale. Iniţial: 0 procente (2013) Obiectiv: 50 procente (2017)	Existenţa procedurilor operaţionale şi manualelor operaţionale pentru două laboratoare pentru siguranţa alimentară. Finalizarea elaborării legislaţiei naţionale şi regulamentelor pentru controalele oficiale armonizate cu Regulamentul CE 82. Finalizarea elaborării proiectului legislaţiei naţionale şi a regulamentelor pentru auto-controale pentru companiile din domeniul produselor alimentare armonizate cu regulamentele CE. Fortificarea capacităţilor ASA. Fortificarea capacităţilor celor 2 laboratoare pentru siguranţa alimentară. Stabilirea a patru puncte de inspecţie la frontieră. Formarea capacităţilor de gestionare post-recoltare în cadrul parteneriatelor de producţie vizate – 0 până la 30,000 tone metrice. Crearea parteneriatelor de producţie cu ajutorul proiectului – 0-20 parteneriate create.	**În curs de desfăşurare:** Proiectul de competitivitate în agricultură în Moldova (PCAM) P118518 Proiectul CFI climat investiţional **FF:** PCAM GEF **AAC:** AT pentru pregătirea ALSAC în agricultură AT pentru formularea politicii pentru securitatea alimentară şi agricultură **În curs de pregătire:** Investiţie directă de CFI şi finanţare angro posibilă prin intermediul băncilor dacă există condiţii adecvate pe piaţă

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
Pilonul 2: Ameliorarea capitalului uman şi minimizarea riscurilor sociale				
Rezultatul SPT 2.1. Ameliorarea calității sănătății publice şi a învățământului, şi a accesului la serviciile publice				
Fortificarea calității învățământului concomitent cu sprijinirea reformelor ce țin de eficiență, care sunt implementate în sectorul învățământului.	Sectorul trebuie să se ajusteze la reducerea considerabilă a numărului de elevi, să îmbunătățească calitatea şi să abordeze decalajul în creştere între calificările învățate şi cele cerute pe piață. PISA 2009 plus a arătat că, până la vârsta de 15 ani, elevii din Moldova pierd echivalentul a 2 ani de învățământ în comparație cu elevii din țările OCDE, şi a demonstrat că 57 procente din elevi nu au însuşit cele mai fundamentale abilități necesare pentru a participa eficace şi productiv în societate (punctaj la sau mai jos de Nivelul 1 pentru partea de citire). Reformele structurale ale guvernului în acest sector au drept scop: (i) asigurarea accesului elevilor la învățământ de calitate; (ii) majorarea flexibilității relațiilor de muncă în învățământ; şi (iii) abilitarea utilizării eficiente a alocațiilor datorită finanțării per capita la scară republicană. În anul 2012, Parlamentul a creat un mediu propice reformelor.	**Fortificarea calității învățământului.** *Indicatorul 1*: Inițierea şi extinderea implementării standardelor de asigurare a calității pentru şcolile recipiente (procent al şcolilor recipiente) Inițial: 0 procente (2013) Obiectiv: 70 procente (2017) *Indicatorul 2*: Îmbunătățirea sistemului de evaluare a studenților. Valoarea inițială urmează a fi stabilită la sfârşitul anului academic 2014/15 pentru testele în clasa 4 şi 2015/16 pentru examenele din clasa 9. Valoarea inițială va include, dacă posibil, datele de proxy care aparțin celor 40 procente de jos ale populației, astfel încât să se poată monitoriza îmbunătățirea calității pentru acest grup. **Îmbunătățirea eficienței sectorului de învățământ**. *Indicatorul 1*: Implementarea la nivel național a finanțării per elev. *Indicatorul 2:* Îmbunătățirea ratei elevi-învățători. Inițial: 10.5:1 (2013) Obiectiv: 11.5:1 (2017)	Guvernul construieşte centre şcolare, care sunt accesibile elevilor cu dezabilități fizice. Programul actualizat de instruire a directorilor şi învățătorilor de şcoală este aprobat şi a fost inițiată implementarea lui. Crearea sistemului de monitorizare atentă şi de reducere a numărului de abandonuri şcolare (după gen)[6] în sistemul de învățământ general (utilizând SIME) Fişa cu note este produsă de SIME şi expediată tuturor şcolilor cu rezultatele performanței comparative şi tendințele performanței la nivel regional şi cel național. Moldova se înscrie în PISA 2015 80 procente din şcolile primare şi cele secundare generale aprobă bugetele conform noii formule de finanțare per capita. 980 clase sunt reorganizate în şcolile primare şi secundare în comparație cu cifra inițială de bază din anul şcolar 2011/12.	**În curs de desfăşurare:** Proiectul educație de calitate în spațiul rural din Moldova AF P129552 Proiectul reforma învățământului din Moldova P127388 Grantul japonez pentru integrarea copiilor cu dezabilități în centrele şcolare **FF:** FF Parteneriat Global pentru Educație **Parteneri:** Japonia
Ralierea sistemului de învățământ la necesitățile pieței de muncă pentru a ameliora productivitatea muncii şi a majora angajarea absolvenților în economie (Moldova 2020 Prioritatea #1).	Decalajul de calificare este una din principalele provocări pentru Moldova. Dovezile empirice arată că, în prea multe cazuri, lucrătorii nu se potrivesc bine cu funcțiile pe care le dețin – ei pot să se ocupe de sarcini mai complexe şi abilitățile lor sunt utilizate insuficient – în timp ce alții nu dețin abilitățile necesare – cele de care au nevoie pentru funcțiile lor.	**Fortificarea abilităților/calificării forței de muncă întru îmbunătățirea competitivității şi ocuparea locurilor de muncă: 1) capacitatea managerilor de întreprinderi de a lua decizii strategice, şi 2) instruirea profesională.** *Indicatorul 1:* Un alt grup de manageri instruiși în domeniul strategiilor de afaceri, managementului financiar şi alte domenii relevante cu sprijinul noului proiect/investiție a IBM. Inițial: 0 (2013) Obiectiv: Urmează să se determine în timpul elaborării proiectului DSP (AF15)	Sisteme îmbunătățite de informații despre piață (în special, pentru exporturi) sunt puse la dispoziția managerilor. Se propun politici fezabile şi investiții întru îmbunătățirea calității învățământului profesional (sau posibil, a învățământului secundar sau terțiar). Posibil, Programul de reformă a învățământului din Moldova este fortificat de alte măsuri ce țin de politici întru consolidarea calității învățământului secundar.	**În curs de pregătire:** Proiectul DSP (AF15) Investiție posibilă de către CFI în instituțiile private de învățământ **AAC:** AT nou programatic pentru DRU
Extinderea accesului la servicii calitative şi eficiente de ocrotire a	Moldovenii trăiesc în medie cu 10 ani mai puțin ca vecinii lor din Europa de vest, în timp ce sistemul de ocrotire a sănătății din	*Indicatorul 1*: Îmbunătățirea acoperirii populației cu asigurare medicală obligatorie.	Revizuirea stimulului bazat pe performanță din îngrijirea primară, cu introducerea mecanismului P4P, de la 5 procente (2013) până la 15 procente	**În curs de desfăşurare:** Grantul IDF HMIS

[6] Din perspectiva gender, accesul la învățământul obligatoriu de bază nu arată inegalități semnificative. Ratele nete de înscriere sunt comparabile pentru băieți şi fete, rămânând în mare parte neschimbate în ultimii ani pentru învățământul primar (circa 87 procente pentru fete şi 88 procente pentru băieți) şi descresc puțin pentru ambele genuri în învățământul secundar gimnazial (de la 85.9 procente până la 83.1 procente pentru fete şi de la 86.4 procente până la 83.6 procente pentru băieți în perioada 2006 - 2010). Rezultatele procesului de studiu, după cum indică PISA 2009 Plus, nu arată vreun motiv de preocupare în ceea ce priveşte inegalitățile de gen. Totuşi, fetele tind să obțină rezultate mai bune ca băieții la citit şi ştiințe, şi să aibă rezultate comparabile cu cele ale băieților la matematică. Monitorizarea abandonurilor şcolare şi evaluarea calității învățământului din perspectiva gender va spori eficiența elaborării şi implementării măsurilor de atenuare. Astfel, EMIS consolidat va fi utilizat pentru a monitoriza abandonurile şcolare pe baza datelor dezagregate după gen.

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
sănătății cu scopul de a majora durata medie a vieții și de a reduce mortalitatea prematură și apariția dezabilităților.	Moldova suferă din cauza lipsei de investiții și a practicilor răspândite, așa ca plățile neoficiale adiționale pentru servicii insuficiente. În pofida realizărilor semnificative în rezultatul reformei sectorului ocrotirii sănătății, au rămas multe provocări, în particular, în ceea ce privește sporirea accesului la servicii pentru cei mai săraci, și la îmbunătățirea calității și nivelului de adecvare a îngrijirii; fondurile pentru sectorul sănătății sunt prea puține pentru a menține 73 spitale, majoritatea din care au capacități limitate de livrare a serviciilor, un mare număr de laboratoare (cel puțin două în fiecare raion), și câteva policlinici și centre de sănătate primare rurale. Este necesar să se elaboreze programe de prevenire și control al BNT și să se dezvolte în continuare îngrijirea primară, astfel încât pacienții să nu ajungă în spitale cu boli care sunt tratate mai eficient în ambulatoriu. Pacienții trebuie să plătească sume mari de bani la punctul de livrare, pentru medicamente și teste, dar de asemenea, pentru serviciile pentru care sunt asigurați. Aproximativ 19 procente din populație decide să nu cumpere poliță asigurare.	Inițial: 81 procente (2013) Obiectiv: 85 procente (2017) *Indicatorul 1.1.* Acoperirea în cele 40 procente de jos. Inițial*:* 71.5 procente (SBGC 2011) versus 81 procente pentru cele 60 procente de sus Obiectiv*:* Cel puțin 76.5 procente *Indicatorul 2*: Reducerea proporției plăților din buzunarul propriu (oficiale și neoficiale) în total cheltuieli pentru sănătate. Inițial: 45 procente (2013) Obiectiv: 35 procente (2017) *Indicatorul 2.l:* Procentul din cele mai sărace 40 procente care spun că au cheltuit mai mult de 10 sau 25 procente din total cheltuieli pentru serviciile de îngrijire a sănătății. Inițial: 14.2 procente din 40 procente de jos cheltuiesc mai mult de 10% / 1.2 procente din 40 procente de sus cheltuiesc mai mult de 25% (SBGC 11) Obiectiv: mai puțin de 10 procente din 40 procente de jos cheltuiesc mai mult de 10% (2013) / mai puțin de 1 procent din 40 procente de jos cheltuiesc mai mult de 25% (2017) *Indicatorul 3:* Crearea unei rețele moderne de ocrotire a sănătății în zona de nord a Moldovei (pilot). *Indicatorul 4:* Gestionarea eficientă a informației din sectorul sănătății pentru elaborarea politicilor bazate pe dovezi, gestionarea eficientă a instituțiilor medicale și fortificarea sistemului de îndreptare a pacienților, după cum se indică de procentul de centre de medicină primară care implementează toate funcțiile sistemului informațional pentru medicina primară.	(2017). Finalizarea reconstruirii fizice a încăperilor pentru îngrijirea medicală primară în spațiul rural, de la 74 (2013) până la 110 (2017). Autonomie instituțională și financiară a tuturor centrelor de medicină primară, de la 114 (2012) până la 250 (2014). Introducerea stimulului bazat pe performanță pentru îmbunătățirea calității serviciilor medicale. Proporția contractelor DRG bazate pe indicele propriu de tipologie a bolnavilor și un singur tarif, de la 0 procente (2013) până la 100 procente (2017). Reducerea perioadei medii de ședere în spital (ALOS), de la 9.5 zile (2013) până la 7 zile (2017), și reducerea cu 10 procente a numărului de paturi acute de spital per 100,000 persoane. Rata de ocupare medie a spitalului se menține la 95 procente.	Proiectele pilot PPP ale BM **În curs de pregătire:** Grantul IDF pentru Universitatea de Medicină Proiectul pentru sănătate P4R/RBF propus pentru AF14 Condițiile obligatorii pentru sectorul de ocrotire a sănătății din noua serie OPD Proiectul de reformă a administrației publice (AF15) FFMD **FF:** Un nou FF pentru evaluarea Ministerului Sănătății în ceea ce privește gradul de pregătire a datelor deschise
	Resurse publice insuficiente pentru a sprijini investițiile necesare în infrastructură și echipament pentru a moderniza sistemul de livrare a îngrijirii sănătății.	*Indicatorul 1:* Numărul de tendere reușite și acorduri de concesiune semnate pentru PPP. Inițial: 0 (2013) Obiectiv: 6 (2015) *Indicatorul 2:* Proiectul oncologic. Inițial: Concursuri organizate și contracte semnate (2013) Obiectiv: Operațional (2014)	Aplicarea în practică / completarea legislației și regulamentelor ce țin de PPP.	
Îmbunătățirea conexiunii populației rurale cu infrastructura și serviciile sociale (învățământ și sănătate).	Rețeaua de drumuri locale unește populația rurală cu infrastructura și serviciile sociale. Totuși, majoritatea drumurilor locale sunt în stare rea și au nevoie de reparație și întreținere.	**Semnarea contractelor de întreținere multianuale pentru rețeaua de drumuri.** Procentul de drumuri locale în stare satisfăcătoare sau bună. Lungimea drumurilor rurale reabilitate. Lungimea drumurilor rurale întreținute pe baza contractelor de întreținere multianuale. Valorile inițiale și obiectivele urmează a fi confirmate la	Progres fizic la reabilitarea și întreținerea drumurilor locale. Lungimea drumurilor rurale reabilitate. Lungimea drumurilor rurale întreținute pe baza contractelor de întreținere multianuale. Valorile inițiale și obiectivele urmează a fi confirmate la momentul RP SPT.	**În curs de pregătire:** Proiectul drumuri locale pentru oportunități și infrastructura socială (ROSI) (AF 16) **Parteneri:** Co-finanțare posibilă din partea EU

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
		momentul RP SPT.		**AAC:** DD programatică
Rezultatul SPT 2.2. Sisteme de pensionare şi de asigurare socială sustenabile din punct de vedere fiscal şi echitabile				
Crearea unei sisteme de pensii echitabile şi durabile (Moldova 2020 Prioritatea #6)	Problemele structurale din sistemul de pensii (pilonul PAYGO) includ: (i) legătura slabă între contribuțiile la pensie şi beneficii, ceea ce duce la neachitarea contribuțiilor şi raportarea sumelor diminuate a salariilor; (ii) rate de înlocuire mici şi care descresc din cauza formulei distorsionate de beneficii şi regulii de indexare; (iii) mai multe regimuri speciale care oferă tratament preferențial unor grupuri de pensionari. Aceste neajunsuri structurale îmbinate cu perspectivele demografice slabe fac sistemul actual de pensii nedurabil din punct de vedere fiscal şi social.	*Indicator1:* Cheltuielile pentru pensie (PAYGO) sunt menținute sub 8 procente din PIB, iar gradul de corectitudine a sistemului de pensii s-a îmbunătățit. Inițial: 8 procente (2013) Obiectiv: 8 procente (2017) *Indicatorul 2:* Ratele de înlocuire au fost majorate conform cerințelor pentru bugetul PAYGO. Inițial: 28 procente (2013) Obiectiv: 30 procente (2017) *Indicatorul 3*: Măsurile de reformă din PAYG includ: (i) Fortificarea stimulentelor din sistemul PAYG prin intermediul unei legături mai strânse între contribuții şi beneficii, evitarea casării contribuțiilor, îmbunătățirea conformării, ajustarea pensiei minime şi a nivelului contribuțiilor pentru cei angajați pe cont propriu şi producătorii agricoli; (ii) Recalibrarea formulei pentru beneficii şi a indexării pentru a nu permite ca rata de înlocuire să se micşoreze; (iii) Unirea beneficiilor privilegiate cu regimul de pensii, reducerea oportunității de pensionare simultan cu angajarea cu orar deplin de lucru; (iv) Creşterea treptată a vârstei de pensionare pentru ambele genuri.	Revizuirea şi reînnoirea instrumentelor de modelare a pensiilor şi a capacității de modelare a pensiilor din Moldova, şi actualizarea simulărilor şi analizei opțiunilor de reformare a sistemului de pensii pentru a ajuta Guvernul să întreprindă următorii paşi în cadrul reformei sistemului de pensii. Promovarea schimbărilor parametrice necesare în PAYGO. Evaluarea gradului de pregătire a introducerii Pilonului doi, inclusiv mediul legislativ pentru pensiile benevole, etc.	**În curs de pregătire:** Noua serie OPD **AAC:** Noul DRU programatic (AT pentru politica pentru sistemul de pensii) **Parteneri:** FMI
Elaborarea şi implementarea unui program durabil şi corect orientat de transferuri băneşti pentru a îmbunătăți impactul asupra sănătății a resurselor pentru transferuri datorită reducerii erorilor de includere şi excludere şi un sistem axat pe conceptul de bunăstare a sărăciri.	Sistemul de protecție socială a fost dominat de programe de categorii de asistență socială, fiind cele care dau cele mai slabe rezultate în țările EAC în ceea ce priveşte includerea corectă a beneficiarilor. Gradul de acoperire a fost modest în pofida cheltuielilor publice mari. Neajunsurile AS înaintea reformei au inhibat capacitatea de a-i proteja pe cei săraci şi vulnerabil de crize şi şocuri. Echitatea AS poate fi îmbunătățită datorită reducerii şi consolidării beneficiilor pentru diferite categorii şi extinderea şi fortificarea programului de ajutor social.	*Indicatorul 1:* Îmbunătățirea echității în sistemul de protecție socială, după cum se indică de procentul populației din cea mai săracă chintilă care primeşte ajutor social. Inițial: 14.9 procente (2011) Obiectiv: 20 procente (2017) *Indicatorul* 2: Consolidarea beneficiilor pentru diferite categorii: cheltuielile pentru acest tip de beneficii s-au redus cu 30 procente în comparație cu nivelul dinaintea reformei. Inițial: 20 procente (2012) Obiectiv: 30 procente (2017)	Se preconizează că rezultatul va fi realizat datorită: (i) Eliminării programului de compensații nominative care are o incluziune slabă şi este costisitor. (ii) Consolidarea beneficiilor pentru dezabilitate şi copii prin reducerea fragmentării lor şi unificarea criteriilor de eligibilitate. (iii) Extinderea acoperirii transferurilor de ajutor social şi menținerea exactității de incluziune.	**În curs de desfăşurare:** Proiectul RBF de fortificare a eficienței sistemelor de protecție socială P120913

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
Pilonul 3: Promovarea Moldovei verzi, curate şi rezistente				
Rezultatul SPT 3.1. Adaptarea mai bună şi rezistența la schimbarea climei				
Reducerea deficitului de adaptare a țării la variabilitatea climei şi schimbarea climei.	Variabilitatea climei probabil va majora frecvența şi intensitatea calamităților naturale, după cum se demonstrează, cel mai recent, de dezastrele catastrofice asociate cu secetele din anii 2007 şi 2012 şi inundațiile devastatoare din 2008 şi 2010.	**Fortificarea capacității Serviciului Hidrometeorologic de Stat de a prezice vreme extremă şi îmbunătățirea capacității Moldovei de a se pregăti şi a reacționa în caz de calamități naturale.** *Indicatorul 1:* Producerea prognozelor mai exacte şi mai concrete ale condițiilor meteo. Inițial: Scara de prognoze meteo este de 5000 km pătrați (2013) Obiectiv: Scara de prognoze meteo s-a redus la 300 km pătrați (2017) *Indicatorul 2:* Majorarea perioadei de timp în avans de prognozare pentru utilizatori. Inițial: Avansul de timp pentru preîntâmpinările meteo doar 10 minute până la 1 oră (2013) Obiectiv: Avansul de timp pentru preîntâmpinările meteo a crescut până la 12 ore (2017) *Indicatorul 3*: Fortificarea capacității de a coordona activitățile în caz de situații excepționale. Inițial: Nu există un Centru de comandă pentru situațiile excepționale care să coordoneze activitățile agenților relevante în caz de condiții meteo nefavorabile (2013) Obiectiv: Simularea activităților în caz de situații excepționale arată îmbunătățirea capacităților în comparație cu valoarea inițială şi testarea recentă a sistemului (2017)	Funcționarea radarului Doppler îmbunătățeşte precizia prognozării condițiilor meteo nefavorabile. Îmbunătățirea instrumentelor prognozelor imediate, de colectare şi diseminare a datelor. Crearea, testarea şi funcționarea Centrului de comandă pentru situațiile excepționale. Utilizatorii CCSE sunt instruiți să lucreze cu sistemul de management al situațiilor excepționale. S-au acordat granturi investiționale pentru crearea loturilor demonstrative (producătorii agricoli primesc informații despre tehnicile practice de adaptare la riscurile climaterice pe bază de proiect pilot). *Indicatorul 1:* Numărul de granturi investiționale acordate: Inițial: Zero granturi investiționale acordate (2013) Obiectiv: 50 granturi investiționale acordate (2017)	**În curs de desfăşurare:** Proiectul de management a calamităților naturale şi riscurilor climaterice P115634 **AAC:** Studiul capacității de adaptare şi rezistență la schimbarea climei Evaluarea dimensiunilor sociale ale schimbării climei în Moldova (BNPP) **FF:** Fondul Global pentru Reducerea Riscului de Calamități Naturale: fortificarea capacităților Moldovei de gestionare a calamităților naturale şi riscurilor climatice Proiectul comunitar de împădurire Proiectul de conservare a solurilor Programul de sprijin comunitar pentru management silvic durabil şi integrat şi sechestrarea carbonului prin împădurire (SIFMSF)
Rezultatul SPT 3.2: Îmbunătățirea gestionării resurselor naturale				
Reducerea degradării mediului şi a impactului negativ al activităților economice asupra mediului, a resurselor naturale şi asupra sănătății populației.	Solurile din Moldova sunt predispuse spre degradare gravă, care duce la pierderea semnificativă a productivității cu consecințe asupra agriculturii şi mediului țării. Pe lângă aceasta, acoperirea cu păduri este limitată (11.1 procente) şi vulnerabilă față de schimbarea climei. Extinderea pădurilor este o modalitate durabilă de a reduce eroziunea şi a naşte beneficii ecologice locale şi globale. O altă problemă importantă este deteriorarea rețelei vaste a fâşiilor forestiere de	**Sechestrarea a 2.5 milioane tone de CO2 datorită împădurii terenurilor degradate.** **Ameliorarea competitivității sectorul agroalimentar prin optimizarea practicilor durabile de gestionare agro-ecologică şi funciară.** *Indicatorul 1:* Majorarea suprafețelor agricole care beneficiază de practici durabile de management funciar. Inițial: 0 hectare (2013) Obiectiv: 10,000 hectare (2017) *Indicatorul 2*: Majorarea suprafețelor protejate de fâşii de	Împădurirea a 27,000 hectare de terenuri degradate, suprafața pădurilor ajungând la 13.2 procente în 2015. Elaborarea şi diseminarea soluțiilor analitice pentru tehnologiile MDT specifice. Echipele mobile mecanizate pentru reabilitarea fâşiilor de protecție sunt operaționale. Reabilitarea fâşiilor de protecție anti-eroziune.	**În curs de desfăşurare:** PCAM P118518 IPVE Legea silviculturii şi aplicarea acesteia şi Programul guvernării II **În curs de pregătire:** Managementul durabil al silviculturii şi a pământului (AF16) Adaptare şi rezistență la

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
	protecție din țară, cu consecințe deosebit de neplăcute în sudul și centrul țării.	protecție reabilitate. Inițial: 0 hectare (2013) Obiectiv: 50,000 hectare (2017)		schimbarea climei (AF17) **AAC:** Nota de politici privind silvicultura (AF 15) **FF:** Proiectul comunitar de împădurire Proiectul de conservare a solurilor Programul de sprijin comunitar pentru SIFMSF **Parteneri potențiali:** GEF, Fondul Climatic de Investiții, Fondul Climei Verzi
Rezultatul SPT 3.3 Majorarea eficienței și siguranței energetice				
Majorarea eficienței și siguranței energetice.	Moldova deține surse proprii de energie limitate, bazându-se pe importuri pentru 98 procente de petrol și gaz și 76 procente de electricitate. Importurile de energie reprezintă 23.9 procente din total importuri și sunt un component important al actualului deficit de pe contul curent. O mare parte din el provine dintr-o economie extrem de intensivă din punct de vedere energetic: printre cele mai rele 6 din regiune. Compania de încălzire centralizată din Chișinău (Termocom) este o mare parte a problemei din cauza infrastructurii deteriorate și învechite și a acumulării a circa 250 milioane USD datorii pentru achitarea gazului (3.7 procente din PIB). Reducerea furnizării gazului, care se poate întâmpla din cauza acestor datorii ar putea afecta circa 40 procente din utilizatorii actuali ai încălzirii centralizate, sau circa 160,000 de locuitori, afectând pe cei mai vulnerabili și săraci. Guvernul a adoptat în noiembrie 2011 un plan de acțiuni pentru restructurarea sectorului de încălzire din Chișinău. Comercializarea încălzirii centralizate (IC) și raționalizarea utilizării energiei	**Micșorarea costurilor de furnizare a energiei, îmbunătățirea calității furnizării și gradului de accesibilitate a încălzirii în Chișinău.** Implementarea contorizării la nivel de clădire și controlul temperaturii, stimulând clienții să reducă consumul de energie. *Indicatorul 1:* Beneficiarii direcți în clădirile cu substații de încălzire noi (numărul), din care femei (procent). *Indicatorul 2:* Consumul mediu specific de căldură în clădirile cu substații de încălzire modernizate (KWh/m2 anual) *Indicatorul 3*: Volumul total al energiei economisite. Valorile inițiale și obiectivele vor fi determinate la etapa de evaluare (toamna anului 2013) **Datoria noii companii de IC este restructurată în 2013 pentru a îmbunătăți solvabilitatea sa și povara datoriei către Moldovagaz se reduce cu cel puțin 20 procente către anul 2017.** *Indicatorul 1:* Planul de restructurare a datoriei semnat cu Moldovagaz.	Încălzirea centralizată este restructurată prin fuzionarea CTC și a Termocomului (furnizorul de IC din Chișinău). Noua companie fuzionată (Newco) este creată ca prim pas pentru reducerea costurilor de furnizare a energiei. A început implementarea proiectului de reducere a costului de furnizare a energiei. Implementarea contorizării clădirilor și a controlului temperaturii. Guvernul a pregătit și a convenit cu Moldovagaz și Gazprom asupra restructurării datoriei existente. Reducerea datoriei către Moldovagaz cu 5 procente anual.	**În curs de desfășurare:** Investițiile AID: Proiectul de îmbunătățire a eficienței încălzirii centralizate P132443 **AAC:** Program de AT: Proiect AT de restructurare și eficientizare a sectorului energetic (ESREI) P123396 **În curs de pregătire:** Reformarea încălzirii centralizate (AF14) Posibil program de consultanță al CFI de PPP privind eficiența resurselor pentru IMM. Posibil CFI va acorda linii de credit pentru eficiența energetică prin intermediul intermediarilor financiari în cazul că vor fi condiții adecvate de piață Posibil CFI va investi direct pentru a îmbunătăți eficiența resurselor în companiile private

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
	trebuie să fie abordate de urgență.	*Indicatorul 2:* Achitarea datoriei cu cel puțin 5 procente pe an pentru a reduce povara datoriei cu cel puțin 20 procente către anul 2017. Valorile inițiale şi obiectivele vor fi confirmate după finalizarea modelului financiar de către consultant.		**Parteneri:** Suedia, BERD, BEI, UE
Reducerea vulnerabilității sectorului energetic față de deficitul de furnizare datorat numărului limitat de opțiuni disponibile şi învechirea activelor.	Oferta locală de electricitate este redusă şi importurile sunt în mare parte limitate la electrocentralele din Ucraina şi Transnistria, toate funcționând cu depăşirea perioadei de exploatare economică şi fiind prost întreținute; prin urmare, livrare ineficientă şi riscuri înalte de fiabilitate. Guvernul trebuie să creeze un cadru pentru diversificarea opțiunilor de livrare şi să îmbunătățească calitatea ofertei naționale. Implementarea angajamentelor din cadrul Tratatului Energetic Comunitar ar ajuta la abordarea acestor probleme datorită integrării în pieţele regionale (ENTSO-E şi ENTSO-G).	*Indicatorul 1:* Majorarea securității şi eficienței furnizării electricității prin ameliorarea diversității surselor de electricitate care depăşesc opțiunile care există în prezent (Ucraina, Electrocentrala de la Cuciurgan (MGRES) şi CTC-urile din Chişinău.	Consultările privind politicile oferite guvernului pentru a spori securitatea şi eficiența energetică, inclusiv reformarea structurii pieței, descriind reformele necesare ale pieței şi alternativele pentru comerțul regional şi integrare pentru a reduce costul total şi a ameliora securitatea.	**AAC:** Notă sectorială pentru sectorul energiei electrice din Moldova ESMAP Studiul CFI privind interconexiunea rețelelor **În curs de pregătire:** O posibilă investiție a CFI în energia eoliană **Parteneri:** UE, Suedia, BERD, BEI
Guvernarea ca subiect intersectorial				
Formarea unui serviciu public profesional şi motivat.	Calitatea administrației publice este un domeniu în care Moldova a obținut un punctaj mic – 3.0 în EPIT 2012. Pe 29 noiembrie 2012, Parlamentul a completat legea cu privire la serviciul public care introduce funcția de Secretar de stat (permanent) în ministere, care nu e o numire politică în serviciul public. Implementarea prevederilor legislative necesită servicii de consultanță pentru a elabora şi implementa noile mecanisme de angajare, dezvoltare profesională (DP), managementul performanțelor şi rotație.	**Profesionalizarea serviciului public s-a majorat datorită implementării funcției de secretar de stat.** *Indicatorul 1*: Nivelul managementului profesional al serviciilor publice. Inițial: Ministerele şi agențiile centrale sunt gestionate de funcționari numiți pe motive politice (2013) Obiectiv: Toate (procent) ministerele sunt gestionate de secretari de stat profesioniști (2017). *Indicatorul 2*: Numărul de inițiative de DP implementate, numărul de secretari de stat implicați în programele de dezvoltare profesională. Inițial: Numărul programelor de dezvoltare profesională pentru conducerea de vârf, inclusiv secretarii de stat (2013) Obiectiv: Programul de DP bazat pe un set definit de competențe şi cerințe față de performanță este aprobat şi în curs de implementare (2017). Procentul secretarilor de stat incluşi în program (90 procente).		**În curs de pregătire:** Proiectul de reformare a administrației publice (AF15) FFMD **Parteneri:** Sida, UE
Crearea programelor guvernamentale eficiente şi eficace raliate cu scopurile strategice naționale.	După crearea unui fundament bun pentru planificarea strategică sectorială legată de bugetare (în cadrul CBTM), guvernul panifică să implementeze mecanisme de evaluare a performanței programului care ar produce feedback-ul necesar pentru sistemele de planificare şi bugetare cu scopul de a îmbunătăți incluziunea,	**Guvernul evaluează programele şi programele de cheltuieli afiliate ca mijloc de îmbunătățire a procesului de luare a deciziilor strategice şi alocare a resurselor.** *Indicatorul 1*: Numărul de programe guvernamentale evaluate. Inițial: Nu există vreun mecanism pentru evaluarea performanței programelor guvernamentale. Obiectiv: S-a elaborat şi se utilizează mecanismul de		**În curs de pregătire:** Proiectul de reformare a administrației publice (AF15) FFMD **Parteneri:** Sida, Olanda

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
	rezultatele şi eficiența din punct de vedere al costurilor ale programului.	evaluare a programelor. Cel puțin, trei programe guvernamentale au fost evaluate în ceea ce privește incluziunea, eficacitatea şi eficiența rezultatelor şi impactului programului.		FMI
		Ameliorarea calității dezbaterilor publice. **Îmbunătățirea responsabilității sociale datorită oportunităților şi fortificării capacității pentru implicarea pe larg a cetățenilor în procesele de livrare a serviciilor şi management al cheltuielilor publice.**	Platforme bazate pe internet utilizate pentru a disemina date financiare şi despre performanță în timp util şi de încredere în sectoarele cheie (învățământ, sănătate şi agricultură). Noi instrumente/spații au fost create pentru discutarea politicilor publice. Notele de politici privind calitatea instrumentelor de dezbateri publice. Îmbunătățirea informării cetățenilor privind monitorizarea cheltuielilor publice locale şi furnizării serviciilor în sectoarele selectate. Crearea mecanismului de feedback din partea cetățenilor privind prestarea serviciilor locale şi executarea bugetului (de exemplu, prin intermediul fişelor de punctaj pentru comunitățile urbane şi rurale pentru servicii selectate) Ameliorarea satisfacerii cetățenilor cu serviciile publice, după cum se indică de sondajele regulate (fişe de raportare) în sectoare selectate (de exemplu, energia – electricitatea, IC şi/sau eficiența energetică).	**În curs de desfăşurare:** Filtru guvernamental în toate operațiunile finanțate de BM Parteneriat Global pentru Responsabilitate Socială (PGRS) Proiectul e-Transformare a guvernării Sprijinul IBM
		Caracterul extrem de participativ al proceselor de luare a deciziilor.	Sporirea lucrului OSC în ceea ce privește inițiativele de răspundere socială (audite sociale, feedback din partea cetățenilor prin TIC privind performanța, etc.). Dovezi privind lucrul OSC în procesele oficiale de luare a deciziilor, după cum se reflectă în instrumentele existente de dezbateri publice (de exemplu, CBTM). Numărul şi diversitatea OSC în proces, în particular, la nivel local, după cum se identifică prin ESNAS.	**În curs de pregătire:** Proiectul de reformare a administrației publice (AF15) FFMD PGRS
Sporirea bazării pe instituțiile din țară cu orientare pe termen mediu spre fortificarea capacității auditului extern public şi sistemului trezorerial şi a sistemului de achiziții publice.	(i) Rată înaltă a rotației personalului Curții de Conturi (CC) şi necesitatea în instruire permanentă şi activități de fortificare a capacităților; (ii) un interval de timp lung pentru procesarea ordinelor de plată de către Trezorerie.	**Răspunderea sporită a Executivului pentru cheltuirea banilor publici prin îmbunătățirea calității rapoartelor de audit.** *Indicatorul 1*: Implicarea Instituției supreme de audit în auditul proiectelor finanțate de Banca Mondială. Obiectiv: Cel puțin două proiecte sunt complet auditate de Instituția Supremă de Audit. **Îmbunătățirea business proceselor în sistemul trezorerial.** *Indicatorul 1*: Ateliere şi seminare de fortificare a capacităților pentru Instituția supremă de audit şi Trezoreria de Stat. Obiectiv: (i) Capacitatea consolidată a auditorilor de a efectua		**AAC:** AT pentru management financiar

Scopurile de dezvoltare ale țării[1]	Aspecte problematice şi obstacole[2]	Indicatorii de rezultat SPT[3]	Repere[4]	Programul Grupului Băncii Mondiale (şi ale partenerilor)[5]
		auditul instituțiilor publice şi programelor guvernamentale; (ii) Procesarea în timp real a ordinelor de plată.		
	(i) Procedurile de achiziții publice sunt efectuate în format de hârtie; (ii) Un număr mare de plângeri privind neconformarea cu procedurile de achiziții publice din cauza lipsei standardelor pentru specificațiile tehnice şi a unui îndrumar actualizat privind achizițiile publice; (iii) Lipsa specialiştilor în achiziții publice instruiți şi certificați.	Obiectivele Agenției de Achiziții Publice sunt: (i) continuarea reformelor în sectorul achizițiilor publice cu axare asupra inovațiilor, standardizării şi fortificării capacităților, şi (ii) ralierea sistemului de achiziții publice din țară la Directivele UE. **Îmbunătățirea transparenței şi eficienței sistemului de achiziții publice datorită:** (i) îmbunătățirii sistemului de achiziții electronice şi lansarea lui pentru a fi utilizat de agențiile contractoare şi agenții economici; şi (ii) adoptării standardelor şi practicilor internaționale.	Utilizarea achizițiilor electronice în Moldova. Obiectiv: Cinci ministere majore aplică procedurile de achiziții publice electronice (e-concurs). Standardele şi îndrumarele de achiziții publice. Obiectiv: Majorarea respectării legislației privind achizițiile şi a practicilor, ceea ce rezultă în micşorarea numărului de plângeri cu 25 procente. Certificarea specialiştilor în achiziții publice. Obiectiv: Îmbunătățirea transparenței şi eficacității procedurilor de achiziție cu sporirea numărului de specialişti în achiziții publice certificați.	**FF:** Grantul IDF fortificarea achizițiilor publice
Utilizarea TIC pentru a sprijini servicii publice eficiente, eficace, transparente şi accesibile cetățenilor.	Guvernul încă urmează să profite pe deplin de TIC pentru a asigura prestarea mai eficientă şi transparentă a serviciilor prin intermediul retehnologizării business proceselor şi participarea mai intensă a cetățenilor în procesul de guvernare. Guvernul a aprobat un program de îmbunătățire a serviciilor care va necesita coordonare, AT, schimbări legislative şi organizaționale; restructurarea sistemelor (lanțurilor) de prestare a serviciilor; introducerea serviciilor digitalizate şi a deservirii la un singur ghişeu, şi standarde pentru servicii şi plăți transparente.	**Majorarea numărului beneficiarilor direcți ai proiectului, inclusiv femei (procent)** *Indicatorul 1:* Procentul beneficiarilor direcți (inclusiv femei) Inițial: 20,000 (40 procente femei) (2013) Obiectiv: 300,000 (50 procente) (2017) **Majorarea percepției favorabile de către cetățeni a calității serviciilor publice** *Indicatorul 1:* Percepția calității serviciului public de către cetățeni (procentul cetățenilor satisfăcuți care accesează portalul serviciilor guvernamentale). Inițial: 45 procente (2013) Obiectiv: 60 procente (2017)	Până la cinci noi e-servicii pe an vor fi lansate în 2014-16. Acceptarea de către cetățeni a e-guvernului (procentul populației care a accesat pagina web a guvernului cel puțin o dată în ultimele 12 luni). Inițial: 11 procente (2013) Obiectiv: 25 procente (2016) Vizite pe portalul serviciilor guvernamentale. Inițial: 100,000 (2013) Obiectiv: 400,000 (2016)	**În curs de desfăşurare:** Proiectul e-Transformare a guvernării **Parteneri:** GIZ: Proiectul de modernizare a serviciilor publice locale (acordarea unor servicii electronice agențiilor regionale de dezvoltare)

Annex 2: Raportul Grupului Băncii Mondiale de finalizare a Strategiei de parteneriat cu ţ ara pentru AF09-13

Data SPT: 23 decembrie 2008, discutarea în Consiliu

Data Raportului de progres al SPT: 12 mai 2011

Perioada cuprinsă în Raportul de finalizare al SPT: AF 2009-2013

Raportul de finalizare al SPT (RF SPT) a fost elaborat de Dusan Vujovic, Abdoulaye Seck, Carolina Odobescu, Yulia Snizhko, Faith Tempest şi Hester Marie DeCasper sub îndrumarea generală lui Qimiao Fan, Director de țară (ECCU2) şi a Anei Maria Mihaescu, Reprezentant permanent (CFI). Echipa RF SPT a beneficiat de pe urma contribuțiilor valoroase ale întregii Echipe de țară a Oficiului Băncii Mondiale în Moldova.

I. Rezumat şi concluzii

1. **Strategia de Parteneriat pentru Țară (SPT) originală pentru AF 2009-2012 a fost implementată într-o perioadă de incertitudine politică şi economică, acompaniată de impasul politic continuu şi depăşirea crizei financiare globale de către țară.** Accentul strategiei a fost ajustat în Raportul de progres al Strategiei de Parteneriat cu Țara (RP SPT) din 2011 şi a fost prelungit până în AF 2013, făcând uz de oportunitățile create de alegerea unui guvern pro-european şi orientarea puternică a Programului de activitate al Guvernului pentru 2009-2013 spre integrarea în Uniunea Europeană (UE). Eforturile s-au concentrat pe crearea unei platforme de creştere economică în perioada de după criză şi răspunderea la provocările cu care se confruntă Moldova în calea sa spre o competitivitate mai bună. Cei trei piloni au fost: (i) îmbunătățirea competitivității economice în scopul susținerii unei creşteri economice durabile, (ii) diminuarea riscurilor sociale şi de mediu, consolidarea capitalului uman şi promovarea incluziunii sociale şi (iii) îmbunătățirea guvernării sectorului public. Corporația Financiară Internațională (CFI) a putut oferi produse noi ajustate la condițiile schimbătoare ale pieței, în acelaşi timp menținând un program puternic de investiții. Acestea au inclus servicii de consultanță privind gestionarea riscurilor şi împrumuturi neperformante (INP) şi sporirea Programului Global de Finanțare a Comerțului.

2. **Performanța generală a programului în cadrul SPT pentru Moldova pentru AF 2009-2013 a fost evaluată ca moderat satisfăcătoare.** SPT a obținut progrese bune în majoritatea rezultatelor planificate în SPT original sau ajustate la momentul Raportului de progres al SPT (RP SPT) în pofida şocurilor externe şi a schimbărilor politice interne. A fost realizat progres insuficient într-un şir de rezultate importante din cauza țintelor prea ambițioase, ținând cont de economia politică a reformelor şi problemele legate de performanța moderată. Operațiunile de Politici pentru Dezvoltare (OPD) au asistat Guvernul în luarea unor măsuri îndreptate spre recuperarea economică după criza globală şi activitatea analitică a Grupului Băncii Mondiale (GBM) a oferit diagnostice clare privind dezvoltarea Moldovei şi provocările referitoare la reforme şi a ajutat noul Guvern să elaboreze o strategie solidă de dezvoltare şi reforme şi să mobilizeze o susținere impresionantă din partea donatorilor. Dialogul de politici şi proiectele implementate cu susținerea GBM au produs rezultate concrete de dezvoltare în domenii variind de la sporirea competitivității întreprinderilor şi a sectorului agricol la o protecție socială mai mare şi un acces mai bun la educație, îmbunătățirea capacității guvernului de a elabora şi implementa politici efective şi gestiona resursele publice. Rezultatele obținute parțial sau ratate în unele cazuri indică performanță nesatisfăcătoare moderată, care necesită

acţiuni de remediere, dar în majoritatea cazurilor acestea sunt o combinaţie dintre careva ţinte nerealiste şi performanţ ă nesatisfăcătoare moderată.

3. **Performanţa GBM a fost evaluată ca satisfăcătoare în baza abilităţii sale de a elabora o SPT flexibilă într-un mediu extern dificil şi peisaj politic local în schimbare şi în baza ajustării la timp la mijloc de termen.** GBM a reacţionat prompt la apariţia unui Guvern pro-UE care şi-a exprimat angajamentul faţă de accelerarea reformelor şi a colaborat strâns cu partenerii de dezvoltare în vederea elaborării unui răspuns adecvat în termeni de politici la şocurile externe şi în vederea mobilizării resurselor necesare din partea donatorilor. Au fost elaboraţi trei piloni originali, 10 obiective şi 31 de rezultate/repere într-un mediu pre-criză şi cu guvernul anterior. Ajustarea la mijloc de termen a răspuns la circumstanţele interne şi externe în schimbare, prin intermediul unui program revizuit de împrumuturi şi activităţi analitice şi de consultanţă (AAC) cu scopul de a satisface mai bine necesităţile Guvernului nou. Impulsul iniţial al reformelor a fost puţin supraestimat, de aceea unele obiective şi repere nu au fost obţinute în cadrul de timp al SPT actuală. Aceasta a fost reflectat în modul corespunzător atât în performanţa programului, cât şi cea a GBM.

II. Evoluţii principale în perioada SPT

4. **Criza financiară şi economică globală şi cea mai recentă criză bancară şi a datoriilor suverane din zona euro a avut un efectiv negativ asupra economiei Moldovei.** Cererea redusă de exporturi şi scăderea semnificativă a remitenţelor a redus creşterea bazată pe consum. Economia s-a recuperat rapid în anii 2010-2011, înregistrând o creştere medie anuală de aproape 7 procente, dar a fost afectată nefavorabil de dificultăţile zonei euro din 2012 şi se preconizează că vânturile contrare dinspre zona euro vor continua să apese asupra economiei Moldovei în 2013. În pofida evoluţiilor pozitive în materie de creştere, crearea locurilor de muncă rămâne slabă. Dintr-un punct de vedere mai pozitiv, Moldova a ieşit din criza financiară globală cu o creştere mai echilibrată a Produsului Intern Brut (PIB), bazată nu doar pe consum, ci şi pe investiţii şi exporturi sporite.

5. **Cu toate acestea, dependenţa înaltă de remitenţ e şi deficitul mare al conturilor curente rămân o sursă de vulnerabilitate.** Remitenţele se află sub nivelul culminant de 30 procente faţă din PIB din 2008, dar sunt încă mari, la nivelul de 22 procente faţă de PIB în 2011, şi au un impact macroeconomic semnificativ, inclusiv asupra ratei reale de schimb. Deficiturile comerciale sunt înalte şi deficitul mare al conturilor curente este finanţat în mare parte de datorii private şi oficiale. Investiţiile străine directe (ISD) încă mai reprezintă o treime din nivelul de până la criză.

6. **Perioada anilor 2009-2012 a fost una de turbulenţe politice.** Alegerile de la mijlocul anului 2009 au adus la putere un Guvern de coaliţie, Alianţa pentru Integrare Europeană, cu un accent mult mai puternic pe reforme comparativ cu predecesorul său, stabilind ca prioritate reformele care ar putea rezulta într-o integrare europeană mai mare. Dialogul cu UE s-a intensificat şi au început negocierile pe marginea liberalizării vizelor, a stabilirii unui Acord de Liber Schimb Aprofundat şi Cuprinzător (ALSAC) cu UE şi a unui Acord de Asociere. SPT a putut să răspundă Guvernului orientat spre reforme, în special prin AAC, precum şi cu resursele sale limitate, dar focusate din partea Asociaţiei Internaţionale de Dezvoltare (AID). Această strategie a fost susceptibilă la riscul că Guvernul nu ar putea realiza reformele, însă a prezentat o oportunitate semnificativă şi rară de a susţine aceste reforme.

7. **Susținerea puternică din partea comunității internaționale a ajutat Guvernul să implementeze reforme vaste şi modificări de politici, inițial cu un accent pe stabilizarea şi recuperarea economică.** GBM a contribuit la o Întrunire de succes a Grupului Consultativ (GC) în 2010, rezultând în suma de circa 2,6 miliarde USD promise de 22 parteneri de dezvoltare pentru o perioadă de trei ani (2010-2013), care de rând cu noile oportunități de comerț şi investiții au fost folosite eficace pentru a susține reformele şi a consolida creşterea economică. Un astfel de răspuns puternic din partea donatorilor s-a datorat unui program guvernamental coerent de recuperare, unei coordonări clare a donatorilor şi unui cadru de armonizare. Banca Mondială (BM) a jucat un rol central în ambele. Ea a abilitat şi a susținut pregătirea Notelor de politici care stau la baza Programului de Stabilizare şi Recuperare Economică (PSRE) şi a fost instrumentală în elaborarea unui set nou de Principii de parteneriat. Împreună cu resursele private, s-a permis o recuperare robustă a creşterii în 2010 şi 2011 (de 7,1 şi 6,4 procente, respectiv) bazată pe consumul privat, investiții şi exporturi. Exporturile au crescut cu circa 40 procente în termeni de dolari pe parcursul perioadei de doi ani. Această tendință a continuat în 2012, deşi la o rată mult mai lentă de creştere a PIB cauzată de criza în zona euro.

8. **Provocările politice persistă după alegerile din 2009.** Inabilitatea de a alege Preş edintele şi pericolul paralizant al alegerilor anticipate până în martie 2012 au încetinit reformele. Diferențele continuă în cadrul partidelor din Alianță şi continuă să limiteze gradul în care ea poate implementa agenda sa de reforme. Între Guvern şi opoziție, dar şi în cadrul societății, persistă dezbinările în ceea ce priveşte mersul şi direcția reformelor. Schimbările politicile din Transnistria au susținut de asemenea reluarea tratativelor 5+2 menite să identifice o soluționare a conflictului.

III. Progresul spre obiectivele țării

9. **Pe parcursul perioadei SPT, indicatorii de sărăcie au scăzut din cauza recuperării economice, acompaniată de o performanță bună a agriculturii, revenirea remitențelor şi direcționarea îmbunătățită a asistenței sociale.** Numărul persoanelor care se află sub limita relativă de sărăcie a scăzut de la peste 26 procente în 2008-2009 la mai puțin de 22 procente în 2010, estimând o scădere în continuare în 2011[45]. Sărăcia rurală s-a redus şi mai mult (cu 6 procente în 2010) datorită unei majorări substanțiale a prețurilor la poarta fermei (creşterea anuală medie în 2010 a fost de 43 procente). Numărul persoanelor sub limita absolută de sărăcie a scăzut de la 3 la 1 procent în 2010 şi acum este aproape de zero.

10. **Procesul stabilizării macroeconomice continuă.** Atât inflația Indicelui prețurilor de consum (IPC), cât şi creşterea creditării sectorului privat s-au redus considerabil în timpul crizei şi s-au stabilizat substanțial coborând sub nivelul dinaintea crizei, IPC încetinind de la mai mult de 12 procente în 2008 la circa 5 procente în 2012, rata creşterii creditării – de la 35 la 16 procente şi continuând să încetinească în 2012. În acelaşi mod, nivelul deficitului fiscal a scăzut de la 6,3 procente din PIB în 2009 la 2,4 procente în 2011. Această îmbunătățire se datorează integral unui efort puternic de reducere a cheltuielilor (de la 40,3 procente din PIB în 2009 la 34 procente în 2011), care au depăşit reducerea profiturilor (de la 38,9 procente din PIB în 2009 la 36,7 procente în 2011), ceea ce s-a întâmplat în pofida impozitelor corporative şi accizelor mai mari. Reformele structurale critice în domeniul asistenței sociale şi educației sunt în curs de implementare, susținând ajustarea fiscală şi ajutând pe cei mai vulnerabili.

[45] Date nepublicate ale Biroului Național de Statistică indică un număr de persoane afectate de sărăcie de 17 procente în 2011.

11. **Susținerea investițiilor şi a creşterii exporturilor prin promovarea unui răspuns mai puternic al ofertei în agricultură şi alte sectoare comercializabile este esențială pentru o cale mai durabilă de creştere şi reținerea deficiturilor conturile curente.** Creşterea impresionantă a exporturilor în 2010-2011 se datorează probabil mai degrabă modificărilor operate în politici (adică înlăturarea constrângerilor de export), condițiilor climaterice favorabile şi eforturilor unice ale companiilor individuale, decât capacității exporturilor sporite permanent. De asemenea, rămâne incert în ce măsură nivelul mai înalt al activității investiționale începând cu 2010 va contribui la o capacitate sporită de producție şi o eficiență mai mare (creşterea productivității). Politicile şi reformele care vor oferi stimulenți pentru investiții în sectoarele comercializabile ceea ce duce la crearea locurilor de muncă, creşterea producției şi exporturilor sunt de o importanță maximă în acest sens.

12. **Calitatea mediului de afaceri este critică pentru asigurarea legăturii necesare dintre creşterea dinamică determinată de exporturi, crearea locurilor de muncă, stabilitatea macro şi balanța fiscală şi externă.** Ținând cont de oportunitățile oferite de finanțarea excepțională din partea donatorilor şi extinderea potențială a exporturilor în UE şi alte piețe vestice, este critic ca interesul probabil al investitorilor să fie satisfăcut de îmbunătățirile vizibile ale mediului de afaceri. Cercetările şi studiile indică o arie considerabilă pentru îmbunătățire ducând la costuri mai mici de conformitate şi competitivitate sporită.

13. **Moldova a realizat progres în direcția atingerii Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) ajustate, dar a ratat jumătate din țintele interimare.** Țara a realizat un progres semnificativ în anumite dimensiuni ale bunăstării umane (de exemplu, mortalitatea infantilă s-a redus, continuând o tendință pozitivă care a dus la o scădere de la 30 la 11,8 per 1.000 nou-născuți între 1990 şi 2010), cu un progres mai modest la alți indicatori, cum ar fi mortalitatea maternală care a scăzut de la 62 la 41 per 100.000 nou-născuți pe parcursul aceleiaş i perioade (dar care a fost măsurată la 17,2 per 100.000 naşteri în 2009). Nivelurile de sărăcie au fost în declin până în 2009; datele pentru 2010 arată că țara este pe calea corectă pentru a atinge obiectivele pentru 2015, parțial datorită prețurilor agricole majorate şi măsurilor direcționate de protecție socială, şi deja a atins ținta pentru 2015 în ceea ce ține de reducerea sărăciei absolute. Din şirul de dimensiuni ale durabilității mediului, gestionarea ecosistemelor (păstrarea diversității biologice) este unica țintă care a fost atinsă.

14. **Un efort mai durabil este necesar pentru atingerea altor ținte naționale ale ODM până în 2015.** Ținta pentru 2010 privind înmatricularea în învățământul obligatoriu general va fi ratată pentru că ratele de înmatriculare au scăzut consistent începând cu 2001. Reprezentarea femeilor în autoritățile publice locale a crescut puțin între 2003 şi 2011, dar este incert dacă ținta pentru 2015 va fi realizată, la fel ca şi ținta privind femeile deputați. Atât incidența HIV, cât şi rata mortalității asociate cu tuberculoza au crescut începând cu 2002. Se pare că ținta pentru 2010 privind accesul la sursele îmbunătățite de apă nu va fi atinsă, iar ținta pentru 2015 va necesita investiții semnificative, dacă se doreşte a fi atinsă. De asemenea, se pare că accesul la canalizare îmbunătățită nu va fi atins. Un indicator suplimentar al durabilității mediului, majorarea terenurilor acoperite de păduri, a crescut puțin, de la 10,3 procente în 2002 la 10,9 procente în 2009, dar se pare că nici ținta pentru 2010, nici cea pentru 2015 nu vor fi atinse fără investiții semnificative.

15. **Moldova a realizat progrese în îmbunătățirea eficacității de alocare şi performanța în asistența sa socială, dar sistemul de pensii rămâne o preocupare.** În 2009 Guvernul a introdus un nou program direcționat de transfer al mijloacelor băneşti *Ajutor Social* şi ulterior a

eliminat programul cel mai mare şi cel mai prost direcţionat de beneficii bazate pe categorii, compensaţiile nominative pentru servicii comunale, şi a transferat resurse prin intermediul programului *Ajutor Social* cu scopul de a ameliora impactul tarifelor majorate la energie asupra săracilor. Astfel, Moldova a obţinut o combinaţie de cheltuieli mai eficace din punct de vedere al costurilor în sistemul său de asistenţă socială. Mai mult decât atât, exactitatea generală a direcţionării beneficiilor de asistenţă socială (AS) s-a îmbunătăţit: între 2009 şi 2011 cota transferurilor de asistenţă socială primite de 20 procente cele mai sărace ale populaţii a crescut de la 39 la 42 procente. Ducând lipsă de reforme în sistemul său de pensii, Moldova rămâne vulnerabilă în faţa peisajului demografic în schimbare rapidă, acompaniat de o populaţie vârstnică în creştere şi forţe de muncă în scădere. Moldova şi-a îmbunătăţit serviciile la nivel de raioane şi comunităţi în vederea acordării unei asistenţe sociale mai bune grupurilor vulnerabile, cum ar fi persoanele cu dezabilităţi, copiii din familii sărace sau cu probleme şi persoanele vârstnice. Au fost create centre comunitare de asistenţă socială, care contribuie la scăderea numărului persoanelor referite către instituţ iile rezidenţiale naţionale de scară mare.

16. **În pofida crizei globale, Moldova a trecut printr-o îmbunătăţire lentă, dar continuă în ceea ce ţine de îmbunătăţirea indicatorilor de sănătate de bază şi de finanţare a sănătăţii pe parcursul perioadei SPT.** Speranţa de viaţă a crescut de la 69 la aproape 71 ani şi rata brută a mortalităţii s-a redus de la 12 la 11 per 1.000 locuitori; acoperirea cu asigurare de sănătate a crescut de la 77 la 81 procente din populaţie, inclusiv toate persoanele sărace care beneficiază de beneficiile băneşti *Ajutor Social*; cheltuielile publice de sănătate pe cap de locuitor au sporit de la 120 USD în 2006 la 170 USD în 2011 (de la 4,7 la 5,4 procente din PIB) şi cota cheltuielilor private din fonduri proprii a scăzut de la 52 la 46 procente. Guvernul continuă să dezvolte programe de familii şi sănătate primară. Patruzeci şi patru (44) de centre de asistenţă primară au fost finalizate şi renovate şi 95 au fost făcute autonome; au fost întreprinşi paşi iniţiali în procesul de restructurare a spitalelor, a fost pilotat sistemul de plată al spitalelor bazat pe grupurile diagnoză, care va fi extins în întreaga ţară începând cu 2013.

17. **Reformele în sectorul educaţiei s-au concentrat pe abordarea ineficienţelor, de rând cu scăderea calităţii şi sporirea relevanţei educaţiei.** Suportul BM în sectorul educaţiei s-a concentrat pe îmbunătăţirea calităţii educaţiei în zonele rurale şi pe ajutarea în implementarea programului naţional de dezvoltare a educaţiei timpurii. Doar în anul academic 2011/2012 consolidarea claselor a început să depăşească pasul scăderii elevilor (din cauza demografiei), ducând la o creştere în mărimea claselor de 1 procent pe ţară. În acelaş i timp, raportul elev-învăţător a început să se stabilizeze la 10,5 elevi per învăţător, în pofida scăderii continui a populaţiei de vârstă şcolară. Rata brută de înmatriculare în educaţia preşcolară a crescut de la 66,1 procente în 2004 la 77,1 procente în 2010. Educaţie pentru toţi – Iniţiativa de acţiune rapidă (EPT-IAR) a susţinut accesul la serviciile preşcolare pentru circa 9.000 copii prin intermediul renovării şi echipării a 65 instituţii preşcolare (6,4 procente din numărul total); 512 instituţii preşcolare (37,5 procente din numărul total) au fost aprovizionate cu 31.000 cărţi şi alte materiale didactice.

18. **Importanţa guvernării este recunoscută de către Guvern, însă progresul a fost neuniform.** Programul de reformă a serviciului public a realizat un progres în crearea unui serviciu public profesional bazat pe merite. Au fost implementate reforme juridice, consolidarea capacităţii de gestionare a resurselor umane şi un sistem funcţional de instruire a funcţionarilor publici. Se introduc sisteme de gestionare a performanţei, dar încă nu sunt aplicate pe larg. Suportul politic limitat ar putea împiedica schimbările sistematice mai vaste în cultura de

guvernare. A fost lansată o inițiativă cuprinzătoare de transformare a guvernării sectorului public prin intermediul tehnologiilor informației şi comunicațiilor (TIC) şi au fost finalizate şase e-servicii guvernamentale. Proiectul a susținut sporirea transparenței prin accesul la informație: seturile de date disponibile pe pagina web Date Deschise ale Guvernului au crescut de la 50 în 2010 la 539 la sfârşitul lui decembrie 2012. Reformele în domeniul managementului finanțelor publice (MFP) legate de guvernare şi anti-corupție (GAC), în special modernizarea sistemului managementului finanțelor publice, au fost amânate din cauza provocărilor referitoare la finalizarea unui nou Sistem Integrat de Management al Informației. Au avut loc îmbunătățiri în auditul extern, astfel consolidând asumarea responsabilității pentru folosirea fondurilor publice, şi a fost realizat progres în domeniul achizițiilor publice în vederea conformării acestora la standardele internaționale. Consolidarea asumării responsabilității şi a transparenței în sectoarele sociale a devenit un alt domeniu de atenție, inclusiv plățile de asistență socială şi susținerea dezvoltării sistemelor informaționale în sănătate şi educație.

19. **În pofida progresului realizat într-o serie de domenii, situația politică a însemnat că mersul reformelor a fost mai lent decât preconizat.** Guvernul de coaliție ales la sfârşitul anului 2009 a beneficiat de suport semnificativ din partea comunității internaționale în implementarea unei agende exhaustive de reforme. GBM a fost instrumental în asistarea Guvernului în ceea ce ține de identificarea domeniilor principale pentru reformă, unele din care, în special asistența socială şi educația, au fost începute. În alte domenii, cum ar fi reformele pentru stimularea investițiilor în sectoarele comercializabile şi îmbunătățirea mediului de afaceri, mersul a fost mai lent. Îmbunătățirile în guvernare nu au satisfăcut aşteptările şi au avut loc puține schimbări în sectorul judiciar. Multe din dificultățile în implementarea reformelor îşi au originea în realitățile politicii de coaliție şi aspirațiile din 2009 nu au fost realizate. SPT a beneficiat de alegerea unui Guvern puternic orientat spre reforme, dar mediul politic nu a determinat realizarea tuturor reformelor preconizate, astfel împiedicând realizarea rezultatelor programului.

IV. Rezultatele de dezvoltare în Strategia de Parteneriat cu Țara

Performanța programului

20. Secțiunea următoare descrie pe scurt contribuțiile GBM la realizarea obiectivelor strategice stabilite în RP SPT. Tabelul 1 al RF SPT oferă o evaluare detaliată a rezultatelor şi clasamentelor programului.

21. **Performanța generală a programului în cadrul SPT pentru Moldova pentru AF 2009-2013 a fost evaluată ca fiind moderat satisfăcătoare.** SPT a realizat un progres bun în privința majorității rezultatelor preconizate majore, după cum a fost planificat în SPT original sau ajustat la momentul RP SPT, în pofida şocurilor externe şi a schimbărilor politice interne. A fost realizat progres insuficient în ceea ce ține de câteva rezultate importante, din cauza țintelor prea ambițioase ținând cont de economia politică a reformelor şi din cauza problemelor de performanță moderată. OPD au asistat Guvernul în întreprinderea pașilor spre recuperarea economică de pe urma crizei globale. Au fost realizate progrese bune în îmbunătățirea asistenței sociale, sporirea profitabilității exporturilor tradiționale, reducerea barierelor în investiții private în telecomunicații şi îmbunătățirea întreținerii drumurilor. S-a obținut progres mixt în sectorul energetic şi în înlăturarea birocrației pentru afaceri şi indivizi. A fost realizat puțin progres în reformare sistemului de pensii PAYG, dar a fost realizat un progres serios în reformarea şi direcționarea asistenței sociale. Proiectele susținute de GBM au produs rezultate concrete de

dezvoltare în domenii variind de la competitivitatea sporită a întreprinderilor şi sectorului agricol, protecţie socială mai mare şi acces îmbunătăţit la educaţie la capacitate mai bună a Guvernului de a elabora şi implementa politici bune şi de a gestiona resurse publice. Activitatea analitică a GBM (inclusiv Memorandumul Economic de Ţară (MET), analizele cheltuielilor publice, asistenţa tehnică pentru reforma sectorului financiar şi o serie de rapoarte specializate) au oferit diagnostice clare privind dezvoltarea Moldovei şi provocările legate de reformă şi au ajutat noul guvern să elaboreze o strategie solidă de dezvoltare şi reforme şi să mobilizeze o susţinerea impresionantă din partea donatorilor. Rezultatele obţinute parţial sau ratate indică în unele cazuri performanţa nesatisfăcătoare moderată care necesită acţiuni de remediere, însă în majoritatea cazurilor ele prezintă o combinaţie dintre ţinte nerealiste şi performanţa nesatisfăcătoare moderată.

Pilonul I: Îmbunătăţirea competitivităţii economice în vederea susţinerii creşterii economice durabile

Scopul primului pilon este de a creşte competitivitatea sectorului antreprenorial, unele activităţi fiind în special concentrate pe sectorul de prelucrare a produselor agricole, dar şi pe susţinerea dezvoltării infrastructurii fizice critice pentru competitivitatea îmbunătăţită.

Obiectivul 1: Competitivitate îmbunătăţită a sectorului antreprenorial al Moldovei

22. În matricea de rezultate au fost **obţinute** trei rezultate (satisfacerea standardelor de certificare a calităţii, reducerea costurilor de conformare la reglementări şi sporirea numărului întreprinderilor cu acces la surse formale de investiţii). Acestea reprezintă un subset mic de indicatori care descriu problema mai largă a competitivităţii, care este rezolvată în mod continuu, fiind una din priorităţile Proiectului de Ameliorare a Competitivităţii (PAC), OPD de Competitivitate şi a serviciilor consultative şi finanţării CFI.

23. În general, au fost realizate progrese bune (deşi nu suficiente) în soluţionarea constrângerilor cu care se confruntă sectorul privat. Un OPD de Competitivitate a contribuit la reducerea poverii administrative asupra reglementării afacerilor şi a facilitat dezvoltarea unui sector real orientat spre exporturi prin reducerea barierelor netarifare în comerţ şi armonizarea treptată a standardelor cu privire la produse la cele europene. PAC original (2005-2013) şi Finanţarea Adiţională (FA) (2009-2013) au ajutat Guvernul să realizeze progrese substanţiale în reforma de reglementare, au ajutat companiile să obţină certificate de calitate recunoscute internaţional şi servicii de dezvoltare a afacerilor şi au îmbunătăţit serviciile şi infrastructura referitoare la metrologie, standarde, testare şi calitate (MSTC).

Obiectivul 2: Gestionarea îmbunătăţită a reţelei de drumuri

24. Din trei rezultate (întreţinere mai bună şi stare îmbunătăţită a drumurilor, costuri mai mici de operare a vehiculelor şi valoarea sporită a fondului rutier), unul a fost **realizat parţial,** al doilea a fost **realizat** şi al treilea este **nemonitorizabil**. BM şi-a stabilit rolul său central în sector prin acordarea unei asistenţe tehnice de proporţii în domeniul transporturilor şi logisticii şi a canalizat resurse substanţiale din partea altor donatori. Deşi creditul finanţat de AID în sectorul drumurilor a fost anulat, îmbunătăţirile drumurilor au fost implementate în continuare cu alte surse de finanţare acordate de Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD), Comisia Europeană (CE) şi Banca Europeană de Investiţii (BEI).

25. Lecţii posibile pentru BM: Suportul tehnic în pregătirea strategiei sectorului transporturilor are un impact major, întrucât acesta a pregătit terenul pentru operaţiuni viitoare

ale BM şi donatorilor şi asigură prezența continuă şi rolul central al Băncii Mondiale, chiar şi în absența finanțării BM.

Obiectivul 3: Reducerea vulnerabilității energetice prin îmbunătățirea eficienț ei energetice şi sporirea diversificării resurselor energetice

26. Trei rezultate (reducere de zece procente în intensitatea energetică, majorare de zece procente în producerea energiei din surse regenerabile şi tarife pentru agentul termic, gaz şi energie electrică la nivelul recuperării depline a costurilor) au fost **realizate** pe deplin. Intensitatea energetică măsurată de volumul total al energiei primare utilizate – tone de echivalent de petrol (TEP) per 1000 USD din PIB (la rata parității puterii de cumpărare din 2000) – a scăzut de la 0,28 în 2009 la circa 10 procente în 2010 şi circa 11 procente în 2011 când a atins 0,22.

27. Proiectul energetic II (inclusiv FA), împrumuturile viitoare (Reforma Încălzirii Municipale), activitatea AAC şi multiplele Fonduri Fiduciare (FF) au contribuit la finanțarea îmbunătățirilor eficienței şi la definirea şi dirijarea legislației şi politicilor necesare pentru realizarea eficienței energetice îmbunătățite. Obiectivele proiectului şi dialogul de politici incorporat au avut relevanță pentru toți trei piloni ai SPT: îmbunătățirea eficienței energetice şi încălzirii în şcoli şi spitale şi îmbunătățirea securității şi siguranței transmisiei energiei electrice.

28. Finanțarea de către CFI a planului de investiții al Union Fenosa în 2009 a ajutat cel mai mare distribuitor de electricitate să reabiliteze şi să raționalizeze rețeaua existentă şi substațiile şi să sporească eficiența operațională, reducând pierderile de sistem cu 7 procente şi rezultând în emisii de gaz de seră (GS) evitate în volum de circa 200.000 tone în 2010. În 2012, CFI a finanțat studiul de fezabilitate şi costurile de dezvoltare a unui parc de turbine eoliene pe teren neexploatat. Este probabil că CFI va investi în proiect pe parcursul următoarei perioade a SPT, contribuind în continuare la diversificarea surselor energetice în Moldova.

29. Lecții pentru BM: Buna coordonare a activității diagnostice a sectorului şi operațiunile BM/donatori au dus la o consultare consistentă a politicilor şi schimbări în comportament în vederea stabilirii şi menținerii disciplinei financiare esențiale pentru funcționarea durabilă a sectorului energetic. Inclusiv reformele de politici în operațiunile investiționale, de rând cu operațiunile în domeniul politicilor de dezvoltare, acompaniate de investiții prioritare, au contribuit la canalizarea finanțării suplimentare locale şi externe.

Obiectivul 4: Competitivitate agricolă

30. Țintele pentru două rezultate specifice (majorarea numărului întreprinderilor cu certificate de calitate recunoscute internațional de la 30 la 80, reparcelarea terenurilor în 46 sate şi 50 granturi de investiții pentru soluționarea riscurilor climatice) au fost depăşite şi obiectivul de îmbunătățire a competitivității agricole a fost **realizat**.

31. O mare parte a operațiunilor BM de împrumut şi AAC au susținut îmbunătățirile în infrastructura rurală, ameliorarea competitivității şi diminuarea riscurilor din sectorul agricol şi activitățile rurale aferente. Accentul pus pe anumite întreprinderi agricole (îndreptate spre îmbunătățiri de calitate certificată) şi sate selectate (urmărind terenuri mai bune şi o gestionare mai bună a riscurilor) oferă un domeniu bine-definit pentru intervențiile BM referitoare la politici şi resurse. Dar ea duce şi la apariția problemelor de consistență şi argumentare a acțiunilor BM, în cazul în care performanța generală a sectorului agricol continuă să fie limitată de constrângeri instituționale şi de politici. CFI a încercat să atragă actori majori în sectorul

agricol al Moldovei pentru a-i demonstra potențialul. În 2012 CFI a finanțat extinderea şi modernizarea unui grup agro-industrial integrat de top concentrat pe comercializarea creditată a cerealelor şi concasarea semințelor de ulei în Moldova, mobilizând o sumă suplimentară de 40 milioane USD prin intermediul împrumuturilor sindicalizate şi paralele.

32. O lecție pentru Banca Mondială constă în faptul că implementarea acțiunilor bine direcționate este justificată de impactul mai mare obținut prin performanța exporturilor şi veniturilor şi/sau desfăşurarea unor modele pilot de succes.

Pilonul II: Diminuarea riscurilor sociale şi de mediu, consolidarea capitalului uman şi promovarea incluziunii sociale

Acest pilon a constat dintr-un program intersectorial menit să îmbunătățească eficiența şi calitatea serviciilor publice în asistență socială, asigurare de sănătate, educație, alimentare cu apă şi canalizare. De asemenea, el a susținut eforturile de reducere a vulnerabilității sectorului agricol din Moldova față de schimbarea climei.

Obiectivul 5: Incluziune mai mare şi protecție socială mai bună

33. Din cele două rezultate stabilite pentru acest obiectiv, unul (direcționarea mai bună a asistenței sociale) a fost **realizat parțial**, iar celălalt (echitatea şi durabilitatea sistemului de pensii) **nu a fost realizat.**

34. Direcționarea mai bună a asistenței sociale va fi realizată probabil după SPT, întrucât impactul reformelor majore de politici în acest domeniu va fi măsurabil abia în 2014. Guvernul a început o reformă ambițioasă a sistemului său de asistență socială. O serie de beneficii pentru anumite categorii au fost revizuite şi eliminate în 2012, inclusiv un program costisitor de compensații nominative. Având o eficienţ ă de direcționare de 78 procente, *Ajutorul Social,* programul de asistență socială direcționată lansat în 2009, este unul din programele cele mai bine direcționate de asistență socială de ultimă instanță din regiune. BM a susținut reforma asistenței sociale printr-un proiect bazat pe rezultate (Consolidarea Eficacității Rețelei de Protecție Socială), care a cofinanțat costuri de tranziție ale programului *Ajutor Social* în proces de extindere şi a investit în îmbunătățirea eficienţ ei administrative a rețelei de protecție socială. Cota transferurilor necontributive care merg spre 20 procente cele mai sărace are în prezent valoarea de 42,5 procente în loc de ținta de 50 procente. Obținerea echității şi durabilității dorite a sistemului de pensii (prin intermediul unei bazări mai mari pe contribuțiile achitate efectiv, perioadele extinse de calculare a pensiei şi alte reforme) rămâne incertă din cauza lipsei consensului politic şi social cu privire la natura şi sfera de cuprindere a reformelor. Susținerea BM în materie de consultări în acest domeniu nu a fost suficient de eficace în absența considerațiunilor explicite de economie politică, în condiții de lipsă a unor acțiuni mai puternice de advocacy înainte de reformă şi de coordonare insuficientă cu OPD şi programele Fondului Monetar Internațional (FMI).

35. Se remarcă două lecții. Una constă în faptul că implementarea este o provocare majoră şi deseori necesită mai mult timp decât s-a anticipat, chiar şi atunci când reformele se bucură de un simț puternic al proprietății asupra lor, aranjamente instituționale adecvate şi susținerea necesară în termeni de consultanță şi împrumuturi. Pregătirea realistă şi determinarea unor rezultate realizabile este prin urmare un aspect important al pregătirii SPT. Altă lecție constă în faptul că acțiunile de advocacy şi considerațiunile de economie politică ar trebui să preceadă reformele din sistemul de pensii şi alte reforme dificile din sectorul social şi fiscal pentru a evita un simț slab

de proprietate asupra acestora, opunere şi respingere. Lecţii detaliate referitoare la transferurile sociale şi pensiile sunt prezentate în Tabelul 1 al RF SPT.

Obiectivul 6: Sporirea calităţii educaţiei şi a accesului la aceasta în conformitate cu ODM

36. Din trei rezultate, unul a fost **realizat** (accesul sporit la programele preşcolare de calitate) şi două au fost **realizate parţial** (sporirea calităţii educaţiei în zonele rurale şi îmbunătăţirea eficienţei în cheltuielile pentru educaţie).

37. Patru proiecte finanţate de BM au susţinut direct reformele în acest domeniu. Proiectul Educaţie de Calitate în Zonele Rurale în Moldova (EDRM) a susţinut eforturile guvernamentale de îmbunătăţire a calităţii şi eficacităţii educaţiei. El a contribuit la revizuirile programului şcolar şi la elaborarea materialelor de instruire şi învăţare; echiparea a 1.176 şcoli cu granturi de echitate şi 300 şcoli cu granturi de calitate care beneficiază elevii din şcolile sărace din zonele rurale. De asemenea, el a pornit reforme de eficacitate în sector, inclusiv iniţierea finanţării per student, care va contribui la o folosire mai eficace a resurselor, planificării şi monitorizării educaţiei. Proiectul negociat recent finanţat de AID Reforma educaţiei va consolida câştigurile obţinute în intervenţiile de eficacitate, dar se va concentra în mare parte pe îmbunătăţirea calităţii educaţiei. Moldova a finalizat cu succes două proiecte EPT-IAR în susţinerea Programului de dezvoltare a educaţiei timpurii. Acestea au facilitat dezvoltarea şi aplicarea în întreaga ţară a noilor programe şcolare în centrul cărora este copilul, standarde de dezvoltare a educaţiei timpurii, standarde profesionale pentru învăţători, programe de instruire a învăţătorilor înainte şi în timpul serviciului, dezvoltarea profesională a directorilor şi învăţătorilor preşcolari. Aceste iniţiative de succes sunt continuate în prezent în cadrul Grantului succesiv de Parteneriat global pentru educaţie în sumă de 4,4 milioane USD (în vigoare din aprilie 2012).

38. O lecţie principală constă în faptul că reformele necesită timp şi rezultatele mai bune ar putea veni după mulţi ani de la schimbările de politici şi investiţii, deseori în afara cadrului de timp obişnuit al SPT. Prin urmare, în astfel de cazuri indicatorii de performanţă ar trebui monitorizaţi şi în perioadele de după SPT actuală.

Obiectivul 7: Îmbunătăţirea accesului la sănătate, servicii de apă şi canalizare şi a calităţii acestora şi reducerea degradării mediului şi a pericolelor pentru sănătate

39. Cele cinci rezultate referitoare la acest scop au fost **realizate parţial** (sporirea eficacităţii folosirii resurselor în sectorul de sănătate, accesul mai bun la serviciile medicale de calitate, îmbunătăţirea protecţiei de riscuri financiare în sănătate prin sporirea acoperirii cu asigurare medicală, majorarea numărului persoanelor cu acces durabil la apă mai bună şi abilitatea serviciului hidro-meteorologic de stat de a prezice condiţii climaterice severe).

40. O serie de proiecte finanţate de AID şi FF (concentrate pe serviciile de sănătate, protecţia de maladii, alimentarea cu apă, asigurarea infrastructurii locale prin intermediul fondului de investiţii sociale) nu au reuşit să producă progrese suficiente îndreptate spre obţinerea celor cinci rezultate relevante. Parţial aceasta s-a datorat ţintelor prea elaborate şi ambiţioase şi parţial – problemelor de implementare. Investiţiile CFI în reabilitarea şi extinderea reţelei de alimentare cu apă şi tratare a apelor reziduale a oraşului Chişinău sunt preconizate să îmbunătăţească în final capacitatea sistemului de a trata fluxurile de apă reziduală, de a îmbunătăţi condiţiile de trai în zonele care nu dispun de infrastructură adecvată de canalizare şi de a contribui la diminuarea riscurilor de sănătate datorită acoperirii şi calităţii îmbunătăţite a serviciilor de canalizare.

41. Lecţiile principale sunt următoarele: nu este uşor de elaborat indicatori buni (de exemplu, numărul vizitelor de asistenţă medicală primară nu reflectă real eficacitatea folosirii resurselor în sectorul de sănătate) sau măsurări adecvate (de exemplu, calitatea unor servicii medicale specifice); lacuna dintre promisiunile guvernului (privind mărimea şi sfera de cuprindere a serviciilor de asistenţă medicală) şi abilitatea de a le realiza defineşte spaţiul de plăţi neoficiale (de exemplu, normarea serviciilor limitate); unele reforme (cum ar fi accesul durabil la aprovizionarea îmbunătăţită cu apă) necesită atât timp, cât şi resurse enorme pentru a fi implementate.

Pilonul III: Îmbunătăţirea guvernării sectorului public

Al treilea pilon a acordat susţinere intersectorială obiectivelor strategice ale SPT prin promovarea unei guvernări mai bune a sectorului public şi instituţiilor publice moderne şi eficace prin intermediul unei combinaţii de intervenţii în îmbunătăţirea calităţii serviciului public, elaborarea şi implementarea politicilor publice şi consolidarea proceselor de alocare a resurselor.

Obiectivul 8: Consolidarea unui serviciu public profesional

42. Două din trei rezultate referitoare la acest obiectiv au fost **realizate** (sistemul de merite şi structura remunerării funcţionarilor publici) şi unul a fost **realizat parţial** (sistemul de gestionare a performanţei).

43. Aceste reforme pe termen mediu au fost susţinute în cadrul OPD de Recuperare economică finanţată de AID şi FF Multi-donator (FFMD) pentru Reforma administraţiei publice centrale (RAPC). În 2009 Guvernul a reactivat Reforma administraţiei publice centrale. Bazele unui serviciu public profesional, bazat pe merite au fost puse prin intermediul reformei juridice, capacităţii consolidate de gestionare a resurselor umane şi a unui sistem de instruire funcţional pentru serviciul public.

44. Lecţiile sunt următoarele: parteneriatele cu UE şi alţi parteneri de dezvoltare sunt deosebit de importante pentru succesul reformelor în administraţia publică şi serviciul public şi sistemele de gestionare bazate pe performanţă în sector necesită mult timp şi multe pregătiri pentru a putea fi deţinute de toate părţile interesate şi folosite în mod adecvat.

Obiectivul 9: Capacitatea sporită a sectorului public de a elabora şi implementa politici publice

45. Un rezultat (alinierea politicilor de sector la Strategia Naţională de Dezvoltare) a fost **realizat parţial** şi unul (îmbunătăţirea coordonării politicilor) a fost **realizat** pe deplin. Ambele rezultate au fost susţinute de FFMD RAPC. Capacitatea de planificare strategică şi coordonare a politicilor a sporit, dar necesită susţinere în continuare pentru a fi incorporată în întregul Guvern. FFMD RAPC a fost prelungit recent până pe 31 decembrie 2013 pentru a continua consolidarea capacităţii Cancelariei de Stat şi pentru a elabora un program de îmbunătăţire a calităţii, transparenţei şi eficienţei serviciilor administrative publice prestate la nivelele centrale şi locale.

46. Lecţia generală constă în faptul că introducerea pragmatică a simplei analize de impact a politicilor sectoriale propuse a contribuit la asigurarea consistenţei politicilor cu Strategia Naţională de Dezvoltare pe termen mediu, precum şi coordonarea necesară a politicilor.

Obiectivul 10: Sporirea transparenței şi asumării responsabilității în gestionarea banilor publici

47. Din cinci rezultate referitoare la acest obiectiv cu multe fațete, două au fost **realizate** (eficacitatea îmbunătățită a auditului extern şi concurența sporită în achizițiile publice) şi trei au fost **realizate parțial** sau **nu au fost realizate** (îmbunătățirea sistemului de clasificare bugetară, îmbunătățirea gestionării TIC în sectorul public şi îmbunătățirea prestării serviciilor în sectorul public prin e-guvernare şi e-servicii).

48. Rezultatele au fost susținute de Proiectul de management al finanțelor publice (MFP) finanțat de AID, un număr mare de FFMD (pentru consolidarea capacității instituționale a auditului extern în sectorul public, gestionarea mai bună a TIC şi transparența sectorului public), precum şi analiza achizițiilor în curs de desfăşurare şi activități AAC. Componenta principală a Proiectului MFP este Sistemul Informațional de Management Financiar (SIMF), care încă nu a fost realizat din cauza unor factori ce includ performanța contractantului, relații şi raportare, şi Proiectul a fost prelungit până pe 31 decembrie 2013 pentru a permite finalizarea acestui element foarte important al managementului finanțelor publice, în prezent susținut de eforturi şi management proactiv pe teren.

49. În general, din 31 rezultate enumerate în matricea de rezultate originală, 15 au fost realizate pe deplin, 13 – parțial realizate şi trei – ratate. Printre cele parțial realizate, rezultatul privind calitatea apei este unul serios. Celelalte ar trebui considerate drept avertizări şi nu ar trebui să se abată de la performanța programului SPT; ele evidențiază necesitatea de acțiuni de remediere şi acțiuni succesive urmărite îndeaproape. Lipsa capacității de a prezice vremea nefastă poate fi depăşită fie prin intermediul unui serviciu îmbunătățit, fie prin bazarea pe țările vecine. Rezultatele privind calcularea pensiilor şi introducerea e-guvernării, precum şi crearea Sistemului Informațional de Management Financiar (SIMF) sunt rezultate importante, însă ratate, ceea ce ar fi putut fi evitat cu ținte mai realiste sau management mai proactiv.

50. În privința rezultatelor realizate parțial şi ratate sunt necesare două comentarii. În unele cazuri ele indică o performanță nesatisfăcătoare gravă, care necesită acțiuni de remediere fie prin reconceptualizarea programului, fie prin schimbări semnificative în resursele financiare şi umane alocate. În majoritatea celorlalte cazuri ele sunt o combinație dintre țintele nerealiste şi performanța nesatisfăcătoare moderată. Cea mai bună soluție combină ajustări din ambele părți.

V. Performanța Grupului Băncii Mondiale

Concepția Strategiei de Parteneriat cu Țara

51. **Această autoevaluare a SPT pentru Moldova pentru AF 2009-2013 constată că performanța generală a GBM a fost una satisfăcătoare.** Moldova şi GBM au reacționat prompt la şocurile externe şi schimbările în circumstanțele politice locale prin adaptarea SPT cu scopul de a exploata spațiul de oportunități creat de alegerea unui Guvern de coaliție pro-european şi de a răspunde provocărilor legate de reziliența şi stabilitatea macroeconomică impuse de criza financiară globală. SPT pentru AF 2009-2013 a fost elaborat în timpul unei perioade de incertitudine economică şi politică. Concepția SPT a reflectat circumstanțele prevalente şi riscurile ascunse şi programul a fost păstrat în mod potrivit flexibil şi adaptabil la posibile schimbări şi priorități de dezvoltare apărute. Flexibilitatea programului de împrumut în AF 2009-2010 s-a bazat în mare parte pe portofoliu moştenit din SAT anterioară. Din opt operațiuni incluse în listă pentru AF 2009-2010, patru au fost începute înainte de perioada SPT

(adică urmărind doar FA), două au fost o continuare a unei serii anterioare de credite de ajustare (CSRS) şi doar două au fost proiecte noi. CFI nu a avut operaţiuni de consultare în ţară la începutul perioadei SPT şi angajamentele anuale medii erau de circa 5 milioane USD în 2005-2008.

52. **SPT şi-a capitalizat flexibilitatea de a realinia accentul programului şi a sporit pachetul de împrumut pe parcursul AF 2011-2013.** RP SPT a aprobat pilonii de bază ai documentului original al SPT, dar a introdus modificări şi adăugări importante, permiţând o concentrare a împrumuturilor şi activităţilor AAC care ar abilita Moldova să răspundă mai bine provocărilor impuse de criza globală şi să se adapteze mai bine la economia globală de după criză; sporind abilitatea GBM de a asista guvernul orientat spre reforme în conceptualizarea reformelor critice şi răspunsurilor de politici la problemele economice şi sociale critice; realiniind resursele GBM (de rând cu resursele canalizate de la alţi parteneri de dezvoltare) în vederea susţinerii agendei Moldovei de integrare europeană. RP SPT a fost pregătit într-un mediu politic şi economic foarte diferit, care a permis un pachet mai mare de împrumuturi (majorat cu mai mult de 30 milioane USD de finanţare excepţională din partea AID) şi a permis o specificitate mai mare a planificării operaţiunilor individuale. În 2011 CFI a lansat două programe de consultanţă în domenii prioritare de reforme ale Guvernului, în reglementare (cu un accent pe competitivitatea agricolă) şi gestionarea riscurilor în bănci. Angajamentele anuale de investiţii au crescut în mod similar, atingând o medie de 12,6 milioane USD pe an în 2009-2012. RP SPT a adăugat un an suplimentar (AF 2013) la perioada programului pentru a abilita o susţinere durabilă a Guvernului şi pentru a permite o pregătire calitativă a următoarei strategii de parteneriat pe termen mediu.

53. **Modificările concepţiei SPT introduse în RP SPT au reflectat priorităţile noului Guvern.** Guvernul s-a concentrat pe îmbunătăţirea calităţii serviciilor publice, reformarea sistemului de educaţie, consolidarea managementului finanţelor publice, îmbunătăţirea guvernării şi combaterea corupţiei. Întrucât aceste priorităţi au corespuns celor trei piloni din SPT original, raportul de progres s-a concentrat pe o mai bună incorporare a acestora în programul de împrumut (prin proiectele Reforma educaţiei, Transformarea electronică a guvernării, Competitivitate agricolă şi MFP), activităţile AAC şi serviciile de consultanţă (raţionalizarea educaţiei, activităţi programatice fiscale, incluziune şi reziliență socială, gestiunea riscurilor din sectorul financiar şi competitivitate agricolă, etc.), cât şi în fondurile fiduciare. Impulsul iniţial al reformei ar fi putut fi supraestimat, având un impact asupra posibilităţii de realizare a unor ţinte SPT în cadrul perioadei SPT.

54. **Concepţia SPT a acordat un rol proeminent activităţii AAC a BM drept bază a unui dialog de dezvoltare, politici şi împrumuturi investiţionale eficace.** Atât documentul iniţial al SPT, cât şi Raportul de progres au planificat o listă exhaustivă de peste patruzeci activităţi AAC variind de la studii de ţară (cum ar fi raportul MET privind problemele referitoare la creştere) şi părţi majore de analiză economică şi socială (cum ar fi analiza cheltuielilor publice şi alte analize cheie privind sectorul social) la activităţi analitice aplicate şi de AT şi evaluare a sistemelor de ţară. Probele sugerează că activitatea Băncii Mondiale de AAC se bucură de o cerere înaltă în Moldova şi are un impact mare asupra conceptualizării şi implementării politicilor critice în sectoarele sociale, agricultură, energie şi managementul resurselor publice. O evaluare mai sistematică a activităţii AAC ar putea oferi îndrumări privind îmbunătăţirea în continuare a acestui aspect al activităţii Băncii Mondiale în viitoarele strategii de parteneriat cu ţara.

55. **Concepția SPT a reflectat efortul continuu al GBM de a canaliza pe deplin partenerii de dezvoltare în activitatea legată de proiecte şi AAC şi folosirea strategică a fondurilor fiduciare disponibile.** Ținând cont de resursele limitate ale AID, o serie vastă de necesități de dezvoltare ale țării şi prezența majoră a donatorilor în Moldova, GBM a folosit eficace puterea sa de convocare, cunoştințele şi experiența operațională în vederea mobilizării suportului din partea donatorilor şi coordonării multor proiecte de finanțare a granturilor (FF) şi activități analitice. Acest aspect al concepției SPT a beneficiat de o proeminență specială după schimbarea guvernului, când a permis un răspuns coordonat din partea donatorilor şi o promisiune impresionantă de alocare a resurselor pentru susținerea reformelor şi orientării spre UE de către Moldova.

56. **În general, concepția SPT s-a dovedit eficace în răspunderea provocărilor impuse de mediul economic global nefast, precum şi cererilor de susținere din partea Guvernului ales în 2009.** Concepția programului SPT inițial de doi ani a fost pe dreptate păstrat sub-specificat şi flexibil, astfel permițând un mers lent al aprobărilor din primul an, reflectând circumstanțele economice şi politice prevalente şi riscurile ce au stat la baza lor. Conceptualizarea următorilor trei ani în RP SPT a trecut la o concentrare mai specifică pe competitivitate, educație şi guvernarea sectorului public şi chiar un echilibru mai mare între politici şi împrumuturile investiționale. Cu toate acestea, acest proces de ajustare la schimbările politice şi economice ar fi supraestimat economia politică a reformelor şi perioada de timp pentru implementare; prin urmare, unele obiective şi repere specifice au fost nerealizabile în cadrul SPT actual.

Implementarea Programului SPT

57. **Moldova şi-a continuat parteneriatul cu AID, CFI şi Agenția de Garantare Multilaterală a Investițiilor (AGMI) pe parcursul perioadei SPT.** Noua finanțare totală a AID de 290 milioane USD în acest SPT reprezintă o creştere de 31,2 milioane USD față de alocația AID originală, reflectând 20 milioane USD de FA şi 11,2 milioane USD de susținere financiară de urgență în cadrul Ferestrei de Răspuns la Criză AID în scopul soluționării impactului crizei globale. CFI şi-a sporit semnificativ angajamentul în Moldova pe parcursul perioadei SPT, în sumă totală de 143,7 milioane USD pentru 10 proiecte. Portofoliul angajat a sporit de la 29,8 milioane USD la sfârşitul AF 2008 la 112,9 milioane USD la data de 31 august 2012. CFI a lansat trei programe de consultanță focusate pe (i) răspunsul sectorului bancar la criza financiară globală, (ii) îmbunătățirea climatului de afaceri şi (iii) structurarea şi implementarea parteneriatelor public-private în asistența medicală.

58. **SPT a prevăzut angajamente anuale de aproximativ 45-50 milioane USD şi un pachet de împrumuturi AID15 de 161 milioane USD, inclusiv suma suplimentară de 20 milioane USD primite în AF 2011, a fost realizat pe deplin pentru proiectele existente.** Ținând cont de faptul că angajamentele AID în AF 2009 au fost realizate spre sfârşitul acestei perioade, AID s-a poziționat pe asistarea autorităților în eforturile de diminuare a impactului crizei în AF 2010, angajamentele generale AID atingând suma de 69 milioane USD. În cadrul acestora, un OPD de Recuperare economică în sumă de 25 milioane (inclusive 11,2 milioane din Mecanismul de răspuns la criză AID) a oferit un suport bugetar mult prea necesar şi a concentrat agenda de reforme pe punerea bazelor pentru recuperarea de după criză. Pe parcursul acestei perioade, BM a majorat finanțarea pentru cinci proiecte de succes în desfăşurare: Energie 2, Fondul de investiții sociale din Moldova 2, Proiectul de servicii şi investiții rurale 2, Sănătate şi asistență socială şi Proiectul de ameliorare a competitivității.

59. **Implementarea efectivă a SPT a contribuit la maximizarea impactului într-un mediu extern dificil şi un peisaj politic local în schimbare.** Programul SPT a înregistrat un rezultat perfect de realizare în AF 2011 şi a trecut prin alunecări mici în AF 2012-2013. RP SPT a prezentat restul programului (120 milioane USD) care a fost aliniat pe deplin la pilonii SPT, întrucât urmăreşte să susţină competitivitatea (60 milioane USD împărţite între două OPD şi Proiectul de competitivitate agricolă), sănătatea, educaţia şi managementul finanţelor publice. Proiectele de Sănătate şi Competitivitate agricolă au fost implementate la timp. Implementarea OPD de Competitivitate a fost amânată şi restructurată. Din cauza incertitudinilor politice, Guvernul a rugat trecerea la o OPD de sine-stătătoare în loc de seriile planificate de OPD şi a încercat să revizuiască sfera de cuprindere a operaţiunii. Astfel, prima OPD a fost comasată cu a doua şi livrată în AF 2013 pentru suma totală de 30 milioane USD. Volumul Proiectului de Reformă a educaţiei a fost majorat la 40 milioane USD pentru a contribui la accelerarea modernizării şcolilor beneficiare după ce Guvernul a implementat finanţarea per student în întreaga ţară în ianuarie 2013 (acompaniată de consolidarea ulterioară a reţelei de şcoli).

60. **Accentul puternic pus pe parteneriatele cu alţi donatori s-a dovedit eficace în canalizarea finanţării şi reformelor.** Exemple remarcabile includ Proiectul de Servicii şi Investiţii Rurale, şi Fondul de Investiţii Sociale din Moldova 2, care au atras susţinerea altor donatori (DFID, CE, FGM, KfW, Olanda, Sida, Elveţia, UNICEF şi USAID), finanţarea suplimentară fiind de 24 milioane USD şi 36,4 milioane USD, respectiv. Partenerii de dezvoltare (DFID, Olanda, Sida) s-au orientat spre Banca Mondială pentru administrarea FF multi-donatoare pentru Reforma administraţiei publice centrale şi susţinerea Curţii de Conturi şi au oferit cofinanţare în sumă de 5,5 milioane USD pentru Proiectul MFP în desfăşurare (8,5 milioane USD AID). Guvernul Suedez, Ministerul Austriac al Finanţelor şi Ministerul Olandez al Afacerilor Externe de asemenea au acordat suport pentru Proiectul CFI de Reformă a climatului investiţional.

61. **Parteneriatele puternice au permis BM să fie mai selectivă în activităţile sale.** În urma asistenţei BM pentru Guvern în elaborarea Strategiei pentru infrastructura transportului terestru, sectorul drumurilor a atras finanţare din partea BERD, BEI, CE, România şi MCC, în sumă totală de 550 milioane USD şi alte angajamente de finanţare de proporţii din partea Guvernului Chinei. BM a ieşit treptat din sectorul drumurilor în urma achiziţiilor neadecvate în sumă de 11 milioane USD şi ţinând cont de disponibilitatea altor donatori de a oferi finanţarea mai substanţială în acest domeniu. Dialogul pe marginea politicilor de transport, legat de primul pilon de ameliorare a competitivităţii, va fi menţinut prin OPD de Competitivitate şi de Facilitare a comerţului prin intermediul unui Studiu de performanţă a transportului şi logisticii.

62. **BM a oferit susţinere semnificativă în consolidarea coordonării donatorilor şi îmbunătăţirea eficacităţii asistenţei.** În consultare cu alţi parteneri, în special Sida şi PNUD, BM a susţinut elaborarea unui set nou de Principii de parteneriat pentru coordonarea şi armonizarea asistenţei externe pentru Moldova, semnate în martie 2010 de Guvern şi 22 de parteneri de dezvoltare ai Moldovei. BM şi-a folosit expertiza analitică de top şi investiţiile în AAC, anume notele de politici, pentru a se angaja devreme cu Guvernul în conturarea PSRE care a creat baza pentru întrunirea GC din 24 martie 2010, găzduită în comun de BM şi UE şi în cadrul căreia partenerii de dezvoltare s-au obligat să ofere 2,6 miliarde USD pentru a susţine reformele principale în perioada 2010-2013.

63. **Pe parcursul perioadei SPT, portofoliul AID în Moldova a avut o performanţă generală solidă.** El a menţinut o rată de disbursare de peste 20 procente, care a atins valoarea

record de 35 procente la sfârşitul AF 2012. În mediu, au fost două proiecte problematice cu circa 16 procente din portofoliu şi 10 procente din angajamente sub risc. Managementul proactiv al portofoliului a menținut rata de realism la 100 procente. Portofoliul disbursat şi neefectuat al CFI în Moldova a fost de 89,9 milioane USD la data de 31 decembrie 2012, aproape triplându-se în volum pe parcursul perioadei SPT. Calitatea portofoliului CFI rămâne înaltă pe parcursul perioadei SPT, lipsind împrumuturile neperformante (INP).

64. **Operațiunile CFI în Moldova pe parcursul perioadei SPT au reprezentat o creştere semnificativă în investiții şi activități de consultare care susțin direct cei trei piloni ai SPT.** CFI a putut oferi produse noi ajustate la condițiile schimbătoare ale pieței, în acelaşi timp menținând un program investițional puternic, inclusiv servicii de consultanță de gestionare a riscurilor şi împrumuturi neperformante şi majorarea Programului de finanțare a comerțului global. CFI a investit o sumă totală de 145,7 milioane USD în sectorul privat din Moldova şi a mobilizat suplimentar suma de 48,5 milioane USD de la alți parteneri, printre care bănci comerciale şi alte instituț ii de finanțare a dezvoltării. Investițiile în pieţele financiare şi consultanța aferentă oferită băncilor locale a susținut comerțul şi finanțarea întreprinderilor mici şi mijlocii, precum şi gestionarea riscurilor şi INP. Investițiile CFI în sectoarele reale pe parcursul perioadei SPT (68 milioane USD în patru proiecte plus mobilizarea a 44,4 milioane USD) au susținut reabilitarea rețelei de apă şi canalizare şi a drumurilor din oraşul Chiş inău, modernizarea celei mai mari companii de distribuție a energiei electrice din țară, dezvoltarea la etapă timpurie a resurselor de energie regenerabilă şi extinderea unui producător de sticlă orientat spre exporturi.

65. **FF sunt integrate în strategia WB şi susțin reforme instituționale esențiale şi implementarea proiectelor.** BM a administrat un portofoliu substanțial de FF, cu realizări de implementare în mare parte satisfăcătoare. Aceste FF au oferit cofinanțare operațiunilor AID, operațiunilor finanțate de FGM şi Fondul de carbon, dar au oferit şi alte forme de susținere, inclusiv pentru AAC. FF cele mai mari includ: FF pentru Dezvoltare regională şi protecție socială cu CE în sumă de 16,6 milioane USD, FFMD pentru Reforma administrației publice Centrale în sumă de 9,9 milioane USD, granturi EPT-IAR în sumă de 8,8 milioane USD, Grant pentru educația preşcolară (GEP) în sumă de 4,4 milioane USD şi cofinanțarea FGM recentă (4,4 milioane USD) pentru Proiectul de competitivitate agricolă finanțat de AID.

66. **FF pentru Dezvoltare regională şi protecție socială finanțat de CE a fost cel mai mare** în portofoliul Moldovei, fiind multidimensional, având obiectivul de a reduce diferențele economice şi sociale dintre regiuni prin (i) îmbunătățirea serviciilor sociale la nivel local şi de comunitate; (ii) îmbunătățirea gestionării apei, construirea şi reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă şi irigare de scară mică şi echiparea adecvată a instalațiilor de acumulare a apei; (iii) reducerea costurilor de transport terestru pentru utilizatorii de drumuri din Moldova şi acordarea unui acces mai bun la servicii prin îmbunătățirea condițiilor şi calității rețelei de drumuri şi (iv) îmbunătățirea calității serviciilor sanitare în Orhei. Toate obiectivele au completat operațiunile finanțate de AID în curs de desfăşurare. Concepția extrem de complexă a operațiunii şi OPD ambițioasă au generat probleme în implementare, care ulterior au fost exacerbate de factori externi, cum ar fi criza din zona euro şi problemele de guvernare şi capacitatea în cadrul instituției beneficiare, Ministerul Mediului. Componentele infrastructurilor sociale şi ale serviciilor de irigare şi alimentare cu apă au fost finalizate cu succes. A treia componentă ce ține de drumuri este finalizată substanțial. A patra componentă ce ţ ine de construirea şi operarea unei stații de tratare a apelor reziduale va fi finalizată până în iunie 2013 şi Banca Mondială a

mobilizat resurse în cadrul proiectului AID în curs de desfăşurare pentru a continua supravegherea acestei componente şi a-şi intensifica eforturile de supraveghere cu patru misiuni în 2012.

67. **FF au fost instrumentale pentru consolidarea programului AAC**, cât şi complementare pentru portofoliul de împrumut. Asistența tehnică şi susținerea activității sectoriale au fost oferite în agricultură, energie, educație, sectorul financiar şi transformarea electronică. Tabelele 2 şi 3 ale RF SPT oferă detalii suplimentare.

68. **În general, această autoevaluare a SPT pentru Moldova pentru AF 2009-2013 constantă că performanța GBM în conceptualizarea şi implementarea programului SPT a fost satisfăcătoare.** În ceea ce ține de conceptualizare, GBM a putut produce un SPT original flexibil şi intenționat sub-planificat care a corespuns incertitudinilor economice şi politice care au prevalat în 2008 şi ulterior a folosit cu abilitate RP SPT pentru a exploata spațiul de oportunități creat de alegerea unui Guvern pro-reforme. În ceea ce ține de implementare, GBM a gestionat cu succes mersul şi conținutul activităților creditare şi necreditare pe parcursul perioadei SPT, în cele din urmă folosind pe deplin toate resursele disponibile şi canalizând resurse de zece ori mai mari din partea altor parteneri de dezvoltare.

VI. Lecții învățate şi recomandări pentru acțiuni viitoare

69. **Parteneriatul cu țara-client este o relație de lungă durată care urmează a fi susținută în timpuri dificile de incertitudine economică şi politică în scopul de a obține câştiguri în domeniul reformelor odată ce apar deschideri pentru oportunități.** SPT pentru AF 2009-2013 s-a folosit de oportunitatea care a apărut pentru a susține Guvernul în implementarea unei agende ambițioase de reforme. Totuşi, experiența a demonstrat riscul unei astfel de abordări – mediul politic rămâne polarizat şi solicitant, împiedicând realizarea reformelor principale.

70. **Activitățile de advocacy şi considerațiunile de economie politică ar trebui să preceadă reformele dificile din sectorul social şi fiscal, în scopul evitării unui simț slab al proprietății asupra acestora, opunerii şi respingerii.** Întârzierile în unele reforme din sectorul social (inclusiv în sectorul sănătății şi reforma pensiilor) reflectă preocupări reale despre impactul acestora. Ar putea fi mai adecvat de stabilit o ordine pentru astfel de reforme printr-o selectivitate mai mare şi în baza unei consultări extinse privind modul în care o anumită reformă poate fi abordată cel mai bine.

71. **Capacitatea de implementare rămâne o constrângere majoră, însemnând o perioadă de timp mai lungă decât s-a anticipat inițial pentru obținerea rezultatelor**, chiar şi atunci când reformele sunt în proprietate deplină, aranjamentele instituționale sunt prezente şi susținerea necesară în materie de consultări şi împrumuturi este disponibilă. Performanța nesatisfăcătoare poate necesita acțiuni de remediere fie prin reconceptualizarea programului, fie prin modificarea resurselor financiare şi umane alocate. Țintele nerealiste împreună cu performanța nesatisfăcătoare moderată determină o combinație dintre ajustări (în privința concepției şi alocării resurselor) şi un management mai proactiv. Exemplul MFP şi al Guvernării electronice sunt instructive, luând mult timp pentru a produce rezultate şi necesitând capacități puternice de gestionare a contractelor. În astfel de cazuri, ar trebui de luat în considerare sporirea supravegherii şi localizarea personalului ierarhic superior în teritoriu.

72. **Resursele limitate ale AID şi o listă lungă de necesităţi ale ţării cu privire la reforme şi politici deseori necesită stabilirea unor priorităţi clare în activităţile creditare şi necreditare ale AID.** Dacă resursele sunt prea fragmentate, ele vor avea un impact limitat şi sunt greu de supravegheat – probleme demonstrate în susţinerea GBM pentru sectorul de alimentare cu apă pe parcursul acestei SPT. Folosirea unor metode robuste de detectare a creşterii ar putea fi utilă pentru identificarea constrângerilor obligatorii şi concentrarea resurselor financiare şi a forţei analitice cu scopul de a realiza progrese transformative în acele domenii critice.

73. **GBM este cel mai eficace în cazul în care combină dialogul de politici, cunoştinţele (AAC), împrumuturile şi investiţiile în sectorul privat şi consultanţa întru susţinerea obiectivelor strategice de termen lung.** Investiţiile insuficiente în AAC pot duce la o bază slabă de cunoştinţe pentru a crea împrumuturi bazate pe politici, ca OPD, după cum s-a demonstrat pe parcursul acestei SPT. În vederea oferirii cunoştinţelor adaptate de clasă mondială, BM ar trebui să-şi evalueze activităţile AAC, dedicând o atenţie specială utilităţii ei adevărate în ţările-client şi impactului potenţial. Personalul are nevoie de timp şi resurse pentru a gestiona AAC, care pot fi limitate dacă portofoliul proiectului este mare şi/sau fragmentat, necesitând un suport semnificativ în implementare din partea personalului**.** Un portofoliu mai concentrat cu proiecte mai puţine permite resurse mai mari pentru dialogul de politici şi susţinerea AAC, unde e cazul. Investiţiile mari în proiectele de sănătate şi educaţ ie pe parcursul acestei SPT au beneficiat de pe urma acestei abordări.

74. **Elaborarea strategiilor de sector confirmă avantajul comparativ al GBM în consolidarea cunoştinţelor şi-i asigură prezenţa continuă şi rolul central**, chiar şi atunci când proiectele de investiţii nu sunt fezabile. De asemenea, strategiile de sector permit BM să optimizeze impactul de dezvoltare prin implicare în activităţi care nu au fost alese de donatorii majori. Activitatea diagnostică sectorială şi operaţiunile GBM/donatori bine coordonate duc la consultanţă consistentă în politici şi schimbări ale comportamentului necesare pentru stabilirea şi menţinerea disciplinei financiare esenţiale pentru operaţiuni durabile. Introducerea unei simple analize a impactului politicilor sectoriale propuse contribuie la asigurarea conformităţii politicilor cu strategia naţională de dezvoltare pe termen mediu.

75. **Indicatorii buni de performanţă nu sunt uşor de definit sau măsurat, dar sunt critici.** Pregătirea realistă şi determinarea rezultatelor realizabile sunt aspecte importante ale pregătirii SPT. Identificarea unui set de repere uşor de măsurat şi direcţionate realist pot contribui la oferirea stimulenţilor corecţi, măsurarea progresului în domenii instituţionale/de politici relevante şi definirea integrală a conceptelor cuprinzătoare de monitorizare**.** Cu toate acestea, succesul acţiunilor bine direcţionate este justificat mai bine de impactul mai mare obţinut de performanţa exporturilor şi veniturilor şi/sau desfăşurarea unor modele pilot de succes. În caz contrar, performanţa medie slabă în sector poate pune în pericol justificarea şi succesul operaţiunilor focusate restrâns şi de tip pilot.

76. **În Moldova GBM se bucură de o putere excepţională de convocare şi o abilitate de coordonare, angajare şi canalizare a celorlalţ i donatori în implementarea unei strategii mai extinse.** Aceasta a fost demonstrat clar în susţinerea BM acordată sectorului transporturilor şi elaborarea Planului strategic pentru sectorul drumurilor. Ţinând cont de pachetul limitat de resurse, va fi important de lucrat în continuare cu alţi parteneri de dezvoltare care ar putea avea resurse investiţionale suplimentare şi GBM îşi va menţine rolul de convocator în comunitatea de donatori. BM va încerca să consolideze parteneriatele cu UE şi alţi parteneri de dezvoltare pentru a asigura coerenţa în înţelegerea şi susţinerea reformelor critice în vederea obţinerii unui impact

maxim. Un accent principal se va pune pe modul în care resursele altor parteneri vor complementa financiar programul AAC.

77. **GBM ar trebui să încerce să folosească resursele FF mai strategic în scopul susținerii obiectivelor de bază.** GBM ar trebui să exploreze oportunitățile de consolidare a parteneriatelor cu UE şi alți parteneri de dezvoltare şi alte FF în desfăşurare/planificate. Aceste parteneriate se vor baza pe eforturile GBM îndreptate spre o abordare mai programatică față de mobilizarea şi consolidarea resurselor FF în scopul reducerii fragmentării portofoliului şi costurilor de administrare. În măsura posibilităților, resursele FF vor complementa resursele limitate de finanțare a personalului BM, bazându-se pe principii de selectivitate, avantaj comparativ şi realizări pozitive în implementare

78. Alte lecții învățate din angajamentul anterior şi evaluările GBM sunt expuse în Anexele 1 şi 2 ale RF SPT, mai jos.

TABELUL 1 AL RF SPT: Rezumatul autoevaluării Programului SPT pentru AF 2009-2013

Rezultate pe care Banca Mondială s-a aşteptat să le influenţeze în perioada SPT	Rezumat al stării şi evaluării	Activităţi creditare şi necreditare care au contribuit la rezultat	Lecţii şi sugestii pentru noul SPT
PILONUL I. ÎMBUNĂTĂŢIREA COMPETITIVITĂŢII ECONOMICE ÎN VEDEREA SUSŢINERII CREŞTERII ECONOMICE DURABILE			
Obiectiv strategic 1: Competitivitate îmbunătăţită a sectorului antreprenorial din Moldova			
1. Sistemul MSTC satisface angajamentele OMC.	**Rezultatul 1 a fost realizat.** Până în septembrie 2012 au fost adoptate peste 5.200 standarde compatibile UE. Peste 200 companii au primit certificate internaţionale de calitate până la mijlocul lui 2012, fiind preconizat un număr de 250 până la sfârşitul proiectului. Numărului entităţilor de testare acreditate a crescut de la 36 în 2005 la 121 în septembrie 2012.	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul de ameliorare a competitivităţii şi Finanţarea Adiţională OPD de Competitivitate **Parteneriate şi FF:** PHRD-Moldova: Proiectul de ameliorare a competitivităţii	MSTC este un domeniu complex, care a cauzat întârzieri în achiziţionarea echipamentului metrologic de precizie înaltă. Este necesar de recunoscut riscurile de complexitate şi de identificat căi de diminuare ale acestora de la începutul Proiectului. Urmează a fi elaborate proiecte noi , inclusiv o componentă MSTC, în baza studiilor detaliate şi a înţelegerii a întregii infrastructuri MSTC din ţară şi a necesităţilor sale de dezvoltare. Identificarea şi descrierea detaliată a modului în care activităţile de proiect propuse vor consolida structura MSTC şi vor beneficia companiile individuale/sectorul privat (beneficiarii finali).
2. Costuri mai mici de conformare regulamentară pentru întreprinderi de la 16 procente în 2007 la mai puţin de 12 procente (după cum a fost măsurat în cercetarea Mediul de afaceri).	**Rezultatul 2 a fost realizat.** Costurile de conformare reglementară s-au diminuat semnificativ de la 16 procente în 2007 şi s-au stabilizat la nivelul de 10 procente pe parcursul ultimilor trei ani (2010-2012), conform cercetării Mediul de afaceri. Evaluarea impactului de reglementare (EIR) a devenit obligatorie pentru toată legislaţia în ianuarie 2008, cuprinzând un mecanism standardizat de consultare, care include Guvernul şi reprezentanţii sectorului privat. Circa 1.300 funcţionari publici şi reprezentanţi ai mediului de afaceri au fost instruiţi în principiile şi tehnicile EIR. Numărul anual de inspecţii de către agenţiile de stat per companie a scăzut de la 17 în 2004 la 5,2 în 2012. Numărul de zile necesar pentru a înregistra o companie nouă a scăzut cu mai mult de jumătate, de la 20 zile în 2005 la 9 în 2012.	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul de ameliorare a competitivităţii (PAC) şi Finanţare Adiţională OPD de Competitivitate **Parteneriate şi FF:** PHRD-Moldova: Proiectul de ameliorare a competitivităţii Raportul Mondial privind Mediul de afaceri "Doing Business" (BM, CFI)	PAC este un exemplu bun de proiect care finanţează activităţi ale reformei de reglementare, nesusţinute de alţi donatori. Recomandările principale pentru următorul SPT pot fi rezumate în felul următor: Asigurarea diviziunii clare a domeniilor susţinute de diferite proiecte ale altor donatori. Concentrarea eforturilor SPT în domeniul reformei de reglementare pe domeniile prioritare, după cum a fost identificat în consultare cu alţi parteneri de dezvoltare. Stabilirea clară a termenilor şi definiţiilor indicatorilor folosiţi pentru măsurarea costurilor de conformare şi costurilor de desfăşurare a afacerilor în general. Asigurarea consistenţei acestor termeni şi definiţii în toate documentele proiectului şi cele aferente. Analizarea opţiunilor şi planificarea finanţării după terminarea proiectului pentru activităţile reformei de reglementare.

3. Cotă sporită de întreprinderi cu acces la surse oficial de finanțare a investițiilor de la 17,171 procente (2005) la 25 procente (cercetarea BEEPS).	**Rezultatul 3 a fost realizat.** Un birou privat de credite pe deplin funcțional a fost creat în 2011, acoperind întregul sector bancar. În septembrie 2012 a fost adoptată Legea cu privire la serviciile de plată şi moneda electronică. În septembrie 2012 a fost adoptată Legea pieţelor de capital. În perioada iunie 2010 – decembrie 2011 au fost acordate 59 împrumuturi în sumă totală de 22,5 milioane USD companiilor exportatoare din Linia de credit PAC. 17 împrumuturi în sumă de 7 milioane USD au fost acordate din fondul reînnoit creat din rambursările liniei originale de credit a PAC. Datele cercetării BEEPS vor fi disponibile la sfârşitul primăverii.	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul de Ameliorare a Competitivității şi Finanțarea Adițională **Împrumut planificat:** OPD de Competitivitate **Parteneriate şi FF:** Grupul Global al Birourilor de Credit, CFI, AT FIRST AT **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Monitorizarea Sectorului Financiar şi AT (inclusiv Reforma Tranzacțiilor Securizate, Modernizarea Sistemelor de Plăți Îmbunătățirea Accesului la Credite în Moldova Programul regional REPARIS (Drumul spre Europa, program al reformei contabile şi consolidare instituțională) AAC planificate: AT şi activitate analitică DSP (Probleme prioritare în dezvoltarea sectorului privat în Moldova) Actualizarea ROSC Contabilitate şi audit Consolidarea auditului şi raportării (STAR) în țările învecinate ale UE AT pentru Consolidarea raportării financiare corporative, drept parte al programului STAR **CFI:** Servicii de finanțare şi consultare în scopul consolidării capacității băncilor locale de a deservi sectorul IMM şi a gestiona riscurile; finanțare directă în sectoarele reale şi fondul regional privat cu plasament de acțiuni	Biroul privat de credite a avut nevoie de un mecanism de executare sub forma unui regulament BNM, pentru a putea lansa operațiunile. Consolidarea cadrului juridic care reglementează instituțiile financiare şi serviciile financiare este o precondiție necesară pentru consolidarea accesului la finanțe pe termen lung. Deşi activitatea de consolidare a cadrului juridic este în desfăşurare, este important de soluționat deficiențele şi necesitățile financiare curente prin intermediul proiectelor consacrate, cum ar fi linia de credit (LC) PAC. LC PAC a ocupat o nişă ce nu a fost abordată de alți parteneri de dezvoltare: - Direcționată în special spre IMM exportatoare - Împrumuturi pe termen lung, până la 8 ani - Atât în scopuri de investiții, cât şi pentru capital activ - Alegerea valutei (MDL, USD, EUR) Beneficiile indirecte importante ce rezultă din LC PAC: - Monitorizarea îndeaproape a instituțiilor financiare participante (IFP), respectiv a sistemului financiar - IFP au îmbunătățit indicatorii de performanță, calitatea şi maturitatea capitalului, au consolidat practicile de afaceri. - Fixare transparentă a preţ urilor, în baza APR pentru împrumuturi - Proceduri competitive de achiziții
Obiectiv strategic 2: Gestionarea îmbunătățită a rețelei de drumuri			
4. Procentaj majorat de drumuri în stare bună sau satisfăcătoare de la 7 procente în 2006 – costurile de transport vor fi estimate în baza procentajului de Drumuri naționale în stare bună, satisfăcătoare şi rea.	**Rezultatul 4 a fost realizat parțial.** În baza cercetării din 2012 privind starea drumurilor, starea rețelei de drumuri naționale s-a îmbunătățit semnificativ, 22 procente fiind în stare bună sau satisfăcătoare. Aceasta se datorează (i) investițiilor sporite în reabilitarea drumurilor şi (ii) cheltuielilor sporite pentru întreținerea drumurilor. Aceste rezultate pot fi atribuite doar parțial activităților Băncii Mondiale de consultare şi	**Împrumut activ/finalizat:** Creditul AID pentru Proiectul de susținere a programului sectorului drumurilor NOTE: Deşi marea partea a împrumutului a fost anulată din cauza achizițiilor nesatisfăcătoare, Banca Mondială a oferit AT în transport şi logistică şi a canalizat resurse adiționale substanțiale pentru sectorul transporturilor de la BERD, CE şi BEI.	Adoptarea oficial a noii Strategii de transport şi logistică (în elaborare) va deveni baza pentru suportul financiar continuu şi coordonarea de către partenerii externi în privința dezvoltării sectorului transporturilor. Angajamentul Băncii Mondiale în calitate de donator central în sectorul transporturilor din Moldova (între 2006 şi 2011) a fost foarte productiv şi există posibilitatea ca Bancă Mondială să preia iarăşi acest rol central după

	împrumut în sector.	**Parteneriate şi FF:** Grantul pentru Dezvoltare regională şi protecţie Socială (componenta drumurilor) **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** AT în desfăşurare (2012 – 2013) pentru susţinerea Guvernului în pregătirea unei noi Strategii de transport şi logistică şi a Planului de investiţii şi cheltuieli drept prioritate.	finalizarea programului MCC: Există trei probleme principale la care se uită donatorii externi: (i) finanţarea adecvată a întreţinerii drumurilor, (ii) politici sectoriale bune şi (iii) lipsa corupţiei. Deşi există multă susţinere din partea altor donatori pentru reabilitarea reţelei de drumuri principale, până acum s-a făcut puţin pentru a asigura accesul populaţiei rurale la serviciile sociale şi administrative şi aici s-ar putea implica Banca.
5. Costurile de exploatare a vehiculelor pe drumuri îmbunătăţite în cadrul Programului Sectorului Drumurilor au scăzut cu cel puţin 8 procente, conform evaluării economice ex-post.	**Rezultatul 5 a fost realizat.** Costurile de transport pentru secţiunile de drum reabilitate în cadrul Programului Sectorului Drumurilor au fost reduse cu circa 15 procente în mediu, în baza studiilor economice de fezabilitate pentru aceste drumuri.	Note de politici pentru Guvernul Moldovei (Dată de prezentare: 16/11/2009) Strategia de transport şi logistică **Parteneriate şi FF:** Împrumuturi şi granturi adiţionale din partea BERD, BEI, CE, MCC şi China	
6. Valoarea fondului rutier sporită de la 8,4 miliarde USD în 2007.	**Rezultatul 6 este nemonitorizabil.** Estimarea valorii fondului rutier în Moldova încă nu se face regulat. Cea mai recentă estimare completă a valorii fondului rutier a avut loc la începutul anului 2010 şi a indicat o valoare a fondului rutier de 4,5 miliarde USD. Cu toate acestea, această cifră a fost obţinută prin utilizarea unei metodologii diferite şi nu este comparabilă cu cifra de bază de 8,4 miliarde USD. Mai mult decât atât, această cifră se bazează pe sondajul privind starea drumurilor realizat la sfârşitul lui 2009 şi nu reflectă efectele investiţiilor în drumurile noi şi a cheltuielilor majorate semnificativ de întreţinerea a drumurilor în ultimii trei ani. S-a estimat că circa 450 milioane USD au fost investite în reabilitarea şi întreţinerea drumurilor între 2010 şi 2012. De aceea este posibil ca evaluarea fondului rutier, dacă ar fi realizată acum în baza metodologiei din 2010, ar indica o valoare puţin mai mare de 4,5 miliarde USD, deşi nu e posibil de afirmat că ea va depăşi 8,3 miliarde USD.	**Împrumut activ/finalizat:** Creditul AID pentru Proiectul de susţinere a programului sectorului drumurilor **Parteneriate şi FF:** Grantul CE pentru Dezvoltare regională şi protecţie socială (componenta drumurilor)	
Obiectiv strategic 3: Reducerea vulnerabilităţii energetice prin îmbunătăţirea eficienţ ei energetice şi sporirea diversificării resurselor energetice			
7. Reducere de zece procente în intensitatea	**Rezultatul 7 a fost realizat.** Noua Lege cu privire la energie a fost adoptată	**Împrumut activ/finalizat:** Energie 2, inclusiv Finanţarea Adiţională	Proiecte de investiţii şi AT finanţate de Banca Mondială şi fondurile canalizate cu alţi donatori

energetică măsurată prin volumul total de energie primară utilizată (TEP) per 1.000 USD din PIB la rata PPC.	în decembrie 2009 şi permite Moldovei să satisfacă toate cerinţele şi să devină membru deplin al Tratatului de Instituire a Comunităţii Energiei. În noiembrie 2011 Guvernul a aprobat Programul şi planul de acţiuni de eficienţă energetică, un reper pentru acţiunile şi investiţiile ulterioare în scopul reducerii vulnerabilităţii energetice şi îmbunătăţirii eficienţei energetice. Guvernul a aprobat Conceptul de restructurare instituţională, corporativă şi financiară a Încălzirii Municipale (IM) care permite integrarea verticală a Termocom şi CET şi crearea unei noi companii şi pregătirea planului de restructurare a datoriilor cu Moldovagaz. Indicatorul de intensitate a energiei (2009 – 2011) TEP per 1000 USD din PIB (PPC, anul 2000) 2009 – 0,28 2010 – 0,25 – 10,4 procente reducere 2011 – 0,22 – 11,6 procente reducere Ţintele pentru încălzirea publică au fost depăşite. 217 clădiri (comparativ cu ţinta de 80 de clădiri, inclusiv şcoli, spitale şi case de locuit) au încălzire şi apă caldă pe parcursul întregului an.	(finalizat pe 30 aprilie 2012) **Împrumut planificat:** Îmbunătăţirea eficienţei IM	(Sida, UE, etc.), cât şi coordonarea sporită între donatori, asigură o consistenţă mai bună a consultărilor de politici şi consolidează impactul activităţilor donatorilor.
8. Creştere de zece procente în producţia din surse regenerabile de energie (SRE).	**Rezultatul 8 a fost realizat.** Indicator SRE. Cota SRE în consumul local total brut de energie: 2009 – 3,7 procente 2011 – 6 procente – o creştere de 38 procente CE şi Sida au oferit susţinere sub formă de AT (executat de BERD) Guvernului şi ANRE pentru a lucra asupra tarifelor fixe pentru SRE. Tarifele fixe au fost elaborate şi sunt supuse discuţiilor publice. La momentul de faţă, Guvernul Moldovei pregăteşte proiectul de modificări pentru Legea energiei regenerabile care va introduce rezultatele AT privind tarifele fixe.	**AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** FF Sida privind finanţarea reformei sectorului energetic şi a îmbunătăţ irilor eficienţei PPIAF: Proiectul de îmbunătăţire a asigurării cu energie electrică în Chişinău AT de îmbunătăţire a asigurării cu energie electrică în Chişinău AT de Reformă a sectorului de încălzire municipală Studiul privind Subvenţiile pentru serviciile comunale (DFID)	

9. Recuperarea costurilor tarifelor la încălzire, gaz şi electricitate pentru toate categoriile de consumatori ajunge la 100 procente, în timp ce ratele de colectare a plăţilor rămâne la nivelul de circa 95 procente (pentru gaz şi electricitate) şi 90 procente pentru încălzirea municipală.	**Rezultatul 9 a fost realizat.** Tarifele pentru IM în Chişinău au fost aprobate de ANRE începând cu ianuarie 2010. Toate tarifele sunt la nivelul recuperării costurilor. Colectarea plăţilor pentru gaz (96,6 procente) şi electricitate (99,2 procente) au atins ţinta. Tarifele la gaz, electricitate şi încălzire sunt stabilite la nivelul recuperării depline a costurilor pentru toate categoriile de consumatori. Colectarea plăţilor pentru **încălzirea municipală este de circa 90 procente** şi este în conformitate cu **nivelul ţintă**. Durabilitatea fiscală a sectorului rămâne o preocupare din cauza datoriei anterioare a sectorului IM din Chişinău pentru gaz în sumă de 250 milioane USD (3,5 procente din PIB). Conceptul recent de restructurare a IM urmează a fi implementat prompt şi integral, inclusiv restructurarea instituţională, corporativă şi financiară şi deservirea ordonată a datoriei reprogramate pentru gazul importat. De asemenea, continuă eforturile de îmbunătăţire a mediului de reglementare.	Notă de politici cu privire la energie Note de politici pentru Guvernul Republicii Moldova Parteneriate şi FF: CDCF – ERPA Încălzirea cu biomasă în Moldova CDCF – Conservarea Energiei şi Reducerea Emisiilor **CFI:** Servicii de consultanţă şi investiţii în scopul promovării PPP, linii de credit pentru băncile locale destinate eficienţei energetice.	Implementarea şi realizarea cu succes a proiectelor finanţate de Banca Mondială duce la diminuarea riscurilor şi sporirea atractivităţii pentru investiţii viitoare. Pe lângă aceasta, rezultatele bune obţinute în cadrul acestor proiecte îndeamnă Beneficiarii să întreprindă paşi viitori în aceeaşi direcţie, sporind astfel durabilitatea proiectelor.
Obiectiv strategic 4: Competitivitate agricolă			
10. Numărul de întreprinderi agricole cu certificate de calitate recunoscute internaţional a crescut de la 30 în 2007 la 80 la sfârşitul anului 2011.	**Rezultatul 10 a fost realizat.** Un număr total de 125 întreprinderi agricole (ceea ce a depăşit ţinta de 80) au primit certificate de calitate recunoscute internaţional: 90 – ISO9000, 22 – HACCP şi 13 – GlobalGap.	**Împrumut activ/finalizat:** Finanţarea Adiţională pentru Proiectul de servicii şi investiţii rurale 2 Finanţarea Adiţională pentru Proiectul de ameliorare a competitivităţii 2 Proiectul de adaptare şi diminuare a riscurilor de dezastrelor Proiectul de competitivitate agricolă **Împrumut planificat:** OPD de Competitivitate **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Note privind Securitatea alimentară AT de Competitivitate agricolă Memorandumul Economic de Ţară Note de politici pentru Guvernul Republicii	Succesul agriculturii şi producătorilor agricoli dintr-o economie deschisă mică este determinat în mare parte de competitivitatea internaţională a produselor. Provocarea pentru agricultura moldovenească este una majoră, întrucât conformarea la prevederile SFS ale UE sunt obligatorii pentru Acordul de Asociere cu UE. Vor fi necesare eforturi şi resurse semnificative pentru a realiza agenda vastă de implementare a SFS. Lipsa unei strategii de dezvoltare rurală şi a politicilor/instrumentelor de politici reprezintă o lacună gravă în conturarea agendei de creştere şi dezvoltare durabilă a ţării. Moldova are oportunitatea de a beneficia de fondurile UE ENPARD pentru susţinerea agriculturii şi dezvoltării rurale prin investiţii direcţionate în ţările învecinate ale UE. Pentru a beneficia de această oportunitate importantă, Guvernul

		Moldova AT de Revizuire a politicilor şi bugetare în sectorul agricol	Moldovei trebuie să acţioneze rapid şi ferm în soluţionarea lacunelor juridice, instituţionale şi de politici în domeniul dezvoltării rurale în vederea conformării la principiile UE de alocare ENPARD.
11. Folosirea mai eficientă a informaţiei despre piaţă şi a cunoştinţelor tehnice de rând cu lanţul valoric din agricultură duc la următoarele (după cum a fost măsurat în 6 sate pilot în comparaţie cu linia de bază şi cazurile de control: (a) o valoare mai înaltă a producţiei şi o variabilitate mai redusă, (b) mai puţine gospodării agricole care realizează pierderi şi (c) productivitate totală mai înaltă în gospodăriile agricole cercetate. a. Activităţi de reparcelare implementate în încă 40 sate, pe lângă cele 6 sate pilot. b. Gradul de pregătire al producătorilor agricoli la riscurile climaterice consolidat prin informare despre tehnicile practice de adaptare, adică granturi/demonstraţii despre adaptarea la riscurile climaterice, în baze pilot: cel puţin 50 granturi de investiţii au fost acordate şi introduse pe terenurile de demonstrare.	**Rezultatul 11 a fost realizat.** **11.1. Realizat** O medie de 40 procente din populaţia satelor au participat la reparcelarea terenurilor implementată într-un prim efort care a cuprins 6 sate; o medie de 20 procente din populaţia satelor au participat în 40 sate suplimentare. Evaluarea impactului satelor pilot a fost efectuată în 2011, indicând îmbunătăţire generale ale eficienţei operaţiunilor gospodăriilor agricole. În cadrul PISR II au fost create 1.038 afaceri rurale (până la sfârşitul lui septembrie 2012), cu o rată de supravieţuire în primul an de aproape 100 procente, fiind create 2645 locuri de muncă. **11.2. Realizat** Creşterea împrumuturilor pentru sectorul agricol şi rural a depăşit ţintele. Ele au ajuns la suma de 4,02 miliarde MDL la sfârşitul lui mai 2012 (comparativ cu ţinta de 2,85 miliarde MDL pentru 2012 şi o linie de bază de 2,14 miliarde MDL). Au fost acordate peste 60 granturi de investiţii pentru adaptarea la riscurile climaterice. Peste 35.000 de producători agricoli au beneficiat de instruiri şi au participat la evenimentele de demonstrare pe teren a investiţiilor agricole rezistente la climă.	AT de Reducere a vulnerabilităţii la schimbarea climei a sistemelor agricole în Moldova **Parteneriate şi FF:** Proiectul de Competitivitate agricolă (FGM) Proiectul de Control al poluării agricole(FGM) Suportul Sida pentru PISR 2 AT GFRP de Securitate alimentară în Moldova **AAC planificate:** Suportul în elaborarea ALSAC în agricultură Activitatea consecutivă în domeniul reformei structurale şi a competitivităţii Cercetarea de măsurare a abilităţilor **CFI:** Finanţare directă a companiilor de afaceri agricole, linii de credit băncilor locale care împrumută sectorului afacerilor agricole şi zonelor rurale. Acestea vor fi completate de extinderea de către CFI a serviciilor de consultanţă în sectorul afacerilor agricole şi pentru întreprinderi mici şi mijlocii.	
PILONUL II. DIMINUAREA RISCURILOR SOCIALE ŞI DE MEDIU, CONSOLIDAREA CAPITALULUI UMAN ŞI PROMOVAREA INCLUZIUNII SOCIALE			
Obiectiv strategic 5: Incluziune mai mare şi protecţie socială mai bună			
12. Îmbunătăţirea echităţii şi incluziunii: a sporit acoperirea şi a menţinut exactitatea direcţionării Programului Ajutor Social: • 20 procente din populaţia	**Rezultatul 12 a fost realizat parţial, unele repere rămânând în urmă.** Acoperirea cuintilei cele mai sărace cu beneficiile Ajutorului Social s-a majorat de la 14,3 procente la 14,9 procente între 2010 şi 2011. Ţinta de 20 procente de acoperire a fost	**Împrumut activ/finalizat:** Servicii de sănătate şi asistenţă socială (SSAS), inclusiv Finanţare Adiţională Fondul de investiţii sociale 2 Proiectul de consolidare a eficacităţii reţelei de	SPT pentru 2009-2013 a stabilit rezultate prea optimiste într-o perioadă de timp relativ scurtă, în special în contextul reformelor sensibile la aspectele politice ceea ce de regulă durează mai mult decât a fost anticipat. Cooperarea cu alţi donatori a fost critică.

din cea mai săracă cuintilă au primit beneficii AS. • Exactitatea direcționării este menținută în așa fel ca cel puțin 65 procente din transferurile de Ajutor Social să ajungă la cea mai săracă cuintilă a populației. • Cheltuielile pentru beneficii pe categorii s-au redus cu 22 procente. Sporirea consolidării dintre eficiența alocării și beneficiile pe categorii în vederea extinderii durabile din punct de vedere fiscal a Programului Ajutor Social: • Eficacitate administrativă, guvernare și transparență sporită. • Timpul necesar de obținere a rezultatului în prelucrarea cererii pentru Ajutor Social, inclusiv verificare și decizia de eligibilitate, s-a redus la 25 zile. • Numărul sporit de cetățeni moldoveni care cunosc ce e Ajutorul Social (creștere de 5 procente de la linia de bază). • Introducerea Procesului Sistemului Informațional Automatizat de Asistență Socială (SIAAS) este lansat. • Inspectoratul Social este creat și operează.	stabilită pentru 2016. Șaptezeci și șapte procente din beneficiile de Ajutor Social au mers în 2011 la cuintila cea mai săracă a populației. Programul este unul din programele cele mai bine direcționate de asistență socială de ultimă instanță în regiunea EAC. Guvernul Moldovei continuă consolidarea beneficiilor pe categorii. Programul costisitor și ineficient de compensații nominative bazate pe categorii a fost în cele din urmă anulat la mijlocul lui 2012. Aceasta a contribuit la reducerea cheltuielilor pentru beneficii pe categorii cu peste 50 procente în 2012, comparativ cu 2010, eliberând resurse bugetare pentru extinderea în continuare a Programului Ajutor Social. Eficacitatea administrativă în sistemul de asistență socială rămâne o problemă. Timpul mediu de decizie pe țară pentru prelucrarea cererilor pentru Ajutor Social depășește termenul legal de 30 zile. Crearea unui sistem informațional modern de management (SIAAS) este o contribuție critică pentru îmbunătățirea administrării beneficiilor de Ajutor Social. Însă dezvoltarea SIAAS este afectată de multiple întârzieri. Implementarea sa în 2013 va contribui la sporirea eficacității administrării beneficiilor la diferite nivele ale Guvernului. Mai mult decât atât, se preconizează că administrarea beneficiilor va fi consolidată printr-o supraveghere și control mai bun, efectuat de Inspectoratul Social care a fost creat în 2011. Vizibilitatea Programului Ajutor Social a crescut cu 6 procente între 2010 și 2011.	protecție socială (CERPS) **Parteneriate și FF:** Grantul CE de dezvoltare regională și protecție socială în Moldova (componenta socială) Grantul pentru a doua Finanțare Adițională pentru Proiectul Fondul de investiții sociale în Moldova (Sida) Participare comunitară în regiunea post-conflict (Japonia) FF SPRI **FF planificat:** Grantul PHRD D&D pentru integrarea copiilor cu dezabilități și necesități speciale de educație	Colaborarea cu FMI a fost importantă pentru consolidarea beneficiilor în programele urmărite, în același timp menținând pachetul bugetar general. Rapoartele analitice realizate de alți donatori (de exemplu, Raportul DFID privind reformarea programului de Asistență Socială Direcționată) au contribuit la informarea susținerii acordate de Banca Mondială în sector. Exploatarea sinergiilor în cadrul portofoliului Băncii Mondiale a funcționat și mai rămâne loc de mai mult. OPD în combinație cu finanțarea bazată pe rezultate (FBR) s-a dovedit a fi eficace în conturarea reformelor de politici în scopul îmbunătățirii exactității direcționării Ajutorului Social și extinderii acoperii acestuia către populația extrem de săracă. FBR a susținut și implementarea reformelor de politici prin oferirea unor contribuții ajustate și susținere cu expertiză din partea Băncii Mondiale. Cooperarea și sinergiile dintre proiectele SSAS și CERPS și FISM II și Granturile CE s-au dovedit a fi benefice atât pentru Banca Mondială, cât și pentru client. În baza acestor succese se poate face mai mult pentru stabilirea legăturii dintre reformele în sănătate și cele asistență socială (spre exemplu, prin transformarea unui număr de spitale în instituții de asistență socială) sau prin folosirea experienței FISM de ajutare a raioanelor în planificarea prestării eficace a serviciilor de asistență socială. Succesul și durabilitatea reformelor de consolidare a echității depinde în mare măsură de cât de bine sunt gestionate programele și obiectivele lor comunicate publicului larg, cât și de modul în care „învingătorii" sau „învinșii" potențiali își percep rezultatele. Privind înainte, eforturile de consolidare a susținerii publice și asigurarea înțelegerii de către toate părțile interesate vor fi cruciale pentru succesul și durabilitatea politică a acestor reforme.

13. Noul calcul iniţial al pensiilor bazat în întregime pe contribuţiile achitate efectiv (valorizate cu creşterea salariului) şi valoarea reală a pensiilor păstrată (indexată cu rata de inflaţie). • Vârstă de pensionare mai durabilă din punct de vedere statistic – egalizarea vârstei de pensionare şi majorarea pentru ambele sexe cu perioade de 6 luni într-un an calendaristic.	**Rezultatul 13 nu a fost realizat** din cauza lipsei progresului în domeniul reformelor de pensii. În 2011 a fost realizat careva progres în prelungirea perioadei de calcul în formula beneficiilor de pensie. Perioada de calcul a fost stabilită să se majoreze treptat de la 30 la 35 ani, cu 6 luni pe an. Totuşi, aceasta este o majorare destul de lentă care se aplică doar pensionarilor bărbaţi şi această măsură propriu-zisă pare să aibă un impact modest asupra bugetului de pensii. Mai mult decât atât, efectul acestei politici pare să fie diluat de lipsa valorizării (cu creşterea salariului) veniturilor anterioare ale noilor pensionaţi. În plus, determinarea beneficiilor încă se bazează pe salariile declarate în loc de contribuţiile achitate. Aceasta slăbeşte legătura dintre contribuţiile achitate şi nivelul beneficiilor de pensie şi, prin urmare, stimulenţii de a participa şi contribui la sistem. Nici regulile de indexare nu au fost schimbate. Vârsta de pensionare nu a fost majorată.	**AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Memorandumul Economic de Ţară Nota de politici cu privire la pensii Actualizare privind sărăcia şi AT Note de politici pentru Guvernul Republicii Moldova Impactul crizei financiare internaţionale asupra remitenţelor lucrătorilor, migraţiei şi sărăciei în Moldova **AAC planificate:** AAC de Programare DU	Lecţiile menţionate la rezultatul 12 de mai sus sunt valabile şi pentru politicile cu privire la pensii, inclusiv considerarea la timp şi în detaliu a aspectelor economiei politice ale acestei reforme care este iarăşi una de redistribuire; consolidarea canalizării resurselor prin parteneriate cu FMI şi alţi parteneri donatori în vederea influenţării mersului şi aprofundării reformelor; stabilirea sinergiilor cu alte operaţiuni în desfăşurare/viitoare (de exemplu, cu MFP 2 pentru o colectare mai bună a contribuţiilor). Mai mult decât atât, angajamentul continuu este esenţial pentru menţinerea relevanţei consultanţei oferite de Banca Mondială în domeniul politicilor şi prevenirea Guvernului Moldovei să schimbe accentul reformei de pensii de pe cele mai acute probleme în pilonul PAYG. Următoarele angajamente în reforma de pensii ar putea garanta abordarea Băncii Mondiale referitoare la acţiunile de advocacy – acolo unde încă lipseşte un simţ al proprietăţii suficient şi suport public pentru reformele necesare şi eforturile Băncii Mondiale se vor concentra în consecinţă pe crearea unui consens mai mare şi solicitarea schimbării.
Obiectiv strategic 6: Sporirea calităţii educaţiei şi a accesului la aceasta în conformitate cu ODM			
14. Accesul sporit la programe preşcolare de calitate de la 71,1 procente în 2008 la 75 procente în 2011 pentru copii cu vârsta de 3-6 ani şi de la 77,1 procente în 2008 la 85 procente în 2011 pentru copiii cu vârsta de 5-6 ani.	**Rezultatul 14 a fost realizat.** Creşteri semnificative în ratele brute de înmatriculare preşcolară, atingând 77,1 procente în 2010 pentru copiii cu vârsta de 3-6 ani li 97,7 procente în 2010 pentru copiii cu vârsta de 6 ani. 6,4 procente din numărul total de instituţii preşcolare renovate şi amenajate; aproximativ 34 procente din învăţătorii preşcolari instruiţi şi 37,5 instituţii preşcolare asigurate cu materiale de instruire şi de învăţare. Politici noi elaborate şi aplicate în instituţiile preşcolare: programe şcolare centrate pe copii, standarde de dezvoltare a educaţiei timpurii şi standarde profesionale pentru învăţători, curriculum pentru învăţători înainte şi în timpul ocupării funcţiei şi ghiduri aferente. Noul grant PGE (în vigoare din martie 2012) planifică să consolideze în continuare toate	**Parteneriate şi FF:** Educaţie pentru Toţi – Iniţiativă de Acţiune Rapidă (EPT-IAR) Faza Preşcolară II (Grant) – încheiat în noiembrie 2010 Educaţie pentru Toţi – Iniţiativă de Acţiune Rapidă Faza III/Parteneriat global pentru educaţie (Grant PGE) – în vigoare în martie 2012 **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** FF-EPDF Moldova – încheiat pe 31 august 2012	Grantul EPT-IAR a fost relevant şi, de rând cu alte proiecte care susţin dezvoltarea infrastructurii, a contribuit la realizarea rezultatului preconizat derivat din Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului, stipulate în Strategia Naţională de Dezvoltare a Moldovei. În cadrul următorului Grant PGE, în timp ce Guvernul îşi continuă eforturile de extindere a acoperirii DET şi soluţionarea problemelor de echitate, un accent mai puternic va fi pus pe consolidarea calităţii serviciilor preşcolare. Sunt depuse mai multe eforturi pentru promovarea politicilor naţionale şi a legislaţiei, a unui program de dezvoltare profesională ce ar cuprinde întregul sistem pentru învăţătorii preşcolari, acompaniat de asigurare cu materiale moderne de instruire şi învăţare, un instrument de evaluare a gradului de pregătire pentru şcoală, toate acestea contribuind în termen lung în direcţia persoanelor mai bine educate. Această viziune poziţionează

	realizările menționate mai sus, contribuind la accesul sporit în localitățile rurale cu acces inadecvat la serviciile preşcolare şi la educație preşcolară de calitate.		Moldova în fruntea țărilor participante la Inițiativa de Acțiune Rapidă.
15. Calitate sporită a educației în zonele rurale măsurată de obţ inerea unui număr mai mare de studenți (drept linie de bază Evaluarea Națională pentru clasa a 9-a şi rezultatele la bacalaureat după subiect: realizarea va creşte cu cel puțin 5 procente).	**Rezultatul 15 a fost realizat parțial.** Rezultatele la bacalaureat au crescut cu o medie de 3,2 procente față de linia de bază şi diferența dintre rezultatele rurale şi urbane s-a redus. În 2011 a fost revizuit sistemul pentru examinările de bacalaureat, devenind dificil de raportat progresele în îmbunătăţ irile în rezultatele la testări din cauza problemei de comparabilitate. Se preconizează că pe parcursul următoarei perioade a SPT, calitatea sporită va fi raportată în baza indicatorilor revizuiți şi a măsurărilor îmbunătățite ale rezultatelor/notelor la testări ale elevilor. Performanța Moldovei în PISA este o ilustrare substanțială a provocărilor legate de calitate cu care se confruntă sistemul la moment. Rezultatele PISA 2009 Plus arată că performanța pe țară în rândul elevilor de 15 ani în citire, matematică şi ştiințe este una din cele mai mici în regiune. Circa 60 procente din elevii de 15 ani din Moldova duc lipsă de nivelele de bază de capacitate de citire şi matematică, necesare pentru participarea eficace şi productivă în societate. Aceste rezultate denotă necesitatea de a continua, consolida şi extinde reformele în domeniul programelor şcolare, evaluării elevilor, instruirii învățătorilor şi elaborării manualelor.	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul Educație de calitate în zonele rurale, inclusiv Finanțare Adițională Fondul de investiții sociale 2, inclusiv Finanțare Adițională **Împrumut planificat:** Proiectul Reforma educației **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Memorandumul Economic de Țară Note de politici pentru Guvernul Republicii Moldova **AAC planificate:** Analiza cheltuielilor publice, capitolul educație/notă (de sine-stătător)	Proiectul Reforma educației în Moldova va susține Guvernul Republicii Moldova în implementarea reformelor ce consolidează calitatea educației prin implementarea standardelor de asigurare a calității pentru şcolile beneficiare; modernizarea instruirii şi remunerării învățătorilor şi directorilor de şcoli; îmbunătățirea sistemelor de evaluare a studenților şi a calității datelor şi sistemelor de management, participare în PISA 2015.
16. Eficacitate îmbunătățită a cheltuielilor pentru educație 16.1. Finanțarea în baza formulei elaborată în 2009 va fi pilotată în 2 raioane până în 2010. 16.2. Mărimea medie a clasei majorată de la 22 elevi în zonele urbane şi 18 elevi în zonele rurale în 2007 la 23 elevi în zonele urbane şi 19 elevi în	**Rezultatul 16 a fost realizat parțial.** Cu susținerea Proiectului în desfăşurare, Guvernul a pilotat începând cu 2010 optimizarea şcolilor şi finanțarea în bază de formulă în două raioane (Căuşeni şi Râşcani) şi a depăşit obiectivele originale prin extinderea finanțării în bază de formulă la nouă raioane rurale suplimentare şi două municipii urbane în ianuarie 2012. Aceasta a rezultat în majorări ale mărimii clasei până la sfârşitul anului şcolar 2011/2012, moment în care o treime din raioanele țării implementau schema finanțării per student în şcoli, aducând o creştere de 1	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul Educație de calitate în zonele rurale, inclusiv Finanțare Adițională Fondul de investiții sociale 2, inclusiv Finanțare Adițională **Împrumut planificat:** Proiectul Reforma educației **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Memorandumul Economic de Țară Note de politici pentru Guvernul Republicii	În baza unei activități serioase în domeniul politicilor efectuată de Banca Mondială, Guvernul s-a lansat într-un nou program ambițios de reforme, obiectivele principale ale căruia sunt de a spori calitatea educației şi de asigura folosirea eficace a alocărilor financiare. Acest angajament a fost consolidat consecutiv prin adoptarea de către Parlament a unui pachet de modificări foarte necesare şi revoluționare la legile existente, care vor permite implementarea măsurilor de reformă a eficacității, crearea spațiului fiscal pentru intervenții sporite în vedere îmbunătățirii calității educației. Se preconizează că impactul acestor

zonele rurale până în 2012.	procent în mărimea clasei în întreaga țară. Mărimea clasei a crescut în primele două raioane pilot, Căuşeni şi Râşcani, cu 2,3 procente şi 3,3 procente respectiv, din momentul lansării pilotului. Totuşi, Moldova rămâne puțin în urmă în atingerea obiectivelor referitoare la majorarea mărimii clasei. Mărimea clasei în zonele urbane a crescut doar la 22,4, în timp ce în zonele rurale a scăzut la 17,4. Modificările legale aprobate în aprilie 2012 au creat un mediu favorabil pentru reforma eficacității în întreaga țară prin introducerea finanțării per student în legea privind finanțele publice; schimbările în titlul de proprietate asupra şcolilor de la primării la consiliile raionale a urmărit să susțină eforturile de optimizare la nivel de raion. În rezultat, finanțarea per student a fost implementată în întreaga țară în ianuarie 2013.	Moldova **AAC planificate:** Analiza cheltuielilor publice, capitolul educație/notă (de sine-stătător)	acțiuni de reformă va fi văzut doar la sfârşitul următoarei perioade a SPT.
Obiectiv strategic 7: Îmbunătățirea accesului la sănătate, servicii de apă şi canalizare şi a calității acestora şi reducerea degradării mediului şi a pericolelor pentru sănătate			
17. Eficacitate sporită în utilizarea resurselor în sectorul sănătății, măsurată de o utilizare mai mare a serviciilor de asistență primară.	**Rezultatul 17 a fost realizat parțial.** 39 centre de asistență primară reabilitate şi 15 la etape avansate a lucrărilor. 74 prestatori de asistență primară contractați direct de CNAM până la sfârşitul lui 2012, de la 4 în 2007. Program de instruire revizuit pentru personalul şi managerii instituțiilor de asistență medicală primară aprobat şi implementat. 62 protocoale medicale standardizate pentru asistența primară produse. Vizitele de asistență primară pe persoană pe an au crescut de la 2,7 în 2008 la 2,8 în 2012.	**Împrumut activ/finalizat:** Servicii de sănătate şi asistență socială, inclusiv Finanțare Adițională Proiectul Gripă Aviară Proiectul național de alimentar cu apă şi canalizare Fondul de investiții sociale 2, inclusiv Finanțare Adițională Activitatea analitică BOOST în sectorul de sănătate Programul OMS de AT în sectorul de sănătate **Împrumut planificat:** Proiecte noi bazate pe rezultate în sectorul asistenței medicale în AF 2015	Indicatorul are valabilitate dubioasă, pentru că eficacitatea sporită a folosirii resurselor nu poate fi măsurată prin numărul majorat de vizite la medicii de familie. PSSAS a investit intensiv în renovarea infrastructurii rurale de asistență primară cu rezultate tangibile. Totuşi, mai puțin de o treime din numărul total de CAP au fost renovate. Mai important este că există alte variabile esențiale, cum ar fi sistemele de plată, stimulenții şi capacitatea de gestionare, care sunt mai importanți decât infrastructura, în calitate de determinanți ai eficienței sectorului şi PSSAS a lucrat activ la toate aceste dimensiuni, cu rezultate variabile.
18. Accesul îmbunătățit la servicii de sănătate de calitate.	**Rezultatul 18 a fost realizat parțial.** Planul general al spitalelor finalizat şi aprobat în 2010: Hotărârea Guvernului nr. 379 din 7 mai 2010 privind Programul de dezvoltare a asistenței medicale spitaliceşti pe anii 2010-2012.	**Împrumut activ/finalizat:** Servicii de sănătate şi asistență socială, inclusiv Finanțare Adițională PPP în Sănătate în (CFI) Grantul IDF de consolidare a strategiei Sistemului Informațional de Management în	A avut loc o îmbunătățire tangibilă în calitatea serviciilor specifice, dar mult mai mult trebuie făcut: crearea protocoalelor clinice, procese de sporire a calității în toate spitalele şi recalificarea medicilor în vârstă. Accesul la asigurare a crescut în ultimii patru ani, dar mai sunt necesare acțiuni pentru a reduce plățile din fonduri proprii.

	Noul sistem de grupuri de diagnoză pilotat în 7 spitale. Cadrul legislativ pentru PPP creat şi PPP pilot iniţiate. 80.6 procente din populaţia rezidentă este asigurată în 2012 şi sunt disponibile reduceri pentru obţinerea asigurării de către persoanele angajate pe cont propriu. Asistenţa primară este gratuită şi pentru populaţia neasigurată. Numărul posturilor vacante de medici de familie în zonele rurale a scăzut de la 20 procente la 15 procente. Nivelul de satisfacţie al cetăţenilor cu serviciile publice de sănătate a crescut puţin de la 42,7 procente la 44,6 procente.	Sănătate JSDF pentru hepatita B şi C Programul OMS de AT în sectorul de sănătate **Împrumut planificat:** Proiecte noi bazate pe rezultate în sectorul asistenţei medicale în AF 2015	
19. Cotă sporită a populaţiei cu asigurare medicală. Linia de bază: 76,7 procente din populaţie acoperită de asigurare medicală (2007) Ţintă: 80,8 procente din populaţie acoperită de asigurare medicală (2010)	**Rezultatul 19 a fost realizat parţial.** Asigurarea medicală a fost extinsă pentru a include beneficiarii de asistenţă socială; stimulenţi pentru alte grupuri vulnerabile şi producători agricoli introduşi şi aprobaţi. În 2012 80,6 procente din populaţia rezidentă este asigurată. Finanţarea adiţională a susţinut distribuţia pachetelor alimentare la 11,6 femei însărcinate şi care alăptează şi 10 procente de copii sub vârsta de 2 ani drept răspuns la criza financiară şi economică. Implementarea de succes a proiectului Gripă aviară a stabilit capacitatea de a monitoriza şi răspunde la izbucnirile de boli infecţioase, atât în sectorul veterinar, cât şi în cel de sănătate umană.	**Parteneriate şi FF:** Servicii de sănătate şi asistenţă socială, inclusiv Finanţare Adiţională Proiectul de Competitivitate agricolă (FGM) Grantul CE de Dezvoltare Regională (componenta apă şi canalizare – staţia de tratare a apelor reziduale în oraşul Orhei) JSDF pentru hepatita B şi C Programul coordonat în sectorul de Sănătate (UE) Gestionarea şi distrugerea stocurilor POPS (FGM, Olanda, Canada) **Împrumut planificat:** Proiecte noi bazate pe rezultate în sectorul asistenţei medicale în AF 2015	Lacuna dintre promisiunile Guvernului şi ce se poate realiza este cauza principală a plăţilor neoficiale. Guvernul a încercat să reducă volumul plăţilor prin majorarea medicamentelor rambursabile celor asiguraţi, de rând cu alte măsuri, dar situaţia fiscală, criza din 2008 şi lipsa dorinţei din partea guvernului de a investiga modelul existent de finanţare şi pachetul de beneficii au împiedicat un progres mai mare în înlăturarea acestei lacune.
20. Proporţie majorată a populaţiei cu acces durabil la surse de apă mai bună, urban şi rural (Indicatorul 29 ODM: până în 2010 (AF 2011) 57 procente şi până în 2015 (AF 2016) 68,5 procente.	**Rezultatul 20 a fost realizat parţial.** Finanţarea strategiei de sector revizuită (finanţată de CE/ADA). Proiectul naţional de alimentare cu apă şi canalizare a fost supus unor restructurări majore, printre care o revizuire a rezultatelor proiectului şi a indicatorilor de monitorizare şi evaluare. Restructurarea a fost finalizată în 2012. În iunie 2012 665 persoane erau asigurate cu acces la sursă de apă mai bună în cadrul acestui		Conform raportului Programului comun de monitorizare din 2012, indicatorul 29 ODM era deja la nivelul de 93 procente în 2000 şi a atins 96 procente în 2010. O lecţie constă în faptul că pentru noul SPT rezultatele trebuie să fie definite mai clar. Gradul de pregătire insuficient al proiectului a împiedicat obţinerea consecutivă a rezultatelor SAT pe parcursul acelei perioade. Definirea unor linii de bază şi ţinte realiste şi cuantificabile la nivel de proiect este importantă

	proiect. Lucrările urmau să asigure un număr suplimentar de 5,970 persoane în faza de încheiere. Agricultură (în timp ce o evaluare procentuală a realizării nu este posibilă din cauza lipsei unei ținte, sporirea vizibilității publice a problemelor de mediu în agricultură este semnificativă).		înainte de implementare în scopul estimării contribuției potențiale a proiectului la obiectivele SAT. Standardele tehnice naționale sunt sub-optimale din punct de vedere economic şi executarea lor are un impact negativ asupra magnitudinii rezultatelor realizabile cu resurse financiare limitate. Pentru a asigura durabilitatea rezultatelor, trebuie să se atragă o atenția mai mare reformelor de politici sectoriale – politici tarifare şi eficacitatea şi recuperarea costurilor operațiunilor de utilitate.
21. Abilitate consolidată a Serviciului Hidro-meteorologic de Stat de a prognoza vreme proastă şi de a îmbunătăți capacitatea Moldovei de pregătire şi reacționare la dezastrele naturale, măsurată de: • **Pronosticuri mai exacte şi specifice ale condițiilor de vreme;** • **Timp total extins al avertizărilor meteorologice pentru utilizatori, în special Departamentul Situații Excepționale (DSE);** • **Capacitate consolidată de coordonare a răspunsurilor la situații de urgență.**	**Rezultatul 21 a fost realizat parțial.** Serviciul Hidro-meteorologic de Stat este la etapa finală de instalare a unui Radar Doppler, care în momentul în care va fi pus în exploatare va permite pronosticuri mai exacte şi localizate, şi va extinde timpul total de avertizare privind vremea aspră.	**AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** GFDRR: Evaluarea Necesităților după Dezastru (Inundație) în Moldova AT de Reducere a Vulnerabilității față de Schimbarea Climei în Sistemele Agricole **AAC planificate:** AT în Agricultură AT/Dialog privind strategiile de investiții în mediu şi integrarea considerațiunilor de mediu în alte sectoare	
PILONUL III. ÎMBUNĂTĂȚIREA GUVERNĂRII SECTORULUI PUBLIC			
Obiectiv strategic 8: Consolidarea unui serviciu public profesional			
22. Sistem de merite şi etică îmbunătățită pentru funcționarii publici. Conformare de bază cu cerințele de evaluare a serviciului public al UE realizată.	**Rezultatul 22 a fost realizat.** Noua Lege privind serviciul public adoptată în 2009 a introdus un sistem de selectare şi promovare în bază de merite pentru funcționarii publici. Metodele de angajare în bază de merite (concurs şi promovare) au fost folosite în 65 procente de cazuri de ocupare a pozițiilor vacante în serviciul public la nivel central în 2011. Între 2009 şi 2001 a fost observată o tendință în	**Împrumut activ/finalizat:** OPD de Recuperare economică (inclusiv alocarea Mecanismului de răspuns imediat) **Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda)	Parteneriatul cu UE este deosebit de important pentru succesul susținerii reformelor în administrația publică şi serviciul public.

	creştere a angajării în bază de concurs la nivelul guvernului central. (Circa 40 procente de numiri pe posturi de funcționari publici la nivel central s-au făcut prin concurs în 2010-2011, comparativ cu doar 16 procente în 2009).		
23. Sistemul de gestionare a performanței în serviciul public este implementat; scorurile anuale de performanță corespund fiecărei categorii de scoruri	**Rezultatul 23 a fost realizat parțial.** Sistemul de evaluare a performanței personalului a fost introdus în 2009 şi este aplicat de atunci. 86 procente din funcționarii publici au participat la exercițiul de evaluare anuală a performanței în perioada 2009-2011.	**Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator Trust Fund (DFID, Sida, Olanda)	Este nevoie de mai mult timp ca toți participanții să înțeleagă pe deplin sistemul şi să-l folosească corect pentru obținerea rezultatelor dorite (în 2011 94 procente din funcționarii publici evaluați la nivel central au primit scorul de evaluare „bun" (55,7 procente) şi „foarte bun" (38 procente) şi doar 6 procente au primit calificativul „satisfăcător", neexistând cazuri de „nesatisfăcător").
24. Structura remunerării serviciului public s-a îmbunătățit în urma incorporării plăților suplimentare în plata de bază, permițând un bonus de performanță de până la 20 procente.	**Rezultatul 24 a fost realizat.** Legea privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici aprobată în martie 2012 şi Hotărârea Guvernului Nr. 331 privind salarizarea funcționarilor publici au creat bazele pentru introducerea unei structuri salariale noi mai transparente pentru funcționarii publici începând cu aprilie 2012. Cota plății de bază în noua structură de plată depăşeşte 80 procente şi cota bonusurilor e de până la 20 procente.	**AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Evaluarea sistemelor țarii Memorandumul Economic de Țară Note de Politici pentru Guvernul Republicii Moldova **Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda) **AAC planificate:** Activități succesive reformei structurale	
Obiectiv strategic 9: Capacitatea sporită a sectorului public de a elabora şi implementa politici publice			
25. Noile politici de sector sunt în conformitate cu SND, bugetate şi impactul lor este estimat înainte de aprobarea de către guvern. Toate problemele legate de impactul politicilor sunt rezolvate la nivel tehnic înainte de procesul decizional cu privire la politici de către Guvern şi ministere.	**Rezultatul 25 a fost realizat parțial.** Metodologiile de pregătire a Strategiei Naționale de Dezvoltare au fost aprobate şi aplicate. A fost elaborat un sistem de analiză ex-ante a impactului politicilor, care a fost introdus în anumite domenii de politici, dar încă nu este aplicat în mod universal.	**Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda) **Împrumut planificat:** OPD de Competitivitate	
26. Îmbunătățirea coordonării politicilor şi a capacității de răspuns, măsurat de majorarea indicatorul EPITde la 3,5 la cel puțin 4,0.	**Rezultatul 26 a fost realizat.** Coordonarea politicilor este îmbunătățită prin restructurarea instituțională; în 2008 a fost introdusă funcția de coordonare a politicilor în Cancelaria de Stat care a sporit eficacitatea eforturilor de coordonare la nivelul guvernului central; a fost consolidată capacitatea Direcției	**AAC planificate:** Activități succesive reformei structurale **Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda)	

	coordonarea politicilor ş i planificare strategică. Metodologia de elaborare a Planului de dezvoltare instituțională a fost finalizat, aprobat şi aplicat la nivel de autorități centrale. Scorul general EPIT a crescut de la 3,7 (2010) la 3,8 (2011).		
Obiectiv strategic 10: Sporirea transparenței şi asumării responsabilității în gestionarea banilor publici			
27. Îmbunătățirea sistemului de clasificare bugetară, măsurat cu ajutorul scorului PEFA îmbunătăţ it (scorul linei de bază – C, scorul preconizat – A).	**Rezultatul 27 nu a fost realizat.** În 2011 MF a aprobat o nouă clasificare bugetară integrată şi un tabel de conturi în conformitate cu GFS 2001, dar încă nu este pus în aplicare. Implementarea se va face prin FISM, progresul fiind lent, deşi, dacă se va menține pe calea corectă, ar putea fi implementat la timp pentru procesul de pregătire a bugetului pentru 2014. Încă nu a avut loc o îmbunătățire a scorului indicatorului PEFA respectiv.	**Împrumut activ/finalizat:** Proiectul Managementul finanțelor publice	
28. Eficacitate îmbunătățită a auditului extern (scorul PEFA la linia de bază C+, scorul preconizat – cel puțin B).	**Rezultatul 28 a fost realizat.** Sfera de cuprindere, natura şi acțiunile succesive ale auditului extern s-au îmbunătățit, după cum a fost confirmat de o îmbunătățire a indicatorului PEFA respectiv Pi26 de la C+ în 2008 la B+ în 2011. Relevanța auditului Curții de Conturi pentru manageri s-a îmbunătățit şi a fost consolidată capacitatea angajaților CC (după cum este indicat în rezultatele sondajului părților interesate).[1]	**Parteneriate şi FF:** AT pentru Curtea de Conturi – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Olanda)	1. Sentimentul de proprietate a clientului asupra proiectului şi o capacitate de conducere puternică din partea beneficiarului reprezintă cheia pentru succesul proiectelor de dezvoltare instituțională. Deşi calitatea capacității de conducere de regulă nu se află sub controlul Băncii Mondiale, se merită de investit în formularea unei viziuni strategice la începutul etapei de pregătire a proiectului. Abordarea care a funcționat bine anume în cadrul acestui proiect a fost selectarea unui consultant strategic cu reputație internațională pentru conducerea CC, care a fost alături de CC pe parcursul întregii perioade de pregătire şi implementare. Disponibilitatea unei viziuni strategice clar formulate este de asemenea un factor esențial pentru o coordonare eficace a donatorilor. 2. Susținerea dezvoltării unei funcții externe de audit este un element cheie de consolidare a cadrului de asumare a

[1] A se vedea MFI pentru proiectul respectiv pentru mai multe detalii cu privire la rezultatele obținute.

			responsabilității financiare publice și este posibil ca Banca Mondială să aibă un impact în acest domeniu. Instituțiile superioare de audit (ISA) sunt deseori privite ca clienți dificili și uneori Banca Mondială le consideră în afara publicului țintă, pentru că ele sunt independente față de guvern și lasă ca această funcție să fie susținută de alți donatori. Instituțiile superioare de audit sunt într-adevăr clienți unici neexecutivi și necesită o abordare specială la momentul conceptualizării asistenței tehnice cu impact major pentru acestea. Proiectele care le susțin funcționează bine dacă sunt conceptualizate sub forma asistenței direcționate spre o ISA și nu parte a unei operațiuni mai mari implementate de o entitate executivă a guvernului. Aceasta are implicații pentru conceptualizarea programelor Băncii Mondiale de susținere a Reformei Managementului finanțelor publice (MFP).
29. Concurență sporită în achizițiile publice (creștere în procente a valorii tuturor contractelor selectate printr-un proces competitiv).	**Rezultatul 29 a fost realizat.** A fost aprobată Legea achizițiilor publice. Îmbunătățirile substanțiale operate în cadrul legislativ și achizițiile publice sunt în conformitate cu practicile și standardele internaționale. Agenția pentru rezerve materiale, achiziții publice și ajutor umanitar a fost restructurată la sfârș itul anului 2009 și a fost creată Agenția Achiziții Publice (AAP) în cadrul Ministerului Finanțelor. Folosirea achizițiilor dintr-o singură sursă s-a diminuat. Valoarea contractelor directe s-a redus de la 6,2 procente în 2009 la 5,6 procente în 2011, după ce a crescut în 2010 la 11,2 procente din cauza contractării directe în cadrul procedurilor de urgență aplicate ca urmare a inundațiilor severe și instruirea medicilor a sport cu doar o singură agenție de instruire disponibilă. Drept parte a RAPC a fost efectuată evaluarea gradului de pregătire a Achizițiilor Publice Electronice (e-AP). Prima etapă a aplicării e-AP a fost dezvoltată prin contractarea unei companii private de dezvoltare software. Cu	**Parteneriate și FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda) RAPC în 2010 **AAC în curs de desfășurare/finalizate:** Consolidarea capacităților • Dialog continuu • Forumul Achizițiilor Publice în mai 2012 în Albania • Atelierul de lucru de Consolidare a Capacităților în Achiziții în iunie 2012 • Pregătirea și aprobarea Grantului IDF în iunie 2012	Mai există deficiențe în cadrul legislativ și instituțional, care ar putea fi soluționate prin modificarea Legii achizițiilor publice, adoptarea regulamentelor secundare lipsă, inclusiv a documentelor standard de tender și a formelor standard de contracte, îmbunătățirea paginii web actuale a Agenției Achiziții Publice ca să devină pe deplin operațională întru asigurarea unei transparențe mai mari, elaborarea notelor de îndrumare și a manualelor cu scopul de a îmbunătăți gestionarea contractelor, îmbunătățirea programelor de instruire existente și asigurarea unui mecanism independent de examinare a contestărilor. Suportul continuu în consolidarea sistemului achizițiilor publice s-ar putea concentra pe următoarele: • Activități succesive RAPC (legislație, documente standard de tender) • Monitorizarea de către părți terțe • E-Achiziții (Grantul IDF) • Activități de informare și de consolidare a capacităților, inclusiv gestionarea contractelor.

	toate acestea, lipsa resurselor financiare şi a unei decizii finale privind modelul de afaceri al e-AP au întârziat implementarea sistemului.		
30. Îmbunătățirea capacității şi managementului TIC în sectorul public.	**Rezultatul 30 a fost realizat parțial.** Proiectul de Transformare electronică a guvernării a asigurat instruirea a 200 funcționari publici în managementul TIC.	**Împrumuturi active:** Proiectul managementul finanțelor publice Proiectul de transformare electronică a guvernării **Împrumut planificat:** Managementul finanțelor publice 2 **Parteneriate şi FF:** AT pentru Administrația publică – Fond Fiduciar Multi-Donator (DFID, Sida, Olanda) Dezvoltarea strategică a Curții de Conturi (DFID, Olanda) Grantul Olandez pentru cofinanțarea proiectului MFP Grantul Succesor pentru Proiectul MFP (Sida) Consolidarea capacităților de instruire şi instruirea referitoare la managementul finanțelor publice (Sida) Grantul IDF pentru consolidarea capacităților în proiectul contabilitatea sectorului public din Moldova Fondul Fiduciar de transformare electronică (Olanda) **AAC în curs de desfăşurare/finalizate:** Analiza cheltuielilor publice 2012 Evaluarea sistemelor de țară Memorandumul Economic de Țară Note de politici pentru Guvernul Republicii Moldova Raportul de evaluare a achizițiilor din țară Analiza cheltuielilor publice 2 Analiza cheltuielilor publice 2011 AT Dezvoltarea electronică a Moldovei Cardul de Raportare al Cetățeanului 2010 Acțiuni succesive ROSC contabilitate şi audit **AAC planificate:** Catalizarea inovațiilor în date deschise AT managementul finanțelor publice Aplicații pentru buna guvernare în Moldova (Mecanismul de monitorizare de părți terțe – Cererea CSF pentru buna guvernare) IDF pentru achiziții publice PEFA (sub conducerea CE)	Există necesitatea unui simț al proprietății guvernului de nivel înalt asupra agendei TIC şi a unei coordonări bune între ministere. De asemenea, Guvernul ar trebui să bugeteze costul de operare al sistemelor înainte de a face investiții capitale.
31. Îmbunătățirea capacității şi managementului TIC în sectorul public: - Centrul de guvernare este creat şi pus în operare (personalul instruit; suportul public pentru e-guvernare majorat de la 53 la 60 procente; procentajul de recuperare a costurilor CeG majorat de la 0 la 20 procente) - Mediul favorabil transformării electronice este prezent, inclusiv cadrele juridice, de politici şi de reglementare (100 seturi de date disponibile pe pagina web Date Deschise ale Guvernului; 2 instituții pun la dispoziție seturi de date pe pagina respectivă) **Îmbunătățirea prestării serviciilor şi transparenței în sectorul public:** - Infrastructura comună de e-Guvernare este creată (procentajul funcționarilor publici care utilizează infrastructura comună de e-guvernare majorat la 5 procente; numărul bazelor de date guvernamentale cu copie de siguranță centrală majorat la 5) - Au fost dezvoltate e-servicii (numărul de tranzacții încheiate prin portalul de servicii guvernamentale majorat la	**Rezultatul 31 a fost realizat parțial.** Activitățile Anului 1 prevăzute în Proiectul de e-Transformare a Guvernării au fost realizate, inclusiv crearea şi punerea în funcțiune a Centrului de e-Guvernare. 214 persoane instruite în cadrul Proiectului. Şase e-servicii finalizate. Seturile de date disponibile pe pagina web Date Deschise ale Guvernului au sporit de la 50 (linia de bază pentru 2010) la 539 (la sfârşitul lui decembrie 2012), ținta fiind de 600 pentru anul 2016. Asimilarea infrastructurii comune de e-guvernare (M-cloud) este la moment de 16 procente, ținta este de 25 procente până în 2016. Portalul Serviciilor Publice lansat pune la dispoziție 299 servicii online, cu 57.000 utilizatori de la lansare.		

100.000 până în 2013; timpul mediu de procesare pentru serviciile publice (licențe pentru afaceri) redus la 3 zile până în 2013).			

TABELUL 1 AL RF SPT: Moldova – Programul de împrumuturi planificat şi realizările efective (AF 2009-2013)

Planurile SPT (la data elaborării SPT)				**STARE (realizat)**		
		Mln. USD			**Mln. USD**	
		AID	**FF**		**AID**	**FF**
2009	Finanțarea Adițională (FA) Energie2			Finanțarea Adițională (FA) Energie2	10	
	CSRS3 (plus FF Olandez şi DFID)					
	FA FISM2			FA FISM2	5	
				Grant FF servicii de sănătate şi asistență socială		7,0
	JSDF Sănătate			JSDF prevenirea hepatitei B şi C în Moldova		1,4
				Finanțare Adițională PISR2	10	
				PHRD Programul de suport comunitar pentru gestionare durabilă şi integrată a pădurilor şi a sechestrului de carbon prin împădurire		1,0
				JSDF Participare comunitară în regiunea post-conflict		1,9
				Proiectul dezvoltarea sectorului forestier comunitar în Moldova		2,6
	Sub-total	**45**		**Sub-total**	**25**	**13,9**
2010	Managementul dezastrelor şi riscurilor climatice (trecut în AF 2011)					
	FF de ameliorare a competitivității			FF de ameliorare a competitivității	24	
	FF PISR2 (trecut în AF 2009)					
	CSRS4 (plus FF Olandez şi DFID) (anulat)			OPD Recuperare economică (plus FF Olandez şi DFID)	25	
	FF sănătate şi asistență socială (trecut în AF11)					
				Grantul suedez pentru al doilea FF pentru FISM2		2,3
				FF FISM2	20	
				Grantul de dezvoltare regională şi protecție socială (CE)		16,6
				Grantul suedez succesor al proiectului managementul finanțelor publice		2,7
	Sub-total	**45**		**Sub-total**	**69**	**21,6**
Sub-total AF 2009-2010		**90**		**Sub-total AF 2009-2010**	**94**	**35,5**

Planurile Raportului de Progres SPT (la data RP)				STARE (realizate şi în desfăşurare)		
		Mln. USD			Mln. USD	
		AID	FF		AID	FF
2011	Managementul dezastrelor şi riscurilor climatice	10		Proiectul de adaptare şi diminuare a riscurilor dezastrelor	10	0,1
	Consolidarea eficacității rețelei de protecție socială	37		Consolidarea eficacității rețelei de protecție socială	37	
	Transformarea electronică a guvernării	20		Transformarea electronică a guvernării	20	
				Grantul Sida pentru Proiectul investiții şi servicii rurale 2		1,7
				Proiectul pilot generarea biogazului din dejecțiile animaliere		0,9
				Proiectul Conservarea solurilor în Moldova		2,9
	Sub-total	**67**		**Sub-total**	**67**	**5,6**
2012	OPD de Competitivitate 1	20				
	FF Servicii de sănătate şi asistență socială	10		FF Servicii de sănătate şi asistență socială	10,2	
	Competitivitate agricolă	20		Competitivitate agricolă	18,0	4,4
				FF Educație	1,0	
				Moldova – Grantul Parteneriatul Global pentru Educație		4,4
				FF Transformarea electronică a guvernării în Moldova		1,5
	Sub-total	**50**		**Sub-total**	**29,2**	**10,3**
2013	OPD de Competitivitate 2 (anulat)	20		OPD de Competitivitate	30	
	Programul Educație pentru rezultate	30		Proiectul Reforma educației (majorat la 40 USD)	40	
	Managementul finanțelor publice 2 (posibil trecut în AF 2014)	20		Proiectul Suport de urgență pentru agricultură	10	
	Sub-total	**70**		**Sub-total**	**80**	**0,0**
Sub-total AF 2011-2013		**187**		**Sub-total AF 2011-2013**	**176,2**	**15,9**
Total AF 2009-2013		**277**		**Total AF 2009-2013**	**270,2**	**51,4**

TABELUL 3 AL RF SPT: Moldova – Program necreditar planificat şi realizări efective (AF 2009-2013)

Planurile SPT (la momentul elaborării SPT)		STARE (realizate)
2009		Note de politici pentru Guvernul Republicii Moldova
	Memorandumul Economic de Țară: Studiul Creşterii în Moldova	
	Autoritățile locale şi servicii comunale	
	Asistență pentru Telecom Moldova	Asistență sectorială pentru Telecom Moldova
	Actualizarea cu privire la sărăcie	AT Actualizarea cu privire la sărăcie
	Notă de politici cu privire la pensii	Notă de politici cu privire la pensii
	Analiza cheltuielilor publice	Analiza cheltuielilor publice
	Strategia de diminuare a riscurilor de pericole în zonele rurale (JSDF)	AT Reducerea vulnerabilității la schimbările climei a sistemelor agricole în Moldova
	Reforma Guvernării şi Sănătății	
	Grantul Reforma Sectorului Financiar (FF Olandez)	FF olandez – AT Reforma Sectorului Financiar în Moldova
	AT Raportare Financiară Corporativă	
2010	Notă de politici cu privire la energie	Studiul de restructurare a încălzirii municipale
	Securitate alimentară	AT Securitate alimentară
	Monitorizarea sectorului financiar	
	Grantul Reforma sectorului financiar (FF Olandez)	Grantul Reforma sectorului financiar (FF Olandez)
	INF Planificarea investițiilor sectoriale	
	Schimbarea climei	
	AT Raportare financiară corporativă	Implementarea reformelor de contabilitate şi audit
	Evaluarea sistemelor țării (RAPC, CFAA, PEFA, etc.)	Raportul de evaluare a achizițiilor în țară
		Analiza cheltuielilor publice 2
		STCM-Moldova
		AT Dezvoltarea electronica a Moldovei
2011	Memorandum Economic de Țară: Studiul creşterii	Memorandum Economic de Țară: Studiul creşterii în Moldova
	Acțiuni succesive ROSC contabilitate şi audit	Acțiuni succesive ROSC contabilitate şi audit
	AT Revizuire politicilor şi bugetare în agricultură	AT Revizuire politicilor şi bugetare în agricultură
	Analiza cheltuielilor publice	Analiza cheltuielilor publice
	AT Monitorizarea sectorului financiar	AT Monitorizarea sectorului financiar
	AT Îmbunătățirea asigurării cu energie în Chişinău	AT Îmbunătățirea asigurării cu energie în Chişinău
		Impactul crizei financiare internaționale asupra remitențelor lucrătorilor, migrației şi sărăciei în Moldova
	Aplicații pentru buna guvernare – Cererea fondului societății civile pentru buna guvernare	Aplicații pentru buna guvernare – Cererea fondului societății civile pentru buna guvernare

	AT Reducerea vulnerabilității la schimbarea climei a sistemelor agricole în Moldova	Programul de dezvoltare a capacității de dezvoltare a funcționarilor public din Moldova în TIC pentru guvernare îmbunătățită și creștere
2012	Acțiuni succesive reformei structurale și de competitivitate	AT Reducerea vulnerabilității la schimbarea climei a sistemelor agricole în Moldova
		Moldova: #10112 Sisteme de plată moderne
	Activitate fiscală programatică (inclusiv studii BOOST)	Boost sănătate
	AT Monitorizarea sectorului financiar	Monitorizarea sectorului financiar
	AT Securitate alimentară	
	AT Competitivitate agricolă	
	AT Eficiență energetică	Moldova: FF Sida Reforma energetică și EE
		Asistență Tehnică Îmbunătățirea asigurării cu energie în Chișinău
		FF ESREI Moldova Componentele 2 și 3: Studiu privind investițiile în IM și Strategia de optimizarea asigurării cu energie
		PPIAF-Moldova: Proiectul de îmbunătățire a asigurării cu energie în Chișinău
	AT Raționalizarea educației	Măsurarea impactului reformei de optimizare a școlilor în Moldova
		PPIAF: MOLDOVA – Suport preliminar pentru privatizarea Mold-Telecom
		Asistență tehnică de răspuns rapid
		MOLDOVA: Studiu de fezabilitate pentru PPP în infrastructura comună bazată pe tehnologia cloud
		Catalizarea inovațiilor de date deschise
		PEFA (cu CE)
2013	Acțiuni succesive reformei structurale și de competitivitate	Chestiuni prioritare în dezvoltarea sectorului privat din Moldova
	Program de evaluare a sectorului financiar	AT Monitorizarea sectorului financiar
	AT Ameliorarea raportării financiare corporative	
	AT Managementul finanțelor publice	
	AT Eficiență energetică (continuare)	AT Eficiență energetică (continuare)
	AT Incluziune și reziliență socială	
		IDF Consolidarea achizițiilor publice
		Facilitarea comerțului prin performanța îmbunătățită a transporturilor și logisticii
		Suport în pregătirea ALSAC în agricultură
		Activitate programatică DU
		AT Note privind securitatea alimentară
		Analiza sectorului municipal de alimentare cu apă
		Cadrul de evaluare a guvernării terenurilor în Moldova

RF SPT Anexa 1: Lecţ iile învăţ ate din activitatea anterioară a Grupului Băncii Mondiale

Conceptul SPT pentru AF14-17 este ancorat atât pe lecţ iile actuale din RF SPT, cât şi pe cele din activitatea anterioară a Băncii Mondiale în ţ ară. O analiză de birou a mai multor evaluări[1] şi documente interne[2] sugerează următoarele concluzii principale.

Raportul precedent de Finalizare a SAT a scos în evidenţ ă mai multe lecţ ii din experienţ a relevantă: (i) suportul direcţ ionat (obiective relativ înguste, bine definite) joacă un rol important în construirea sistemelor ţ ării, sporind capacitatea ministerială şi permite elaborarea şi implementarea politicilor şi strategiilor pe termen mai lung, (ii) ministerele capabile şi angajate sunt un factor critic pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare; (iii) abordările trans-sectoriale şi complementare sporesc eficacitatea intervenţ iilor; (iv) resursele Băncii pot fi direcţ ionate strategic pentru a influenţ a cele ale altor donatori întru obţ inerea impactului optim de dezvoltare; (v) legăturile dintre creş terea economică şi reducerea sărăciei nu sunt încă suficient de bine înţ elese pentru Republica Moldova, şi (vi) guvernarea şi managementul eficace, eficient şi transparent al sectorului public continuă să fie importante pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare.

Evaluarea efectuată de GIE a SAT pentru perioada AF05-08 a coincis cu aceste lecţ ii şi a adăugat o altă observaţ ie importantă - importanţ a (bine ilustrată prin experienţ a Băncii în Moldova) fundamentării strategiilor de ţ ară într-o evaluare realistă a mediului politic pentru implementarea SAT. O astfel de evaluare poate informa în mod pozitiv selectarea domeniilor pentru suport (lecţ ia (i) RF SAT), precum şi strategiile de gestionare a riscurilor de implementare a SAT în vederea maximizării perspectivelor privind rezultatele de succes ale SAT.

Aş a cum s-a solicitat la reuniunea de examinare a Notei de Concept asupra SPT pentru AF14-17, echipa a analizat lecţ iile mai specifice referitoare la angajamentul trecut şi actual al Bancii în agricultură[3], adiţ ional la concluziile generale cu privire la angajament strategic de ansamblu şi dosarul de implementare. Concluziile pot fi generalizate după cum urmează: (i) Depasirea volatilităţ ii înalte şi în creş tere a producţ iei agricole necesită o axare pe elaborarea şi implementarea instrumentelor de diminuare a riscurilor asociate cu vremea şi a măsurilor de adaptare la schimbările climatice, (ii) Realizarea competitivităţ ii şi integrării pieţ ei necesită o axare pe siguranţ a şi calitatea produselor alimentare, inovare şi investiţ ii în infrastructura de piaţ ă şi fortificarea capacităţ ilor producătorilor în vederea asigurării unui acces mai bun pe piaţ ă; (iii) atragerea tinerilor în sector necesită o educaţ ie mai bună pentru fermieri şi stimulente mai eficiente pentru a rămâne şi a activa în acest sector, şi (iv) impulsionarea sinergiilor dintre agricultură şi dezvoltare rurală ar ajuta la abordarea lacunelor instituţ ionale şi de politică în domeniul dezvoltării rurale şi atragerea fondurilor UE PEVADR[4] pentru dezvoltare rurală.

Evaluările efectuate de GIE[5] confirmă aceste constatări la nivel de sector şi adaugă câteva concluzii generale importante: (i) Probabilitatea realizării obiectivelor proiectelor agricole este

[1]Evaluarea GIE a RF SAT (AF05-08 SAT), 2009.
[2]AF05-08 RF SAT Moldova; AF09-13 RF SPT.
[3] Nota asupra Sectorului Agricol al Moldovei şi implicarea Băncii în acest sector.
[4]Programul European de Vecinătate pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală.
[5] Analiza efectuată de GIE a creş terii şi productivităţ ii în agricultură şi sectorul agro-alimentar, 2011. Angajamentul Băncii Mondiale la nivel de ţ ară privind guvernarea şi anticorupţ ia.

mai mică în ţ ările cu o guvernare slabă, iar guvernarea tinde să fie cea mai slabă acolo unde dezvoltarea agricolă are cea mai mare nevoie de sprijinul sectorului public, (ii) Problemele instituţ ionale din cadrul Băncii au influenţ at, de asemenea, rezultatele intervenţ iilor Grupului Băncii Mondiale; (iii) Doar o parte din intervenţ iile Băncii au inclus suport pentru activităţ i agricole axate pe sporirea creş terii productivităţ ii agricole în economiile sărace, bazate pe agricultură (accent deplasat la începutul anilor 1990 de la unul mai îngust, pe agricultură, la unul mai vast cuprinzând sărăcia ş i dezvoltarea rurală, care a condus la o definire mai largă a obiectivelor de creditare în sectorului rural ş i un accent mai puţ in direct pe producerea de alimente ş i productivitate agricolă); (iv) Sustenabilitatea activităţ ilor sprijinute de Banca rămâne un motiv de îngrijorare.

Acestea apelează la: (i) Asigurarea cantităţ ii ş i calităţ ii suficiente a AAA a Băncii ş i a serviciilor de consultanţ ă a CFI în economiile bazate pe agricultură, legându-le strâns cu creditarea ş i folosindu-le pentru a forma angajamentul omologilor ş i pentru a aborda constrângerile de-a lungul lanţ ului de producţ ie; (ii) Crearea unor mecanisme care să confirme ex-ante dacă cadrul M&E a proiectului este adecvat - cu obiective clare, relevante ş i realiste; analiză temeinică cost-beneficiu; indicatori corespunzători ş i date de referinţ ă adecvate; (iii) Analiza lacunelor bazei de resurse umane ş i de competenţ e; (iv) Accent sporit pe mecanisme de sustenabilitate; (v) Acordarea de asistenţ ă ţ ărilor întru ameliorarea efectivă ş i limitată în timp a guvernării.

Aceste lecţ ii ş i cele din RF pentru perioada AF09-13 au fost luate în considerare la pregătirea SPT AF14-17 pentru Republica Moldova.

RF SPT Anexa 2: Lecţ iile preliminare din implementarea proiectelor cu componente TIC[1]

TIC joacă un rol important în portofoliul Băncii Mondiale în Moldova: în AF13, achiziţ iile totale efective ş i planificate de bunuri ş i servicii TIC au constituit 34 milioane dolari SUA in 13 proiecte (Tabelul A). În câteva cazuri, implementarea acestor programe a dus la depăş iri de costuri sau de timp ş i într-un caz a existat riscul înalt de nerealizare a obiectivelor de dezvoltare a proiectului. În cadrul Reuniunilor Anuale la Tokyo în 2012, delegaţ ia Republicii Moldova a solicitat Băncii să efectueze o evaluare pentru a identifica măsurile care pot ajuta la sporirea eficacităţ ii proiectelor în curs de implementare ş i celor viitoare, cu componente TIC.

În acest context, Banca Mondială[2] a organizat două ateliere de lucru în perioada 28-29 noiembrie 2012 la Chiş inău, pentru a înţ elege motivele-cheie a performanţ ei sub-optimale a unor proiecte TIC în Moldova din multiple perspective ş i a oferi recomandări privind îmbunătăţ irea calităţ ii ş i implementarea la timp a proiectelor curente ş i viitoare. Primul atelier de lucru a reunit companii IT private care au avut sau au contracte în cadrul proiectelor finanţ ate de Banca Mondială. Al doilea atelier de lucru a reunit Unităţ ile de Implementare a Proiectelor. Ambele ateliere de lucru au întrunit aproximativ 100 de participanţ i.

Partea I. Unele provocări în proiecte cu component TIC în Moldova

Atelierele de lucru au identificat o serie de probleme deja evidenţ iate în documentele analitice anterioare [3][4][5]:

- lipsa capacităţ ii de management a proiectelor TI în Guvern
- lipsa procesului decizional în rândul echipelor omoloage furnizorilor în Guvern
- cerinţ e ş i specificaţ ii neclare care rezultă în mai multe solicitări de clarificare ş i extinderi ulterioare ale termenelor de depunere a ofertelor
- solicitări de modificări care nu sunt necesare pe parcursul implementării contractului
- creş terea costurilor pentru furnizori pe parcursul implementării contractului din cauza întârzierilor din partea Guvernului la furnizarea informaţ iilor necesare
- prea multe documente (documente de licitaţ ie voluminoase ş i numărul necesar de exemplare ale ofertei)
- probleme fiscale, cum ar fi obligaţ ia de a exporta ş i re-importa produse deja importate de la subcontractori din Republica Moldova în cazul în care furnizorul este o companie străină
- procedura lungă de obţ inere a permisiunilor, inclusiv timpul necesar pentru a răspunde la modificările din documentele de licitaţ ie ş i / sau rapoartele de evaluare a ofertelor, solicitate de Bancă după examinarea acestor documente
- contractul standard nu prevede nicio sancţ iune pentru întârzierile din cauza Cumpărătorului

[1] Aportul de nepreţ uit din partea Elenei Corman, CemDener, Knut Leipold, Arthur Riel ş i Sandrei Sargent sunt recunoscute cu gratitudine. Este un proiect de notă preliminară care urmează a fi finalizat până în iunie 2013.
[2] Atelierele de lucru au fost organizate de Echipa de Achiziţ ii Moldova (Knut Leipold, Elena Corman, Ana Busuioc)
[3] Grupul Independent de Evaluare, 2011, "Evaluarea Activităţ ilor Grupului Băncii Mondiale în Technologii de Informare ş i Comunicare". Evaluarea din 2011 a GIE a verificat 1300 de proiecte cu component TIC.
[4] Studiul/Baza de date SIMF (aprilie 2011) a analizat circa 100 de proiecte cu totalul de investiţ ii în TIC de 1 miliard dolari SUA.
[5] CemDener et al. Întrunirea #17 a Comunităţ ii Practice SIMF, 31octombrie 2012, "Îmbunătăţ irea gestionării contractelor complexe TIC în proiectele SIMF".

- lipsa efortului de reorganizare a procesului de lucru
- relaţ ii ineficiente dintre Furnizori ş i subcontractorii acestora. O problemă recurentă este faptul că Furnizorul (deseori o companie străină mare), nu plăteş te sau întârzie cu plăţ ile către subcontractori (deseori o companie locală) pentru servicii deja prestate.
- în timpul implementării cerinţ elor funcţ ionale la scară largă este nevoie de flexibilitate din partea Împrumutatului ş i a Furnizorului. În cadrul proiectului Managementul Finanţ elor Publice, una dintre principalele provocări a fost dificultatea de a îngheţ a cerinţ ele. Banca a încercat să ajute la găsirea unui compromis între necesităţ ile Ministerului de Finanţ e ş i capacităţ ile softului, însă părţ ile contractante au rămas pe poziţ ii rigide. Din nefericire, Furnizorul nu dispunea de mecanisme adecvate de asigurare a calităţ ii (QA) ş i acest lucru a fost încă o provocare. Echipele de sarcină a Băncii trebuie să fie mai bine informate cu privire la procesul de implementare a contractului ş i modul de monitorizare a aspectelor-cheie.

Partea II: Recomandări

În mare măsură, recomandările pentru programul Republicii Moldova sunt în concordanţ ă cu cele din analizele anterioare la nivelul Băncii[6], avizate în răspunsul conducerii la evaluarea GIE ş i reflectate în Strategia TIC GBM (2012). Încă nu toate aceste recomandări au fost implementate.

Îmbunătăţ irea conceptului ş i calităţ ii la etapa iniţ ială

O condiţ ie necesară ar trebui să fie o etapă iniţ ială de elaborare minuţ ioasă a cerinţ elor / arhitecturii, justificată prin disponibilitatea: planurilor de reorganizare a procesului de afaceri, specificaţ iile cerinţ elor funcţ ionale, strategiilor de interoperabilitate, schiţ e ale arhitecturii informaţ iilor, precum ş i schiţ e ale arhitecturii aplicaţ iilor.

A se asigura ca fiecare proiect al Băncii cu una sau mai multe componente TIC să dispună de un expert în domeniul TIC în echipă, care să ofere consiliere strategică privind integrarea TIC în domeniul concret al sectorului ş i să examineze domeniul în vederea identificării necesităţ ilor privind arhitectura afacerii ş i de re-organizare a procesului de afaceri. Cerinţ ele rezultate trebuie să fie planificate ş i executate de către UIP client care posedă cunoş tinţ e proprii de pregătire a documentelor de licitaţ ie tehnice ş i asigură gestionarea adecvată a furnizorului ş i contractului.

Îmbunătăţ irea documentelor de licitaţ ie ş i a cerinţ elor

Banca Mondială trebuie să se asigure ca fiecare proiect să dispună de un expert în domeniul TIC disponibil pentru consultări cu echipa de sarcină ş i client, pentru a asigura colectarea ş i raportarea în mod adecvat a datelor necesare pentru elaborarea cerinţ elor / specificaţ iilor tehnice temeinice. În plus, Banca Mondială ar trebui să solicite personal suplimentar de achiziţ ii publice cu cunoaş terea domeniului TIC[7], sau un specialist cu experienţ ă în achiziţ ii ş i un consultant în domeniul TIC cu competenţ e necesare.

[6] GIE (2011), Studiul/Baza de date SIMF (2011)
[7] Piaţ a muncii în Moldova poate fi prea mică pentru un astfel de profil.

Cerinţ ele privind elaborarea softului trebuie să fie îngheţ ate la o etapă pe parcursul implementării contractului pentru a se asigura că Clientul poate testa ş i accepta softul bazat pe cerinţ ele convenite. Modificări pe parcursul elaborării softului ar trebui să fie permise numai în cazurile în care Clientul este capabil să gestioneze modul agil de elaborare a softului, pentru a evita comenzile de modificare mai costisitoare, cu un impact imprevizibil asupra calendarului ş i costului proiectului.

Clienţ ii au exprimat îngrijorare în legătură cu faptul că procesul de achiziţ ii ş i evaluare tehnică a documentelor de licitaţ ie al Băncii durează prea mult. Cu toate acestea, există dovezi că întârzierile se datorează procesului îndelungat de modificare a documentelor de licitaţ ie de către Client în conformitate cu observaţ iile Băncii. Mai mult decât atât, problema rezidă mai mult în proiectarea sistemului TI ş i cerinţ ele/caietul de sarcini care rezultă, care deseori sunt părtinitoare în favoarea anumitor producători ş i de aceea se recomandă ca de la etapa iniţ ială de proiectare a sistemului proiectul să dispună de un specialist TIC al Băncii. Provocările sunt agravate de tendinţ a din partea Clientilor din guvern de a solicita în regim individual cele mai sofisticate sisteme, ceea ce deseori duce la duplicarea eforturilor ş i costurilor. O guvernare centrală puternică ş i o platformă de e-guvernare centrală este esenţ ială pentru a evita astfel de probleme. Viitoarele proiecte cu componente TIC în Republica Moldova ar trebui să ia în considerare o abordare care este planificată în următoarea rundă a ICB pentru proiectul MFP în Ucraina: publicarea secţ iunii cu cerinţ e ş i caietul de sarcini a viitoarelor documente de licitatie pe un siteu web cu acces liber ş i / sau în UNDB on-line cu invitaţ ia pentru furnizorii interesaţ i să îş i prezinte observaţ iile. Observaţ iile impartiale utile vor fi luate în considerare la finalizarea documentelor de licitaţ ie. Acest lucru va ajuta la evitarea multor solicitări de clarificare în timpul procedurii de licitare. În cazurile complexe, poate fi prevăzută o abordare în două etape.

Fortificarea capacităţ ii clientului

Banca Mondială ar trebui să solicite clientului să achiziţ ioneze competenţ e corespunzătoare în TI / management de proiecte TI pentru UIP pentru a se asigura că problemele operaţ ionale ş i de alt gen sunt detectate la etapa timpurie, când soluţ ionarea acestora este relativ necostisitoare ş i uş oară. Astfel de competenţ e pot fi, de asemenea, obţ inute prin angajarea unui consultant. Banca Mondială ar trebui să se asigure, de asemenea, că există o strategie de Management a Schimbării ş i planul de acţ iuni. UIP ar trebui să instituie sisteme de Asigurare a Calităţ ii independent de furnizori, aş a cum s-a făcut deja în cazul Proiectului e-Transformare a Guvernării, de exemplu.

Elaborarea strategiei de management a furnizorilor ş i monitorizarea

Clientul ar trebui să utilizeze opţ iunea din documentele de licitaţ ie de a lua în considerare calificările subcontractorilor pentru părţ ile substanţ iale ale contractului principal, ceea ce permite monitorizarea performanţ ei subcontractorului. Se recomandă să fie revizuite ghidurile de achiziţ ii publice, astfel încât Contractele să prevadă sancţ iuni semnificative pentru problemele asociate cu subcontractorii, pentru a stimula furnizorii să-ş i supravegheze ş i coordoneze subcontractorii în mod corespunzător.

Banca Mondială ar trebui să consolideze supravegherea gestionării contractelor pentru a asigura detectarea timpurie a problemelor complexe TI. Un exemplu de bună practică sunt şedinţele săptămânale de monitorizare ale Proiectului Managementul Finanţelor Publice. Aceasta ar solicita echipei proiectului să aibă un expert în domeniul TIC, idee evidenţiată în raportul GIE şi inclusă în strategia TIC.

Tabelul A: Moldova: Achiziţii TIC efective şi planificate în portfoliul curent

Proiecte[8]	**Suma (USD m)**	**Unele provocări de implementare**
Proiectul Servicii de sănătate şi asistenţă socială	4,5	Depăşiri de timp. Problema cu furnizorul şi subcontractori
Proiectul Consolidarea eficacităţii sistemului de protecţie socială	1,1	Nu sunt probleme concrete cu achiziţii de TI.
Educaţia de calitate în mediul rural din Moldova	1,1	Nu sunt probleme concrete cu achiziţii de TI.
Proiectul Managementul Dezastrelor şi Riscurilor Climatice	1,8	Nu sunt probleme concrete cu achiziţii de TI.
Proiectul Managementul Finanţelor Publice	10,9	Depăşiri de timp. Problema capacităţii clientului. Problema capacităţii furnizorului. Risc înalt de neîndelinire a obiectivelor de dezvoltare.
Proiectul e-Transformarea guvernării	11,5	Întârzieri la debursări, datorate, în parte, timpului necesar pentru stabilirea noii instituţii. Performanţă bună în cadrul contractelor TI sprijinită de o cunoaştere solidă a TI la agenţia de implementare.
Reforma Administraţiei Publice Centrale	1,0	Depăşiri de timp. Necesită re-organizarea procesului de muncă.
Alte şase proiecte cu valoarea achiziţiilor mai mică de 1 milion dolari SUA	2,6	Nu sunt probleme concrete cu achiziţii de TI.
Total	**34,6**	

[8] Proiecte închise, cu o componentă mare TIC, aşa ca suport instituţional pentru Curtea de Conturi (P106219), au fost implementate cu succes şi oferă o sursa buna de alţi factori favorabili.

Anexa 3: Cartografierea sprijinului principal oferit Moldovei de către partenerii de dezvoltare

Partener	**Finanţare anuală aproximativă dolari SUA(m)[1]**	**Priorităţile principale din Planul de Acţiuni al Guvernului pentru 2011-14**													**Teme intersectoriale**		
		Edificarea unui stat de drept	Politici economice şi financiare						Administraţie publică responsabilă şi eficientă	Reintegrarea ţării	Educaţie şi cercetări	Sănătatea populaţiei	Politici sociale	Protecţia mediului*	Gen	Guvernanţă	Consolidarea societăţii civile
			Economice şi financiare	Competitivitate/ mediul de afaceri	Agricultura	Alimentarea cu apă şi canalizarea	Infrastructură şi transport	TIC**									
Austria	2,6		x			x					x			x	x	x	
China***	9,5																
Republica Cehă	4,5	x			x	x		x	x		x	x	x	x			x
Danemarca	4,5		x														
BERD şi BEI	90,0						x							x			
UE	120,0	x	x			x	x		x	x	x	x	x	x			
GIZ	n/a	x	x		x				x		x						
CFI	30,0			x	x	x	x					x					
FMI	80,0		x														
Suedia	16,0	x		x					x					x	x	x	
Elveţia	6,5					x						x					
Naţiunile Unite	43,0	x		x	x			x	x		x	x	x	x	x	x	x
Statele Unite (USAID şi MCC****)	65,0	x		x	x		x		x								
Banca Mondială	60,0		x	x	x			x	x			x	x	x		x	

* Include sectorul energetic
** Include guvernarea electronică
*** China a semnat acest grant cu Guvernul Republicii Moldova în 2011, with projects at that time undecided but to be implemented in 2012
**** Finanţarea anuală MCC este aproximată din grantul integral pe 5 ani

[1] Date din Raportul anual de asistenţă externă pe 2011 a Cancelariei de Stat şi prezentările partenerilor de dezvoltare către Grupul de coordonare a donatorilor în 2012

Anexa 4: Evaluarea aspectelor de gen

ANALIZA DISPARITĂȚILOR ÎN DOTAREA ŞI ACCESUL LA OPORTUNITĂȚILE ECONOMICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

1. Moldova a înregistrat succese în unele domenii ale egalității de gen, în timp ce în altele persistă diferențe. Republica a întreprins măsuri juridice în vederea garantării nediscriminării şi promovării mai pe larg a egalității sexelor. La egalitatea genurilor se face referire în Constituție şi în Legea cu privire la Egalitatea de Şanse pentru Bărbați şi Femei din 2006. Strategia Națională de Asigurare a Egalității de Gen pentru anii 2008-2015 stipulează obiectivele de politici privind egalitatea de gen şi acțiunile prioritare. Mai mult ca atât, Moldova a subsemnat la o serie mare de convenții internaționale cu privire la egalitatea sexelor, inclusiv Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului şi Convenția Internațională cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei. Sunt lăudabile măsurile realizate de Guvernul Republicii Moldova pentru formularea bazei de politici cu privire la egalitatea de gen, însă dogmele patriarhale s-au opus schimbărilor. Politicile şi actele legislative axate pe promovarea egalității de gen nu au fost susținute suficient prin resurse adecvate. Mai mult ca atât, autoritățile publice, aşa ca curțile, nu au dorit fie nu au reuşit să aplice în practică legile cu privire la egalitatea de gen (PNUD, 2011b).

I. Aspectele de gen în capitalul uman

A. Educația

2. Educația joacă un rol important, asigurând mijloacele de atingere a obiectivelor scontate atât la nivel individual, cât şi în ansamblu, asigurând o forță de muncă mai competentă. Până în 2004, Moldova a înregistrat rate de înrolare în învățământul primar aproape universale, asigurând acces egal la studii copiilor de ambele sexe. Totuşi, în anii recenți s-a atestat o dinamică alarmantă de scădere a reuşitei şcolare, elevii obținând un scor mediu la lectură şi mai jos de mediu la matematică potrivit Programului pentru Evaluarea Internațională a Elevilor (OCDE, 2010). Inegalitățile de gen continuă să nu se regăsească expres şi pe larg în indicatorii de educație din Moldova, însă decalajul este maxim în învățământul superior, unde persistă decalajul de gen în învățământul mediu de specialitate şi terțiar.

3. În învățământul şcolar primar şi secundar decalajul de gen este neglijabil, deşi ratele generale de înmatriculare sunt oarecum mai mici decât media EAC. Persistă disparități în învățământul mediu de specialitate şi terțiar, ceea ce determină ca mai mulți băieți decât fete să continue studiile profesionale (32 la sută şi 16 la sută respectiv). Contrar, în rândul fetelor se atestă o tendință de înrolare în învățământul mediu de specialitate sau superior, care se concentrează pe domeniile "feminizate" din învățământul terțiar, aşa ca sectorul sănătății şi sectorul educației (Biroul Național de Statistică, 2010). Nu sunt bine studiate motivele ce determină sexul feminin să aleagă anumite domenii; totuşi, au fost elucidați câțiva factori: a) dacă la momentul investirii în capitalul uman percepția femeii cu privire la participarea sa în câmpul muncii pe toată durata activității profesionale va fi una de lungă durată şi continuă, sau de scurtă durată şi intermitentă; b) dacă femeia se afirmă ca personalitate la locul muncii; şi c) dacă femeia este considerată ca "lucrător secundar", care-şi optimizează alocarea timpului, conformându-se deciziilor legate de piața muncii, luate de soțul său, ce-i sunt predeterminate (Goldin, 2006). În timp ce ratele de înrolare în învățământul terțiar au crescut pentru ambele sexe

începând cu anul 2000, rata de înrolare a bărbaților (33 la sută) rămâne în urma ratei de înrolare a femeilor (44 la sută). Instituțiile şcolare secundare şi terțiare par să fie punctul de pornire al segregării ocupaționale, care eventual determină segregarea de gen pe piața muncii.

B. Sănătatea

4. Diferențele de gen atestate în ratele mortalității şi speranța de viață în Moldova sunt cele mai frapante decalaje înregistrate la indicatorii de sănătate. Pe durata tranziției ce a urmat dobândirea independenței, starea de sănătate a întregii populații s-a deteriorat, iar speranța de viață din Moldova în prezent este printre cele mai mici din Europa, în anul 2010 constituind 73 ani pentru femei şi 65 ani pentru bărbați. Rata mortalității bărbaților din Moldova, care este de două ori mai mare ca la femei, este cauzată de stilul de viață ales de bărbați. Populația Moldovei, în particular bărbații, consumă cea mai mare cantitate de alcool pur pe cap de locuitor din lume, iar alcoolul prezintă cel mai mare risc pentru sănătate pentru bărbați (OMS, 2006b). Totodată, există o probabilitate mai mare ca bărbații să fie fumători şi să decedeze de cancer pulmonar comparativ cu femeile. În 2001, prevalența fumatului în rândul bărbaților din Moldova (cu vârsta mai mare de 18 ani) a constituit 43 la sută comparativ cu rata fumatului de doar 4 la sută atestată în rândul femeilor.

5. În aspect pozitiv, rata fertilității adolescentine este mică şi continuă să scadă. În acelaşi timp, rata fertilității totale în Moldova a continuat să se micşoreze în ultimul deceniu, ajungând sub media EAC. De aceea, populația din Moldova descreşte, totodată crescând însă proporția persoanelor în etate, în particular a femeilor în vârstă. Această tranziție demografică spre o proporție mai mare a persoanelor în etate, în general, şi a femeilor în vârstă, în particular, ar putea exercita un important impact fiscal asupra sistemelor de pensii şi protecție socială.

6. Serviciile esențiale de maternitate sunt disponibile pe scară largă, 98 la sută din femei beneficiind de asistență antenatală şi 100 la sută din naşteri fiind asistate de personal medical calificat. Comparativ cu alte țări cu un nivel similar de venituri, în 2010 rata mortalității materne era mică, înregistrând 45 cazuri la 100 000 naşteri; cu toate acestea, aceasta este în creştere comparativ cu anii precedenți din ultimul deceniu, indicând o deteriorare a serviciilor de sănătate prestate femeilor. Deşi circa 65 la sută din populație foloseşte contraceptivele, avortul rămâne în continuare una din metodele de prevenire a sarcinii. Totuşi, frecvența avorturilor efectuate în condiții neigienice, cu folosirea metodelor nesigure, reprezintă un risc major pentru rezultatele de sănătate ale mamelor din Moldova, dat fiind faptul că o-treime din sarcini sunt întrerupte prin avort (OMS, 2006a; USAID DHS, 2005). Remarcabil, sarcinile neplanificate, care şi condiționează majoritatea avorturilor efectuate din Moldova, sunt determinate de nesatisfacerea nevoilor de contracepție sau de folosirea metodelor contraceptive tradiționale, ce nu sunt eficiente în prevenirea sarcinii (USAID DHS, 2005).

II. Aspectele de gen în agenție, antreprenoriatul şi piața muncii

A. Agenția

7. Traficul de ființe umane este o problemă majoră în Moldova. Republica este o țară de origine şi într-o măsură mai mică o țară de tranzit sau de destinație pentru traficul de sex şi munca forțată (Departamentul de Stat al SUA, 2012). Se estimează că Moldova deține una din cele mai înalte rate de trafic de ființe umane între țările adiacente (GfK, 2006). Deşi Guvernul

RM încă nu se conformează în măsură deplină standardelor minime pentru eliminarea traficului de fiinţe umane, în ultimul an au fost întreprinse măsuri importante pentru asigurarea protecţiei victimelor şi prevenirea traficului de fiinţe umane (Departamentul de Stat al SUA, 2012). Studiile au stabilit o corelaţie între experienţa de violenţă în familie, căsătoria forţată şi situaţia economică din ţară şi traficul de femei (Ministerul Sănătăţii, 2006). Într-adevăr, violenţa faţă de femei este una din cele mai frecvente forme de încălcare a drepturilor omului din Moldova. Potrivit Raportului privind drepturile omului în Moldova din 2010, 40 la sută din femei au fost victimă a cel puţin unui episod de violenţă. Totuşi, din cauza sub-raportării considerabile, se anticipează că valorile precise ale cazurilor de violenţă comise faţă de femei să fie şi mai mari, fiind necesară instituirea unei monitorizări continue. Măsurile realizate de cadrul juridic şi normativ nu au abordat suficient de mult problema violenţei în familie, iar nivelul general de sensibilizare a populaţiei în subiectul dat rămâne în continuare mic.

8. Doar 20 la sută din reprezentanţii Parlamentului sunt de gen feminin, iar reprezentarea femeilor este şi mai mică în alte domenii ale guvernării (PNUD, 2011a). Potrivit ultimului Studiu "Viaţa în tranziţie", mai puţine femei decât bărbaţi sunt membri ai partidelor politice sau au fost implicate în activităţi politice (aşa ca, participarea la demonstraţiile legitime sau greve, sau semnarea petiţiilor). În plus, există un decalaj considerabil între sexe în aspect de participare în calitate de membri ai sindicatelor sau asociaţiilor cu caracter umanitar sau caritabil. În acelaşi timp, reprezentarea bărbaţilor şi femeilor în mijloacele de comunicare în masă rămâne în continuare dezechilibrată.

B. Piaţa muncii şi antreprenoriatul

9. Cel mai mare decalaj de gen din Moldova este atestat în accesul la oportunităţile economice. Angajarea în câmpul muncii în Moldova este cu mult sub mediile regionale EAC şi UE, deşi cu o diferenţă mai mică între sexe. În 2010 în Moldova decalajul de gen a fost de 7 la sută în favoarea bărbaţilor comparativ cu 20 la sută în EAC. Cu toate acestea, doar 37 la sută din femeile în vârstă aptă de muncă erau angajate în câmpul muncii (SFM Moldova, 2011). Neangajarea în câmpul muncii ar putea probabil cauzată de migraţia forţei de muncă internaţionale, creşterea numărului de studenţi universitari şi îmbătrânirea populaţiei (Fundaţia Europeană de Formare, 2011). Într-adevăr, descreşterea proporţiei populaţiei de vârsta potenţialului maxim prezintă un risc pentru creşterea economică pe termen lung. Pentru a preveni scăderea subită a forţei de muncă şi a evita declinul activităţilor economice, ar putea fi introduse politici de stimulare a ratelor de înrolare a femeilor în câmpul muncii. Un prim pas ar putea consta în majorarea vârstei de pensionare a femeilor pentru a fi aceeaşi cu cea pentru bărbaţi, adică o majorare de la 57 la 62 ani. În plus, ar putea fi implementate politici de atragere în câmpul muncii a femeilor inactive prin intermediul unor scheme flexibile. Aceste măsuri ar putea asigura creşterea economică pe termen mediu şi lung, angajarea mai mare a femeilor în câmpul muncii şi mai multe oportunităţi economice pentru femeile inactive sau şomere (Sattar, 2011).

10. Segregarea de gen penetrează toată piaţa muncii. Femeile au o probabilitate mai mică decât bărbaţii să activeze în sectorul privat. Această dinamică poate fi determinată în parte de faptul că locurile de muncă din sectorul public sunt relativ sigure şi au un program de activitate mai flexibil, ceea ce permite femeilor să combine activitatea profesională cu sarcinile de familie. Ca rezultat, femeile sunt preponderent angajate în câmpul muncii în domeniile administrării publice şi educaţiei, remunerate mai modest (SFM Moldova, 2011). Mai mult ca atât, deşi legislaţia oferă sprijin femeilor şi bărbaţilor în exercitarea atribuţiilor sale parentale (de exemplu,

concediu de maternitate pentru o perioadă de 126 zile calendaristice cu remunerare deplină), aparent există un impact advers asupra angajării în sectorul privat a femeilor căsătorite de vârstă fertilă (WEF, 2011). Remarcabil, aproximativ 70 la sută din reclamațiile depuse la Inspectoratul Muncii au parvenit de la femeile ce se plângeau pe discriminare în procedura de angajare, cel mai frecvent sub formă de întrebări cu privire la copii şi solicitându-li-se prezentarea certificatelor medicale cu privire la lipsa sarcinii (Forul Organizațiilor Femeilor, 2006).

11. Parțial şi din cauza segregării din sectorul dat, femeile din Moldova câştigă 73 la sută din cât câştigă bărbații. La fel, s-a atestat o probabilitatea mai mare ca durata activității profesionale a femeilor din Moldova să fie mai mică de 40 ore pe săptămână (SFM Moldova, 2011). Mai mult ca atât, femeile au o probabilitate mai mică să avanseze în funcții de conducere şi proprietatea a doar 8 la sută din companii este deținută în întregime sau parțial de femei comparativ cu 34 la sută din întreaga regiune în tranziție (BEEPS, 2009). Reprezentarea extraordinar de mică a femeilor în funcțiile de conducere în sectorul privat ar putea fi explicată de o serie de factori diverşi, printre care se regăsesc proporția mică a femeilor în rândul angajaților, povara mare a responsabilităților în gospodărie, lipsa unei evaluări consacrate a performanței şi a unui mecanism de promovare a personalului în sectorul privat, subiectivismul social față de femeile cu funcții înalte, practicile eventual discriminatorii, la fel ca şi absența practică a modelelor demne de copiat. Companiile, ale căror proprietate este parțial sau în totalitate deținută de femei, sunt relativ mai mici decât companiile deținute preponderent de bărbați. Merită a fi remarcat faptul că circa două-treimi din companiile, ale căror proprietate este deținută în totalitate sau parțial de femei, îşi desfăşoară activitatea doar în trei sectoare – vânzările cu amănuntul, industria alimentară şi construcții. Corespunzător, doar 23 la sută din companiile, proprietatea cărora este deținută în totalitate sau parțial de femei, au investit în dezvoltare şi cercetări (comparativ cu 32 la sută din companiile deținute în exclusivitate de bărbați) (BEEPS, 2009).

12. Incluziunea financiară în Moldova este comparabilă pentru ambele sexe, unica diferență fiind că femeile sunt mai predispuse să apeleze la surse de împrumut informale (Banca Mondială, 2011a). În pofida predispoziției relativ mari a femeilor de a se implica în activități de antreprenoriat (aproximativ 20 la sută) comparativ cu rata medie de implicare în antreprenoriat în rândul femeilor din EAC, aceasta rămâne în continuare sub nivelul celei raportate în rândul bărbaților (Banca Mondială, 2011b). Există o probabilitate mai mare ca afacerile femeilor să fie mai mici şi mai puțin implicate în activitățile de export decât cele ale bărbaților (Aculai, 2009).

13. Date statistice suplimentare pentru Moldova, dezagregate în funcție de sexe, pot fi accesate pe site-ul Biroului Național de Statistică: http://www.statistica.md/category.php?l=en&idc=264&.

Bibliografie

Aculai, E. 2009. "Conditions for Enterprise Creation and Development: Gender Analysis". UNIFEM, UNDP and National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. Chisinau.

EBRD. World Bank. 2009. Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS). Moldova.

European Training Foundation. 2011. HCD Review, "Relationship between Human Capital Development and Equity in the Republic of Moldova".

GfK. 2006. Human trafficking survey: Belarus, Bulgaria, Moldova, Romania, and Ukraine. Prepared for

International Organization of Migration in Ukraine.

Goldin, C. 2006. “The Quiet Revolution That Transformed Women's Employment, Education, and Family”, *American Economic Review*, 96(2), pp. 1–21.

Ministry of Health of Moldova. 2006. “Moldova: Demographic and Health Survey 2005”.

National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova. 2010.

OECD. 2010. PISA 2009 Results: What Makes a School Successful (Volume IV).

Sattar, S. 2011. “Opportunities for Men and Women in Emerging Europe and Central Asia”, World Bank. http://siteresources.worldbank.org/ECAEXT/Resources/258598-1322580725430/WB_genderReportFINAL.pdf

Statistical Office of Moldova. 2011. “Labor Force Survey”

UNDP. 2011a. 2010/2011 “National Human Development Report: Republic of Moldova: From Social Exclusion Toward Inclusive Human Development”.

UNDP. 2011b. “Moldova Country Analysis.” http://www.un.md/un_res_coord_sys/docs/Country%20Analysis%20-%20UN%20Moldova_ENG.pdf

U.S. Agency for International Development DHS. 2005. “Recent Trends in Abortion and Contraception in 12 Countries.”

U.S. Department of State. 2010. Human Rights Report on Moldova. http://www.state.gov/documents/organization/160203.pdf

U.S. Department of State. 2012. Human Trafficking Report. http://www.state.gov/documents/organization/192596.pdf

World Economic Forum. 2011. “The Global Gender Gap Report.”

WHO. 2006a. “Country Cooperation Strategy at a Glance: Republic of Moldova”, 2006.

WHO. 2006b. “Highlights on Health in the Republic of Moldova: 2005”.

WHO. 2011. “Report on the Global Tobacco Epidemic, 2011”.

Women Organization’s Forum from the Republic of Moldova (2006). Alternative Report of Evaluation Regarding the Implementation of Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. http://www.iwraw-ap.org/resources/pdf/Moldova_SR.pdf

World Bank. 2011a. Financial Inclusion Data. http://datatopics.worldbank.org/financialinclusion/

World Bank. 2011b. “Europe and Central Asia: Opportunities for Men and Women”, Washington DC

World Bank WDI, 2011. “World Development Indicators.”

Anexa 5: Progresele în realizarea ODM în Moldova

1. **În anii recenți s-a înregistrat un grad variabil de succes în realizarea ODM în Republica Moldova, deşi indicatorii afectați de situația economică au revenit în prezent la normal pentru a îndeplini către anul 2015 obiectivele ODM naționale scontate.** În anii 2008-2009 criza economică globală a inversat dinamica reducerii sărăciei, fapt ce a determinat improbabilitatea realizării obiectivului scontat de reducere a sărăciei absolute către anul 2010. Un mediu economic mai pozitiv în 2010 a determinat de fapt posibilitatea realizării acestui obiectiv, 21,9 la sută din populație ducând o existență sub pragul absolut al sărăciei[61]. Această dinamică a continuat până în 2011, cu o descreştere a indicatorului până la 17,6 la sută. Criza a exercitat un impact şi asupra ratelor de şomaj în rândul tinerilor. În urma unui declin constant începând cu 2004, rata şomajului în rândul tinerilor a crescut de la 10,1 la sută în 2008 până la 15,2 la sută în 2009. Datele pentru 2010 încă nu sunt disponibile şi deşi este improbabil ca obiectivul trasat pentru 2010 să fie realizat, dacă va continua evoluția favorabilă a mediului economic, există speranța că rata în cauză se va micşora în viitor.

2. **Alți indicatori elucidează, de asemenea, o tendință pozitivă, însă fluctuațiile din anii recenți generează întrebări cu privire la realizarea obiectivelor trasate pentru 2015.** Reprezentarea femeilor în funcție de primari sau membri ai parlamentului s-a îmbunătățit ca urmare a alegerilor locale din 2007 şi a alegerilor generale din 2009, însă cele mai recente date privind participarea femeilor în parlament sugerează că, urmare a alegerilor ulterioare, doar 19,8 la sută din mandate fiind deținute de femei[62.] Ratele mortalității copiilor cu vârsta sub 5 ani şi-au îndeplinit obiectivele trasate pentru 2015, însă în anii recenți a stagnat diminuarea ratei, cu o creştere uşoară între anii 2006 şi 2009. În anii recenți ratele mortalității materne (RMM) au variat în limite largi şi deşi tabelul prezentat în continuare sugerează tendințe pozitive, acestea au fost contrazise de RMM cu mult mai mari în 2008 (38,4) şi, din nou, în 2012 (41).

3. **Există o serie de indicatori, pentru care realizarea obiectivelor ODM naționale trasate pentru anul 2015 este improbabilă.** În sectorul educației, obiectivul de 99,5 la sută pentru alfabetizare a fost realizat consecvent, însă obiectivul 2010 pentru înmatricularea în învățământul secundar obligatoriu nu va fi realizat, dat fiind faptul că ratele de înrolare au scăzut constant începând cu 2003. Incidența infecției-HIV şi rata mortalității asociate tuberculozei au crescut ambele începând cu anul 2002, iar fluctuațiile acestor indicatori în anii recenți indică faptul că niciuna din acestea încă nu are o evoluție evident în descreştere. Se pare că obiectivul de acces la surse de alimentare cu apă îmbunătățite, trasat pentru 2010, va fi imposibil de realizat, iar obiectivul trasat pentru 2015 necesită investiții considerabile dacă se doreşte realizarea acestuia. Accesul la sisteme de canalizare îmbunătățite a cunoscut o ameliorare doar parțială între anii 2002 şi 2008, şi similar, se pare că obiectivul dat va fi imposibil de realizat. Un indicator suplimentar privind durabilitatea mediului (care nu se regăseşte în tabelul sumar de mai jos) este creşterea ponderii terenurilor acoperite de păduri. Valoarea acestuia a crescut doar foarte puțin, de la 10,5 la sută în 2000 până la 10,9 la sută în 2008 şi pare improbabil ca obiectivele trasate pentru anii 2010 sau 2015 să fie realizate fără investiții considerabile.

[61] Pragul național al sărăciei
[62] DevInfo

Tabelul A: Indicatorii selectivi de monitorizare a progreselor realizării obiectivelor ODM

	Valoarea de referință *	2009	Obiectivul 2010	Obiectivul 2015
Obiectivul 1. Eradicarea sărăciei extreme şi a foamei				
Proporția persoanelor sub pragul absolut al sărăciei	30,2 (2006)	26,3	25,0	20
Obiectivul 2: Realizarea accesului universal la învățământul mediu general				
Rata înrolării în învățământul mediu general obligatoriu (brută, %)**	95,1	90,7	95,0	98
Rata alfabetizării populației din grupul de vârstă 15-24 ani (%)	99,5 (2006)	99,6	99,5	99,5
Obiectivul 3: Promovarea egalității de gen şi acordarea de drepturi şi posibilități egale femeilor				
Cota femeilor ce ocupă funcția de primar	18 (2007)	17,4	---	25,0
Reprezentarea femeilor în Parlament	22 (2005)	24,7	---	30,0
Obiectivul 4. Reducerea mortalității copiilor				
Rata mortalității copiilor cu vârsta sub 5 ani (la 1 000)	14,0 (2006)	14,3	18,6	15,3
Obiectivul 5. Îmbunătățirea sănătății materne				
Rata mortalității materne (la 100 000 nou-născuți vii)	28,0	17,2	15,5	13,3
Obiectivul 6. Combaterea infecției HIV/SIDA, tuberculozei şi a altor maladii				
Incidența infecției HIV/SIDA (la 100 000 populație)	10,0 (2006)	17,1	9,6	8,0
Mortalitatea asociată cu TB (la 100 000 populație)	16,0	19,0	15,0	10,0
Obiectivul 7. Asigurarea durabilității mediului				
Accesul la surse de alimentare cu apă îmbunătățite (% populației)	38,5	55,0	59,0	65,0
Accesul la instalații de canalizare şi salubrizare îmbunătățite (% populației)	41,7	45,9 (2008)	51,3	71,8
Obiectivul 8. Crearea parteneriatului global pentru dezvoltare				
Rata şomajului printre tineri (%)	15,2	15,4	9,0	5,0

Sursele: *Republica Moldova: Calitatea creşterii economice şi impactul acesteia asupra dezvoltării umane*, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare 2006, *Raportul al doilea privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, 2010, Republica Moldova, DevInfo* (www.devinfo.org);

* Anul de referință pentru trasarea obiectivelor este același ca şi în raportul inițial privind ODM (2002), cu excepția cazurilor în care metodologia de estimare a suferit schimbări recente;

** Datele şi obiectivele se referă la ratele brute de înrolare în învățământul obligatoriu (clasele I-IX), nu doar învățământul secundar

Anexa 6: Filtrul GAC la etapa pre-concept

Descrierea intervenției propuse	1. Tipul (investiție, AT, etc.) 2. PDO 3. Componentele
A. Aspectele de sector	1. Care sunt aspectele GAC specifice sectorului (referitor la cadrul juridic, de reglementare şi politici, implementare şi aplicarea în practică)? 2. Care sunt aspectele legate de proprietate din sector? Există un promotor sigur al reformei în sector / proiect (instituție, organizație, individ)? 3. Care este experiența documentată a sectorului în achizițiile publice şi managementul finanțelor? 4. Care este experiența documentată în materie de conducere din sector? Sunt atestate careva cazuri pretinse sau confirmate de corupție sau conflict de interese? 5. Cine sunt actorii implicați în / afectați de proiect? Cine sunt beneficiarii actualului sistem? Cine are de câştigat / pierdut ca rezultat al reformelor sugerate? 6. Ce rol principal au interesele personale în formularea deciziilor de politici din sector? Care ar putea fi interesele personale implicate? 7. Există un potențial de îmbunătățire GAC în sector, inclusiv aspectele legate de cerere?
B. Aspectele de guvernare	1. Care este capacitatea instituțională a guvernului de a implementa reforma propusă? Cum planificăm să depăşim problemele de capacitate existente? 2. Există dovezi ce ar pleda pentru pregătirea guvernului de a merge înainte cu proiectul? Care este experiența documentată a Guvernului în implementarea reformelor similare? 3. Care este experiența documentată a autorităților administrației publice locale din regiunea în care va fi implementat proiectul? 4. Care este experiența documentată de implementare a agenției de implementare (Agenția)? Care este experiența documentată a Agenției în achizițiile publice şi managementul finanțelor? Au fost raportate careva cazuri pretinse sau dovedite de abuz în trecut? Au fost raportate careva cazuri INT cu implicarea Agenției în cauză? 5. Este Agenția autorizată în volum deplin să implementeze proiectul? Cine de pe lista partenerilor este responsabil / poartă răspundere pentru produsele livrate în cadrul proiectului? 6. Care este experiența documentată a conducerii Agenției? Au fost raportate careva cazuri pretinse sau dovedite de corupție sau conflict de interese cu implicarea conducerii Agenției?
C. Implicarea laturii de cerere	1. Cine sunt liderii de promovare a reformei din partea societății civile, ce sunt sprijinite de activitățile propuse? 2. Cum pot fi folosite ambele tipuri de ONG – "de politici" şi "pledoarie"? 3. Va implica proiectul organizațiile societății civile (OSC) / comunitățile / beneficiarii în implementarea, monitorizarea şi evaluarea proiectului? La ce etapă vor fi implicate în proiect OSC / comunitățile / beneficiarii? 4. Există suficiente capacități OSC pentru a urma GAC? 5. Există o strategie de consultare / comunicare pentru sector / proiect? Sunt efectuate sondaje ale beneficiarilor? Cum putem determina dacă eforturile noastre au exercitat un impact asupra beneficiarilor scontați?
D. Partenerii	1. Care este complementaritatea cu angajamentele existente ale partenerilor de dezvoltare? 2. Este posibil de influențat suportul pentru activitatea dată?
Concluziile	1. Primele trei riscuri identificate 2. Poate Banca contribui la atenuarea sau gestionarea acestor riscuri? 3. Luând în considerare condițiile de guvernare din sector sau Agenție, cum ar putea fi ajustat designul proiectului pentru a păstra riscul la un nivel gestionabil?

Anexa 7: Transnistria: o provocare de dezvoltare şi o oportunitate

1. **Transnistria este teritoriul Republicii Moldova amplasat la est de râul Nistru.** După ce republica şi-a declarat independența de URSS în 1991, autoritățile transnistrene s-au autoproclamat ca republică moldovenească transnistreană. În martie 1992 au izbucnit violențe, care s-au soldat cu un război civil timp de 5 luni. În pofida încetării focului, intrată în vigoare şi care nu a fost violată din iulie 1992, situația cu regiunea transnistreană a rămas nesoluționată. Regiunea funcționează *de facto* ca un stat, însă independența sa nu a fost recunoscută de nicio entitate internațională.

2. **Datele statistice disponibile şi dovezile fragmentate sugerează caracterul similar al problemelor economice şi de dezvoltare umană pe ambele maluri ale râului.** Jumătate din populația mică a regiunii transnistrene (550 000 locuitori) este angajată în câmpul muncii peste hotare. Se estimează că anual 10 000 – 12 000 persoane pleacă din regiune, temporar sau permanent, în căutarea oportunităților de lucru în alte părți. Din capitalul uman rămas în regiune, doar un sfert din populație este oficial angajat în câmpul muncii. Un studiu efectuat în Transnistria în 2007[1] a arătat că 44,1 la sută din respondenți au declarat că veniturile sale erau suficiente doar pentru procurarea produselor alimentare şi acoperirea necesităților elementare, iar 9,8 la sută au raportat că nu aveau suficiente mijloace nici chiar pentru produsele alimentare. Aceleaşi valori potrivit unui studiu similar efectuat în 2010[2] au constituit 27,7 la sută şi 5,6 la sută respectiv. Studiul efectuat în rândul gospodăriilor casnice din Transnistria în 2007 a inclus în grupul cel mai vulnerabil persoanele în etate, persoanele cu dizabilități şi familiile mari cu copii. Studiul privind sărăcia în RM, efectuat de BM (2009) – cu excepția Transnistriei – a constatat că pe toată durata ciclului de viață, sărăcia se concentra mai mult în rândul persoanelor în etate şi al familiilor cu copii. Pe ambele maluri s-a atestat o discordanță considerabilă în dezvoltare între cele mai mari regiuni urbane şi localitățile rurale şi provincie.

3. **Problemele de sănătate aferente consumului de droguri şi alcool şi infecția HIV prezintă motive de îngrijorare în Transnistria**. Raportul privind ODM în Moldova din 2007 denotă că 25 la sută din majorarea numărului de persoane diagnosticate cu infecția HIV în perioada anilor 2002-2007 au fost pe contul regiunii transnistrene, în timp ce populația regiunii reprezintă doar a şaptea parte din populația totală a țării[3]. Incidența HIV în Transnistria este 42,25 cazuri la 100 000 populație comparativ cu 12,42 la 100 000 în restul republicii[4]. Lipsa centrelor de sănătate la nivel de sat este o problemă, în particular pentru femei, reieşind din numărul limitat de opțiuni de transport disponibile.[5]

4. **Problemele de identitate națională şi viziunea incertă asupra viitorului rămân o provocare pentru tinerii transnistreni, întreaga viață a cărora a decurs în actualul cadru geopolitic**. Aproximativ 72 la sută din transnistreni se auto-identifică în prezent ca cetățeni ai Transnistriei, iar circa 22 la sută se consideră cetățeni ai Federației Ruse.[6] În acelaşi timp, atitudinile tineretului din Transnistria şi Moldova deopotrivă cu privire la sistemul politic

[1] ICAR 'O nouă etapă' citat în Bobkova (2009) în *Moldova - Transnistria: conlucrarea pentru un viitor prosper;*
[2] Toal, G. 2012. "În cadrul statelor EAC de facto: dinamica conflictelor, atitudini şi provocările dezvoltării sociale", raport contextual nepublicat elaborat de Banca Mondială;
[3] Raportul privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului "Noi provocări – noi obiective" http://www.gov.md/doc.php?l=en&idc=447&id=2767
[4] PNUD http://www.undp.md/presscentre/2010/MDG%20Report%20II/6_Combating_AIDS_Ro_9_septembrie_2010.pdf
[5] PNUD / *UN Women*, studiul de referință JLDP
[6] Bobkova (2009)

preferat sunt în mare parte concordate. Patruzeci la sută din tinerii din Transnistria consideră versiunea occidentală a democrației ca fiind cel mai potrivit sistem politic comparativ cu 45 la sută de pe malul drept, chiar dacă aceste atitudini nu pot fi interpretate direct ca preferință pentru alinierea geopolitică şi economică cu UE comparativ cu Uniunea Vamală a Comunității Economice Eurasiatice.

5. **Situația nesoluționată din Transnistria descurajează investițiile în Moldova şi împiedică progresele în cadrul principalelor acorduri internaționale**. Investitorii străini vor rămâne nedeterminați atât timp cât Guvernul RM nu va reuşi să stabilească un control deplin asupra hotarelor țării. Realizarea unor progrese în soluționarea acestui diferend va fi un factor major cu impact asupra agendei de integrare cu UE a Moldovei. Reluarea dialogului în cadrul aşa-numitului proces de reglementare în format 5+2 în februarie 2012, după o stagnare de şase ani, reprezintă o oportunitate pentru realizarea unor progrese ulterioare în procesul reglementării, deşi aprobarea de către autoritățile transnistrene a aşa-numitei "legi a frontierei" în iunie 2013 a exacerbat tensiunile între malurile râului Nistru, prezentându-se ca o importantă sursă de risc.

6. **În ceea ce priveşte regiunea transnistreană, comunitatea internațională pune principalul accent pe procesul de reglementare în format 5+2 în derulare**. Moldova, Transnistria, Ucraina, Rusia şi OSCE sunt participanți direcți la acest proces, iar Statele Unite şi Uniunea Europeană au statut de observatori externi. Negocierile oficiale au fost reluate în februarie 2012 după o pauză de şase ani. Procesul este sprijinit de 11 grupuri de lucru în principalele sectoare de cooperare şi care s-au soldat cu anumite rezultate concrete, cum ar fi redeschiderea transportului mărfurilor pe căile ferate prin Transnistria. Cadrul de suport internațional pentru procesul de reglementare este unul bazat pe "consolidarea încrederii", care este privit ca o modalitate de cimentare a realizărilor pozitive din procesul negocierilor.

7. **Abordarea nevoilor din Transnistria în prezent va facilita prosperitatea sa în viitor şi va micşora costul integrării sale economice în regiune, indiferent de viitorul său statut**. Angajamentele s-ar putea axa pe (i) asistența oferită grupurilor de lucru în reglementarea disputei transnistrene, şi (ii) activitățile de reconciliere, de care vor beneficia direct comunitățile şi grupurile vulnerabile. Implicarea partenerilor de dezvoltare în analiza şi schimbul de date din cadrul grupurilor de lucru şi în promovarea interacțiunilor la nivel comunitar ar putea aduce valoare adăugată în procesul de reglementare a diferendului, indiferent de rezultatele posibile ale negocierilor. Opțiunile existente pentru implicare, sugerate de BM, sunt consultate cu autoritățile moldoveneşti şi se axează pe susținerea unei abordări exhaustive şi integrate față de măsurile în derulare de consolidare a încrederii şi eforturile mai vaste ale partenerilor de dezvoltare de îmbunătățire a cooperării între cele două maluri.

8. **Activitatea analitică şi asistența tehnică oferite grupurilor de lucru pentru reglementarea disputei facilitează obținerea de către autoritățile moldoveneşti şi transnistrene şi partenerii de dezvoltare a unor dovezi mai robuste cu privire la contextul de dezvoltare din regiune**. Două decenii de conducere închisă în Transnistria şi accesul limitat în regiune s-au soldat cu un deficit de date privind dinamica sărăciei, vulnerabilitatea, participarea cetățenilor în dezvoltarea locală şi mediul instituțional pentru dezvoltarea umană, socială şi economică. În rândul facilitatorilor internaționali ai reglementării transnistrene există o necesitate recunoscută de colectare în continuare a datelor şi monitorizare a dinamicii social şi a tendințelor sărăciei din regiune. Susținerea activităților analitice ar fi deosebit de eficiente în cadrul grupurilor de lucru, care au demonstrat un potențial de colaborare productivă.

9. **Procesul de reglementare ar mai putea fi susținut prin intermediul activităților comunitare şi ale tineretului, ce promovează o înțelegere reciprocă şi colaborare între populațiile ambelor maluri ale râului Nistru**. Astfel de intervenții ar putea reieşi din inițiativele anterioare, încununate cu succes, aşa ca taberele de vară pentru tineri şi subvențiile nerambursabile comunitare, sau/şi să promoveze schimbul de date şi cooperarea între afacerile mici şi medii de pe ambele maluri. Intensificarea interacțiunii între tinerii de pe ambele maluri ale râului ar putea fi la temelia partajării unor valori culturale, civice şi economice comune sau, cel puțin, ar spori toleranța şi deschiderea pentru dialog ale populațiilor de pe ambele maluri şi ar diminua posibilitatea unei ostilități etnice în viitor.

Anexa 8: Sistemele naţionale şi cadrul fiduciar

1. **Lacunele din sistemul de management al finanţelor publice din Moldova sunt bine-cunoscute, în proces de implementare fiind un program de mare anvergură de reformare a MFP pentru soluţionarea acestora**. Ca rezultat al acestor eforturi a sporit credibilitatea cadrului MFP din Moldova, fapt dovedit prin scorul mai mare atribuit la compartimentul cheltuieli publice şi responsabilitate financiară (PEFA) între anii 2006 şi 2011. Această analiză a evaluat performanţa sistemului de management al finanţelor publice din Moldova şi a servit ca temei pentru discuţiile cu privire la viitoarea îmbunătăţire a managementului finanţelor publice. Evaluarea PEFA a constatat că Moldova dispune de un sistem fiscal şi de management a bugetelor efectiv şi funcţional, ceea ce a permis guvernului să finanţeze şi să execute un buget ce asigură prestarea serviciilor publice populaţiei generale.

2. **Graţie suportului oferit de donatori, Guvernul a lansat o serie de reforme pentru consolidarea procedurilor şi instituţiilor şi creşterea calităţii MFP.** Printre domeniile prioritare ale reformei se regăsesc: (i) îmbunătăţirea alocării surselor publice prin introducerea practicilor moderne de elaborare a bugetului; (ii) fortificarea disciplinei financiare prin modernizarea sistemului trezorerial şi a procedurilor de formulare şi executare a bugetului; (iii) îmbunătăţirea managementului pasivelor publice pentru minimizarea costului de deservire a datoriilor; (iv) îmbunătăţirea administrării fiscale şi eficientizarea controalelor financiare; (v) eficientizarea managementului finanţelor publice prin introducerea unui sistem informaţional integrat de management al finanţelor; (vi) îmbunătăţirea practicilor de management a investiţiilor publice, şi (vii) armonizarea cadrului juridic fiscal şi bugetar cu standardele Uniunii Europene. După cum a fost constatat de evaluarea PEFA din 2011, efectuată în conformitate cu metodologia PEFA, Moldova avea un clasament destul de bun la capitolul credibilitatea, caracterul exhaustiv şi clasificarea bugetului, operaţiunile trezoreriale (inclusiv, buget, remunerarea muncii şi controlul asupra cheltuielilor), raportarea pe parcursul anului şi accesul public la bugetul guvernamental şi la informaţiile financiare. În colaborare cu Banca Mondială (în contextul iniţiativei BOOST elaborată de Bancă), Moldova a devenit una din puţinele ţări din lume, ce a publicat în *Internet* datele cu privire la executarea bugetului pe articole de buget pentru toate instituţiile bugetare (până la nivel de instituţie şcolară). Baza de date BOOST, disponibilă pe site-ul Ministerului Finanţelor, reprezintă un instrument analitic util pentru monitorizarea eficienţei şi transparenţei valorificării fondurilor publice.

3. **Deşi în anumite domenii s-au atestat progrese, Guvernul continuă să caute soluţii pentru lacunele restante.** Domeniile vizate de eforturile ulterioare includ: (i) elaborarea şi executarea bugetului (inclusiv, armonizarea cu standardele UE); (ii) contabilitate şi raportare; (iii) elaborarea unui Sistem Informatic de Management al Finanţelor (SIMF) şi gestionare a numerarului; şi (iv) auditul intern. Prin urmare, în cadrul proiectului MFP al Băncii, Guvernul reformează sistemul de contabilitate şi raportare pentru sectorul public. Este în proces de elaborare o nouă clasificare bugetară integrată şi un nou plan de conturi pe baza standardelor GFS2001, ce vor fi lansate odată cu noul SIMF. Se anticipează pe termen mediu că Guvernul va păstra contabilitatea pe bază de numerar pentru trezorerie şi contabilitatea modificată pe bază de numerar pentru instituţiile bugetare. Noul SIMF va permite Guvernului să elaboreze rapoarte financiare consolidate, indicând situaţia financiară a Guvernului şi nu doar rapoarte cu privire la executarea bugetului.

4. **Au fost întreprinşi paşi importanţi în vederea dezvoltării unei Instituţii Supreme de Audit moderne.** Curtea de Conturi (CC), cu susţinerea oferită de partenerii de dezvoltare, a

realizat progrese considerabile în implementarea planului său strategic de dezvoltare şi în prezent este la o etapă avansată a transformării sale într-o entitate de audit extern, ce se foloseşte de standardele de audit internaţionale. CC a iniţiat activităţi de audit al performanţei, pe care continuă să le elaboreze.

5. **Reforma achiziţiilor este în derulare.** Amendamentele efectuate la legea achiziţiilor a armonizat cadrul legislativ din Moldova la bunele practici internaţionale, asigurând o bază robustă pentru sistemul achiziţiilor publice, însă mai există carenţe în cadrul juridic. Principala provocare este lipsa actelor normative şi prevederile instituţionale precare pentru mecanismul de analiză a reclamaţiilor. Agenda reformelor în achiziţiile publice se conduce de următoarele priorităţi: (i) implementarea e-achiziţiilor; (ii) armonizarea legislaţiei naţionale la prevederile acordurilor UE şi OMC privind achiziţiile publice; (iii) simplificarea sistemului de achiziţii publice, sporirea transparenţei şi eficientizarea procedurilor de achiziţii publice; (iv) creşterea responsabilităţii persoanelor implicate în realizarea procedurilor de achiziţii publice. Pentru abordarea acestor priorităţi, Banca Mondială a oferit un grant mic în scopul creşterii transparenţei şi eficienţei sistemului de achiziţii publice, cu accent pe elaborarea şi extinderea folosirii instrumentelor electronice pentru achiziţii publice şi creşterea competenţelor în domeniul achiziţiilor.

6. Au fost deja mobilizate o serie de instrumente existente prin intermediul unor eforturi coordonate ale mai multor donatori, care continuă să sprijine agenda crucială a Statului în domeniul MFP.

Anexa 9: Analiza sistemului statistic național

1. În structura sistemului statistic național (SSN) din Moldova oficial intră Biroul Național de Statistică (BNS) cu subdiviziunile sale teritoriale, Banca Națională a Moldovei şi direcțiile de statistică ale agențiilor publice centrale şi locale[1]. BNS, care furnizează majoritatea datelor statistice oficiale, deține un rol coordonator asupra altor segmente ale SSN.

2. **În linii generale, SSN dispune de capacități adecvate, fapt dovedit într-o serie de evaluări internaționale independente.** În 2012, Moldova a obținut un scor de 91 puncte la indicatorul folosit de Banca Mondială pentru cuantificarea capacităților statistice din țările în curs de dezvoltare. Indicatorul[2] se bazează pe un cadru diagnostic, axat pe 3 dimensiuni: metodologia statistică; sursa datelor; periodicitatea şi prezentarea oportună a datelor. Pentru fiecare țară este calculat un scor combinat pentru fiecare dimensiune în parte şi un scor total conjugat pentru toate cele trei dimensiuni, de la 0 la 100. Cu cât e mai mare punctajul, cu atât sunt mai mari capacitățile. O evaluare recentă de către *Eurostat* elucidează că Legea cu privire la Statistica Oficială (LSO) se conformează, în mare parte, Principiilor Fundamentale pentru Statistica Oficială ale Națiunilor Unite, Codul de Practici pentru Statistica Europeană, la fel ca şi Compendiului Cerințelor Statistice al *Eurostat*. La evaluarea implementării, *Eurostat* a mai conchis că principiile de independență, obiectivitate şi imparțialitate profesională, la fel ca şi şi confidențialitatea datelor statistice, sunt, în linii generale, respectate.

3. **De regulă, SNN permite monitorizarea implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare şi ar putea sprijini gestionarea bazată pe dovezi**. Începând cu anul 2000, anual erau publicați 40 de indicatori aferenți ODM. De asemenea, BNS face publică informația (inclusiv, pe site-ul său) potrivit unui calendar cu privire la un spectru larg de indicatori economici şi sociali. Ediția din 2011 a Anuarului Statistic din Moldova, disponibil *online*, la fel ca şi edițiile precedente începând cu anul 2002, include peste 500 de tabele şi grafice. În 2006 Moldova s-a abonat la standardul de diseminare a datelor speciale (SDDS) al Fondului Monetar Internațional – la acel moment, doar a şasea țară ce a trecut de la participarea în sistemul de diseminare a datelor generale (SDDG) la abonamentul SDDS – un indiciu al angajamentului asumat de țară față de îmbunătățirea colectării şi diseminării datelor[3].

4. **SNN se achită bine de sarcina sa de raportare pe dimensiunile de gen ale realizărilor socio-economice.** BNS prezintă majoritatea datelor statistice demografice, economice şi sociale dezagregate pe sexe. Mai mult ca atât, acesta recunoaşte că aspectele de gen țin în primul rând de grupurile socio-demografice şi de locul / rolul femeilor şi bărbaților în societate. De aceea, BNS depune toate eforturile ca să se asigure că "toate datele statistice (atât cele aferente indivizilor, cât şi cele ce nu sunt direct legate de indivizi) să fie colectate, compilate şi analizate, luând în considerare factorii de gen, ce afectează femeile şi bărbații în mod diferit"[4].

5. **În timp ce SSN din Moldova are multe avantaje, există o serie de domenii ce necesită îmbunătățirea situației, inclusiv valabilitatea datelor populaționale, conformitatea cu standardele internaționale şi acoperirea națională.** Există probleme majore cu datele populaționale din cauza calității precare a ultimului recensământ efectuat în 2004 şi lipsa unor

[1] Articolul 7 al Legii cu privire la statistica oficială (nr.412-XV), decembrie 2004;
[2] Banca Mondială, iulie 2012, *Consiliul cu privire la capacitățile statistice (BBSC);*
[3] SDDS determină 4 dimensiuni ale diseminării datelor — acoperirea, periodicitatea şi caracterul oportun al datelor; accesul pentru public; integritatea datelor diseminate; şi calitatea datelor diseminate;
[4] *http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Gender/Gen_Guide_2008.pdf*

date veridice cu privire la migraţiune. Recensământul din 2004 a supraestimat mărimea populaţiei, luându-i în calcul în calitate de locuitori ai Moldovei şi pe acei cetăţeni, ce s-au aflat peste hotarele ţării mai mult de un an – o abate clară de la standardele internaţionale. În mod notoriu, datele cu privire la migraţie nu inspiră nici ele încredere, iar estimările migranţilor permanenţi şi temporari variază de la câteva sute de mii până la circa un milion. Statisticile cu privire la populaţie şi migraţiune sunt doar câteva domenii, în care standardele internaţionale fie nu sunt respectate deloc, fie sunt folosite standarde depăşite (statistica privind conturile naţionale şi finanţele guvernului[5]). În cele din urmă, SSN din Moldova nu cuprinde regiunea transnistreană, care – în afară de problema reprezentativităţii – agravează şi mai mult dimensiunile de calitate ale unui spectru vast de indicatori (comerţ, migraţiune etc.)

6. **Măsurarea sărăciei este un alt domeniu, în care BNS ar putea obţine o îmbunătăţire în viitor.** BNS publică anual date cu privire la sărăcie. Pentru estimarea sărăciei, BNS foloseşte pragurile naţionale de sărăcie, reieşind din coşul alimentar (pe baza consumului minim de calorii, ce defineşte sărăcia extremă) şi pragul absolut al sărăciei, care adaugă la coşul alimentar unele articolele elementare nealimentare. O problemă majoră aferentă estimărilor sărăciei este proporţia mare a respondenţilor ce au refuzat să răspundă (peste 40 la sută). Nu este clar ce determină rata înaltă de refuz al răspunsului, însă nu se poate exclude şi cauza că acestea sunt condiţionate de cadrul de eşantionare din cauza calităţii precare a datelor populaţionale. Mai mult ca atât, pe parcursul anilor BNS a revizuit metodologia de eşantionare şi chestionarul, ceea ce s-a soldat cu apariţia problemelor de compatibilitate a datelor. Cele mai recente modificări efectuate în Studiul bugetelor gospodăriilor casnice din 2006 au determinat o descreştere vădită a ratei sărăciei extreme din 2005 până în 2006 (4,5 la sută comparativ cu 16,1 la sută). În Memorandumul Economic al Ţărilor din 2011[6], tehnicile de comparabilitate au constatat că rata totală a sărăciei nu s-a schimbat mult din 2005 până în 2006, însă sărăcia extremă s-ar putea să fi crescut în 2006. Pe de altă parte, aparent nu există probleme de comparabilitate a datelor cu privire la sărăcie din 2006 încoace.

7. **BNS are o imagine de ansamblu pozitivă în rândul utilizatorilor din Moldova, iar folosirea mai eficientă a mecanismelor de consultare, stipulate în LSO, va contribui la creşterea calităţii statisticii, concomitent consolidând imaginea BNS.** Pe site-ul BNS sunt postate două sondaje de opinie, ce descriu aprecierea, în general pozitivă, a BNS din partea publicului[7]. În contextul ROSC 2006, colaboratorii FMI au efectuat un sondaj al utilizatorilor de date macroeconomice şi au constatat că 74 la sută din respondenţi au apreciat calitatea statisticii oficiale din Moldova ca fiind mai bună (14 la sută) sau aceeaşi (63 la sută) comparativ cu alte ţări CSI. Cel de-al doilea sondaj[8] este oarecum ambiguu, deoarece doar 35 la sută au răspuns că au încredere în datele BNS, în timp ce alte 16 la sută au încredere în anumite categorii selectate de date. Domeniile cu cel mai mare nivel de scepticism includ condiţiile de viaţă, de muncă şi de angajare în câmpul muncii, populaţie şi comerţul extern. Acest ultim sondaj sugerează că BNS ar putea creşte calitatea datelor şi augmenta nivelul încrederii, angajându-se într-un dialog mai bun cu utilizatorii de date. Într-adevăr, LSO a instituit un Consiliu Statistic[9] în calitate de organ consultativ, al cărui rol constă în "elaborarea şi promovarea statisticii oficiale, asigurarea

[5] Conturile naţionale se bazează pe CNS 1993 şi pe manualul FMI privind statistica finanţelor din 1986;
[6] Moldova după criza globală: promovarea competitivităţii şi creşterea mutuală, raportul nr.55185-MD, 4 aprilie 2011, Banca Mondială;
[7] *http://www.statistica.md/pageview.php?l=en&idc=399&*
[8] Asociaţia Naţională pentru Dezvoltare Rurală (OIKOS), 2008 "Sondajul de opinie publică privind gradul de satisfacţie a utilizatorilor cu date statistice ale Biroului Naţional de Statistică", raport final;
[9] Articolul 12 al LSO;

caracterului obiectiv, transparent şi ştiinţific al metodologiei, indicatorilor şi clasificării". Deşi membrii neoficiali sunt în minoritate, Consiliul Statistic are o reprezentare largă[10]. Regretabil, Consiliul nu s-a întrunit niciodată din momentul creării şi nu a fost implicat în planurile recente de reformă ale BNS.

8. **Moldova întreprinde o serie de măsuri pentru remedierea carenţelor din SSN.** Se preconizează efectuarea următorului recensământ al populaţiei în 2014, iar în aprilie 2013 va fi organizat un sondaj pilot pentru testarea cadrului de eşantionare şi a chestionarului. BNS a beneficiat de asistenţă tehnică din partea UNFPA, ceea ce va permite efectuarea acestui recensământ în conformitate cu standardele internaţionale. BNS a elaborat, de asemenea, un Plan Strategic de Dezvoltare, PSD (2012-2014), în care una din priorităţile pe termen mediu este armonizarea cu *acquis communautaire* al UE în domeniul statisticii (care va aborda alinierea necesară la standardele internaţionale). Totuşi, PSD nu a fost încă aprobat de Guvern. În timp ce realizarea unor progrese în acoperirea regiunii transnistrene va depinde de agenda de reintegrare mai vastă, BNS ar putea întreprinde anumiţi paşi concreţi şi imediaţi în vederea actualizării PSD, în strânsă coordonare cu Consiliul Statistic, activitatea căruia trebuie să fie resuscitată şi în vederea obţinerii aprobării şi finanţării PSD din partea Guvernului.

9. **Partenerii externi au oferit un suport robust Biroului Naţional de Statistică şi în elaborarea SSN.** În rândul partenerilor bilaterali se regăsesc Franţa, Norvegia, România, Suedia şi Turcia. În particular, Guvernul Suediei a finanţat cea mai mare parte a primului recensământ agricol din perioada post-independenţă din 2010. Pe lângă Banca Mondială, printre partenerii multilaterali se numără FMI, agenţii ONU – în particular, în aspectele de gen, dar şi în acoperirea indicatorilor sociali din regiunea transnistreană – şi *Eurostat*.

10. **Banca Mondială va continua să sprijine SNN pe toată durata implementării actualei Strategii de Parteneriat cu Ţara (SPT).** Operaţiunile în curs de derulare din sectoarele finanţelor, sănătăţii, educaţiei şi protecţiei sociale sunt menite să ajute Moldova să înfiinţeze Sisteme Informatice de Management moderne şi eficiente. Prin intermediul proiectului *e-transformarea guvernării*, Banca Mondială sprijină, de asemenea, programul *date deschise* din Moldova. Pe durata implementării SPT, Banca Mondială va apela la activităţile sale preconizate pentru evaluarea sărăciei şi activităţile din Transnistria pentru a contribui la consolidarea capacităţilor BNS. BNS a solicitat, de asemenea, acces la Fondul Fiduciar ECASTAT în sprijinul implementării planului său de dezvoltare, iar Banca Mondială va examina posibilitate satisfacerii acestei cereri, ceea ce va ajuta BNS în pregătirea către recensământul populaţiei, consolidarea capacităţilor în materie de statistică de gen, analiticii sărăciei şi fortificării cadrului instituţional prin resuscitarea Consiliului Statistic.

Bibliografie

Jean-Michel Durr, 2011 "In-depth Assessment of Population Statistics of the Republic of Moldova and its adherence to the EU Statistical Requirements Compendium". Joint UN Project "Strengthening the National Statistical System of the Republic of Moldova.

[10] În componenţa Consiliului pentru Statistică se regăsesc trei reprezentanţi ai organului statistic central, un reprezentant al Academiei de Ştiinţe din Moldova, un reprezentant al Băncii Naţionale a Moldovei, 5 reprezentanţi ai entităţilor specializate ale autorităţilor administraţiei publice centrale, un reprezentant al instituţiei de învăţământ superior de specialitate, un reprezentant al sindicatelor, un reprezentant al mijloacelor de comunicare în masă, un reprezentant al patronatelor şi un reprezentant al sectorului afacerilor;

Willem de Vries, 2007, "Global Assessment of the National Statistical System". EU

IMF, 2006, "Report on the Observance of Standards and Codes"

V. Herrmann, C. Junker, B. Kaminskiene, G. Kopsch, J. Schachter, 2012, "Adapted Global Assessment of the National Statistical System of Moldova", EUROSTAT

Partnerships In *S*tatistics for the *21*st Century (PARIS21), 2003 " Improved Statistical Support for Monitoring Development Goals: Moldova Country Case Study". By Neil Fantom, Senior Statistician, World Bank (Team Leader); Lynn MacDonald, Adviser, Poverty Group, United Nations Development Programme (UNDP); Angela Me, Chief, Social and Demographic Statistics, United Nations Economic Commission for Europe (UNECE); José Cervera-Ferri, Consultant for the European Commission (EC).

National Bureau of Statistics, 2011 "Program of strategic development of National Bureau of Statistics for 2012 – 2014"

National Association for Rural Development (OIKOS), 2008 "Public opinion poll concerning data user's satisfaction with available statistical data for the National Bureau of Statistics"

Anexa 10: Consultările cu actorii implicați în SAT şi constatările sondajului de opinie al clientelei

Raţ ionament ş i abordare

1. **Echipa de ţ ară a Băncii Mondiale din Republica Moldova a inițiat un proces consultativ exhaustiv ca parte integrantă a procedurii de pregătire a noii Strategii de Parteneriat cu Republica Moldova pentru anul fiscal 2014-2017.** Aceste consultații şi-au propus drept scop identificarea opiniilor şi recomandărilor formulate de principalii actori guvernamentali şi neguvernamentali şi inventarierea opiniilor actorilor vis-à-vis de asistența oferită țării de către Banca Mondială.

2. **Un proces consultativ în doi timpi a fost lansat în iulie 2012 şi finalizat în ianuarie 2013.** La prima etapă, a fost efectuat exercițiul *Sondajul Opiniei Țării* (SOȚ). Etapa a doua (mijlocul lunii noiembrie 2012 – începutul lunii ianuarie 2013) a implicat o serie de consultații tête-à-tête cu autoritățile administrației publice centrale şi locale, parlamentarii, partidele politice, comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile neguvernamentale, asociațiile profesionale, întreprinderile din sectorul privat, mediul academic, studenții, laboratoarele de idei şi o serie de grupuri sectoriale majore de actori implicați din domeniile educației, protecției sociale, pensiilor, sănătății, TIC, agriculturii, mediului ambiant şi schimbărilor climatice, sectoarelor privat, financiar şi bancar, la fel ca şi cu tineretul. Consultațiile individuale au fost completate de o procedură de consultare *online*, care a implicat crearea unor pagini dedicate în rețeaua *Internet* în limbile engleză şi română, furnizând informații cu privire la prioritățile sugerate pentru SPT şi oferindu-le vizitatorilor site-ului oportunitatea comentării pe marginea acestora.

3. **Procedura de consultare a SPT a fost un efort de echipă, cu implicarea colegilor din alte sectoare, personalului național şi de la cartierul general al BM, în tentativa de elucidare a opiniilor, experienței şi consultațiilor unui spectru extrem de vast de actori din Moldova implicați în elaborarea noii SPT.** Consultațiile generale au oferit oportunitatea adresării şi implicării unei audiențe diverse, acoperind o gamă mai mare de sugestii şi opinii cu privire la activitatea intersectorială a Băncii şi modalitățile în care aceasta îşi poate valorifica mai eficient mandatul. Consultările sectoriale dedicate au asigurat platforma pentru pătrunderea în problemele specifice sectoarelor şi fiind moderate de personalul din sector, s-au dovedit a fi utile pentru obținerea unui set mai axat şi mai orientat de îndrumări şi recomandări.

Sondajul Opiniei Clientelei (SOC)

4. **SOC a colectat opiniile cu privire la rolul Băncii, eficacitatea acesteia în țară şi rolul său în parcursul ulterior.** Sondajul a mai obținut, de asemenea, informații cu privire la percepțiile actorilor din Moldova vis-à-vis de rezultatele, portofoliul de competențe şi eforturile de informare / comunicare ale Băncii Mondiale. Între lunile iulie şi august 2012, 303 (rata de răspuns – 80 la sută) actori au opinat despre asistența, pe care Banca o oferă țării. Participanții la sondaj au fost selectați din rândul instituțiilor administrației publice centrale; agenției de implementare; consultanților / contractanților ce activează în cadrul proiectelor / programelor finanțate de Banca Mondială; unităților de management al proiectului (UMP) ce supraveghează implementarea proiectului; funcționarilor publici locali sau al colaboratorilor; agențiilor bilaterale sau multilaterale; organizațiilor sectorului privat; băncilor din sectorul financiar / privat; ONG-urilor, inclusiv din rândul organizațiilor comunitare (OC); mijloacelor de

comunicare în masă; instituțiilor guvernamentale independente; sindicatelor; mediului academic / instituțiilor de cercetări ştiințifice / laboratoarelor de idei şi al ramurii judiciare. Respondenților li s-a solicitat să comenteze pe marginea problemelor de ordin general, cu care se confruntă Moldova; atitudinile lor generale față de Banca Mondială; eficacitatea şi rezultatele Băncii; competențele Băncii; conlucrarea cu Banca; viitorul rol al Băncii în Moldova; la fel ca şi comunicarea cu Banca şi partajarea datelor în Moldova. Caseta de mai jos prezintă rezumatul principalelor constatări.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE S.O.C.

În majoritatea lor covârşitoare, actorii au desemnat creşterea ca fiind prioritatea de dezvoltare cea mai importantă din Moldova. În acelaşi timp, respondenții au indicat clar pe tot parcursul sondajului că guvernarea şi combaterea corupției sunt de o importanță majoră şi că îmbunătățirea situației în acest domeniu este crucială pentru o creştere economică durabilă. Actorii au declarat că implicarea Băncii în cele mai importante domenii de dezvoltare, inclusiv guvernare, combaterea corupției şi creşterea economică, ar aduce un plus de valoare. Mai mult ca atât, un sfert din respondenți vedeau, de asemenea, rolul principal al Băncii în domeniul agriculturii. Rezultatele sondajului demonstrează relevanța Băncii în republică, potrivit opiniilor respondenților, şi îmbunătățirea scorului atribuit *sprijinului din partea Băncii al strategiilor realiste ale țării* începând cu anul fiscal 2008.

Cel mai mare avantaj al Băncii în teren îl constituie modul în care colaborează cu clienții guvernamentali şi relațiile pe care le-a întreținut. Banca are un clasament fruntaş în aşa domenii, ca lealitatea şi onestitatea (îmbunătățit începând cu AF08), accesibilitatea personalului (îmbunătățit începând cu AF08), ducerea la bun sfârşit a celor începute, colaborarea cu Guvernul şi chiar şi colaborarea cu grupurile extraguvernamentale. În plus, respondenții au apreciat cu un scor înalt modalitatea în care Banca activează din punct de vedere al condițiilor pe care le impune, operativității disbursării fondurilor şi monitorizării / evaluării.

Rezultatele SOC elucidează că percepțiile cu privire la eficacitatea Băncii diferă între sectoare. În anumite domenii percepțiile s-au îmbunătățit (doar o parte sunt comparabile cu AF08 din cauza includerii sau formulării întrebărilor), inclusiv în agricultură, sănătate, egalitatea sexelor, educație, reforma sectorului public şi schimbările climatice. Activitatea desfăşurată de Bancă în domeniile guvernării, combaterii corupției, legislației şi justiției a fost evaluată de toți intervievații cu cel mai mic scor al eficacității, fiind urmate de activitatea Băncii în domeniile creării locurilor de muncă şi angajării în câmpul muncii.

Majoritatea respondenților au opinat că cea mai mare valoare a Băncii în republică ține de sursele sale financiare, după care urmează asistența tehnică. În confirmarea acestor constatări, respondenții au relatat că cel mai efectiv instrument din Moldova este împrumutul investițional al Băncii, urmat de asistența tehnică şi creşterea competențelor. Opiniile cu privire la împrumuturile bazate pe politici sunt mult mai puțin pozitive. Privind în perspectivă, respondenții au remarcat că reducerea complexității împrumuturilor sale şi creşterea calității experților săi în teren ar contribui cel mai mult la îmbunătățirea activității Băncii în Moldova. Unii respondenți au opinat că Banca ar trebui să asigure țara cu produse financiare mai inovatoare.

În cele din urmă, sondajul denotă că cu cât este mai strânsă implicarea actorilor în activitatea Băncii (în contrast cu identificarea sa doar în calitate de observatori), cu atât este mai pozitivă percepția acestora despre fiecare indicator evaluat în sondaj. Aceasta susține eforturile continue şi strategice de implicare a principalilor actori în vederea asigurării unei colaborări şi a unor parteneriate productive şi efective, care se soldează cu rezultate de dezvoltare mai efective în teritoriu. Constatările sondajului demonstrează că Banca s-a achitat cu brio de sarcina sa de stabilire a unor relații robuste în Moldova, dar ar putea fi util de examinat mai detaliat şi de reflectat asupra rezultatelor specifice din teritoriu.

Consultările individuale şi *online* cu actorii implicaţi

5. Biroul Băncii Mondiale din Moldova a purtat consultări individuale cu un eşantion reprezentativ de actori, începând cu mijlocul lunii noiembrie 2012 şi până la începutul lunii ianuarie 2013. Printre actori s-au regăsit autoritățile administrației publice centrale şi locale, mediul academic, studenți, laboratoarele de idei, ONG, entități din sectorul privat, comunitatea donatorilor, parlamentari şi partidele politice. Un accent special a fost pus pe implicarea actorilor din regiuni, în total fiind organizate 5 consultări în diverse părți ale republicii în scopul asigurării unei acoperiri geografice adecvate (Bălți, Cahul, Comrat, Orhei şi Ungheni). Mai mult ca atât, au fost organizate consultări sectoriale dedicate sectoarelor educației, protecției sociale, pensiilor şi sănătății, TIC, agriculturii, mediului ambiant / schimbărilor climatice, privat, financiar şi bancar, la fel ca şi tinerilor, pentru a cuprinde maxim posibil recomandările şi sugestiile specifice sectorului.

6. Circa 500 persoane au participat la consultările individuale. Printre acestea s-au regăsit profesioniştii de toate vârstele, la fel ca şi studenții din trei localități (universitățile din Comrat şi Bălți şi Academia de Studii Economice din Moldova de la Chişinău). Au fost reprezentanți ai autorităților administrației publice locale, inclusiv şefii oficiilor teritoriale de ocupare a forței de muncă, primarii şi viceprimarii oraşelor, consilierii primăriilor, şefii şi personalul executiv al direcțiilor orăşeneşti / raionale responsabili de serviciile publice (educație, protecția socială, sănătate, etc.) La evenimentele de consultare au mai participat ONG-urile de la nivel local sau național, inclusiv membrii Consiliului Național pentru Participare. Consultările sectoriale au implicat principalii experți şi decidenți din sectoare, agenția implementatoare şi personalul proiectului, la fel ca şi experții din sectorul neguvernamental. SPT a fost consultată cu toate partidele politice majore, în prezent fiind organizată o prezentare separată în fața membrilor Comisiei Permanente Economie, Buget şi Finanțe.

7. Eforturile de consultare *online* au inclus crearea unor pagini dedicate în rețeaua Internet în limbile română şi engleză pe site-ul Băncii Mondiale din Moldova, prezentând informații despre Banca Mondială, activitățile curente şi precedente, prioritățile sugerate pentru noua SPT. Paginile au fost accesate de 193 vizitatori.

8. Aceste consultări au identificat următoarele domenii de importanță majoră: dezvoltarea sectorului privat, accesul la finanțe şi investițiile străine directe; discordanța dintre competențe, reforma pieței muncii şi crearea locurilor de muncă; eficiența şi relevanța educației; angajarea în câmpul muncii şi dezvoltarea rurală; eficiența şi securitatea energetică; practicile curate şi prietenoase mediului; competitivitatea agricolă; sănătatea, protecția socială şi vulnerabilitățile asociate; folosirea transparentă şi monitorizarea banilor publici; reintegrarea țării şi altele.

9. Principalele sugestii şi recomandări privind funcționarea grupului BM pot fi rezumate, însă nu se reduc doar la următoarele: i) sporirea responsabilității şi fortificarea instrumentelor de monitorizare; ii) asigurarea dreptului de proprietate şi participarea publică în promovarea şi implementarea programului de reforme; iii) valorificarea avantajelor sale analitice în calitate de platformă pentru viitoarele reforme în sectoarele menționate anterior; iv) intensificarea eforturilor pe plan de guvernare; v) continuarea asigurării suportului pentru consolidarea instituțională şi creşterea competențelor; vi) dezvoltarea parteneriatelor cu alți actori de dezvoltare pentru maximizarea impactului.

Anexa 11: Sinteza fondurilor fiduciare principale în Moldova

1. **Fondurile fiduciare sunt integrate în strategia GBM ş i susţ in reforme instituţ ionale importante ş i implementarea proiectelor.** În timpul perioadei SPT, portofoliul FF a scăzut considerabil în dimensiuni, de la 84.9 milioane dolari SUA în ianuarie 2009 până la aproximativ 40 de milioane de dolari SUA în iulie 2013, devenind mai puţ in fragmentat ş i consolidat, mai concentrat ş i complementar creditării GBM ş i programului AAC, cu o antecedenţ ă de implementare în mare măsură satisfăcătoare. Acesta este un rezultat al eforturilor GBM spre o abordare mai programatică în mobilizarea resurselor FF ş i consolidarea acestora, în scopul de a reduce costurile de administrare ş i fragmentarea. Conform unei analize a CFPTO privind integrarea FF în produsele SPT din ianuarie 2010, SPT AF09-12 pentru Moldova a construit o legătură bună între rezultatel FF ş i programul de ţ ară, îmbunătăţ ind considerabil acoperirea FF prin mai multe rezultate cuantificabile ş i consolidarea portofoliului general.

2. **Fondurile fiduciare din portofoliu asigură cofinanţ are pentru operaţ iunile AID, finanţ ează operaţ iuni de carbon ş i oferă alte forme de sprijin, inclusiv pentru AAC.** Cele mai mari FF din portofoliul curent includ: Fondul fiduciar multi-donator pentru Reforma administraţ iei publice de 11,4 milioane dolari SUA (recent extins până la 31 decembrie 2013), Parteneriatul global pentru educaţ ie în învăţ ământul preş colar de 4,4 milioane dolari SUA ş i cofinanţ area FGM de 4,4 milioane dolari SUA pentru Proiectul competitivitatea în agricultură finanţ at de AID. Recent a fost finalizat cel mai mare grant care a existat vreodată în porotofoliul FF al Moldovei în sumă de 16,6 milioane dolari SUA pentru dezvoltare regională ş i protecţ ie socială, finanţ at de CE, care a fost multidimensional, fiind complementar mai multor operaţ iuni în curs de desfăş urare, finanţ ate de AID.

3. **Accentul puternic pe parteneriate cu alţ i donatori s-a dovedit a fi eficient în mobilizarea cofinanţ ării substanţ iale pentru reforme.** Proiectul investiţ ii ş i servicii rurale ş i Proiectul Fondul de Investiţ ii Sociale din Moldova au atras sprijinul altor donatori (DFID, CE, FGM, KFW, Olanda, Suedia, Elveţ ia, UNICEF ş i USAID), cu finanţ are suplimentară de 24 milioane dolari SUA ş i, respectiv, 36,4 milioane dolari SUA. Partenerii de dezvoltare (DFID, Olanda ş i Suedia) au identificat Banca Mondială în scopul administrării fondului fiduciar multi-donator pentru reforma administraţ iei publice centrale ş i a sprijinului pentru Instituţ ia Supremă de Audit. Aceş ti parteneri au oferit, de asemenea, 5,5 milioane dolari SUA pentru Proiectul managementul finanţ elor publice în derulare (8,5 milioane dolari SUA credit AID, recent extins până la 31 decembrie, 2013)

4. **Suplimentar complementarităţ ii cu portofoliul de creditare, FF au avut un rol esenţ ial în consolidarea programului AAC ş i consolidarea capacităţ ilor.** Asistenţ ă tehnică ş i sprijin sectorial au fost oferite în agricultură, educaţ ie, e-transformare, sectorul financiar ş i privat, ş i energie. În raport cu cel din urmă, o gamă largă de activităţ i finanţ ate din fonduri fiduciare au oferit sprijin pentru restructurarea încălzirii municipale ş i vor sta la baza Proiectului iminent de încălzire municipală, planificat pentru AF14. În sectorul financiar, o serie de FF au contribuit la întărirea capacităţ ii instituţ ionale a Comisiei Naţ ionale a Pieţ ei Financiare ş i îmbunătăţ uirea sistemului de reglementare în sectorul financiar, în conformitate cu bunele practici internaţ ionale. FF au oferit, de asemenea, asistenţ ă continuă sectorului privat în reforma cadrului de reglementare ş i a mediului de afaceri, facilitarea accesului la finanţ are ş i implementarea activităţ ilor specifice pentru a ajuta la îmbunătăţ irea competitivităţ ii companiilor din Moldova.

Începând cu anul 1994, FGM a investit aproximativ 25 milioane dolari SUA în 15 proiecte naţ ionale, dintre care nouă au fost implementate de către Banca Mondială. Evaluarea portofoliului FGM în ţ ară (1994-2009) a concluzionat că sprijinul FGM a fost relevant pentru priorităţ ile naţ ionale, convenţ iile internaţ ionale ş i mandatul FGM. Intervenţ ia privind poluanţ ii organici persistenţ i a fost de o importanţ ă strategică, în timp ce sprijinul FGM pentru biodiversitate a avut un rol esenţ ial în susţ inerea Republicii Moldova în vederea realizării obligaţ iunilor sale. Evaluarea a constatat că pregătirea proiectelor ş i procesul de aprobare în Republica Moldova au fost relativ eficiente în comparaţ ie cu alte ţ ări. Cu toate acestea, evaluarea a constatat, de asemenea, că lipsa de coordonare ş i a unei strategii clare în ceea ce priveş te sprijinul FGM au afectat sentimentul de apartenenţ ă. Evaluarea a recomandat ca FGM să introducă un program de granturi mici în Moldova ş i ca proiectele FGM să abordeze degradarea terenurilor ş i problemele de adaptare la schimbările

Lista detaliată a FF principale conform pilonilor ş i temelor SPT este oferită în continuare.

(Figures in thousands of USD)

Trust Fund #	Trust Fund Name	Net Grant Amount	Program Source	Grant Closing Date	Project Name	Fund Usage	Exec. By
Pillar I. Increasing Competitiveness							
TF011492	Moldova Investment Climate Reform Project	1,556.0	IFC	12/31/2014		TA & Advisory Services	Bank
TF011523	Moldova: #10151 Improving Access to Credit through Secured Transactions Reform	280.7	FIRST	10/31/2013	Moldova #10151 Improv Access to Credit		Bank
TF012145	Moldova Agriculture Competitiveness Project	4,435.5	GEFIA	6/30/2017	AGRICULTURE COMPETITIVENESS PROJ. (GEF)		Recipient
TF014647	Resource Efficency For SMEs	150.0	IFC	2/29/2016	REF for SMEs	TA & Advisory Services	Bank
Pillar II. Enhancing Human Capital and Minimizing Social Risks							
TF011810	Moldova - Global Partnership For Education Grant	4,400.0	EFAFTI	10/29/2014	EFA- FTI - 3		Recipient
TF014285	SSKE between Moldova and Romania: Sharing Experience on School Graduation Examinations	49.9	SOUTH	2/20/2014	EDUCATION REFORM		Bank
TF012263	IDF Grant for Strategic Planning of Health Information Management Reform Project	278.0	IDF	7/30/2015	IDF-HEALTH MIS	TA & Advisory Services	Recipient
TF093407	COMMUNITY PARTICIPATION IN POST-CONFLICT REGIONS	1,950.0	JSDF	9/17/2013	SIF 2	Projects w/o any Bank cof (eg: CDCF)	Recipient
TF098414	Moldova Food Security AAA	320.0	GFCRP	6/30/2014	MD Food Security Notes		Bank
Pillar III. Promoting a Green, Clean and Resilient Moldova							
TF093088	COMMUNITY SUPPORT PROGRAM FOR SUSTAINABLE AND INTEGRATED FOREST MANAGEMENT AND CARBON SEQUESTRATION THROUGH FORESTATIO N.	975.9	PHRD	4/2/2014	Moldova Community Forestry Project	TA & Advisory Services	Recipient
TF056111	CDCF - MOLDOVA BIOMASS HEATING ERPA	1,047.1	CARBON	7/15/2016	BIOMASS HEAT IN RUR COMM (CDCF)	Carbon Financing	Recipient
TF056815	BCF - MOLDOVA SOIL CONSERVATION ERPA	2,478.0	CARBON	12/31/2015	SOIL CONS. FOLLW UP	Carbon Financing	Recipient
TF094358	MOLDOVA COMMUNITY FORESTRY PROJECT	2,612.5	CARBON	12/31/2018	Moldova Community Forestry Project	Carbon Financing	Recipient
TF097543	GFDRR: Moldova Disaster and Climate Risk management Capacity Building	100.0	GFDRR	9/30/2014	DISASTER & CLIMATE RISK MGT	TA & Advisory Services	Bank
TF099088	MOLDOVA ESREI TF: SUPERVISION OF RECIPIENT ACTIVITIES	220.1	FS-7SD	6/25/2014	Moldova: Sida TF on Energy Reform and EE	TA & Advisory Services	Bank
TF099139	MOLDOVA ESREI TF COMPONENT 2 & 3: DH Investment Study and Energy Supply Optimization Strategy	2,273.0	FS-7SD	12/25/2014	Moldova: Sida TF on Energy Reform and EE	TA & Advisory Services	Recipient
TF099493	Moldova Soil Conservation Project	2,961.4	CARBON	12/31/2013	SOIL CONS. FOLLW UP	Carbon Financing	Recipient
TF099602	Biogas Generation from Animal Manure Pilot Project	980.0	GEFIA	6/30/2014	BIOGAS GENERATION FROM ANIMAL MANURE	TA & Advisory Services	Recipient
Governance as a cross-cutting theme							
TF056601	MDTF TECHNICAL ASSISTANCE SUPPORT TO PUBLIC ADMINISTRATION REFORM OF MOLDOVA	11,450.0	FS-7PE	12/31/2013	MDTF FOR PUBLIC ADMIN REFORM	TA & Advisory Services	Recipient
TF011685	MOLDOVA: Feasibility Study for Cloud-Based Shared Infrastructure PPP	200.0	PPIAF	11/30/2013	MOLDOVA eTRANSFORMATION	TA & Advisory Services	Bank
TF012004	Strengthening Public Procurement	493.0	IDF	6/27/2015	IDF-PUBLIC PROCUREMENT	TA & Advisory Services	Recipient
TF013177	Advice on Strengthening Public Investment Management in Moldova	200.0	EPFM	4/30/2014	Advice on Strengthening Public Invt. Mgm	TA & Advisory Services	Bank
Total		**39,411.0**					

Anexa: Tabel de sinteză a Parametrilor de finanţare a ţării

Data: 28 ianuarie 2005

Parametrii de finanţare a ţării pentru Moldova expuşi mai jos au fost aprobaţi de Vice Preşedintele Regional pentru Europa şi Asia Centrală şi sunt afişaţi pe site-ul web intern al Băncii.

Articol	Parametru	Observaţii/Explicaţii
Repartizarea costurilor: Limita proporţiei de costuri ale proiectelor individuale, care pot fi finanţate de Bancă.	Până la 100 procente	Unele proiecte ipot fi finanţate până la 100 de procente. Totuşi, în vederea asigurării proprietăţii, un nivel adecvat de divizare a costurilor va fi încurajat, în special pentru proiecte cu un conţinut înalt de AT şi politici şi în comunităţi de beneficiari în proiecte CDD.
Finanţarea costurilor recurente: orice limite care s-ar aplica la suma totală a cheltuielilor recurente care pot fi finanţate de Bancă	Nu este limită la nivel de ţară pentru finanţarea costurilor recurente	Banca va continua să monitorizeze situaţia fiscală generală şi cea cu datoria şi implicaţiile pentru pentru finanţarea costurilor recurente. La luarea deciziei de finanţare a costurilor recurente în proiecte individuale, Banca se va ţine cont de aspecte de durabilitate la nivel de sector şi proiect, în special de durabilitate a realizărilor proiectului şi cheltuieli bugetare viitoare implicite.
Finanţarea costurilor locale: Sunt îndeplinite cerinţele pentru finanţarea de către Bancă a cheltuielilor locale şi anume: (i) cerinţele de finanţare pentru programul de dezvoltare a ţării să depăşească resursele proprii ale sectorului public (e.g. din impozitare şi alte venituri) şi împrumuturile interne preconizate; şi (ii) finanţarea doar a cheltuielilor externe nu va permite Băncii să ajute la finanţarea proiectelor individuale?	Da	Cerinţele privin finanţarea costurilor locale sunt îndeplinite. Banca poate finanţa costurile locale în orice proporţii solicitate de proiecte individuale.
Impozite şi taxe*:* Există impozite şi taxe pe care Banca nu le va finanţa?	Nu	Nu sunt impozite şi taxe nerezonabile. Banca poate finanţa toate impozitele şi taxele asociate cu cheltuielile proiectului. La nivel de proiect, Banca va considera dacă impozitele şi taxele constituie o parte excesiv de mare din costurile proiectelor.

Anexa 12: Anexe standard pentru SPT

Anexa 1: A2 – Privire de ansamblu asupra Moldovei

Moldova at a glance

3/17/13

POVERTY and SOCIAL	Moldova	Europe & Central Asia	Lower-middle-income
2011			
Population, mid-year *(millions)*	3.6	408	2,533
GNI per capita *(Atlas method, US$)*	1,980	7,734	1,772
GNI *(Atlas method, US$ billions)*	7.1	3,157	4,488
Average annual growth, 2005-11			
Population *(%)*	-0.2	0.4	1.6
Labor force *(%)*	-2.4	1.1	1.3
Most recent estimate (latest year available, 2005-11)			
Poverty *(% of population below national poverty line)*	22	..	..
Urban population *(% of total population)*	48	65	39
Life expectancy at birth *(years)*	69	71	66
Infant mortality *(per 1,000 live births)*	14	18	46
Child malnutrition *(% of children under 5)*	3	1	24
Access to an improved water source *(% of population)*	96	96	87
Literacy *(% of population age 15+)*	99	98	71
Gross primary enrollment *(% of school-age population)*	94	100	104
Male	94	100	106
Female	93	100	102

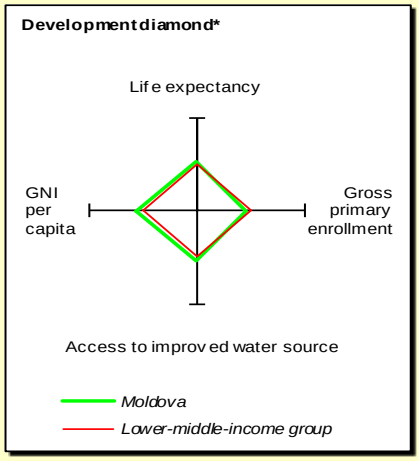

KEY ECONOMIC RATIOS and LONG-TERM TRENDS	1991	2001	2010	2011
GDP *(US$ billions)*	3.1	1.5	5.8	7.0
Gross capital formation/GDP	29.0	20.0	23.5	24.5
Exports of goods and services/GDP	32.4	49.9	39.2	45.0
Gross domestic savings/GDP	27.4	-3.7	-15.8	-16.7
Gross national savings/GDP	..	18.3	13.4	11.4
Current account balance/GDP	..	-1.7	-10.4	-12.3
Interest payments/GDP	..	4.8	1.4	1.3
Total debt/GDP	..	120.6	82.9	77.9
Total debt service/exports	..	16.7	13.1	12.0
Present value of debt/GDP	..	..	..	66.3
Present value of debt/exports	..	..	..	118.8

	1991-01	2001-11	2010	2011	2011-15
(average annual growth)					
GDP	-6.9	4.8	7.1	6.4	3.3
GDP per capita	-6.7	5.1	7.2	6.5	4.2
Exports of goods and services	1.5	9.8	28.6	4.3	7.7

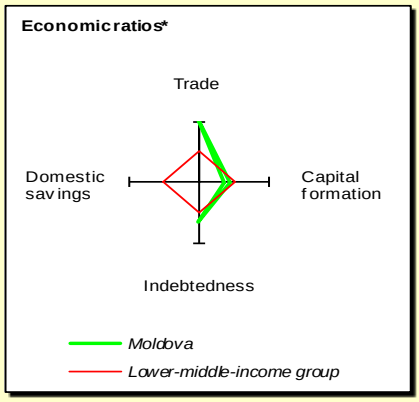

STRUCTURE of the ECONOMY	1991	2001	2010	2011
(% of GDP)				
Agriculture	42.7	26.0	14.5	14.8
Industry	33.3	24.1	13.2	13.9
Manufacturing	..	18.1	12.7	13.5
Services	23.9	49.9	72.4	71.3
Household final consumption expenditure	57.5	88.6	93.6	96.2
General gov't final consumption expenditure	15.1	15.1	22.2	20.5
Imports of goods and services	34.0	73.5	78.5	86.2

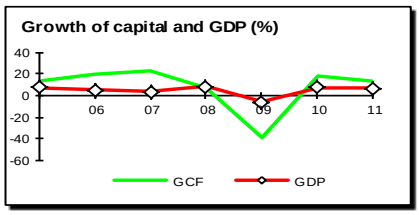

	1991-01	2001-11	2010	2011
(average annual growth)				
Agriculture	-9.5	-0.9	7.3	5.6
Industry	-11.5	-2.3	10.7	9.3
Manufacturing	-3.4	-0.1	10.7	9.2
Services	0.7	9.9	4.7	5.3
Household final consumption expenditure	9.1	6.5	4.7	2.9
General gov't final consumption expenditure	-10.4	3.0	-1.1	-1.3
Gross capital formation	-13.9	6.8	18.1	12.5
Imports of goods and services	5.8	9.8	19.3	2.5

Note: 2011 data are preliminary estimates.

This table was produced from the Development Economics LDB database.

* The diamonds show four key indicators in the country (in bold) compared with its income-group average. If data are missing, the diamond will be incomplete.

PRICES and GOVERNMENT FINANCE

	1990	2000	2009	2010
Domestic prices				
(% change)				
Consumer prices	..	31.2	0.0	7.4
Implicit GDP deflator	13.5	27.3	2.2	11.2
Government finance				
(% of GDP, includes current grants)				
Current revenue	..	31.9	38.3	37.5
Current budget balance	..	-2.8	-2.0	1.4
Overall surplus/deficit	..	-2.6	-6.3	-2.5

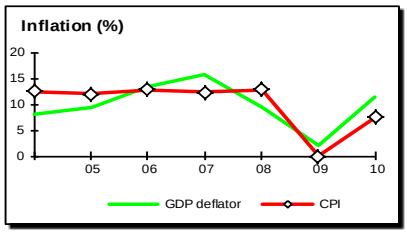

TRADE

	1990	2000	2009	2010
(US$ millions)				
Total exports (fob)	..	477	1,329	1,590
Live animals and animal products	..	23	..	29
Vegetable products	..	66	163	387
Manufactures	..	106	254	398
Total imports (cif)	..	793	3,273	3,810
Food	..	26	290	455
Fuel and energy	..	192	718	791
Capital goods	..	97	770	805
Export price index *(2000=100)*	..	100	185	210
Import price index *(2000=100)*	..	100	173	193
Terms of trade *(2000=100)*	..	100	107	109

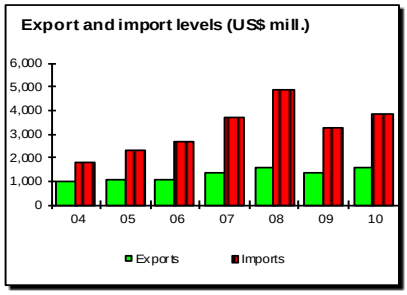

BALANCE of PAYMENTS

	1990	2000	2009	2010
(US$ millions)				
Exports of goods and services	..	641	1,996	2,280
Imports of goods and services	..	972	3,989	4,580
Resource balance	..	-331	-1,993	-2,300
Net income	..	22	303	471
Net current transfers	..	211	1,151	1,198
Current account balance	..	-98	-539	-631
Financing items (net)	..	146	338	925
Changes in net reserves	..	-47	201	-294
Memo:				
Reserves including gold *(US$ millions)*	..	218	2,348	2,754
Conversion rate *(DEC, local/US$)*	3.58E-3	12.4	11.1	12.4

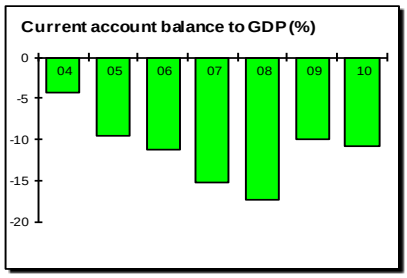

EXTERNAL DEBT and RESOURCE FLOWS

	1990	2000	2009	2010
(US$ millions)				
Total debt outstanding and disbursed	..	1,690	3,557	4,615
IBRD	..	191	110	93
IDA	..	103	332	386
Total debt service	..	150	386	387
IBRD	..	16	21	19
IDA	..	1	6	7
Composition of net resource flows				
Official grants	0	37	182	241
Official creditors	..	25	-6	42
Private creditors	..	82	-25	119
Foreign direct investment (net inflows)	..	128	128	194
Portfolio equity (net inflows)	0	3	2	6
World Bank program				
Commitments	..	10	49	55
Disbursements	..	36	21	64
Principal repayments	..	5	21	22
Net flows	..	31	0	42
Interest payments	..	11	6	4
Net transfers	..	19	-6	38

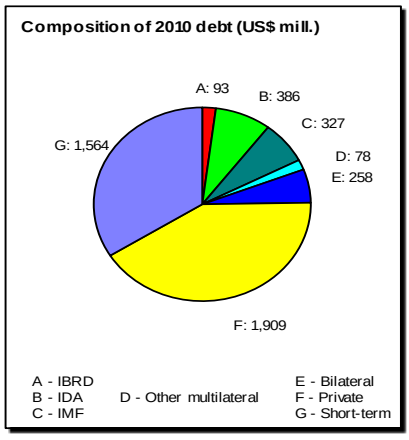

Note: This table was produced from the Development Economics LDB database. 3/29/12

Anexa 2: B2 – Indicatori selectaţ i ai performanţ ei ş i gestiunii portofoliului Băncii

Din 7/8/2013

Indicator	2010	2011	2012	2013
Portfolio Assessment				
Number of Projects Under Implementation [a]	13	11	11	9
Average Implementation Period (years) [b]	3.9	4.1	4.4	4.4
Percent of Problem Projects by Number [a, c]	15.4	9.1	18.2	22.2
Percent of Problem Projects by Amount [a, c]	7.3	16.6	8.7	11.3
Percent of Projects at Risk by Number [a, d]	15.4	9.1	18.2	22.2
Percent of Projects at Risk by Amount [a, d]	7.3	16.6	8.7	11.3
Disbursement Ratio (%) [e]	28.6	40.5	38.3	24.0
Portfolio Management				
CPPR during the year (yes/no)	no	no	yes	no
Supervision Resources (total US$)	1320.2	1242.6	1189.6	960.2
Average Supervision (US$/project)	101.6	88.8	99.1	68.6

Memorandum Item	Since FY 80	Last Five FYs
Proj Eval by OED by Number	27	3
Proj Eval by OED by Amt (US$ millions)	492.6	34.0
% of OED Projects Rated U or HU by Number	15.4	0.0
% of OED Projects Rated U or HU by Amt	16.3	0.0

a. As shown in the Annual Report on Portfolio Performance (except for current FY).
b. Average age of projects in the Bank's country portfolio.
c. Percent of projects rated U or HU on development objectives (DO) and/or implementation progress (IP).
d. As defined under the Portfolio Improvement Program.
e. Ratio of disbursements during the year to the undisbursed balance of the Bank's portfolio at the beginning of the year: Investment projects only.

* All indicators are for projects active in the Portfolio, with the exception of Disbursement Ratio, which includes all active projects as well as projects which exited during the fiscal year.

Anexa 3: B3 – Sinteza programului indicativ de creditare

	SPT AF14-17: Scenariile de creditare ale Băncii Mondiale				
	Denumirea proiectului	**AID USD (m)**	**BIRD USD (m)**	**Total USD (m)**	**Comentarii**
AF14					
P143283	Operaţiune de politici pentru dezvoltare (OPD)	30,0	-	30,0	25 milioane dolari SUA în funcţie de disponibilitatea resurselor AID, mediul macroeconomic şi impactul estimat al reformelor implementate.
P132443	Îmbunătăţirea eficienţei încălzirii municipale	20,0		20,0	
P143870	Garanţie pentru îmbunătăţirea eficienţei încălzirii municipale	-	80,0	80,0	
P144892	Transformarea sectorului sănătăţii	30,0	-	30,0	25 milioane dolari SUA în funcţie de disponibilitatea resurselor AID.
	Sub-total AF14	**80,0**	**80,0**	**160,0**	
AF15					
Codul va fi confirmat (CC)	OPD	30,0	-	30,0	25 milioane dolari SUA în funcţie de mediul macroeconomic şi impactul estimat al reformelor implementate.
CC	Dezvoltarea sectorului privat	15,0	30,0	45,0	
CC	Reforma administraţiei publice	20,0	-	20,0	Eforturi vor fi depuse pentru a satisface preferinţa Guvernului pentru resurse din fonduri fiduciare, însă operaţiunea va păstra o componentă mică AID, de exemplu sprijin consultativ şi crearea capacităţii.
P127734	Consolidarea MFP şi administrarea fiscală	20,0		20,0	În condiţiile soluţionării problemelor din proiectul MFP actual şi livrării la timp a SIMF.
	Sub-total AF15	**85,0**	**30,0**	**115,0**	
AF16					
CC	OPD	30,0	-	30,0	25 milioane dolari SUA în funcţie de mediul macroeconomic şi impactul estimat al reformelor implementate.
CC	Drumuri esenţiale pentru viaţă	-	30,0	30,0	
CC	Managementul sectorului forestier şi managementul durabil al terenurilor	20,0	-	20,0	Finanţare adiţională va fi solicitată de la FGM, Fondul pentru Investiţii Climatice şi Fondul pentru Climă Verde.
CC	FA GeT/Competitivitate	-	10,0	10,0	
	Sub-total AF16	**50,0**	**40,0**	**90,0**	
AF17					
CC	OPD	-	30,0	30,0	25 milioane dolari SUA în funcţie de mediul macroeconomic şi impactul estimat al reformelor implementate.
CC	Adaptare şi rezistenţă la schimbările climatice	20,0	-	20,0	Finanţare adiţională va fi solicitată de la FGM, Fondul pentru Investiţii Climatice şi Fondul pentru Climă Verde.
CC	FA Competitivitatea în agricultură	-	20,0	20,0	
P127388	FA Reforma educaţiei în Moldova	15,0	-	15,0	
	Sub-total AF17	**35,0**	**50,0**	**85,0**	
Total AF14-17		**250,0**	**200,0**	**450,0**	
	AF14	**80,0**	**80,0**	**160,0**	
	AF15-17	**170,0**	**120,0**	**290,0**	

Anexa 4: B4 – Sinteza AAC propuse

SPT AF14-17: Activităţ i analitice ş i consultative (noi sau programatice)	
AF14	
P143613	AT programatică pentru sectorul dezvoltării umane
P132229	Monitorizarea sectorului financiar
CC	AAC programatice pentru sectorul dezvoltării durabile
CC	Studiu asupra comerţ ului (programatic)
P146628	Analiza programatică a cheltuielilor publice
CC	Note economice ş i sociale privind Transnistria
AF15	
P143613	AT programatică pentru sectorul dezvoltării umane
P132229	Monitorizarea sectorului financiar
CC	AAC programatice pentru sectorul dezvoltării durabile
P146476	Notă de politici în sectorul forestier
CC	Notă privind sectorul energetic
CC	Note de politici privind accesul de bandă largă
P146628	Analiza programatică a cheltuielilor publice
AF16	
P143613	AT programatică pentru sectorul dezvoltării umane
P132229	Monitorizarea sectorului financiar /Dezvoltarea sectorului privat
CC	AAC programatice pentru sectorul dezvoltării durabile
CC	Evaluarea capacităţ ii de adaptare la schimbările climatice
CC	Geografia economică
P146628	Analiza programatică a cheltuielilor publice
AF17	
P143613	AT programatică pentru sectorul dezvoltării umane
P132229	Monitorizarea sectorului financiar /Dezvoltarea sectorului privat
CC	AAC programatice pentru sectorul dezvoltării durabile
CC	Evaluarea sărăciei
CC	Studiul tendinţ elor de îmbătrânire a populaţ iei
CC	Oportunităţ i de angajare
P146628	Analiza programatică a cheltuielilor publice
	AAC: În derulare (conform situaţ iei la 1 iulie 2013)
P131020	IDF sectorul sănătăţ ii (FF012263)
P129112	IDF achiziţ ii publice
P132485	FF cadrul de evaluare a guvernării terenurilor
P145214	Responsabilitatea socială în sectorul forestier
CC	Aplicarea legislaţ iei ş i guvernanţ ei în sectorul forestier / faza II (regional)
P133467	Consolidarea auditului ş i raportării în ţ ările parteneriatului de est
P130304	Consolidarea managementului investiţ iilor publice (FF013177)
CC	Reforme în domeniul încălzirii municipale (FF099088)
CC	Crearea capacităţ ii statistice (FF)
CC	Open Data Readiness (FF)

Anexa 5: B5 – Indicatori sociali

	Latest single year			Same region/income group	
	1980-85	1990-95	2005-11	Europe & Central Asia	Lower-middle-income
POPULATION					
Total population, mid-year (millions)	3.6	3.7	3.6	408.1	2,532.7
Growth rate (% annual average for period)	1.0	-0.1	-0.2	0.4	1.5
Urban population (% of population)	44.2	46.3	47.7	64.7	38.7
Total fertility rate (births per woman)	2.6	1.9	1.5	1.8	2.9
POVERTY					
(% of population)					
National headcount index	..	..	21.9		
Urban headcount index	..	..	10.4		
Rural headcount index	..	..	30.3		
INCOME					
GNI per capita (US$)	..	470	1,980	7,734	1,772
Consumer price index (2005=100)	..	23	165	..	..
INCOME/CONSUMPTION DISTRIBUTION					
Gini index	..	34.3	33.0		
Lowest quintile (% of income or consumption)	..	6.9	7.8		
Highest quintile (% of income or consumption)	..	41.4	41.2		
SOCIAL INDICATORS					
Public expenditure					
Health (% of GDP)	..	5.8	5.2	3.9	1.7
Education (% of GDP)	..	..	8.6	4.5	4.4
Net primary school enrollment rate					
(% of age group)					
Total	..	..	88	93	87
Male	..	..	88	94	88
Female	..	..	87	93	86
Access to an improved water source					
(% of population)					
Total	..	93	96	96	87
Urban	..	98	99	99	93
Rural	..	88	93	91	84
Immunization rate					
(% of children ages 12-23 months)					
Measles	..	91	91	94	78
DPT	..	96	93	92	73
Child malnutrition (% under 5 years)	..	..	3	1	24
Life expectancy at birth					
(years)					
Total	66	67	69	71	66
Male	63	63	66	67	64
Female	69	71	73	75	68
Mortality					
Infant (per 1,000 live births)	34	24	14	18	46
Under 5 (per 1,000)	42	29	16	21	62
Adult (15-59)					
Male (per 1,000 population)	289	269	300	269	240
Female (per 1,000 population)	173	146	145	114	170
Maternal (modeled, per 100,000 live births)	..	60	41	32	260
Births attended by skilled health staff (%)	..	100	100	98	57

Note: 0 or 0.0 means zero or less than half the unit shown. Net enrollment rate: break in series between 1997 and 1998 due to change from ISCED76 to ISCED97. Immunization: refers to children ages 12-23 months who received vaccinations before one year of age or at any time before the survey.

World Development Indicators database, World Bank - 17 April 2013.

Anexa 6: B6 – Indicatori economici cheie

Indicator	Actual			Estimated			Projected		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
National accounts (as % of GDP)									
Gross domestic product[a]	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Agriculture	11	10	14	15	13	16	16	16	16
Industry	14	13	13	17	17	17	17	17	17
Services	75	77	72	68	70	68	68	67	67
Total Consumption	114	113	116	115	117	117	117	117	117
Gross domestic fixed investment	34	23	23	23	23	24	24	23	23
Government investment	2	4	1	1	2	2	2	3	3
Private investment	32	19	22	22	21	21	21	21	20
Exports (GNFS)[b]	41	37	39	45	44	44	42	42	42
Imports (GNFS)	94	73	79	86	84	84	83	83	82
Gross domestic savings	-14	-13	-16	-15	-17	-17	-17	-17	-17
Gross national savings[c]	22	13	13	15	16	17	16	15	15
Memorandum items									
Gross domestic product (US$ million at current prices)	6055	5438	5813	7016	7253	7763	8352	9083	10007
GNI per capita (US$, Atlas method)	1500	1570	1820	1980	2070	2260	2458	2655	2894
Real annual growth rates (%, calculated from 96 prices)									
Gross domestic product at market prices	7.8	-6.0	7.1	6.4	-0.8	4.5	4.0	4.0	4.5
Gross Domestic Income	2.9	-4.9	6.1	1.6	-2.0	4.0	2.9	3.6	4.3
Real annual per capita growth rates (%, calculated from 96 prices)									
Gross domestic product at market prices	7.9	-5.9	13.8	6.5	-0.8	4.6	4.1	4.1	4.6
Total consumption	5.7	-6.9	7.3	7.3	0.9	4.8	4.9	4.3	4.8
Private consumption	5.9	-8.1	9.2	9.4	1.0	4.6	4.9	4.3	4.8
Balance of Payments (US$ millions)									
Exports (GNFS)[b]	2483	2000	2292	3146	3164	3387	3544	3818	4154
Merchandise FOB	1646	1327	1590	2277	2228	2413	2495	2680	2916
Imports (GNFS)[b]	5708	3989	4580	6041	6110	6535	6971	7524	8197
Merchandise FOB	4869	3276	3810	5147	5152	5519	5891	6361	6931
Resource balance	-3225	-1989	-2288	-2896	-2946	-3148	-3427	-3706	-4043
Net current transfers	1577	1151	1198	1521	1605	1690	1776	1855	1935
Current account balance	-1049	-534	-620	-806	-511	-544	-662	-726	-816
Net private foreign direct investment	697	139	194	253	139	163	204	228	285
Long-term loans (net)	388	-31	287	194	238	298	422	240	406
Official	8	-7	168	35	95	113	210	326	333
Private	380	-25	119	160	143	185	212	-86	72
Other capital (net, incl. errors & ommissions)	417	227	433	636	631	237	316	323	339
Change in reserves[d]	-452	201	-294	-278	-498	-154	-281	-65	-214
Memorandum items									
Resource balance (% of GDP)	-53.3	-36.6	-39.4	-41.3	-40.6	-40.5	-41.0	-40.8	-40.4
Real annual growth rates (YR96 prices)									
Merchandise exports (FOB)	-1.6	-3.2	5.2	17.0	2.1	8.0	4.7	4.6	4.8
Primary	-3.5	21.0	-2.5	9.8	-3.9	11.4	6.2	5.9	5.9
Manufactures	22.6	-54.9	55.5	69.8	7.8	0.9	1.2	1.5	2.2
Merchandise imports (CIF)	20.3	-32.3	4.6	30.3	-1.8	6.9	5.7	4.8	5.0

Moldova - Indicatori economici cheie

(Continuare)

Indicator Indicator	Actual					Projected			
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Public finance (as % of GDP at market prices)[e]									
Current revenues	40.0	38.3	37.5	35.8	37.3	37.7	37.6	37.6	37.7
Current expenditures	34.5	40.3	36.1	33.9	34.1	34.0	33.9	33.3	32.8
Current account surplus (+) or deficit (-)	5.5	-2.0	1.3	1.9	3.2	3.7	3.7	4.2	4.9
Capital expenditure	7.1	4.9	4.6	5.1	6.2	6.2	5.9	6.2	6.4
Foreign financing	0.1	3.7	2.9	0.7	2.2	2.3	3.4	4.4	4.0
Monetary indicators									
M2/GDP	50.4	34.7	34.5	34.3	39.7	45.1	49.5	51.0	52.0
Growth of M2 (%)	15.9	-33.9	18.3	14.1	23.5	25.0	20.0	12.7	11.9
Private sector credit growth / total credit growth (%)	119.3	-364	140.0	68.3	145.0	63.2	80.0	78.4	73.4
Price indices(YR96 =100)									
Merchandise export price index	150.5	129.4	147.1	180.5	167.5	173.2	171.0	175.7	182.3
Merchandise import price index	362.4	357.5	397.8	416.1	425.7	421.6	425.8	438.6	455.2
Merchandise terms of trade index	41.5	36.2	37.0	43.4	39.3	41.1	40.2	40.0	40.1
Real exchange rate (US$/LCU)[f]	146.5	122.8	129.3	127.8	126.2	126.1	127.7	131.0	135.4
Real interest rates									
Consumer price index (% change)	12.7	0.0	7.4	7.6	4.6	4.7	5.1	4.8	4.7
GDP deflator (% change)	9.3	2.2	11.1	7.7	7.5	5.3	5.3	5.1	5.0

a. GDP at factor cost
b. "GNFS" denotes "goods and nonfactor services."
c. Includes net unrequited transfers excluding official capital grants.
d. Includes use of IMF resources.
e. Consolidated central government.
f. "LCU" denotes "local currency units." An increase in US$/LCU denotes appreciation.

Anexa 7: B7 – Indicatori expunere

Indicator	Actual			Actual			Projected		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Total debt outstanding and disbursed (TDO) (US$m)[a]	3787	3457	4030	5240	6004	6295	6727	6965	7375
Net disbursements (US$m)[a]	399	-46	377	771	820	503	739	543	712
Total debt service (TDS) (US$m)[a]	481	387	346	456	601	693	779	754	541
Debt and debt service indicators (%)									
TDO/XGS[b]	85.4	107.2	109.9	109.7	120.6	117.7	118.6	113.6	110.9
TDO/GDP	62.5	63.6	69.3	74.7	82.8	81.1	80.6	76.7	73.7
TDS/XGS	10.8	12.0	9.4	9.6	12.1	13.0	13.7	12.3	8.1
Concessional/TDO	8.2	9.6	9.6	8.3	8.5	0.0	0.0	0.0	0.0
IBRD exposure indicators (%)									
IBRD DS/public DS	28.2	23.7	28.9	23.1	24.6	27.1	38.2	14.9	4.0
Preferred creditor DS/public DS (%)[c]	70.5	53.1	56.8	45.8	60.6	66.3	72.4	89.1	91.1
IBRD DS/XGS	0.5	0.7	0.5	0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	0.2
IBRD TDO (US$m)[d]	129	110	93	75	55	45	94	84	87
Of which present value of guarantees (US$m)	0	0	0	0	0	0	66.5	67.8	69.3
Share of IBRD portfolio (%)	0.5	0.7	0.5	0.4	0.4	0.4	0.3	0.2	0.1
IDA TDO (US$m)[d]	312	332	386	433	508	628	742	834	911
IFC (US$m) [f]									
Loans	18.2	11.4	13.6	30.2	73.0	95.2	110.0	120.0	130.0
Equity and quasi-equity[e]	6.6	4.1	3.0	3.00	2.5	2.5	4.0	5.0	6.0
MIGA									
MIGA guarantees (US$m)	61	69	75	70	73	16	15	15	10

a. Includes public and publicly guaranteed debt, private nonguaranteed, use of IMF credits and net short-term capital.

b. "XGS" denotes exports of goods and services, including workers' remittances.

c. Preferred creditors are defined as IBRD, IDA, the regional multilateral development banks, the IMF, and the Bank for International Settlements.

d. Includes present value of guarantees.

e. Includes equity and quasi-equity types of both loan and equity instruments.

f. FY08-FY13 Actual, FY14-FY16 Projected

Anexa 6: B8 – Portofoliul investiţ ional CFI

Din 6/30/2013

În milioane dolari SUA

		Committed					Disbursed Outstanding				
FY Approval	Company	Loan	Equity	**Quasi Equity	*GT/RM	Partici pant	Loan	Equity	**Quasi Equity	*GT/RM	Partici pant
2008/13	Bostavan	0	1.1	0	0	0	0	0.9	0	0	0
2011	Chisinau	9.3	0	0	0	0	6.0	0	0	0	0
0	Energo continent	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0
2011	Eximbank moldova	17.3	0	0	0	0	17.3	0	0	0	0
2012	Gc prim	3	0	7	0	0	3	0	7	0	0
2010	Maib	8.6	0	0	0	0	8.6	0	0	0	0
1999/00/01	Orange moldova	0	0	1.6	0	0	0	0	1.6	0	0
2009	Pc bank moldova	1.7	0	0	0	0	1.7	0	0	0	0
2013	Transoil	30	0	0	0	20	30	0	0	0	20
2010	Uf moldova	12.2	0	0	0	0	12.2	0	0	0	0
Total Portfolio:		**82.1**	**1.1**	**11.6**	**0**	**20**	**78.8**	**0.9**	**8.6**	**0**	**20**

* Denotes Guarantee and Risk Management Products.

** Quasi Equity includes both loan and equity types.

Anexa 7: B8 – Portofoliul operaţ ional (BIRD/AID ş i granturi)

Din 8/7/2013

Closed Projects **39**

IBRD/IDA *

Total Disbursed (Active)	71.0
of w hich has been repaid	0.0
Total Disbursed (Closed)	347.7
of w hich has been repaid	192.8
Total Disbursed (Active + Closed)	418.7
of w hich has been repaid	192.8
Total Undisbursed (Active)	119.8
Total Undisbursed (Closed)	0.3
Total Undisbursed (Active + Closed)	120.1

Active Projects

		Last PSR Supervision Rating			Original Amount in US$ Millions					Difference Between Expected and Actual Disbursements [a/]	
Project ID	Project Name	Development Objectives	Implementation Progress	Fiscal Year	IBRD	IDA	GRANT	Cancel.	Undisb.	Orig.	Frm Rev'd
P118518	AG COMP	S	S	2012		18			17.4	0.8	
P127125	AGRICULTURE COMPETITIVENESS PROJ. (GEF)	S	S	2012			4.4		4.3	0.9	
P115634	DISASTER & CLIMATE RISK MGT	MS	MS	2011		10			5.1	2.3	
P127388	EDUCATION REFORM	S	S	2013		40			40.0	0.0	
P143202	EMERGENCY AG SUPPORT	#	#	2013		10			9.7		
P095250	HEALTH SERVICES AND SOCIAL ASSISTANCE	MS	S	2007		27.2			5.6	-4.9	5.1
P121231	MOLDOVA eTRANSFORMATION	S	MS	2011		20			15.0	6.3	
P107612	NATIONAL WATER SUPPLY & SANITATION	MS	MS	2008		14			2.4	3.1	3.1
P082916	PUB FIN MGMT TA	U	U	2005		8.5		0.6	6.7	7.3	7.3
P090340	QUAL EDUC IN RUR AREAS OF MD	MU	S	2006		11			0.4	-1.8	0.1
P120913	Strengthen SSN - Results	MS	MS	2011		37			17.5	1.2	
Overall Result						195.7	4.4	0.6	124.1	15.1	15.7